

ІЛЮСТРОВАНІЙ

КАЛЕНДАР

Руського Народного

Союза

НА РІК

1913

РІЧНИК ДРУГИЙ.

Зладив Осип Косовий.

З Друкарні „Народної Волі“, Олифант, Па.

ПЕРЕДНЕ СЛОВО.

Ілюстрований Календар — отсе друге видання Р. Н. Союза. Працю сю припоручено мені, а я в тім случаю старав ся рівноманітністю змісту вдоволити загал членів та збудити більше заінтересованя так до загальног о свідомленя, як і до поодиноких відтінків знаня.

Обем сегорічного календара і богатість ілюстрацій показує наглядно, скільки енергії вложив молодий Р. Н. Союз що так в случаях підмоги, як і видавництві не уступає в нічим старим організаціям, а навіть в богатых зглядах йде далеко дальше; а се відай всякий безсторонний критик мусить признати.

Иньша річ маєть ся з змістом сеї книжки. Про се вже не мені самому говорити. Однак рад би я, щоб розважаючи отсю мою працю читач у всіх браках і недостачах мав на згляді час і тутешні обставини так, щоб висновок осуду вийшов: горяче змаганє дати своїм землякам-переселенцям дар щирої духової розради. — О. К.

Ось глянь молодче, гень за морем багьків твоїх країна.

Диви сміло в будучність, та вступай в члени там де старші брати твої гуртують ся, бо ти кров з крові, кість з кости Українець, якого доля понесла на американську землю.

Знай, що старий мусить а молодій може вмерти, та що нещасте не перебирає по роках. Тому треба тобі чим скоріш організоватись в молодім Р. Н. Союзі. Тим більше, що наша організація се одинока в Америці що платить за життя премію 1000 дсярів тим, хто вступив до неї перед 25 роком і буде членом до 60 літ.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ?

Що Америка — се країна машин;

Америка — се фабрична часть світа тому і грізна для житя та здоровля робітника;

В Америці — протягом одного рока, один на шість людей терпить від нещасних случаїв;

В Америці — кожних 10 минут трапляеть ся смертність;

В Америці — три міліони людей стало находять ся в тяжкій болізні;

В Америці — більше робітників не працює задля слабости як з причини безробіття;

В Америці — десять робітників на сто умирає неприродною смертю;

В Америці — тисячі нещасних случаїв між українськими робітниками говорять про небезпечну роботу в майнах при вуглю або желізних та других фабриках.

А скілько умирає людей що піддуряють свої сили алькоголем?

Тому то кождому Українцеві в Америці доконче треба належати до підмогових товариств і **Руського Народного Союзу.**

За малою місячною вкладкою стаєге помічними другим, а в случаю нещастя не с тягаром рідні.

ПАМ'ЯТАЙ, що сьогодні ти здоровий і веселий — завтра можеш стати хворим, калікою або мертвим. — Самий вступай в члени і своему товаришеви порадь те саме вчинити.

СВЯТОЧНІ ДНІ В СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Кожда неділя.

Новий Рік, — з винятком Massachusetts, Minnesota, Mississippi і New Hampshire.

Велика Пятниця, в державах: Alabama, Delaware, Louisiana, Maryland, Pennsylvania, Tennessee.

Дня 12 лютого уродини А. Лінколна, в державах: Connecticut, Delaware, Illinois, Minnesota, New Jersey, New York, North Dakota, Pennsylvania, Washington і Wyoming.

Дня 22 лютого уродини Вошингтона, святкують ся у всіх державах і територіях з винятком, Mississippi.

Дня 30 мая Decoration Day святкуєть ся у всіх державах і територіях з винятком: Florida, Georgia, Idaho, Louisiana, Mississippi, North Carolina, South Carolina, Tennessee і Texas. В Віржінії знане як: Confederate Memorial Day.

Дня 4 липня Independence Day — у всіх державах і територіях.

Labor Day — припадає першого понеділка у вересни, — святкуєть ся у всіх державах і територіях з винятком Nevada, North Dakota і Wyoming.

Thanksgiving Day — припадає в останній четвер листопада — святкуєть ся у всіх державах і територіях.

Роздество Христове святкуєть ся у всіх державах і територіях.

Часть Календарська

Січень, January має 31 днів.

Руські свята

Латинські свята

1	С.	19	Воніфатія М.	Січень 1913 Новий Рік Макарія Геновефи Тита еп.
2	Ч.	20	Ігнатія свмч.	
3	П.	21	Юліяни М.	
4	С.	22	Анастасії	

Неділя перед Рожд. Хрис. (Св. Отець).

5	Н.	23	Св. Отець 10 муч.	Н. По Н. Р. Еміл.
6	П.	24	Навечеріє Рожд. Евг.	Трех Царів
7	В.	25	Рождество І. Христа	Лукіяна
8	С.	26	Собор. Пр. Д. М. Іос.	Северина еп.
9	Ч.	27	Стефана Первомуч.	Мартіяни
10	П.	28	Мучеників в Ник.	Павла пуст.
11	С.	29	14.000 дітей убитих	Гігівія

Неділя по Рождестві

12	Н.	30	Анізії	Н. 1 по 3 ц. Гонората
13	П.	31	Меланії пр.	Ілярія
14	В.	1	Новий Рік Обр. Господне	Фелікса
15	С.	2	Сильвестра	Павла пуст.
16	Ч.	3	Малахія пр.	Марцел.
17	П.	4	Собор 70 Апостолів	† Антона
18	С.	5	† Навеч. Богоявленя	Ярослава

Богоявлення Господне

19	П.	6	Богоявлення Господне	Імя Ісус
20	П.	7	† Іоана Крестителя	Фаб. і Себас.
21	В.	8	Георгія	Аґнєшкі
22	С.	9	Полісвкт.	Вінцентія
23	Ч.	10	† Григорія	Об. Пр. Д. М.
24	П.	11	Теодозія	† Тимотея
25	С.	12	Татіяни	Нв. св. Павла

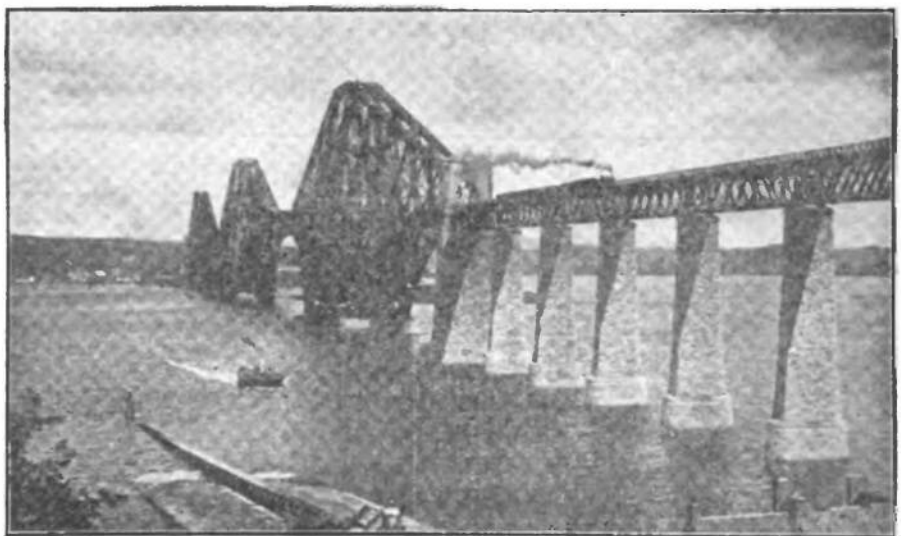
Неділя по Просьвіщенію

26	Н.	13	Срмила	Пресв. Род.
27	П.	14	Отців Синайских	Іоана Хр.
28	В.	15	Павла	Кароля В.
29	С.	16	Петра вер.	Франц. Сал.
30	Ч.	17	† Антон. В.	Мелян. Адел.
31	П.	18	Атаназія	† Петра з Н.

Під лхвий час і кум за собаку послужить.

С і ч е н ь : В зимній порі року, чоловік потребує добре відживляти себе, щоби мав сили до праці. Їсти треба багато мяса, але свіжого і добре вареного, яїця і молоко. На їду ніколи не жалуй гроша бо хто добре відживляє ся тому і легко запрацьовати на жите. Хоч в зимі є морози не виходить з того щоби розгрівати ся горівкою. Горівка лише ослабляє чоловіка. Найдовше живуть і найздоровшими людьми є ті, що не пють жадних трунків.

З А П И С К И.

Шкотляндський міст.

Лютий, February має 28 днів.

Руські свята

Латинські свята

1 С. 19 Макарія

Ігнатія

Неділя 31. по Сош. св. Духа.

2 Н. 20 Евтимія
3 П. 21 Максима
4 В. 22 Тимотея
5 С. 23 Климента
6 Ч. 24 Ксенії
7 П. 25 Григор. Бог.
8 С. 26 Ксенофонта

Марії Громн.
Блажся
Вероники
†† Пол. Агати
Дороти
†† Ромуальда
†† Йоана з М.

Неділя 32. по Сош. св. Духа.

9 Н. 27 † Йоана Зл.
10 П. 28 Ефрема
11 В. 29 Ігнатія
12 С. 30 **Трех Святителей**
13 Ч. 31 Кира Йоан.
14 П. 1 Лютий, Трифона м.
15 С. 2 **Стрігене Господне**

Апольонії
†† Схоляст.
†† Адольфа
†† Ернеста
†† Катерини
†† Валентія
†† Фавстина

Неділя о Митари і Фарисеї.

16 Н. 3 Сим. і Анни
17 П. 4 Ізидора пр.
18 В. 5 Агафії мч.
19 С. 6 Вукола еп.
20 Ч. 7 Партенія еп.
21 П. 8 Теодора
22 С. 9 Никифора м.

Юліяни
†† Констанц.
†† Флівіяна
†† Конрада
†† Елевтерія
†† Елеонери
†† Романи п.

Неділя о блуднім сині.

23 Н. 10 Харлампія м.
24 П. 11 Власія
25 В. 12 Мелегія
26 С. 13 Мартин. пр.
27 Ч. 14 Авксентія
28 П. 15 Онисима

Петра ст.
†† Матеуша
†† Віктора
†† Алєксанд.
†† Юліяна
†† Болєслава.

Все йде, все минає, і краю немає...

Куди-ж воно ділось? відкіля взялось?

І дурень, і мудрий нічого не знає...

Л ю т и й : День стає довший однак погода не дуже приємна. До весни еще далеко а зима потрохи попускає. Люди стають нетерпеливі. а передовсім ті, що мають мало руху. тратять душеві та тілесні сили. Проти сего ослабленя найліпшим ліком є щоденно ців години руху, а що тижня тепла купіль в ванні. Рух відсвіжає нерви та прискоряє обіг крови. У кого вага тіла упадає, най їсть страву, що має в собі багато цукру; найліпші суть молочні potravи. У кого вага тіла за багато прибуває, той нехай уживає, як найбільше руху і не пе.

З А П И С К И.

Хата де родив ся Шевченко.

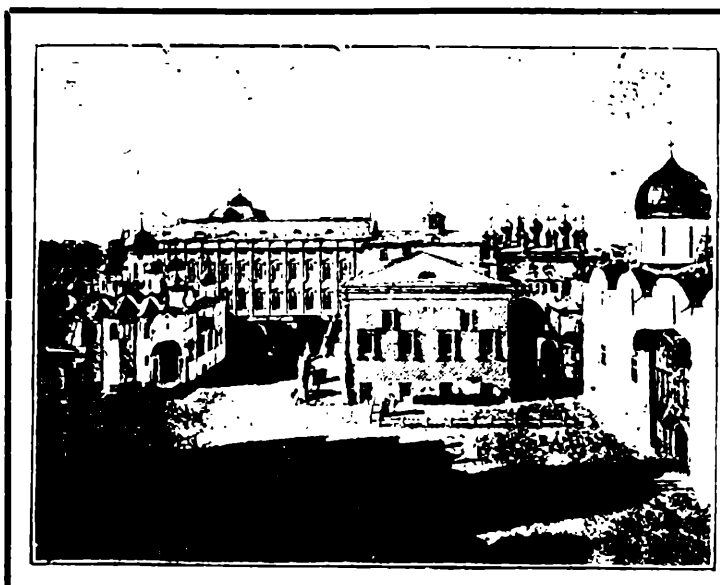
Март, March має 31 днів.

Руські свята				Латинські свята	
1	С.	16	Памфила	†† Альбіна	
Недїля Мясопусна.					
2	Н.	17	Теодора	Луція	
3	П.	18	Льва папи	†† Кунегунди	
4	В.	19	Архина	†† Казмира	
5	С.	20	Льва епископа	†† Евзебія	
6	Ч.	21	Тимофтея пр.	†† Фрідріха	
7	П.	22	Петра і Ат.	†† Томи з Ав.	
8	С.	23	Поликарп.	†† Іоана бл.	
Недїля Сиропусна.					
9	Н.	24	† Об. гл. Ії. Кр.	Францішка	
10	П.	25	Тарасія арх.	†† 40 м. Герак.	
11	В.	26	Порфира	†† Констант.	
12	С.	27	Проконія пр.	†† Григорія В.	
13	Ч.	28	Василія ісп.	†† Кристини	
14	П.	1	Март, Евдокії	†† 7 Бол. П. Д. М.	
15	С.	2	Теодота	†† Льонгіна	
Недїля 1 свв. Посту.					
16	Н.	3	Евтропія	Пальм. Недїля	
17	П.	4	Герасима пр.	†† Гегруди	
18	В.	5	Конона м.	†† Александ.	
19	С.	6	Св. 42 м. в Ам.	†† Іосифа	
20	Ч.	7	Василія	†† Вел. Четв.	
21	П.	8	Теофілякта	†† Вел. Пятн.	
22	С.	9	† Св. 40 м.	†† Вел. Суб.	
Недїля 2 свв. Посту.					
23	Н.	10	Кондрата	Воскресєне Христове	
24	П.	11	Софрона Гр.	Вел. Понедїлок	
25	В.	12	Теофана	Благовіщенє	
26	С.	13	Нер. м. П.	Емануеля	
27	Ч.	14	Венедикта	Рунерта	
28	П.	15	Аганія	† Іоана Кап.	
29	С.	16	Савина	Кирила	
Недїля 3 свв. Посту.					
30	Н.	17	† Алексея	Квірина	
31	П.	18	Кирила Ал.	Амоса	

М а р т : З початком весни найбільше людей хорує та умирає. Причиною є зміна температури, за теплий або за легкий одяг і вдихане острого воздуха. Щоби охоронити себе від злого впливу острого воздуха, треба вдихати носом а не устами. Взагалі треба віддихати повною грудію, глибоко, бо через се звільняєть ся організм від вугляного квасу, а набирає кисеня. Також треба вважати щоби вода до питя була чиста, а найлучше пити воду переварену.

З А П И С К И .

ОСТ 7 1916

Цьвітень, April має 30 днів.

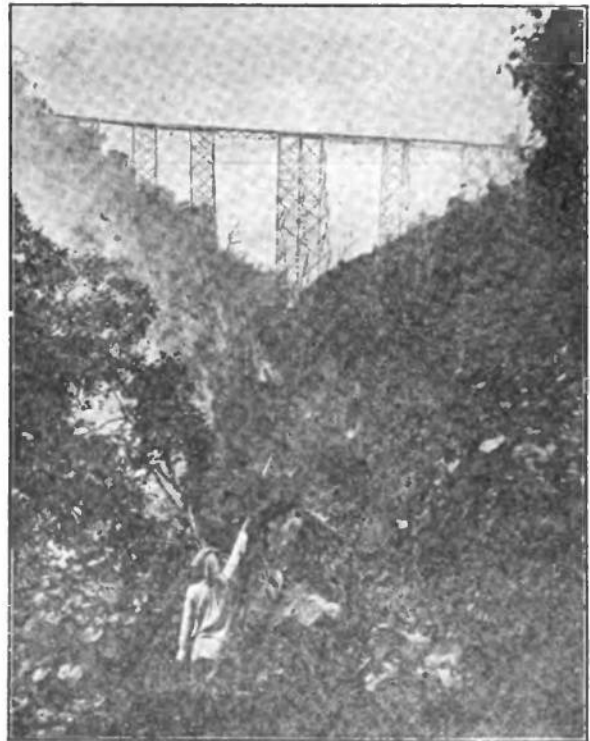
Руські свята				Латинські свята	
1	В.	19	Хризанта	Гуг.	
2	С.	20	Сави	Франц. з П.	
3	Ч.	21	Якова Тер.	Ришарда	
4	П.	22	Василя м.	† Ізидора	
5	С.	23	Нікона муч.	Вінцентого	
Неділя 4 св. Посту.					
6	Н.	24	Захар. пр.	Сикстута	
7	П.	25	Благовіщене	Германа	
8	В.	26	† С. св. ар. Г.	Діонизія	
9	С.	27	Матрони м.	Деметра	
10	Ч.	28	Иляріона	Езехієля	
11	П.	29	Марка пр.	† Леона пап.	
12	С.	30	Іоана лів.	Юліяна	
Неділя 5 св. Посту.					
13	Н.	31	Ипагія еп.	Опик. Йосифа	
14	П.	1	Цьвітень, Марії Егип.	Тубирція	
15	В.	2	Тита пр.	Анастасії	
16	С.	3	Никити Ір.	Лямберта	
17	Ч.	4	Йосифа пр.	Фортувата	
18	П.	5	Теодоли	† польонія	
19	С.	6	Евтихія	Божевн	
Неділя Цьвітна.					
20	Н.	7	Георгія еп.	Віктора	
21	П.	8	Иродіона і А.	Анзельма	
22	В.	9	Евксихія м.	Сотера і Кая	
23	С.	10	Терентія м.	Войтіха	
24	Ч.	11	Стр. Четвер	Григорія	
25	П.	12	Велика Пятниця	† Марка	
26	С.	13	Артемона	Клета і Мар.	
Сьвітле Воскресеніє Христове.					
27	Н.	14	Воскресеніє Христове	Богуфала	
28	Н.	15	Сьвітлий Понеділок	Ярослава	
29	В.	16	Сьвітлий Вівторок	Петра м.	
30	С.	17	Сімеона пр.	Катер. С.	

Кр. дни

Тоді любить і сват, коли ся добре має брат; а коли бідний то забуде й брат рідний.

Цвітень: В сім місяці треба вважати на убір, если хто хоче бути здоровим. Не убирати ся легко щоби не перестудитись. Не сідати або лягати на землю або на каміня, бо через се можна набавити ся всяких хороб, особливо ревматизму. Як хто ходить по дворі богато, сей повинен здймати верхній одяг занім розігрів ся. Особливо треба вважати на діти щоби не перестудились, бо в цвітни дуже небезпчна погода.

З А П И С К И .

Міст в Індії.

Май, Мау має 31 днів.

Руські свята

Латинські свята

1	Ч.	18	Іоана пр.	Вознесене Господне
2	П.	19	Іоана ветх.	† Атаназія
3	С.	20	Теодора	Найд. Хр. св.

Неділя Томина або Провідна.

4	Н.	21	† Констан.	Фльоріяна
5	П.	22	Василіска м.	Пія V.
6	В.	23	† Георг. в.	Іоана св.
7	С.	24	Сави Елис.	Доміцелі
8	Ч.	25	Марка еван.	Станислава
9	П.	26	Василія	† Григорія
10	С.	27	Симеона м.	†† Ізидора

Неділя Мироносиць.

11	Н.	28	Ясона Соз.	Зелені Свята
12	П.	29	Свв. 9 м. К.	Зел. Понеділок
13	В.	30	Якопа ап.	Сервацого
14	С.	1	Маїї, Єремїї пр.	†† Боніфація
15	Ч.	2	Борнеа і Гл.	Софії
16	П.	3	Теодора	†† Іоана Н.
17	С.	4	Пелягії муч.	†† Пасхаліса

Неділя о Розслабленім.

18	П.	5	Ірени муч.	Свв. Тройци
19	П.	6	Іова правед.	Петра кел.
20	В.	7	П. Кр. Гбс.	Бернарда
21	С.	8	† Іоана бог.	Фелікса
22	Ч.	9	† П. м. Ник.	Боже Тіло
23	П.	10	Симона, Зил.	† Дезидерія
24	С.	11	Мет., Мокія	Іоана

Неділя о Самарянині.

25	Н.	12	Епіфанія	Урбана п.
26	П.	13	Гликерії	Филипа
27	В.	14	Ізидора м.	Іоана
28	С.	15	Пахомія	Вільгельма
29	Ч.	16	Теодора	Максиміл.
30	П.	17	Андроника	† Серпе Ісуса
31	С.	18	Теодота	Петронелі

Оженитись значить подвоїти обовязки а зменчити права.

М а й : Починає повівати теплий, маєвий вітер. Треба користати з него і як найбільше його вживати. При погоді належить отворати вікна в день, а як тепло то і в ночи. Ліжка не повинні однак стояти близько вікон. Удержуй в чистоті тіло, а груди щоденно змивай зимною водою. Чоловік віддихає не лише устами і носом але також і цілим тілом, тому тіло треба мити бодай раз у місяць і добре витирати ручником.

З А П И С К И .

Червень, June має 30 днів.

Руські свята

Латинські свята

Неділя о Сліпорожденім.

1	Н.	19	Патрікія	Грац.
2	П.	20	Талалея	Еразма
3	В.	21	† Констав.	Кльотильди
4	С.	22	Василіс. м.	Квірина
5	Ч.	23	Вознесеніє Христове	Бонифатія
6	П.	24	Сімеона пр.	† Норберта
7	С.	25	† Об. гл. І. Кр.	Люкретії

Неділя свв. Отець.

8	Н.	26	Карпа ап.	Медарда
9	П.	27	Терапонта м.	Феліціана
10	В.	28	Нікити пр.	Маргарети
11	С.	29	Теодозіи д.	Барнаби
12	Ч.	30	Ісакія пр.	Іоана
13	П.	31	Єрмія ап.	† Антонія
14	С.	1	Червень, Юстина філ.	Базилього

Сошествіє свв. Духа.

15	Н.	2	Сош. свв. Духа	Віта М.
16	П.	3	Пресвв. Тройци	Врунона
17	В.	4	Митрофана	Адольфа
18	С.	5	Доротейя	Марцеля
19	Ч.	6	Іляріона	Юліяна
20	П.	7	Теодота м.	† Сільверіуса
21	С.	8	Теодора	Альойзия

Неділя 1 по Сош. свв. Духа. (Всіх Святых).

22	Н.	9	Кирила	Павліна
23	П.	10	Тимофтея	Зенона
24	В.	11	Вартоломея	Іоана крест.
25	С.	12	† Онуфрия	Проспи
26	Ч.	13	Акилинн	Іоана Павла
27	П.	14	Єлисея	† Владислава
28	С.	15	Амоса Єрон.	†† Льва папи

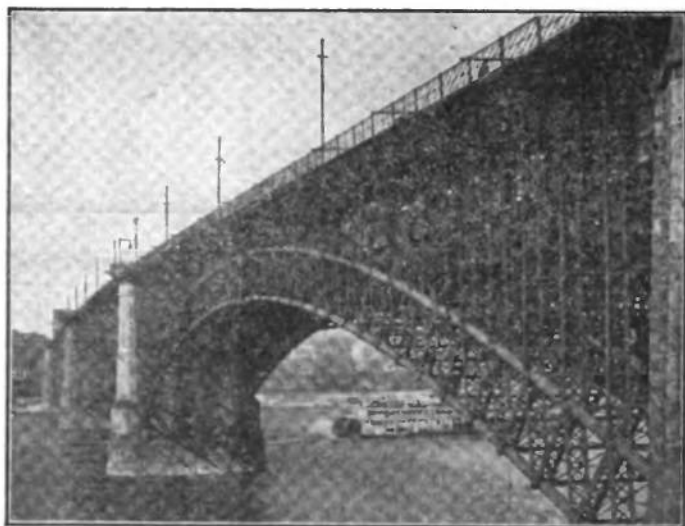
Неділя 2 по Сош. свв. Духа.

29	Н.	16	Тихона сп.	Петра і Павла
30	П.	17	Мануїла м.	Емілії Луц.

Гарний чоловік стараєть ся в другому находити добрі сторони.

Червень: Як в зимі порадоно їсти тяжні потрави, багато мяса і товцу, так в літі знова треба їсти потрави легко стравні. Вважай щоби зігрітий та змучений не пив зимної води. Если маєш спрагу найлекше угасати єї солодким молоком.

З А П И С К И.

Міст на ріці Міссісіппі.

Липень, July має 31 днів.

Руські свята.

Латинські свята

1	В.	18	Леонтія	Теоб.
2	С.	19	Юди і Зос.	Іос. Пр. Д. М.
3	Ч.	20	Методія	Альфреда
4	Ш.	21	Юліана	† Йосифа К.
5	С.	22	Евзебія	Кир. і Метод.

Неділя 3 по Сош. св. Духа.

6	Н.	23	Агриппини м.	Ісаї прор.
7	П.	24	Рожество Ів. Кр.	Анат. Іоан
8	В.	25	Февронії	Єлисавети
9	С.	26	Давида пр.	Фільомени
10	Ч.	27	Самсона	Амалії
11	П.	28	Кира	† Шій І. пап.
12	С.	29	Петра і Павла	Івана, Епіф.

Неділя 4 по Сош. св. Духа.

13	Н.	30	Соб. 12 ап.	Марґарети
14	Ш.	1	Л и п е н ь, Косми і Д.	Бонавентури
15	В.	2	† П. риз. П. Б.	Генрика
16	С.	3	Анатоля	П. Д. М. Шк.
17	Ч.	4	Андрея Кр.	Алексія
18	Ш.	5	Атаназія	† Сімеона Фр.
19	С.	6	Сизон Ін.	Вінцен. з П.

Неділя 5 по Сош. св. Духа.

20	Н.	7	Томи Ак. Кір.	Ілії
21	П.	8	Прокопія	Цракседи
22	В.	9	Панкратія	Марії Магд.
23	С.	10	Антонія п.	Аполінарного
24	Ч.	11	Ольги Евфр.	Кристини
25	Ш.	12	Михайла пр.	† Якова ап.
26	С.	13	† Соб. Гав.	Анни

Неділя 6 по Сош. св. Духа.

27	Н.	14	Акілп	Наталії
28	П.	15	† Волод. кн.	Іноцента
29	В.	16	Анниогена	Марти
30	С.	17	Марини Лаз.	Абдона
31	Ч.	18	Емиліяна м.	Ігнат. Леон.

Не велика будучність такого народу, який не годен розрізнити добра від злого.

Л и п е н ь : Середина літа надасть ся найліпше до купелій. При купаню треба вважати, щоби не іти в воду задиханим. Коли купаєш ся то не сиди в воді за довго. Не добре також купати ся з повним жолудком, бо можна набавити ся тяжкої хвороти. Коли ноги пріють то порадно перед снанем мочити в теплій воді.

З А П И С К И .

Посол у Мазепи.

Серпень, August має 31 днів.

Руські свята.				Латинські свята.			
1	П.	19	Мокрини	† Петра Альфонса			
2	С.	20	† Ілїї пр.				
Неділя 7 по Сош. св. Духа.							
3	Н.	21	Сімеона пр.	Болеслава Домініка П. Д. М. Сніж. Преоб. Госп. Касгана † Збігнева Романа			
4	П.	22	Марії Магд.				
5	В.	23	Троф. і Теоф.				
6	С.	24	† Бор і Глїб.				
7	Ч.	25	† Усп. св. Ан.				
8	П.	26	Єрмолая				
9	С.	27	† Пантал.				
Неділя 8 по Сош. св. Духа.							
10	Н.	28	Прохора			Ляврентїя Зузання Кляри Гіполїта † Евзабія Успеніє Д. М. Роха	
11	П.	29	Калиника м.				
12	В.	30	Сили, Андр.				
13	С.	31	Евдокима пр.				
14	Ч.	1	Серпень, Пр. Ч. Кр.				
15	П.	2	Стефана				
16	С.	3	Ісакія Дал.				
Неділя 9 по Сош. св. Духа.							
17	Н.	4	Отр. в Еф.	Атаназїї Гелени Л. Людвико Стефана Йоанни † Сави бл. Тим. Філіпа			
18	П.	5	Евсигн. Мар				
19	В.	6	Преображеніє Госп.				
20	С.	7	Домет. Пуль.				
21	Ч.	8	Еміліяна				
22	П.	9	Матфея ап.				
23	С.	10	Ляврент. мч.				
Неділя 10 по Сош. св. Духа.							
24	Н.	11	Евила м.	Вартоломея Людвико К. Зефірини Йосифа К. Августина † Усік. Йоана Рози Л. Фел.			
25	П.	12	Фотія Анк.				
26	В.	13	Максима ісп.				
27	С.	14	Михея Т.				
28	Ч.	15	Успеніє Пр. Б.				
29	П.	16	† Обр. Госп.				
30	С.	17	Мірона Юл.				
Неділя 11 по Сош. св. Духа.							
31	Н.	18	Флора Лав.			Раймунда	

С е р п е н ь : Побіч водових купелей дуже здорові є соняшні. Люди котрі слабують на груди повинні як найбільше перебувати на сонці. Учені лікарі кажуть, що соняшна купіль є одинокє і найліпше средство для сухотників.

З А П И С К И .

ОСТ 7 1916

ОСТ 7 1916

На жнивах.

Вересень, September має 30 днів.

Руські свята

Латинські свята

1	П.	19	Андрея Тек.	Егід,
2	В.	20	Самуїла пр.	Стеф. Брон.
3	С.	21	Талдея ап.	Серафіни
4	Ч.	22	Агатоніка м.	Розалії
5	П.	23	Іриней еп.	† Ляврентія
6	С.	24	Євтихія мч.	Захарія

Неділя 12 по Сош. свв. Духа.

7	Н.	25	Вартолом.	Регіни
8	П.	26	Адріана	Рожд. Д. М.
9	В.	27	Пімена Сави	Петра Сев.
10	С.	28	Мойсея	Николая з Т.
11	Ч.	29	† Ус. гл. Івана Кр.	Ірота
12	П.	30	Александра	† Яцка
13	С.	31	† П. пояса Богор.	Валеріана

Неділя 13 по Сош. свв. Духа.

14	Н.	1	Вересень, † Симеона	Імя Марії
15	П.	2	Мамана	Нікодема
16	В.	3	Антима	Людмили
17	С.	4	Вавили м.	†† Лямберта
18	Ч.	5	Захарія пр.	Томи з В.
19	П.	6	† Чудо свв. М.	†† Януарія
20	С.	7	Созонта м.	†† Евстахія

Неділя 14 по Сош. свв. Духа. (Перед Воздв. Ч. Креста.)

21	Н.	8	Рожд. Пр. Богородиці	Матей св.
22	П.	9	† Іоанк. і Анни	Маврикія
23	В.	10	Минодори	Теклі
24	С.	11	Теодори пр.	Рунерта
25	Ч.	12	Антон. свм.	Аврелії
26	П.	13	Корнелія	† Кипріяна
27	С.	14	Воздв. Чест. Кр.	Косми і Дам.

Неділя 15 по Сош. свв. Духа. (По Воздв. Ч. Креста.)

28	Н.	15	Никити м.	Вячислава
29	П.	16	Іосафата	Михайла арх.
30	В.	17	Софії муч.	Єронима

Богато славним людям за життя завидують і ворогують а по смерті величають.

В е р е с н ь. Не забувайте позаписувати своїх дітей до державних шкіл. Нехай учать ся а буде їм краще жити. Пам'ятайте щоб ваші діти знали також рідну мову і письмо. Коли діти вчать ся по школах — старші най вчать ся у читальнях.

З А П И С К И.

Литовські типи.

Жовтень, October має 31 днів.

Руські свята

Латинські свята

1	С.	18	Евменія еп.
2	Ч.	19	Трофима
3	П.	20	Евстахія м.
4	С.	21	Кондрата

Реміг.
Отона
† Кандида
Францішка

Неділя 16 по Сош. свв. Духа. (Свв. Отців 7-их Соборів.)

5	Н.	22	Фоки і Іони
6	П.	23	† З. св. Й. Кр.
7	В.	24	Теклі муч.
8	С.	25	Ефрозини
9	Ч.	26	† Іоан. ап. см.
10	П.	27	Калистрата
11	С.	28	† Харитон.

М. Б. Рожан.
Брунона
Юстини п.
Бригіди
Діонизія
† Франц. Бор.
Вінцента К.

Неділя 17 по Сош. свв. Духа.

12	Н.	29	Киріяка
13	П.	30	Григорія
14	В.	1	Жовтень, † Покр. Бог.
15	С.	2	Кипріяна
16	Ч.	3	Дионизія
17	П.	4	Еротея еп.
18	С.	5	Харитини

Максиміліяна
Едварда к.
Калікстра
Ядвиг. Тер.
Фльорентія
† Лукіяни
Луки ев.

Неділя 18 по Сош. свв. Духа.

19	Н.	6	† Томи ап.
20	П.	7	Сергія муч.
21	В.	8	Пелягії
22	С.	9	Якова ап.
23	Ч.	10	Евлампія
24	П.	11	Филипа ап.
25	С.	12	Прова муч.

Петра з Ал.
Феліціяна
Уршулі
Кордулі
Іоана Кап.
† Рафаїла
Бронислава

Неділя 19 по Сош. свв. Духа.

26	Н.	13	Карпа
27	П.	14	† Параскеви
28	В.	15	Евтимія
29	С.	16	Лонгіна
30	Ч.	17	Осії, Андр.
31	П.	18	† Луки ев.

Евариста
Сабіни
Сим. і Юди
Евзебія
Альфонса
†† Марцеля

Вчи ся не до старости а до смерти.

Жовтень: Є місяць в яким ширять ся всілякі хвороти. Особливо вважати треба на діти, щоби не зносили ся з тими хатами де лежить хворий на заразлву хвороту. Хворий повинен шукати поради у чесного лікаря а не дочікуватись помочи від знахорів ідо листовно лічать. В тім місяци памятайте на вечірні школи англійської мови.

ЗАПИСКИ.

Подолист, November має 30 днів.

Руські свята				Латинські свята	
1	С.	19	Іоїла пр.	Всіх Св.	
Неділя 20 по Сош. св. Духа.					
2	Н.	20	Артемія	Викторина	
3	П.	21	Іляріона Б.	День задушн.	
4	В.	22	Аверкія	Кароля Бор.	
5	С.	23	† Якова ап.	Захарія Ем.	
6	Ч.	24	Ареги	Лсонарда	
7	П.	25	Маркіяна	† Славом. бл.	
8	С.	26	Димитрія вм.	Здіслава	
Неділя 21 по Сош. св. Духа.					
9	Н.	27	Нестора	Теодора	
10	П.	28	† Параск. Т.	Андрея Ав.	
11	В.	29	Анастасії	Мартина еп.	
12	С.	30	Зиновія	Мантіна пап.	
13	Ч.	31	Стихія	Станіслава	
14	П.	1	Листопад, Косм. і Дан.	† Серафими	
15	С.	2	Акиндина	Леопольда	
Неділя 22 по Сош. св. Духа.					
16	Н.	3	Іосифа Л.	Едмунда	
17	П.	4	Іоаннікія	Григорія Ч.	
18	В.	5	Галактіона	Сальомеї	
19	С.	6	Павла еп.	Ірени	
20	Ч.	7	Єрона	Фелікса з В.	
21	П.	8	Михайла Арх.	† Введ. ПДМ.	
22	С.	9	Онисфора	Цецилії	
Неділя 23 по Сош. св. Духа.					
23	Н.	10	Ераста Ол.	Климентя	
24	П.	11	Мини Вів.	Іоана, Емил.	
25	В.	12	Іоана преп.	Катерини	
26	С.	13	† Іоана Зол.	Конрада	
27	Ч.	14	† Філіппа ап.	Валеріяна В.	
28	П.	15	Гурія	† Здіслава	
29	С.	16	† Матфея	Сатурніна	
Неділя 24 по Сош. св. Духа.					
30	П.	17	Григорія	Андрея ап.	

П а д о л и с т : Починаєть ся опалюване печий. Однак треба вважати, щоби не палити за багато, бо через те можна перестудити ся виходячи з надто теплої хати. Добре є вивітріти хату перед тим заки маєть ся палити в печі. Перед вечером треба менче палити чим рано. Хата повинна бути по можвості чиста і плювати не треба на підлогу.

З А П И С К И.

Арізонський міст.

Грудень, December має 31 днів.

Руські свята			Латинські свята		
1	П.	18	Плятона	Арнол.	
2	В.	19	Андрія пр.	Бібіяни	
3	С.	20	Григорія	†† Франц Кс.	
4	Ч.	21	Введ. Богородиці.	Барвари	
5	П.	22	Филिमона	†† Сави	
6	С.	23	Амфилоха	†† Николая	
Неділя 25 по Сош. св. Духа.					
7	П.	24	† Єкатерини	Амврозия	
8	П.	25	Климен.	Неп. Зачат.	
9	В.	26	Алпінія	Леокадії	
10	С.	27	Якова муч.	†† М. Б. Льор.	
11	Ч.	28	Стефана муч.	Дамазия	
12	П.	29	Парамона	†† Александ.	
13	С.	30	† Андр. ап.	†† Луцій	
Неділя 26 по Сош. св. Духа.					
14	Н.	1	Г р у д е н ь, Наума пр.	Альфреда	
15	П.	2	Авакума	Валеріяна	
16	В.	3	Софронія	Аделяйдн	
17	С.	4	† Вавар. вм.	†† Лазаря	
18	Ч.	5	† Сави	Граціяна	
19	П.	6	Николая Ч.	†† Фавстна	
20	С.	7	Амврозия	†† Теоф. Ліб.	
Неділя 27 по Сош. св. Духа.					
21	Н.	8	Патапія	Томи ап.	
22	П.	9	Неп. Зач. Богородиці.	Зенона	
23	В.	10	Мини	Вікторії	
24	С.	11	Даніїла	†† Нав. А. і Е.	
25	Ч.	12	Спиридіона	Рожд. Христове.	
26	П.	13	Евстратія	Стефана м.	
27	С.	14	Тирен Лев.	Іоана еван.	
Неділя Праотець.					
28	Н.	15	Елевтерія	Мелянії муч.	
29	П.	16	Агея прен.	Томи бл.	
30	В.	17	Ананія Дам.	Давида кор.	
31	С.	18	Севастіяна	Сильвестра п.	

Не то сирота у кого нема рідні а то сирота у кого долі ніт.

Г р у д е н ь : Дні найкоротші і через те довго пересиджуєть ся при світлі. При читаню треба вважати щоби світло було відпо- відно сильне. Довгі вечери найрадше перебувати в читальнях, або спроваджувати самому книжки і читати дома. При тім всім треба о скільки змога щадити гріш і складати його у певних державних банках.

З А П И С К И .

ТАБЕЛЯ ГРОШИЙ

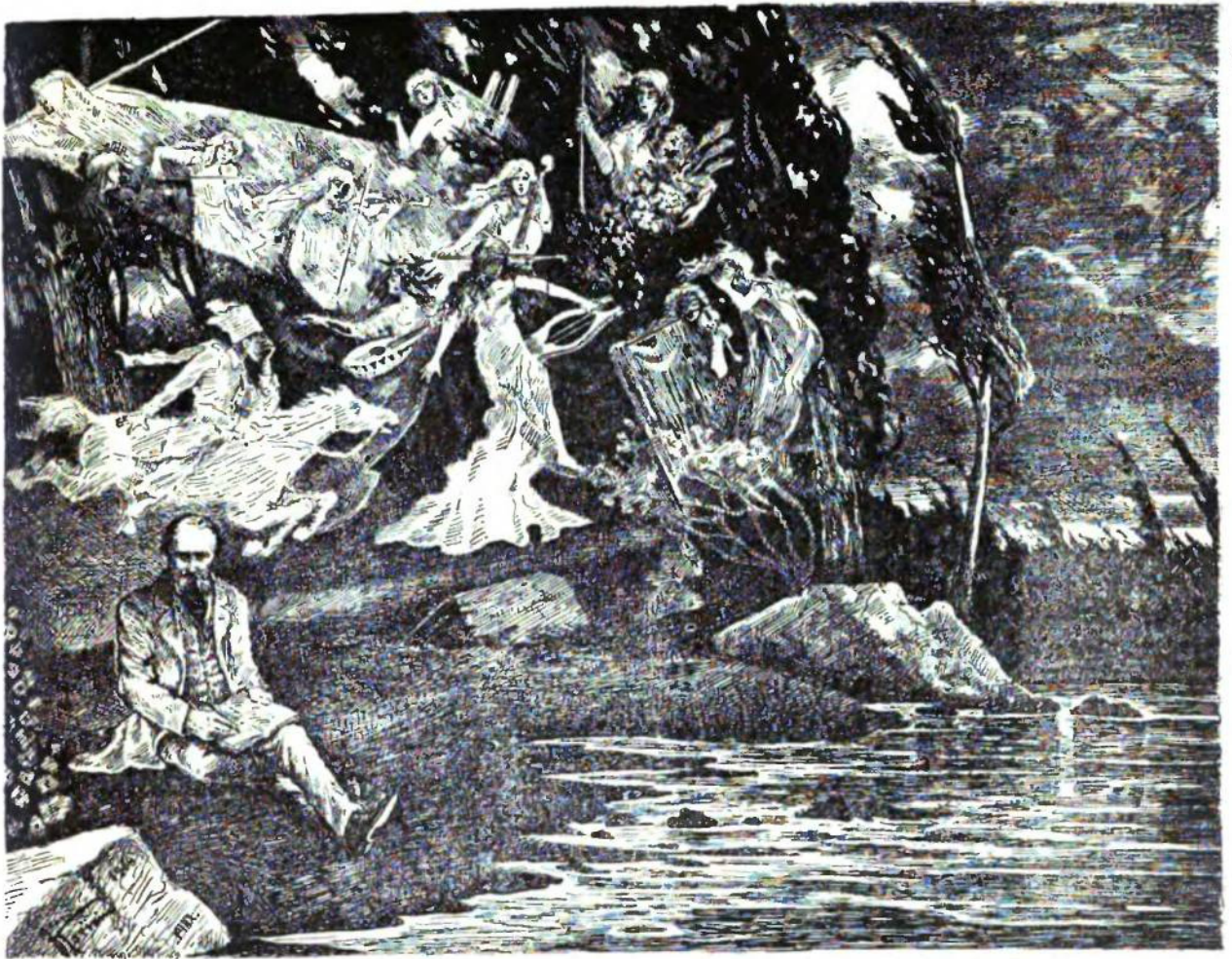
Назва краю	Назва монети	вартість
Австро-Угорщина	корона — 100 сотиків	20
Австралія	фунт штерлінгів — 20 шилінг — 12 пенс	4.90
Арабія	моккат — 80 каб	85
Аргентина	песо фуерто — 100 центавос	97
Белгія	франк — 100 центімос	19
Бірма	бат — 4 салюнг — 2 фуанг 100 каурі	56
Болівія	болівіяно — 100 центавос	97
Бразилія	мілреіс — 1000 рейс	55
Болгарія	лева — 100 сотинок	19
Велика Британія	фунт штерлінгів — 20 шилінг — 12 пенс	4.90
Всхідні Індії	рупія — 16 аннас — 12 піес	32
Венесуела	болівар — 100 сентімос	19
Греція	драхма — 100 лепта	19
Гайті	гаурде — 100 сентс	97
Гавай	доляр — 100 сентс	1.00
Данія	корона — 100 оере	27
Домінік	доляр — 100 сентс	1.00
Египет	пястер — 40 пара — 12 гедід	05
Еквадор	сукр — 100 центавос	49
Фінляндія	марка — 100 пенія	19
Франція	франк — 100 центімів	19
Італія	ліра — 100 центесемі	19
Іспанія	песета — 100 центімос	19
Кохінхіна	рупіе — 8 фанонс — 17 часч	46
Канада	доляр — 100 сентс	1.00
Колумбія	песо 100 центовос	97
Куба і Порторіко	пястер — 100 центовос	93
Ліберія	доляр — 100 сентс	1.00
Люксембург	марка — 100 феників	24
Мадагаскар	фаронса	96
Марокко	пястер — 10 унцей	1.13
Мексик	песо — 100 центавос	50
Німеччина	марка — 100 феників	24
Нідерляндія	гульден — 100 сентс	41
Норвегія	корона — 100 оере	27
Парагвай	песо — 100 центавос	97
Персія	томан — 10 кран — 1000 дінар	1.94
Перу	соль — 100 центавос	49
Португалія	мілреіс — 1000 рейс	1.09
Россия	рубель — 100 копійок	51
Румунія	лей — 100 бані	19
Сербія	дінар — 100 пара	19
Сіям	тікаль (бат) — 4 салюнг 2 фуанг се — 2 сонгнай	61
Тагіті	франк — 100 центімів	19
Тріполіс	магбуб — 20 пястрів — 40 пара	77
Туніс	франк — 100 центімів	19
Турція	гястер — 40 пара — 3 аспер	04 ^{1/2}
Урагвай	песо націонале — 100 центесімос	1.04
Хіле	песо — 100 центавос	37
Хіні	таель — 1000 часч	67
Цейльон	рупія	46
Центральна Америка	песо — 100 центавос	97
Швеція	корона — 100 оере	27
Швайцарія	франк — 100 рап	19
Японія	золот. ен — 100 сен — 10 рін	50

1913

Часть Літературно-Научна

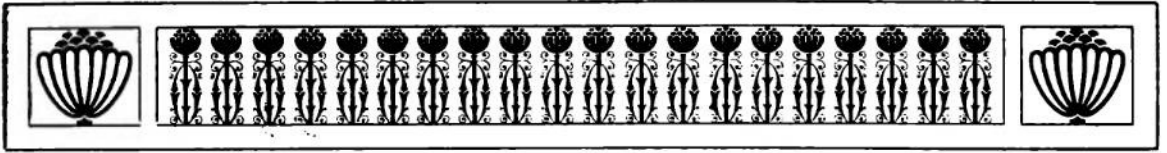

Любий краю
Дожидаю
Розради у самоті
Я люблю Тебе так вірно
Так сердешно і надмірно
Я бережу Твою волю
Я збираю Тобі долю
Плету мрії золоті.

Любий краю
Все що маю
На жертівник покладу
Все зневіря, зло і тугу
Цілу горич і наругу
Всі докори і проклони
Для своєї оборони
Небесам я віднесу.

Любий краю
Все ще маю
Ту відвагу я в собі
Що в нещастю і нарузі
В самоті, горю і тузі
Не журю ся, не ридаю
А міцнію і складаю
Гімни чистій боротьбі.

Ч А С

З безодніх глибин світового простору дивив ся на землю незмінний
отвічний час.

Величний і нерухомий, з холодним блиском в очах, дивив ся на меш-
канців нашої матери — землиці.

Дивив ся, як боротьба творить жите, а жите любов.

Дивив ся, як щасте обіймає бажане, страждає, спричиняє смерть.

Час дивив ся на те.

* * *

А на землі Старий Рік важкою ходою, тихо спускав ся в темну
долину Минувшини. Все що бачив і чув на дорозі свого життя видавалось
йому тепер нікчемним.

Любов, творчість, змагання, все те що підносило його існуванє
тепер здавалось безглузними ілюзіями, дитинячою іграшкою.

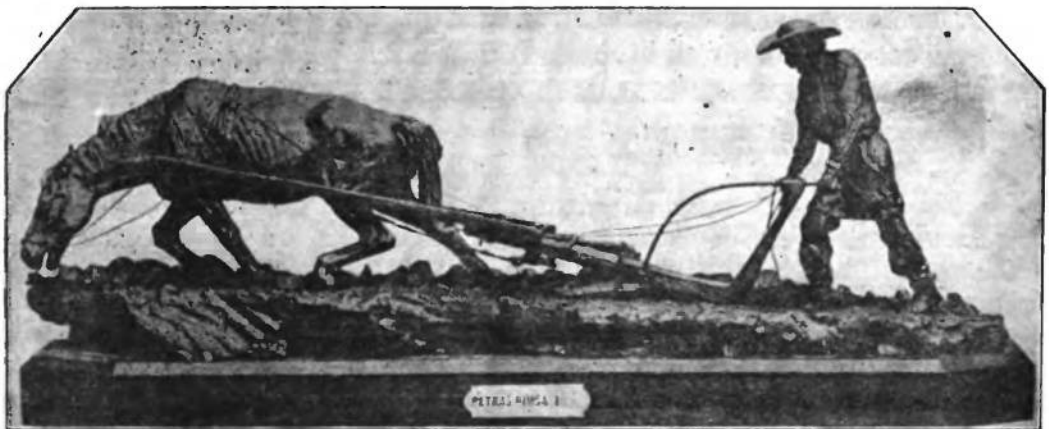
Єще один, єще два кроки і Старий Рік знеможений пропаде в без-
донній челюсти Бувальщини.

Час бачив як люд затревожив ся і блиснув усмішкою.

В тойже момент Любов у своїм пориві видала Новий Рік. Він пильно
розглядав ся, дивив ся в безкраю путь, що стелив ся перед ним, і жадібно
впростяг руку за новими бажаннями.

А Любов на золотих струнах ударяла акорди чарівної музики, що
натякувала на нерозгадану тайну, і будила серце предчутєм великого
щастя.

Отвічний Час дивив ся з безодніх глибин світового простору, а очі
його ясніли незмінним, холодним блиском.

НА Д-ДНІПРОВІ ХВИЛІ

За Н. Гоголем.

„Гей, ви пивники, броварники, голі вам вже пива варити, та валяти ся по запічках, та годувати товстим своїм тілом мухи! Ступайте слави лицарської і чести добувати!

Ви плугатори, гречкосії, хлібороби, баболюби, досить вам за плугом ходити, та даром псувати ваші жовті чоботи, та підбирати ся до жінок і губити силу лицарську! Пора нести козацькую славу по широкому світови“ — накликували Січові посли а слова їх щирі та горячі хапались люд наче іскра сухого дерева.

Рільник ломав свій плуг, броварники і пивоварі кидали свої кадки і розбивали бочки, крамар і ремісник відрікав ся свого ремесла чи крамниці, бив горшки дома і все що жало, та садив ся на коня в дорогу до Січи.

Широкі степи принимали в свої зелені обняти синів України, а висока трава скривала їх щоб ворожа рука не знуцалась перед часом.

А зате сонце що вирило на голубе небо живим теплим своїм світлом обнімало степ а з ним весь смуток і жар козацький. Від могучих проміній веселійшали серця, наче птиці стрепенялись.

Дівичій степ чим дальше тим ставав гарнійший. — По зелено-золотім океані пипались мільони різнобарвних, пахучих цвѣтів, а воздух переповнений тисяч голосами всілякого небесного птацтва. — Там з трави підіймаєть ся мірними змахами чайка і розкішно купаєть ся в синіх волнах воздуха; ген-ген, вона збилась у висоту, і лише блискає одною чорною точкою; от перевернулась крилами і блеснула перед сонцем. Далеко в далені показалаь між травою маленька головка з вусами, поставила вузьенькі свої очи, чи не надаєть ся яка здобич, понюхала воздух чи не грозить яка небезпека та наче гоньча собака пропала в безмежній зелені. — Се Татарин...

При вході Січи в двадцятьпять вижолобаних в землі кузнях йшов грім п'ятьдесять ковальських молотів подограничній площаді. Плечисті гарбарі, сидячи під навісом хат на вулиці мнуть жилистими руками волові шкіри. Крамарі торгують кременом, кресилами та порохом. Тут Вірмянин розвісив дорогі сукна і матерії, Татарин обертав на ріжні боронячій послідок, Жид точив з бочки горівку. Серед дороги розкинув ся мов лев Запорожець, заснувши по мертвецькому. Єй як важко розвернув ся! Яка пишна постава! Задерта гордо чуприна захватила на пів аршина землі, шаравари з дорогого кармазину були замацькані дегтем, наче свідчили що козакови дороге й байдуже. На досить великій перекинений бочці сидить Запорожець без сорочки. Він держить єї в руках і поволеньки зашиває на ній діри. Подальше серед товпи грають музиканти, а молодий Запорожець відплясовує тронака заломивши чортом свою шанку і викидаючи рукавами.

Запорожський герць.

В танці вигукував раз--у--раз та понагляв музиків щоб скорше грали. Він спритно викидав ногами, уганяв мов вихор то на бік то впрост на голову музикантам, і знову опустившись носив ся в присюдах і вибивав круто і кріпко своїми срібними підківками по убитій землі. Довкола него витинали козачка чотирох пристаркуватих Запорожців. Один з них живше викрикував і летів в слід за гулякою в танці. Чуприна розвилась по вітру, вся відкрита була сильна грудь і теплий зимовий кожух був надягнений на рукави, а піт лив ся з него як з ведра. „Та здійми, хоч кожух, бачиш як парить! — кричали довкруги. „Годі“ — танцюючи відповів Запорожець — „Про що?“ — Неможна, бо у мене така натура що скину то і проплю.“

А шапка вже давно не було, ні пояса, ні кафтана, все пішло куда належало.

Тут і там стрічали ся нові знакомі виytaючись: „А то ти Печериця?“

„Здоров був Козолупе!

„Відки Бог несе?

„Ти як сюди зайшов Долото?

„Здоров був Кирдяга!

„Здоров Густий!

„Чи думав я тебе видіти Ременю?

„А що Касиян?

„Що Бородавка?

„Що Конопель!

„Що Підсоток?

І в ту же хвилию чулись відповіді: — „Що Бородавку повісили, з Конопеля шкіру здерли, що Підсотикова голова посолена в бочці відправлена в самий Царгород.

Понуриць не один голову, тай роздумчиво заговорить: „добрі були козаки! Добрі!

Січ не любила у себе в дома затрудняти ся военними вправами — „школа часу тратити“ — казали. Молодь учила ся і образовалась в штуці военній відразу, в самім огні борби, яких було подостатком під ті часи. Козаки вважали за неконечне приучувати ся дисципліни, хіба що десь колись з нудьги стріляли до ціли, перескакували на конях, гонили зьвірану в степу. Цілий вільний час віддавали на гуляне даючи досить волю своїм забаганкам. Був се безпереривний бенкет не маючий ні кінця ні міри. Були такі що займали ся ремеслом, держали крамниці але більша часть гуляла від рана до вечера, доки у поясі були побренкачі і добуте добро еще не перейшло в руки крамарів і шинкарів. І бенкет сей мав в собі чаруючу силу. Се не було зборище бідаків що запивали лиху долю, але се були пориви веселости, сильної пригод вражливої молоді. Всякій, хто прийшов сюди, кидав і забував все що його доси занимало. Він можно сказати плюнув на все минуле і з очайдушністю віддав ся товариству, таких як сам, що не мали ні родини, ні хатини, нікого окрім вільного степу і вічної охоти догодити змаганням своїм. Се витворювало ту шалену природну веселість.

Бедіди і балакачки, які трималась між гуртами козаків, були так дотепні і мали в собі тільки життя і гумору, що годі було найти слухачів, які в таким товаристві потрапили би сидіти з повагою, і як то кажуть ні вусом моргнути.

Товариство, гулятика далека була від теперішних корчемний оргій. Там не було нічого штучного, а гумор відбивав ся щиростю і отвертостю виказував богатий характер і сильну волю. Були гут всякого рода люди. Були такі, що кидали батьків і материй не могучи пережити рабські ограниченя, лихоліття семейства; були такі що кидали найблизшу серцеву чорнооку, якій не по станови був стрункій молодик, були такі яким надовкучила ся схолястика, грамар і реторика тодішних пергамінових педа-

гогів, були і такі яким вже посторонок на шиї мотав ся і вони завдяки бігству місто блідої смерти побачили гучне жите; були і такі що не годні були утримати копійки в кишені, були такі що червенець був для них всім і вся, були і бурсаки, що не хотіли спокійно числити буків на спині, але були і образовані люди, а навіть і королівські достойники. Були і такі що душею бажали визволення, щастя і долі України, боліли над терпінем невідрадних братній, задумували пімстити знущанне ворога, але були і такі, що приходили на Січ, і то підчас спокою, лише тому, щоби опісля розповідати, що і вони на Січі були, так вже і задубілими лицарями стали. Тим вони і підбивали богатих панянок сердушка. Словом, кого тут не було.

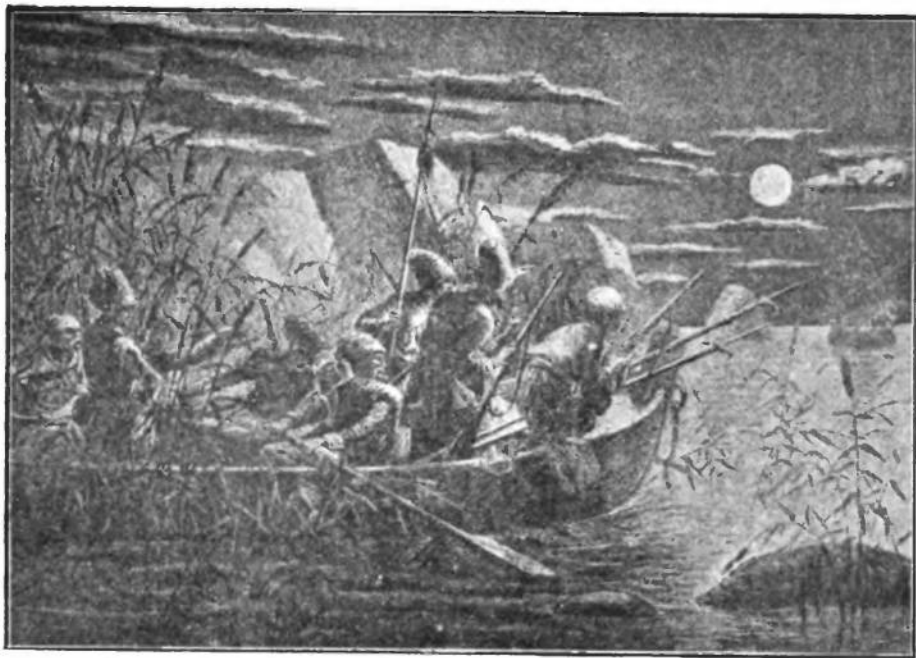
Запорожська Січ

Охотники військової штуки, золотих пугарів, любителі дукатів могли вдоволети себе в кожний час. Одні лише обожателі жінок не могли тут найти нічого, бо навіть на пограничу Січи не сміла показатись жінчина.

Всі утікали тут наче до своєї рідні і ніхто багато нерозпитував їх. Новик ставав звичайно перед самим кошовим, якій по запиті чи здоров, та чи вірує в Христа і Тройцю, казав іти до котрого захоче куреня. Тим кінчило ся ціле торжество прийнятя. І вся Січ готова була боронити свою зашитницю до послідної каплі крови хотя байдуже були їм пости і покути. Лиш одні Жиди, Вірмени і Татари хитро користали з гоїного козацтва торгуючи з ними на передмістю, бо Запорожці ніколи не любили торгувати ся, а кілька рука виняла гроший з кишені, тільки і платили. Часами і доля хитрих торговщиків була незavidна, подібна тим що послювались біля Везунія, бо Запорожці скоро не стало їм гроша розбивали крамниці і брали все що пошало. Майже шістьдесять курений представляли собою відрубні республіки, і ніхто житем не старав ся. Все було в руках курен-

ного отамана, якого звали „батьком“. Він усім піклував ся. У него були гроші, одежа, саламаха, каша тай дрова на топливо.

Ось вам Січ. Ось вам те гніздо звідки вилітали всі ті горді птахи, кріпкі як льви. Відси ширила ся воля на всю Україну. Ч удна ся республіка, була необходимою в сих часах.

Запорожці на засідках

До берега причалив більший пором. На нїм стояла товпа людий і еще з далека махали рукавами. Се були козаки в обірваних свитках. У многих була лише сорочка і люлька в зубах, а те доказувало що вони або спасались з біди бігством, або загулялись і потратили все що на них було. З поміж них виступив вперед присадистий, плечистий козак літ пятьдесят. Він кричав і махав рукою сильнійше других.

А зачим приїхали? — сказав коповий, коли пором прибив до берега. Всі цікаво дослухували ся відповіді.

„З бідою — кричав присадистий козак.

„З якою?

„Позвольте панове Запорожці, річ держати.

„Говори!

„Або може хочеш зібрати раду?

„Говори ми всі тут!“ Увесь нарід стиснув ся в одну купу.

„А ви, знать, нічого не чували, що дієть ся в гетьманщині?“

„А щож? — спигав куренний атаман.

„Е! що? Видно, вам Татарня, заткнув клейтухом вуха, що нічого не чули.

„Говори що там дієть ся?

„А таке дієть ся що і родились і крестились, а не видали такого.

„Та говори нам, що дієть ся, собачій сину!“ Закричав один із товпи, — як видно попав в нетерпячку.

— „Така біда нині завелась, що вже і церковці сьвяті не наші?

„Як то не наші?

„Тепер у Жидів вони в аренді. Єсли Жидови вперед не заплатиш то і Служби Божої не годен відправити.

„Що ти правиш?

„І єсли собачій Жид не положить значка нечеститою рукою на сьвятій пасці, то і паски сьвятити не можна.

„Він бреше, панове братя, не може бути того, щоби нечистий Жид клав значок на сьвятій пасці.

„Слухайте, єще не тое розкажу. І ксьондзи їздять тепер по всій Україні в тарадайках. Та не то біда що в тарадайках, але то біда що запрягають вже не коний а нас мужиків. Слухайте! Єще що розкажу. Вже говорять, що Жидівки шиють собі юбки з поівських риз. Ось вам які діла водять ся на Україні, панове! А ви ту сидите на Запорожу, та гуляете. Видно, що Татарин такого задав вам страху, що у вас вже ні очий, ні уха, нічого, і ви не чуєте, що дієть ся на сьвітї божім.

„Стій, стій!“ перервав кошовий, що доси стояв потупивши очи в землю, як і всі Запорожці, що в важних ділах ніколи не віддавались першому поривови, но мовчали і в тишині збирали всю грізну силу негодованя. — Стій і я скажу слово: а щож ви так би і побив чорт вашого батька, щож ви ділали? Хибаж у вас шабель не було, чи що? Якже ви попустили такому беззаконію?“

„Є, як попустили такому беззаконію! А попробували би ви, коли пятьдесят тисяч було одних Ляхів, та годі і гріха тайти, були також собаки і меже нашими, що пішли на їх бік.

„А гетьман ваш, а полковники, що робили?

„Наробили полковники таких діл, що сохрани Боже всякого.

„Як!

„А так, що вже тепер гетьман спечений в мідянім бику, лежить в Варшаві, а полковників руки і голови розвозять по ярмарках на показ всьму народу. От що наробили полковники!“

Колєбнула ся вся товпа. На хвилю зананувала тишина, подібна тій що перед тучою уносить ся а потім враз заговорили здовж берега.

„Як щоби Жиди держали на аренді християнські церкви! Щоби ксьондзи запрягали мужика! Як щоб позволити на таке зьвірство проклятим недовіркам. Щоби так поступати з полковниками і гетьманом. От се їм даром не буде! Зашуміли Запорожці -- почувли свої сили.

Тепер вже не було видко легкодушного народа. Скрізь видніли ся сильні, отверті характери які не скоро запалаяють ся, однак розпалившись упорно і довго держать в собі жар. „Перевіпати всю Жидову“ — роздалось з товпи. „Перетонити клятих поганців в Дніпрі, нехай не ставлять значків на пасках! Слова ті пролетіли громом по всїх і товпа ринула на передмісте щоб вирізати всїх Жидів.

Сини Ізраїля кидаючи все майно ховали ся в порожних горілчаных бочках, в печах, підлізали під юбки своїм жидівкам, але козаки всюди їх знаходили.

Тепер вже всі готовились в похід. Всі за порадою старшини, кошового і волі всего Запорожа порішили прямо іти на Польщу, набрати добичи з міст, попалити села і достаток і пустити далеко по собі пострах і славу. Тепер всякій оперезував ся і вооружав ся. Кошовий виріс на цілий аршин. То вже не був чемний сповнитель бажань вільного народа, але всеволодний деспот, знаючий лише розказувати. Вільні гуляки змінили ся в карних лицарів стояли в рядах, уважно слухаючи розказів, які розлягались по площаді.

Огляньтесь, огляньте ся хорошенько всі! Підправте вози, прилагодіть мазниці, попробуйте оруже. Не забирайте, много одежі з собою; по сорочці і по двое паравар на козаку, по горшку саламахи і опиханого проса, більше щоб не було у нікого. Про запас буде на возах все, що треба. Взяти двіста пар волів. Порядку держать ся більше всего. Я знаю, суть між вами такі що при першій нагоді захотять дерти китайки і дорогі шовки собі на онучі. Покиньте чортови таку зухваль, — беріть лише оруже і червінці бо вони придають ся у всякому случаяу. Та ог вам, панове, вперед говорю, хто в поході напеть ся, то ніякого на него нема суду, як собаку приказу його пришморгнути до воза, хто-б він не був, хочби найдобріший козак зі всего войська, як собака буде пострілений на місци і лишений на жир птицам, бо паниця в поході иньшого не заслугоє. Молодці у всім слухайте ся старших! Єсли кого цупне куля, або шморне шабля по голові або де небудь инде, не давай великої ваги на те, розмішай набій пороху в чарці сивухи, випий душком, і все переїде, не буде пропасниці, горячки, а на рану єсли вона дуже велика, приложи звичайної землі замісивши єї вперед слиною на долоні, то і присохне. Путье-ж не торопячись беріть ся за діло.

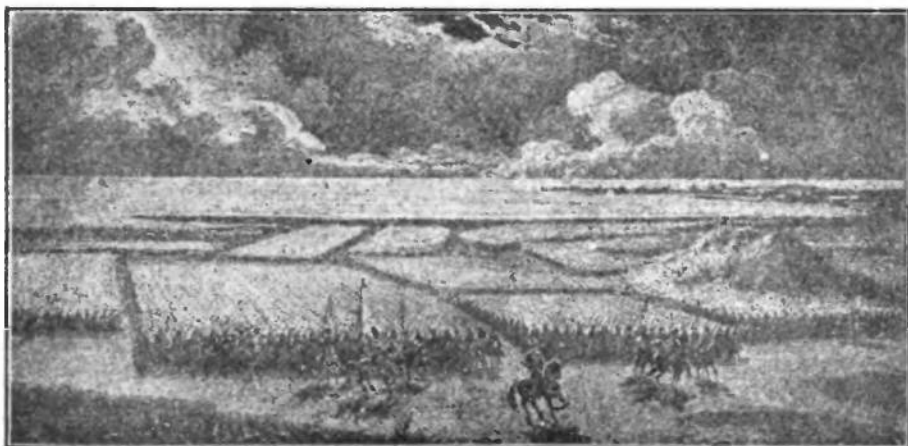
Так говорив кошовий, і скоро скінчив річ свою, всі козаки в тойже час взяли ся за діло. Вся Січ отверезила ся і нігде не годен був доглянути хоч одного п'яного, будьто би не бувало їх ніколи між козаками. Одні робили коло возів, другі зносили провіант, ладували оруже, а иньші заганяли коний та волів.

Зі всіх сторін йшов бренькіт шабель, рев волів, скрип возів, розкази старших і в борзі ген-ген витягнув ся далекий козачій табор. І не знать чи хотіло-б ся кому бігти, щоб перебіг военний ряд як то кажуть від голови до хвоста. Скоро рушив табор і потягнув ся із Січи. „Пращай наша мати. Нехайже тебе хоронить Бог від всякого нещастя“, — звертаючись казали грімким хором Запорожці.

Мов громом прошибло польські дограничні осади острахом. Скрізь несла ся вість: „Запорожці йдуть! Запорожці ідуть!“! Хтє міг спасти ся, спасав ся, люд рушив ся, пани розбігались. Велике полумя обхопило павські добутки. То козаки платили грубою монетою за кривди своїх братів.

З монастирів висялали післанців проти козаків з проханем, щоб зважали на їх. Та всюди діставали однікову відповідь: „скажи — казав кошовий — свому біскупови, хай успокоїть ся; се ще козаки що йно свої люльки розкурюють.

І в слід за козацьким словом ширилось грізне полумя, беручи в обійми все що на дорозі стрітилось. Монахи, женщины і жиди крились по городах закопували в таємничих підземних льохах свої скарбниці.

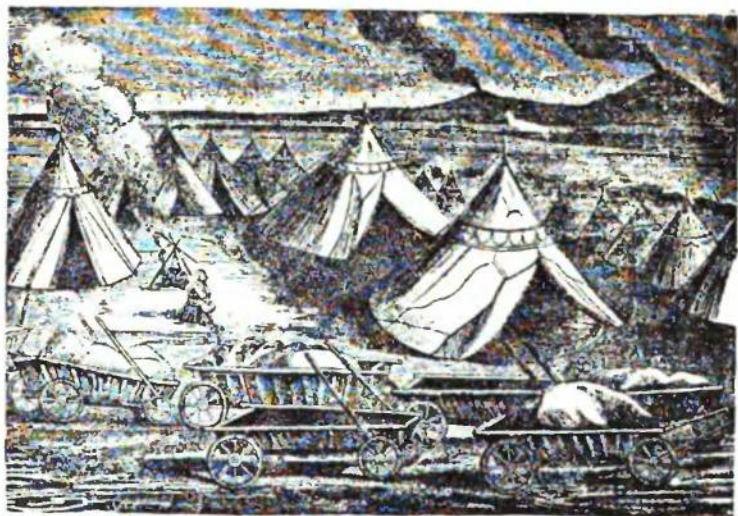
Запорожське військо в поході

По огненнім бенкеті розтаборилось козацтво під польським городом, очікували дальшої воєнної оказії. Оставили довкруги сторожу, а самі гуртками садовились та стали розказувати про минулі пригоди. В одному місци зібрав ся більший гурток козаків і уважно прислухував ся бесіді старого Запорожця. „Хочу я вам сказати, панове братя — говорив він — що то таке наше товариство. Чували ви і від батьків та дідів в якій чести у всіх була земля наша і Грекам дала пізнати себе, і з Царгорода брала червінці, і городи були пишні і храми, і князі руського рода, свої князі, а не чужі ляцькі недовірки. Все взяли бісурмани, все пропало. Лише остались ми, як та вдова, після свого сильного мужа, бідна — і так і ми, так і наша земля. І в такі то часи, подали ми, товариші, руку на братство. От і на тім стоїть наше товариство. Отець любить своє дитя, мати любить своє дитя, дитя любить отця і матір; но се не то, братці, любить бо і звівр своє дитя! Але покровним стати по душі, а не по крові може тільки один чоловік. Бували і в чужих сторонах товариші, но таких як на нашій землі не було нігде. Вам случалось не одному немало прожити на чужині Видиш і там люди! також божій чоловік, і побесідуеш як зі своїм, но як дійде до того щоби сказати йому сердечне слово — так ні! Мудрі люди та не свої! Добрі люди та не свої! Ні братці! так любити, як козацька душа любить мало хто з'уміє. Любити не то, щоб розумом, або чим другим, але всім, чим дав Бог, що лише є в тобі, — ох!...“ сказав, і махнув рукою і потряс сивою головою і вусом моргнув тай каже дальше: „Ні,

так любити ніхто не може. Знаю я, не добре завело ся тепер на землі нашій. Думаютъ лише щоб у них були достатки і всяке добро, переймають чорт зна що таке, стидаютъ ся бесіди своєї, свій зі своїм говорити не хоче, свій свого продає, як продаєть ся всі річи на торговиці. Милость короля, та еще не короля але першого ліпшого магната, милость, що бе і топтає своїм панським чоботом в морду. дорожша їм від всякого братства. А однак і у послідного падлюки, хоч зваляв ся в пилови безчести, то і у него е, панове, крихитка руського чувства. Погодїть, пряснетъ ся він коли небудь, ударить ся сердешний о поли руками схватить себе за голову проклинє грімко підлу жизнь свою, готовий муками викупати минуле, плюгаве діло. Нехайже знають всі, що таке козацьке товариство. Уже коли на те приходить щоби умирати, так нікому, з нас так не доведеть ся вмирати, щоб слави не набути для рідної землиці для славного нашого Запорожа.

Так говорив свий отаман, а слова його торкали серця козацькі, і не одному слеза тихо закрутилась в зріниці, і тихо втер єї козацький пишний рукав.

А тим часом тихесенько скривалось сонце не щоби самому відпочать, а щоб козацькі сили покріпились до незвісного завтра.

Запорожський табор

Другого дня заворушив ся козацький табор. Запорожці дістали вістку зі Січі, що Татари використали козацький похід, ограбили Січ, забрали Січову скарбницю, побили домових Запорожців а решта враз зі стадами і табунами забрали у неволю, Один лише козак Максим Голодун, вирвав ся на дорозі з Татарських рук, заколов Татарина і перебраний в татарську одежу на татарськїм кони півтора дня і дві ночі уходив погоні. Загнав на смерть коня, пересїв на другого і загнав і того і аж на третім доїхав до Запорожського табору, Розповів на борзі як і що сталось, а відтак кинув ся на землю і уснув кріпким сном.

„Давай раду, старшино!“ — закричали козаки. — „Давай раду кошовий — говорили другі.

„Моя рада“ — каже кошовий — здоганяти Татарина, розбити на прах, відбити хлопців молодців та добуток наш. Ляхам дали ми вже пізнати як з козаками гратись, заплатили за своє. А впрочім яка користь з голодного обідранця.

„Ні, кошовий! Лиха твоя рада. Ти бачу забув, що в неволі у Ляхів остають ся наші брати. Ти хочеш щоб забули ми першій наш сьвятий закон товариський: оставити наших братий на тоє, щоб з них живцем кожу дерли, або чвертовавши козацьке тіло розвозили по городам і селам на наругу і пострах. Питаю я вас всіх: що се за козак, що лишив би в лихий годині товариша, кинув би мов еобаку зпропасти між Ляхами, — так промовляв сїдовусий Запорожець — старшина.

Поколибалась козачня, поглянув один на одного.

Задумались Запорожці, нікому не хотїлось імя козацьке зганьбити. Тоді вийшов вперед всіх найстаршій віком у цілім Запорожськїм війську Касиян Бовдюг. В чести був він у всіх козаків. Два рази вибирали його кошовим і на війнах також з него сильно добрий козак. Всі притихли, бо давно вже не чули від него ніякого слова. Всякій хотїв знати, що скаже Бовдюг.

„Послухайте діти старого — сказав він. — Мудро сказав коповий: Він як голова козацького війська обовязаний піклувати ся козацьким скарбом“. Мудрїшого нічого не міг він сказати. От, що! Се нехай буде перша моя річ. А тепер послухайте що скаже друга річ. Велику правду сказав також і полковник Тарас, дай Боже йому прожити довшій вік, і щоб

Запорожська рада.

таких полковників було много на Україні! Першій довг і перша честь козацька є хоронити дружбу товариську. Скілько живу на сьвітї, не чув я, щоб козак покинув або запродав свого товариша. І сї і другі товариші чи їх більше чи менше всі нам дорогі. Отже така моя річ, ті котрим дорогі заповнені Татарами, хай відправлять ся за Татарами, а котрим милі заняті Ляхами в неволю і котрі не хотять полишати правого діла, нехай тут остають ся. Кошовий по

свому обвязкови пїйде з одною половиною за Татарами, а друга половина вибере собі, наказного отамана. А наказним отаманом, коли хочете послухати білої голови, вже нікому другому бути, як лише одному Тарасови. Нема між нами йому рівного.

Так сказав Бовдюг і замовк. Обрадовали ся козаки, що їх старий друг такою радою на ум навїв. Всі кинули в гору шапками з окликом: „Спасибіг, тобі батько за раду.“

Слухайте тепер військового приказа діти! — сказав кошовий. „Тепер відділяйте ся: хто хоче іти, ступай на праву сторону, хто остаєть ся перейди на ліву!

От і стали переходити то на праву, то на ліву сторону. Майже по рівній часті. Вже стали в два ряди куренями. Кошовий перейшов між рядами.

„А що панове братя, вдоволені обі сторона!

„Всі вдоволені, батьку, — відповіли козакн.

„Ну так перецілуйтесь і віддайте один другому пращанне, бо Бог знає чи пригодить ся вам в житю еще коли побачити. Слухайте вашого отамана, а чиніть те що самі знаєте; саміж знаєте, що велить козацька честь.

І козакн скілько їх було перецілувались між собою. — Перші почали отамани. Повівши рукою сиві вуса поцілувалпсь на вхрест а потім взявши ся за руки і держачись кріпко стрінулись зором; бачилось що хотів один одного спитати: „а що, пане брате, увидимо ся еще чи не увидимось?“ — тай і не спитали замовчали, задумались обі сиві голови. А за той час пращалось ціле козацтво, щиросердечно. Вони знали що багато діла і одним і другим.

Не розлучили ся оба табори сейчас, але діждали пізної ночі, щоб не дати Ляхам пізнати, що козацька сила роздвоїлась.

Я ридаю, як згадаю
Діла незабуті
Дідів наших: тяжкі діла!
Як би їх забути
Я оддав би веселого
Віку половину
От така то наша слава
Слава України!...

Оттак і ви прочтайте,
Щоб не сонним снілись
Всі неправди, щоб розкрились
Високі могили
Перед вашими очима,
Щоб ви розпитали
Мучеників: кого коли
Й за що розпинали?... Т. Ш.

Імператориця Катерина II

З К Н И Г И Ж И Т Я

Вона не забудеть, прийде поголубить,
Обниметь, на віки полюбить;
На зболіле серце положить вінець
І житевій казці — кінець.

Пощо мисль
Если ні з ким не ділить ся;
Пощо ум
Если в собі замкнеть ся:
Пощо душа
Если до друга не рветь ся.

Не все від радости пташина в клітці
сypіває.

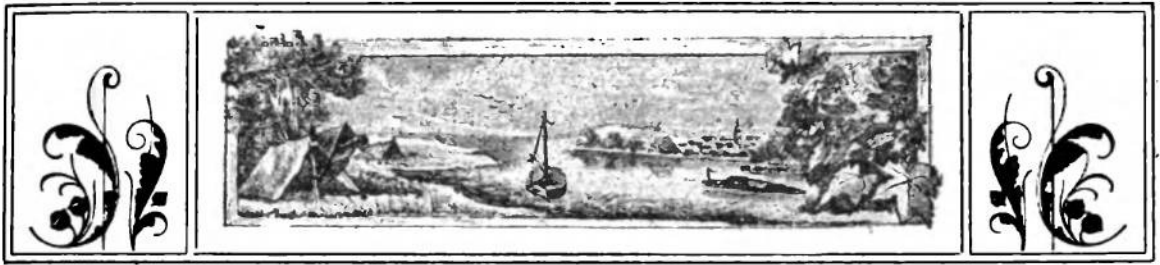
Лише тому не страшне лихо, хто все-
гда готовий його стрітити.

Тьма не знаючи наслідків летить в
жар лампи; риба за робачком на удочці,
але — чоловік знає наслідок лихих при-
вичок і пристрастий і не зберігаєть ся їх.
Якаж бездонна глибінь нашого нерозума-

Чоловік не може знати пощо жие, однак
знає як йому належить ся жити.

Шукайте сил в самих собі, а найдете
їх. Чужа поміч помагає однак, нічого не
творить.

Скоро не стидася запитати про те
чого не знаєш — ти вже розумний чоловік.

В БОРБІ ЗА ДОЛЮ І ВОЛЮ

Ударили зі всіх сторін козаки. Змішали Ляхів і самі змішались. Не дали і стрільби допустити. Пішло діло на мечі і ратища. Все на рукопаш. Кождий мав нагоду показати себе. Демид Попович заколов трех простих і двох лучших шляхтичей звалив з коний. „От добрі коні — таких я давно хотів дістати“ — і прогнав далеко в поле, та кричав щоби переняли. Відтак знова кинув ся в гурму, напав на повалену з коний шляхту, одного убив, а другому накинув аркан на шию, зняв з него шаблю з дорогою рукоястю і пояс червінців привязав до сідла і поволік по всему полю. Кобита, добрий і еще молодий козак, став також боротись з одним лицарем польського війська. І довго бились оба — зійшли ся в рукопаш, і козак був вже подолів, ударив острим турецьким ножом в грудь. Але не спостеріг ся, як в ту же хвилию лупнула його горяча куля в саму голову. Поцілів його один з знатнійших панів, старинного княжого роду, рослий лицар. Як стройна смерека носив ся він на своїм буланім кони. І багато вже доказав богатрської, боярської владі. Двох Запорожців розрубав, Федора Коржа доброго козака перекинув разом з конем, вистрілив в коня, а козака досягнув мечем із за коня; богатом постинав голови, повалив кулею козака Кобиту. „От тобі хлопяка: з ним мені попробувати сили!“ — закричав отаман Кукубенко; Припустив коня, нагнав ся прямо йому з заду і скрикнув так сильно, що від сего нелюдського крику все здрогнуло ся. Хотів був Лях повернути коня і поставитись йому в лице; но не послухав кінь, переполоханий метнув ся на бік і тут дістав його Кукубенко кулею. Застрягла куля у плече і він звалив ся з коня. Однак не піддав ся Лях, все еще спшив ся сягнути ворога, але ослабла рука і упала враз з шаблею. А. Кукубенко взявши в обі руки свій тяжелий палаш, вдарив в бліде лице польського лицаря. Так пришиб він його на віки до сирі землі і шляхотська кров покрасила весь золотом вишиваний дорогий контуш. — Кукубенко вже кинув його і пробив ся на другу сторону. — „Ех лишив, та не переглянув таке дороге убраньство“ — сказав куренний Бородатий, підїзджаючи до убитого шляхтича. „Я семох убив своєю рукою а не довело ся побачити ні на однім такої одежі. Нагнув ся Бородатий щоб дечим покористати ся, виняв вже турецькій кинжал в дорогій оправі, відв'язав від пояса червінці, зняв з грудей дівидею вишиваний платок, дарований на не забудь. Та не стямив ся, як наїхав на него червоносий хорунжий,

той самий, що його вже раз звалив з коня і добре почастивав шаблюкою. Розмахнув ся Лях зі всієї сили і затяв шаблею по шії, саме коли нагнулась. Не на добре повелася користь. — Відскочила голова і упав безголовий труп, далеко скропивши кровю землю. Та ще не успів хорунжий ухватити за чуб отаманську голову, щоби привязати до сідла а вже найшов ся мститель. Як літаючий у воздухах ястріб покрузивши своїми крилами остановить ся в висоті на одному місці і стрілою вержеть ся на крикливого перепелета, так Остап злетів на хорунжого і накинув йому на шию посторонок. Посиніло здорове, червоне лице хорунжого, схватив еще за пістоль, але вибита рука направила вистріл у воздух. Знова випав із польського табору кріпкий, моторний шляхтич, украшений пишною зброєю, а пятьдесят слуг вів зі собою. Погнув він сильно Дехтяренка, збив його на землю і вже замахнув ся на него шаблюкою, горлаючи: нема між вами собачі сини ні одного козака, щоби проти мене поставив ся“.

„А отже е, сказав Шило і виступив на перед. Сильний був то козак не раз отаманствовав на морі і много лиха зазнав в сьвіті. І кинулись оба супроти себе. Ой то же то рубались вони. Розрубав вражий Лях желізну сорочку, зачіпив о тіло вістрем, зачервоніла козацька сорочка. Але Шило на тоє і байдуже, замахнув всею жиласток рукою і оглушив лицаря до разу. Розлетів ся мідний шишак покотив ся і грянув собою Лях, а Шило приняв ся рубати оглушеного. Не добивай козаچه, а радше обернись. Не встиг козак обернути ся а вже

вдарив його панський слуга ножем у шию. Повернув ся Шило, хотів вхопити зухвальця, але сей пропав в димі, бо зі всіх сторін почулась пальба і Шило смертельно став ранений. Упав небога, приложив рукою рану і сказав: Прощавайте, панове братя, товариші, нехай на віки живе козацька слава.

I.

Смерть Андрея

„А що панове! “ сказав Тарас, е порох в порошницях? Не ослабіла еще козацька сила? Не гнуть ся козаки?“

„Ой, е ще батьку, порох в порошницях, еще не ослабіла козацька сила, еще рубають шаблі, еще не гнуть ся козаки!“

І наперли козики — зовсім змішали польські ряди.

В ту же хвилю з города вилетів гусарський полк, цвіт всіх кінних полків. Перед вів Андрій, удатній і бойкій як тур, син Тараса. Він тайком покохав ся з пишною шляхтянкою і для неї то погордив всім чим дорожив батько і ціла Україна.

Остановив ся старий батько, поглядає як син ломить перед собою дорогу, розганяє, рубає сильними ударами право і вліво. Не витерпів Тарас і скричав: „Як? своїх?“ Чортів сину, своїх бач? Но Андрій і не призадумав ся кого бє, він нічого не видів, лише довгі коси, сніжна шия, лебедя грудь і плече своєї коханки — от що не сходило йому з тямки.

„Ей, хлопята, за маніть мені його блище ліса, заманіть лиш його!“ кричав Тарас.

Козацький наскок

І сейчас трийцять бистрійших козаків стало заманювати. Поправивши високі шапки, пустили ся кіньми прямо на переріз гусарам. Ударили з боку на передних, збили їх, відділили від задних, дали по гостинцеві одному і другому, а Голокопитенько захватив еше палашом Андрія по шиї і в той же час пустили ся буцім на утікача, скільки стало козацької сили. Як стріпнесь Андрій! Як закипить по всіх жилах молода кров. Ударив острогою коня і скільки стало духа, полетів за козаками, не оглядаючись і не бачучи що за ним лише дваїцять мужа поспішало. А козаки летіли цілою силою коней і прямо у ліс звернулись. Розігнав ся конем Андрій і ледви що не настигнув Голокопитенька, як враз чиясь сильна рука ухватила за поводи його коня. — Оглянув ся, а перед ним батько! Зжахнув ся, затряс ся всім тілом став блідий, як коли школярик що дреть ся за товаришом по лавці стрітить учителя так і Андрій бачив лише перед собою грізного судию, свого батька.

„Ну, щож ми тепер будемо ділати?“ сказав Тарас прошибаючи сина острим глибоким зором. Ні слова не міг відповісти Андрій. Стояв затопивши в землю очи.

„Що синку! Помогли тобі твої Ляхи?“

Андрій не дав відповіді.

„Так, продатц вітчину, продати своє рідне — все що найдорожше, за пусту Ляхівку. Стійже! Злізай з коня.

Послушно мов дитя зліз Андрій з коня. Пристав перед батька лице, ні живий, ні мертвий!

„Стій не хитай ся! Я тебе родив, я тебе і убу!“ сказав Тарас і відступив шаг назад та зняв з плеча рушницю.

Блідий мов хуста був Андрій і видно було як тихо порушались його уста і він прошепотів імя своєї любовниці.

Тарас вистрілив.

Як колос пшениці, підрізаний серпом, повис Андрій головою і повалив ся на траву, не сказавши ні одного слова.

Нещасний батько довго глядів на бездушного трупа. Син був вже мертвий та все еще чудесно гарний. Мужеське лице недавно повне сил чорні брови, все те творило красоту. „Справді він подобав на козака?“ — сказав Тарас, — і ростом високий, і чорнобривий, і лице мов у дворянина, і рука кріпка в бою! Пропав, пропав через Ляхівку без слави як підла собака!

II.

Смерть Остапа

Ведуть! Ведуть! . .

Вони ішли з відкритими головами, довгими чубами, бороди запущені. Йшли небоязливо, не покірно, но з тихою погордою, не оглядаючись навіть на вороже окружене. Одежа з дорогого сукна, знищена, обвисала платками.

Вперед всіх йшов Остап.

Заковані козаки зближали ся на місце мук. Остап остановив ся. Йому першому присудилось випити ту гірку тяжку чашу. Глянув по товаришам судьби, підняв горі руку і промовив громко: Даіи Біг, щоб нечестивим недовіркам не довелось почути, як терпить козацьке серце за славу України! І приблизив ся катови. Сей здер понищену одежу з Остапа а пахолки привязали руки і ноги до руштованя нарочно побудованого і... знущали ся... мучили жертву своєї жорстокости.

Ні крику, ні стогону не було чути і тоді як стали перебивати нещасному руки і ноги, коли сильний хряст поразив навіть найбільш жадібних кровавої жизни ворогів, задублих душею лицарів. Лице Остапа ані скривило ся.

Між товпою знаходив ся старець, поставою похожій на Запорожця, а з одежі на чужоземця. Він більш всіх впняв зір в мученика і наче божевільний повтаряв тихим дрожачим голосом: „добре синку, добре! Та ніхто не

звертав уваги на більного старця, бо инакше були би пізнали в нїм батька Остапа що за великий окуп перекрав ся у ворожій табор, щоби в послїдне побачити свою дитину, свого сина, що видав в жертву Україні. Остап анї призадумав, щоб так близько него батько находив ся. Його як раз підвели послїдним смертним мукам. Бачилось, що почали подавати ся сили Остапа. Повів очима довкруги себе і бачив лише самі чужі, ворожі лиця. Йому в тій хвилі забажало ся побачити для покріплення духа твердого мужа. „Батьку, де ти? Чи бачиш ти те все?“ — скрикнув серед лютих мук ослаблений Остап.

„Виджу сину, виджу!“ — розгляг ся грізний, сильний голос серед загальної тиші. Ворожа товпа здригнула ся. Военна сторожа кинула ся перешукувати ненадійного гостя, але перебраного старця вже не було. Зник мов під землю скрив ся, та слїд його не пропав.

В недовзі на границях України появилось сто двацять тисяч козацького війська, що підняли ся проти Ляхів пімстити потоптані права, знівечені закони батьків.

III.

Смерть Івана Гонта

Найстарший начальник Польського війська граф Браницький визначив судову комісію яка присудила кілька сот чоловіка повісити по різних селах України, а старшину покарати найлютішими карами — „для приміру“. Між засудженими находив ся і Гонта. Його присуджено ось на яку кару: перших десять день кат повинен був вирізувати що дня з його спини пасмо шкіри, на одинайцятий день одрубати обидві ноги, на дванайцятий обидві руки відтак вирвати серце, одрубати голову і шматки його тіла прибити до шибениць на чотирнайцятих містах України. Браницький з остраху помилував Гонта, зменчив сю кару і звелїв стяти

голову Гонті вже на третій день, а все инше згідно зі засудом казав робити вже на труні. До того йому обрізано було язика, бо бояли ся, щоб

він дечого не виявив. Ось як описують очевидці ту страшну кару. На місце мук він виходив спокійний. Кат одіграв йому пасмо шкіри, кров бризкнула, але на лиці Гонта не одмінився. Після того як оддерте було друге пасмо він промовив: „от казали, що буде боляче!“ Один з офіцерів польської панцирної хоругви звечера перед карою, звернувшись до Гонта та попросив, щоб він подарував йому що небудь на спомин. „Добре — одмовив Гонта -- нагадайте мені завтра; я вам подарую пояса“. Як вивели Гонта на кару, офіцер сей підійшов до його і сказав наглухло: „Пане полковнику, позвольте нагадати вам про обіцяний пояс“. — „Я не забуду — одказав Гонта і усміхнувся з погордою — перше пасмо шкіри що здер з мене кат, нехай буде вам за пояс“.

Так вмирало козацтво за волю України. Так вмирати можуть тільки люди, котрі твердо вірять, що на їх боці правда, що діло їх праведне; так вмирати можуть тільки щирі діти свого краю, котрі за рідне не бояться терпіти, хочби і найбільш невольні муки.

Сон дитини

АНГЕЛ ТИШІ

Тихше, тихше! Ангел тиші
 Ангел ночі пролітає
 Сьвітлі зорі по просторі
 Небозводнім розсипає.

Тихше, тихше! Наче до сну,
 Пестить дитя, люба мати
 Мрії — думи в небім синім
 Стали хорами літати

Засинайте! Колибайте
 Ваші думи, ваші болі
 Спи́те тихо! Ваше лихо
 Їачуть зорі, сьвітлі зорі.

З ДІВОЧИХ НАСТРОЇВ

I.

ХІБА Я ВИНОВАТА

Та хіба я виновата, що чорні очі привітно глянули на мене і той погляд стрепенув усю душу мою і серденько забилося?

Хіба я виновата, що я тікала від його, а серденько летіло йому на зустріч?

Хіба я виновата, що на ласкаве стискане руки відповіла тим же? Що слухала щиро пораду, бачила спочуття до себе...

Хіба я виновата, що тяжко було без його і хвилину бути? Що серденько мліло від щастя, як він був зо мною? Що бажалось усе чисте, сьвяте, усю душу навіть життя йому віддати?

Хіба я виновата, що темною нічкою лила сльози і молилась за його щастя?

Хіба я виновата що має щасте у йому, що серденько бажало ласки, і одвітило ніжною ласкою на його ласку? Що гарно і любо було сидіти враз з ним, слухати його і почувати, що він коло мене близенько, обнімає мій стан, і я похилила головку на його плече?...

Хіба я виновата, що щиро кохала його?

Як виновата, то... осудіть мене!...

II.

САМА

Тепер я сама... Тисячі, тисячі людей живуть довкола мене а однак... я остала ся сама... Яке страшне слово „сама“... І се страшне слово належить мені... Я сама — сама, як билінка серед поля, і я се почувую усюди...

Сиджу у своїй маленькій хатині, годинник бе, і я чую як він вистукує: „сама, сама, сама“... І серце боляче стискаєть ся, і навіть страшно робить ся... вітер в димарі стогне і сьпіває: „сама, сама, сама“... За стіною миші гризуть теж саме... Поперед мене лежить розкрита книжка і я сама... І ся проклята самотність з'їдає мене, сунить — чи у себе я, чи у маленькій хатці, чи між людьми, усюди почувую, що я сама... сама... А иноді так бажаєть ся мати когось близького, рідного, не бути самотній — бажаєть ся ласкавого слова, спочуття, ніжної ласки, привіту! Бажаєть ся до когось прихилити і розказати усе, що наболіло на серцю, спитати поради!... А кругом усе чужі люди — хіба їм діло до моїх бажань, хіба вони захотять зрозуміти чисті пориваня душі?

Хіба вони повірять в них?...

Вони і в сьвятому найдуть гріх і найдуть з чого глузуватись і сьміятись, а побачуть сльози, безнадійність, — не прийдуть на поміч, не протягнуть рука і не скажуть: заспокой ся, і надій ся на мене — я твій друг — не піддержать, а ще більше і гірше будуть глумитись, сьміятись і топтати у багно...

Бідні люди, жалкі і нещасні...

Ні, не розкажу нікому як серце болить, краще темною нічкою заплачу, щоб ніхто не бачив, не почув та не насьміяв ся...

Знов годинник бе і дає мені знати, що далеко за північ і знов вистукує і нагадує, що я: „сама сама, сама!... З своїми мріями, палкими бажаннями і чистими поривами душі, сама, сама, і миші і за стіною гризуть те саме, і вітер в димарі все стогне і вис прокляте „сама“...

З НАШОГО КОБЗАРЯ

На-що мені чорні брови
Нащо карі очі ?
На-що літа молодії
Веселі дівочі ?
Літа мої молодії
Марно пропадають,
Очи плачуть, чорні брови
Од вігру линяють
Серце вине, пудить сьїтом,
Як пташка без волі.
На-що ж мені краса моя,
Коли нема долі ?

Тяжко мені сиротою
На сїм сьвітї жити:
Свої люде — як чужії,
Нї з ким говорити.
Нема кому розпитати,
Чого плачуть очі;
Нема кому розказати,
Чого серце хоче,
Чого серце як голубка
День і ніч воркує;
Нїхто його не питає,
Не знає, не чує.
Чужї люде не спитають,
Та й на-що питати ?
Нехай плаче сиротина,
Нехай літа тратить !

Плач же, серце, плачте очі,
Поки не заснули,
Голоснійше, жалібнійше,
Щоб вітри почули,
Щоб понесли буйнесенкї
Засинее море,
Чорнявому, зрадливому,
На лютеє горе ! —

ТИТАРІВНА

Давно се діялось колись:
 Ще як борці у нас ходили
 По селах, та дівчат дурили
 З громади кпили хлопців били
 Та верховодили в селі
 Як ті гусари на „постої“
 Ще за гетьманщини святої —
 Давно се діялось колись
 У неділю на селі
 У оранді на столі
 Сиділи лірники, та грали
 По шелягу за танець.
 Кругом аж курява вставала:
 Дівчата танцювали
 І парубки. — „уже й кінець!
 А нуте иншу!“ — „Та й се добра!“
 І знова ліри заревли,
 І знов дівчага мов сороки,
 А парубки, узявшись в боки,
 Навприсідки пішли...

Найкращій парубок Микита
 Стоїть на лаві в сірій світлі;
 Найкращій хлопець, та байстрюк,
 Байстрюк собі, та ще й убогий.
 Так і нікому не до його!
 Стоїть собі, як той...
 Плечима стелю підпирає
 Та дивить ся, і замирає

На титарівну. А та в квітках
 Мов намальована стоїть
 Сама собі, і на Микиту,
 Неначе глянула. Горить,
 Горить Микита в сірій світлі!
 Шеляга виймає
 І за того останнього
 Музику наймає,
 І нерівню титарівну
 У танець витає.
 — „Одчепи ся, пройдисьвіте!“
 І зареготалась
 Титарівна: „Хиба тобі
 Наймичок нестало?“
 Насьміялась титарівна
 З бідного Микити,
 Насьміяла ся при людях,
 Що він в сірій світлі.
 Буде тобі, титарівно!
 Заплачеш, небого
 За ті сьміхи!

*

Де-ж Микита?
 В далеку дорогу
 Пішов собі... з того часу
 Не чуть його стало.
 З того часу титарівні
 Щось такеє сталось...

До дому плачучи прийшла,
І спати плачучи лягла,
І не вечеряла, не спала
Яка лягла така і встала,
Мов одуріла. Що робить ?
Сама не знає. А Микита,
Неначе сич, у сірій світлі
Перед очима все стоїть:
Мара тай годі! Титарівно
В не добрий час з того нерівні

Ти насміялась! Стало жаль
Тобі його... Нудьга, печаль
І сором душу оступили,
І ти заплакала. Чого ?
Того, що тяжко полюбила
Микиту бідного того!

Диво дивнее на сьвітлі
З тим серцем буває:
У-вечер цураєть ся,
В-ранці забажає,
Що хоч на край сьвіта
Шукать піде. Оттак тепер
Не знає, де дітись,
Титарівна. Хоч у воду,
Аби до Микити!...
Стережітьсь, дівчаточка,
Сьміяйтесь з нерівні,
Щоб не було і вам того,
Що тій титарівні!

Як та билина засихала,
А батько-мати турбувались:
На прощу в Київ повезли,
Сьвятими травами поїли,
І все таки не помогли.
Втоптала стежку на могилу,
Все виглядять його ходила.
І стежка стала заростать,
Бо вже не здужає і встать.
Так от що сьміхи наробили!

А він канув, провалив ся;
Його вже й забули,
Чи й був коли. Год за годом,
Три годи минуло.
На четвертий год в неділю,
У оранді на селі,
На широкому столі
Сліпі лрники сідли;
По шелягу брали
І ту саму гралі,
Що і позаторік. Дівчата

Так само дрібно танцювали,
Як і позаторік
Завзятий.
У синій шапці, у жупані
В червоних, як калина, штанах
Навприсідки вліта козак,
Та ще й приспівує оттак:
„Та спасибі батькові,
Та спасибі матери,
Що нас добули!
Як нас добували,
Жито розсипали
В ночі на печі!“

— Горілки! меду! Де отаман
Громада, сотський? Препогане,
Мерзене, мерале парубоцтво!
Ходіте бить ся, чи бороть ся!
Бо я борець!

Не неділю,
Не дві не три і не чотири,
Як тій болячці, як тій хирі,
Громадою годили
Тому борцеві. Віредує,
Як той панич. І де взялось
Таке хиренне! Все село
Проклятого не нагодує;
А він собі гуляє, пе,
Та хлопцям жалю завдає
Тими дівчатами. Дівчата
Ох понедужали за ним:
Такий хороший та богатий!
Уже й не береть ся ні з ким,
А так собі гуляє,
Та вечорами, у садочок
До титаря вчає.
А титарівна зострічає,
Приспівує промовляє:

„Чи не той се Микита
Що з вильотами свита?...“

Той се той, що на селі
Ти насміялась ся колись;
А тепер сама до його
У садочок ходиш,
Сама йому, байстрюкові,
Як панові годиш.
Не день, не два титарівна
В садок ходила:
Не день, не два, як панові,
Микиті годила.
Догодилась титарівна

До самого краю,
І не чулась...
Дні минули,

Місяці минають
Мина літо, мина осінь;
Мина семей місяць, осьмий,
Уже й девятий настає, —
Настане гореньке твое!

У титаря у садочку,
У яру криниця
Під вербою. До криниці
Не води напить ся
Ледви ходить титарівна, —
Трохи пожурить ся,
Поплакати, погадати:
Як їй дівувати,
Де їй заховатись?
Раз у вечері зимою,
У одній свитині,
Іде боса титарівна
І несе дитину.

То підійде до криниці,
То знов одступає,
А з калини, мов гадина
Байстрюк виглядає.

Положила на цямрину
Титарівна сина,
Та й побігла. А Микита
Виліз з за калини,
Та й укинув у криницю,
Неначе щеня те.
А сам пішов, співаючи,
Сотському сказати,

Та щоб ішов з громадою
Дитину шукати.

*

У недлю раненько
Збирала ся громадонька,
Та криницю виливали,
Та дитя тее шукали.

Найшли, найшли, твого сина,
Титарівно, в баговинні!
Ой узали безталанну,
Закували у кайдани,
Сповідали причащали,
Батька матір нарікали
Громадою осудили
І живую положили
В домовину, й сина з нею,
Та й засипали землею.
Стовп високий мурували,
Щоб про неї люди знали,
Дітей своїх научали;
Щоб навчали ся дівчата,
Коли не вчить батько, мати.

*

Борця того в селі не стало
А люде в Польщі зустрічали
Якогось панича; питав:
— „Чи жива, каже, титарівна,
Чи насьміхаєть ся з нерівні?“
Отто він самий! Покарав
Його Господь за гріх великий —
Не смертю: він буде жить,
І сатаною — чоловіком
Він буде по сьвіту ходить,
І вас, дівчаточка, дурить
Во віки.

НЕ КЛЕНИ!

Гримнув дверми аж шиби забреніли і вийшов з хати.

„А бодай ти більше вже не вернув — поніс ся в слід за ним крикливий голос. Се жінка, ранком в ранці випроводжала свого чоловіка у фабричну роботу.

А от як благословигь мене проклята! От кого кормить чоловік своїм трудом, хлібом, своєю працею. Добре казали „не путай собі долі“. Не послухав, так терпи тепер за свій дурний розум. Ех коли-б мені не діти, заголосив, і махнув рукою.

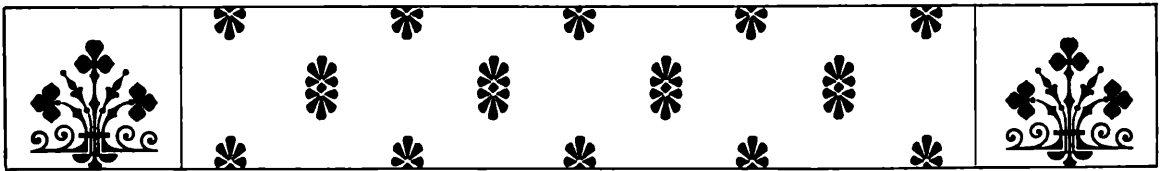
По дорозі остановив ся. Проти него стояла корчма і своїм малюнком великого пугара наче нукала вступити на одного, щоби робака залляти, щоби на серці повеселішало. Сьогодні він не вступив.

Повільного ходою поволік ся вузкими вулечками, бо до фабричного свистку далеко еще було. Думками звернув він у старий край нагадав молоді літа, розкішні поля і сади, спомини веселих днів, мрії які віз зі собою у вільний край, покидаючи гніздо родинне. І йому стало так сумно і жалко як ніколи. Він чув себе покривдженим. Чому воно так на світі діеть ся, що чоловік з жінкою ворогує? Чи се на кождім кроці є ворог людської долі? — чому люде не живуть в любові? І тими думками так запрятав собі голову, що і не стямив ся коли дійшов до великої желізноі фабричної брами. Вона була еще занерта. Нічної сторож сирятував ліхтарки, лагодив ся домів. Перейшов близько Івана і поздоровкав. — „Є добрі люди і чужі“ — подумав він, та тяжко віддіхнув. Ходив там і назад попри браму та за малу хвилюк почав вже нетерпеливитись, дорікати в душі, щоб фабрику за нізно отвирають, що йому треба ждати, дочікуватись, щоб в напруженій, праці забути про лиху долю.

Через пів години почали являти ся другі товариші, а відтак затрубів свисток — отворила ся брама, пустила своїх вільних невольників.

До полудня робив як звичайно. Гук машин, праця і думки не давали йому часу подумати про голод і утому. Прийшло полудне! Розлягся короткій свисток. — Робітники добре знають його. Сейчас полишили все і взялись до їдла, що домові прилагодили. Тільки Іван сьогодні без їди, наче у него в дома нікого не має. Блідий подав ся подалегідь від товаришій і скрив ся за углом при колесі величезної машини, щоб ніхто не бачив, як серце болить. Віддав ся свому горю. Почав роздумувати свою судьбу, своє лихоліте. „Боже мій, дай сили перенести злидні, які насилася на мене, дай щоб я виховав діти, мою одиноку потіху, щоб вони не мусіли так горювати, як я от гут горюю“. — Умучений думками, ослаблений голодом здрімав ся. Його найшов сон. Що десь він щасливий, сильний зайшов у незнану країну, де золото копають; там найшов жичливих товаришів, щирю подругу, і взяв ся шукати золота — і натрапив. Урадований пращаєть ся з товаришами, накупив погостинцєви дітям, вернув домів. Тут застав усміхнену жінку і біля неї діточки. Він розказує, як йому пощастило ся найти се золото, роздає гостинці, показує мішочки золотого порошку урадованій сопрузі. Відтак усів на вигідне крісло, простяг ся, та почав давати пораду, що їм брати, а що лишати, бо вертати муть у старий край. Бачить він у мріях як купують тоту найкращу ниву при головнім тракті, як сусіди витають ся, як діти граються по садочку.. Вже готові, вже зібрані вибирають ся на корабель, сідають у свою пригородку, веселі, щасливі, чекають лиш басового ревету труби, яка рушить сеї великанський будинок по воді. І труба озвалась. Чує єї Іван, такі дійсно, власними ухами чує; се-ж не сон, се дійсність. Се реве труба... але... фабрична. І заки стямив ся, широкій нас що оперезував великанське колесо забрав сонну жертву і кинув єї у нутро машини. Машинна заставилась. Счинив ся крик. З нещасного лиш куєники витягли. Вечером привезли Івана домів. Поблідла жінка, і безпритомна впала на землю. Прочутили єї. Вона отворила очи, та слід за тим наче відгомон почула ранішні слова: „А бодай ти вже більше не вернув домів... І вона подруге омлїла.

МИХАЙЛИК

Ранок... Сонечко тільки що зірвало ся і встигло осяяти рожевим промінем високі бездушні комини фабрик, а Матвіїха вже вешталась у хаті, без толку хапала то за одно діло, то за друге, кидала його, то сідала на постіль, то виглядала раз-у-раз через вікно.

„Чогож його еще до сих пор нема — промовила вона неспокійним голосом. — Може яке лихо з ним сталось, або може знова заволік ся у шинок та пропив увесь заробіток. Ой лишенько мені. А тут еще і дитина розхворіла ся. Один Бог видить як я ту цілу ніч промучила, а він, окаянний десь запивас ся. І почала плакати.

На постелі лежав Михалко весь розпалений і каламутними очима дивив ся на матір... Почав і собі плакати.

„Чого ти плачеш? — Ставай, мама молочка дасть!... сказала Матвіїха, отираючи слези, — а відтак взяла за руку і аж остовпіла... Рука була горяча... Дотулилась до голови — як вогонь...

„Головонько моя бідна! Михалку, що тебе синочку болить, скажи?.. Михалко покрутив головою і взяв ся за горло.

„В писечку болить, моя потіхо?... Ай Боже мій!... не дармо ти так перевертав ся цілу ніч... Щож се таке?... Покажи зазулько язик...

Взяла його на руки і піднесла до вікна.

Язик був червоний з білими плямами.

„Дитинко моя, дорога, де ти дістав їх... Мати Божа, щож мені тепер робити? Ідиж синку, та лягай знова на постіль...

Положила Михайлика, вкрила теплою хусткою.

— Я тобі молочка дам... Це хочеш?... Треба дитинко їсти...

Серце боліло наче хто різав ножем на шматки. Пригадала собі, скільки вона вже зазнала горя від коли переїхала воду, як чоловік єї ставав що-раз гірший, пив — і побивав з часта та еще і сьогодні ранком не знає що з ним скоїло ся. А тепер еще на довіток смерть хоче сїї забрати последню потіху, останну надію...

Нахилилась над Михайликом і думкою проговорила: „Лиши, не бери! На віщо воно тобі таке маленьке? Бери краще старих... Он стара-вдовиця тиняєть ся попід плоти, просить благає тебе, а ти не хочеш старого захотїло ся молодого мяса.. Відведи свою косу! Змилуй ся...

І наче у відповідь на єї думки задзвонили дзвони по чийсь душі в поблизкій церкві.

Мов спечена підбігла Матвіїха у вікно, глянула чи не йде, а відтак впала на крісло і гірко заплакала.

„Нема! Хто зна коли прийде і який прийде! Хтож мені бідній у помочі стане. — Боже Великий, молю тебе відведи се нещастя. Яб молилась, землю гризла, коби помогло.

„Не послухає... Візьме се що тобі найдорожче — наче в душі відказало, і вона зострахом глянула на дитину. Михайлик захотів водиці.

„На тобі молочка, — голосила — голубчику! Ти ближій Бога, благай щоби зіставив мені хоч тебе одного... Проси, щоб не лишив мене небогу сиріткою на сім світі. Хтож мене пожалує?... Хто водиці подасть як заслабну? Хто на старости літ догляне?...

Кругом стояла пустка, лише німі стіни слухали сей журливий лемент.

Михалко притих наче заснув, а Матвіїха сіла за шитво.

„Мамо!

„Чого дитинко?

„Я хочу на двір!“

„На двір?... То ходи на руді то я тебе винесу...

„Ніжочки мої милі, якіж вони горячі в тебе!... Сховай синочку, в хустку, аби не застудились.

Винесла в город. Сонечко було вже гегь за полудень, але еще добре припікало. Щебетали горобці і перелітали зграями з одного дерева на друге. Сіла на лавочку і колишачи на руках сина задумалась. Під деревом бігав малий песик граючись...

„Мамо песьо, каже гав гав!

„Еге, песьо синочку бігає, як видужаєсь то і ти будеш з ним гратись.

„Мамо, а чому тато зі мною не граєсь. Михалко хотів всміхнутися, але тільки скривив губки, схилив головку мамі на плече, хлипнув і звернув очи.

„Михалочку, чого ти плачеш? Що тобі таке?

О Боже мій, він кінчаєть...

Без памяти вбігла у хату. Не вірила і не хотіла вірити тому що зробилося і все пригортала до себе тіло аж поки воно почало холонути... Подивила ся — личко витягнуло ся і пожовкло як віск...

„Віддай, на віщо ти взяв його? Віддай або візьми і мене зараз же на сім місці... Бо як не візьмеш то сама занаястю свою душу... Все одно вже...

Положила на ліжку і розгорнула хустку. Ручки мертві і пали на груди... Підняла їх, приклали вухо до його серця і аж тепер зрозумівши що всему кінець йокнула і як божевільна почала рвати на собі волося...

*

Вулицею ішов робітник і пристанув біля виставки: „Треба-би Михайликови купити цяцько — буде несподіванка — сказав і ввійшов до торговлі. Се був Матвій. Видко кавав ся своїх вчинків, бажав чим небудь зло направити. Ой не викупиш ся Матвію цяцьком для Михайлика. За твій поступок чекає тебе тяжша несподіванка...

КУМ ДО КУМИ ЗАЛИЦЯВ СЯ

Сиділи при флягині і покиували головами. То кумошки у вільний час зійшли розказувати по сотний раз своє лихо, як то вони горювали, як розбивали собою, як бідкали над своїми недоростками. Розговор наповнив цілу хату, але дитина хоч неспокійно кидалась у постелі не пробуджалась, бо кумошки, коб здорові, дали ей на палець віску облизати; а від того дитина спить, ой спить!...

— Ел, що там кумо, я вам кажу, що то велике щасте від Бога, що тут в тій Америці є такий параграф, що хлоп бабі нічого зробити не може — каже Ксеня підсуваючись до кумотра.

— Та то правда — відказує Мацаня — в краю хочби ти і руки по лікті зробила а ноги по коліна сходила, то еще вечер хлоп з корчми як прийде насварить, набе, насинячить, бо він газда то і його право й правда, а ти сарако і не відваж ся відказувати, бо еще і сусіди накинуть ся.

— Так, так — каже Ксеня — товчуть в краю небогу, як би в жінки душі не було.

— А знаєте ви, чом тут в Америці бабське право — каже кучеривий Олекса. -- Ні я вже виджу що не знаєте, бо вибалушили очи що й готові еще науручити. — Та воно так стало ся. Давно еще тому як то Колюмбус отквив Америку, стала тут велика война. Били ся без-мала сім років. Але ані одна ані друга сторона не стала верхом... Аж за якийсь час неприятель розгнівав ся і надобре ударив на американську сторону. Буде біда каже Америка; тай ноно тото нарадили утікаги. Але у одного капітана була дуже красна, мудра а до того молода дівка. Прийшов капітан до хати, а дівка стала питати чому то він такий маркотний. А він взяв

та розповів їй, геть всьо до чиста, як то неприятель їх напирас, як то приходять ся Америці уступати, тощо. А дівка то всьо вислухала тай каже: „Знаєте тато, вам еше не треба утікати“. Ви затекайте до завтра рано, а як зі сходом сонця зобачити червону флягу, так гейби хусточку, то всі разом ударте на неприятеля. Капітан якось не дуже давав тому віри, але що то кажуть часом треба і малої дитини послухати, то і він розказав воякам уважати на той червоний знак. Тим часом як всі пішли спати, капітана дівка прибрала ся до найкращих лахів і така стала гарна як крулівна. В ночі потихонько закрала ся під шатро неприятельського генерала. Тут ей варта дораз прилапала і завела до генерала. А той як зобачив таку красну дівку то аж оглупів. — Вона зачала жартувати та стала казати, що будім то його дуже любить і генерал увірив в того, розказав принести вина, тісточка і так обое балювали ся аж до пізної ночі. Над раном п'яний генерал заснув, а дівка за той час понищила всі папері і военні пляви, а як сонце зійшло то виставила червону флягу. Неприятелі як увиділи тот знак, думали що то генерал каже їм відпочивати еше. Але американський капітан вже знав до чого то йде. Затрубів на алярм, зігнав всьо войсько і прогнав неприятеля геть з краю. Дівку виставили при каселгарді на воді щоби кождий знав як стало ся що Америка тепер вольний край, а за тоту штуку зробили в Америці вшитким бабам право, що як хоче дакотра замкнути свого хлопа до лакопу, або як то кажуть по нашому до арешту то може то зробити дуже ізі.

Кумонки аж легше відсапнули і якось поважнійше як передше штовхнули шклянками, а кучеривий Олекса виріс в їх очах еше мудрійший гарнійший і лінший для покривджених сестриць Єви. Вони стали його щирійше гостити....

Сего вечера чоловік Мотри взяв пейду, йому не хотілось вступити як звичайно з побратимами у салон. Забажав бути скорійше дома, з'орудувати дещо для дитини і жінки. Увійшов в хату, а в хаті холодно-пусто. Жінка у постелі з завязаною головою, а дитина у колисці плаче аж хата ходить.

— А чогож ти лежиш та не лагодиш їсти? — каже Максим.

— Що їсти?... а хобоби би ти наїв ся! Та не видиш що я лежу хора, сама нічогосінько в губі не мала, ледви на очи дивлю.

— А чорт мамі твояй — крикнув подражнений Максим — я тебе небого скоро викурую як возьму порядного бука. — А он на столі що стоїть? Твоя хобоба від Мошка.

Розлжчений ополоскав лице на скоро і вийшов геть з хати.

— Ти слухай драбуго — кричала Мотра — не думай що я буду від рана до вечера коло тебе ходити! Ой ні! Ту Америка, ту баба має право. Добре я знаю куди дорога до лякопу! Не бій ся.

Довго еше голосила п'яна Мотра за Максимом — хоч він вже далеко був від хати і не чув сі погроз.

І що собі думає, то огидне бабсько — говорив він до себе — яке ей діло по сусідах ходити та з ними запиватись? Чому не допильнувати хати, не подбати за дитину?

З жалем на серці, з тяжкими думками потягнув вулицями міста. — І щож мені з того що працюю — роздумував — коли і хата і жінка, ціла рідня довкруги — все воно якесь холодне, зимне. Куди не глянеш, всьо обраховане, базарне, всьо подобає на бизнес, бизнес і еще раз бизнес! Навіть і в сьвятій любові, всемогучій доляр показує свій хвостик. А може? Може воно так не є? Може се лише мені так видаєть ся? Може в сьвітї так водитись має. А однак... я чуюсь так осамотілий, так серце бажаєть когось, хочеть ся дружєства, приязни, так дуже хочеть ся що хочби єї і купити, коби лише була.

„Не жури ся чабононьку
Якось воно буде“ —

поніс ся мужеський голос і збудив Максима з задуми. — Що се? Хто се сьпіває? Відай в отсїй придорожній корчмі. Як гарно висьпіває... Видно є люди веселі на сьвітї. — Став Максим наслухувати. Якийсь час чути було лиш гамір.

— Чого він не сьпіває? Я так люблю свою пісню. — І в ту хвилину наче на його бажанє ті самі голоси зтягли пньшої:

„На вулиці громада,
Громада, громада
...дада ...дада... громада
Гро-о-омада.

Бігме не вдержу. Вступю на один, тай і послухаю. Та чогож мені квапитись домів? Щоб знова сварку баба зачала. І наче потручений невидимою силою найшов ся при салонї, з якого немов і на привіт йому:

„Жінка мужа продала,
Продала, продала
Ла-ла-ла, ла-ла-ла
Про-о-дала.

„От яка штудерна пісня. Не дурень єї зложив, — подумав Максим та розказав собі одного. Випив і... почав цікаво приглядатись веселому товариству. Були тут всілякі і старші і молодші, а всі як то кажуть під гумором. Громадка гостила себе, розливали трунок, розкидали грішми, жартували та сьпівали всілякі пісні наче найщасливійші люди в сьвітї.

Чому вони в корчмі, та чому такі веселі — багато би розказувати.

Один з них пняйший почав викрукувати: „Хлоп від того хлоп, щоби всім рядив, бо і від того капелюх на голові носить.

Та коли видиш в Америці і баби капелюхи носять — відозвав ся другий.

І знов почав ся гамір, суперечка, та хто зна доки тяглаби ся коби не Максим. Йому нич не було на гадці тільки тога сьпіванка „про мужика і жінку“. На розохоту казав наляти другу, а потім відкашльнув та в гурток вмівив ся.

„Слухайте люди добрі, на що вам сварити ся. От ліпше випійте що на мене, та засьпівайте от тої що то — „жінка мужа продала.“

Гурток, бачучи між собою незнакогого, трохи успокоїв ся, а корчмар вже наливав що і чого хто бажає. Випили... притихли.., а відтак мов на команду заголосили:

„Запросила сім попів
Ще й до того сім дяків,
Сім дяків, сім дяків
Ків, ків, попів мідяків,
Сім дяків...

Всі почали сьміятись і Максим з ними. На душі неначе легче стало, повеселійшало.

І знова почали частувати ся... Розмова ставала чим раз крикливійша, товариство п'янійше. Сьпів вже не йшов так гарно, лише поодинокі голоси досьпівували нескладно :

„Ще й до того сім дівок
Сім дівок, сім дівок
Квок, квок, квок, квок
Сім — дівок

всі реготались з товариша. Тож і другий хотів пописатись та давай собі:

„А й до того сім чортів,
Сім чортів, сім чортів
Тів, тів тів, тів
Сім чортів.

Корчма оживилась. Навіть старий Айриш що гостив ся гунґерським пивом, для компанії щирив свої зуби, хоч не знав о що річ.

Максим вже на добре підхмилів ся. З чуба курить ся а він все ви-макує руками та витягає доляр по долярови, сьпіваючи :

„Жінка мужа продала
Сім чортів, сім чортів,
І дяків і попів...

Вже пізно в ночі вивели Максима на дорогу, і він перекидаючи ногу за ногу повелік ся домів а в голові все одно і те саме, „Жінка муха продала.“

Рано еще голова тяжка гнулась у подушку, як Мотра вертілась по хаті кидала горшками по кухні і відмавляла хробачливий пацір: „А чекай ти сякій, такій сину. Будеш мені гріш по корчмі розносити, а в дома їсти нема що. Пити тобі треба на старість. Чекай не довго твого панованя! Мушу тя до лякоу замкнути. Мушу тебе розуму навчити як маєть ся жінку шанувати. Чекаймо !

А Максим наче і не чув сеї місіійної проповіді. Йому в голові вічно грала одна і та сама музика:

Жінка мужа продала
Да-да-да, ла ла ла,
Запросила сім чортів
Сім дяків і попів і дівок
Квок, квок, квок.

Максим одвернув ся до стіни та захрапів на всі заставки.

Лев Н. Толстой

З КНИГИ ЖИТЯ

Коли є людина, що нічого не робить, значить є друга людина, що за неї робить через силу; коли є людина, що дуже сита, значить є друга, що через те голодує.

Поступ се неволя для тих, хто не йде з ним вмісті.

Коли всякій замете сміття перед своїми дверима то вся вулиця буде чиста.

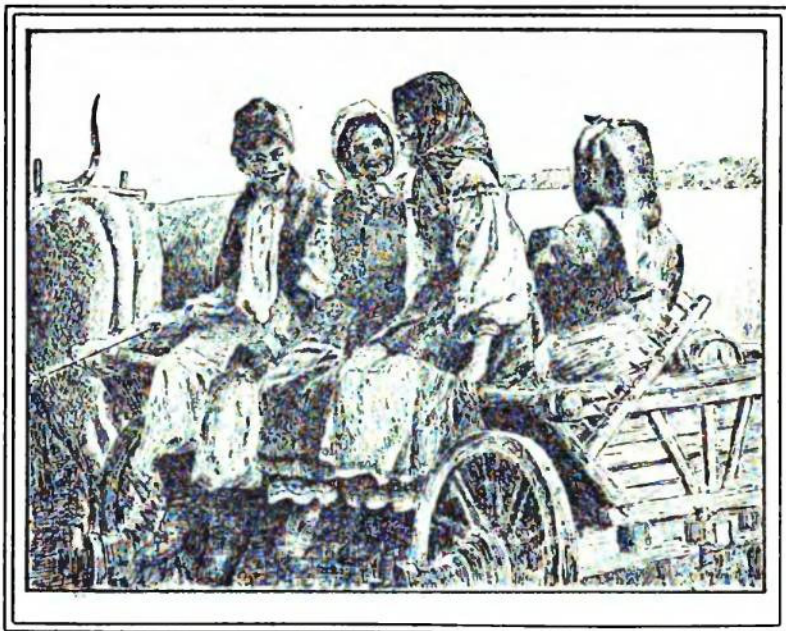
Тисячу разів покаєш ся що говорив, а один раз — що мовчав.

Свободу не можуть дати люди людям: свободу має тільки той, хто сам собі її здобув.

Багато людей спотикають ся з невдачностю, лише тому що шукають скорої відки.

Не втім дло щоби довго прожити а в тім щоби жите марно не пройшло.

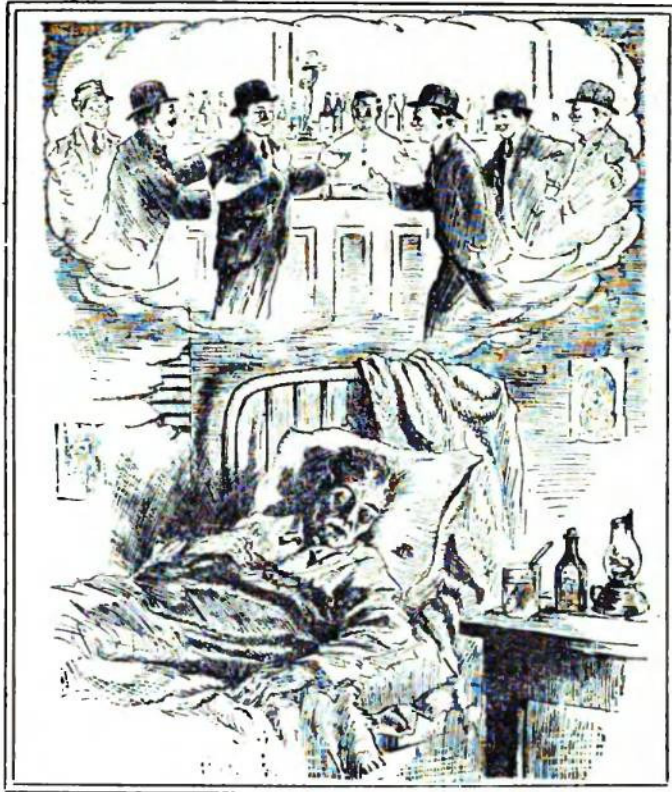
Думати, що слабій ворог не пошкодить се значить думати що іскра не годна спричинити пожару.

В краю всюда лихо
Дарма газдувати,
Поїхали геть за море
Доленьки шукати.

—
Найшла ся робота
Найшлись й приятелі,
Почали так газдувати
Як давно на селі.

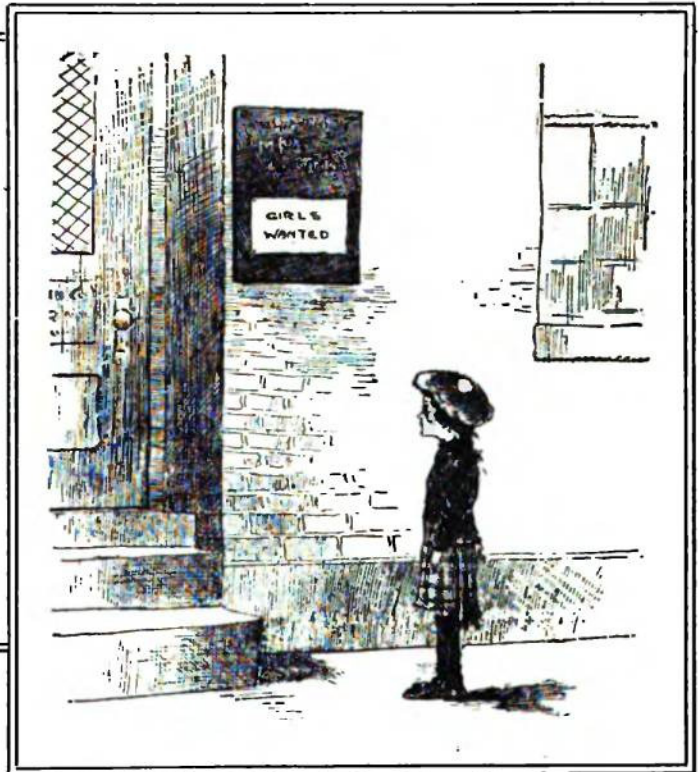
—
Нема батька дома,
Ходи доню спати
Проси Бога, щоб здоров
Повернув до хати.

Мало заробляв
Тай те пропивав
Під чужі пороги
Дрімати лягав.

Пив гуляв без міри
Стратив свої літа
І так передвчасно
Пішов з того світа.

Навіть малі птачки
В гнізді розкіні мають
А в вільній країні
Діти хліб шукають.

ПОЛАТАНІ ПОСЛОВИЦІ

1.

Раз: — Заки робиш зваж
Якій хосен з того буде
Що принесе він для людей.

2.

Два: — Кождий з нас се зна:
Не там доля, де хто лежить,
Бо до сильних сьвіт належить.

3.

Три: — України сини!
Час нам сьвіту доказати,
Як вітчину шанувати.

4.

Чотири: — Заникнуть вампири,
Що сотки літ кровцю ссали
Розвиватись не давали.

5.

Пять: — Божа благодать
Злучить нас в сімю велику,
Навчить оминати лихо.

6.

Шість: — Вже несеть ся вість:
Люд сам за працю береть ся,
На поміч не оглядаєт ся.

7.

Сім: — На погибель всім
Що чужого все бажають
Хоча свого досить мають.

8.

Вісім: — Дари принесім
Для любої нашой неньки
Що плекала нас маленьких

9, 10, 11

Начислив би і до 20
Та терпцю не стало —
Числіть дальше, як хто знає
Хто ма голос, хай сьпіває
Про козацьку славу.

Хто цукор їсть
Зуби згубить,
Хто просо сіе
Того воробці любяць,
Хто ниву оре
Той сподієсь плоду,
Хто хоче суші
Не лізе у воду — Єс
Не лізе у воду — Так.

Хто пив жовч
Тому полин солодить,
Хто ся попик
Той кашу холодить,
Хто не має торбини
Шанує кобелю з роґожа,
Хто йде на лід
Той упасти може — Єс
Той упасти може — Так.

Хто сіе кропиву
Той не любить цвїти,
Хто в карти грає
Не дбає про діти,
Поки ліса
То будівлі буде,
Хто напасти глядає
Легко ей знайде — Єс
Легко ей знайде — Так.

Хто не знає гуляти
Хай не кричить: „гопа“,
Хто має бороду
Не полюбить попа,
Хто коло пчїл ходить
Тому пчоли ся роять,
Хто хоче чуже
Той згубить й свое — Єс
Той згубить й свое — Так.

Де е кремїнь
Там ся огонь креше,
Де кого свербить
Там ся й чеше
Хто має брата
Не е сірома,
Хто хоче спокою
Хай сїдить дома — Єс
Хай сїдить дома — Так.

СОЛОДОЩІ, СЕ КОШТ ГОРИЧІ

I.

— Так ти мене вже не любиш! Ти не дбаєш вже про мене, бо инакше не відказав би ти мойому проханню! Що значить для тебе купити отсю вілля на літне буване! Але ти не хочеш! Ти радий видіти, як мої товаришки глузувати муть, що нам нема куди дітись на літо! — так говорила жінка багатого фабриканта паня Ілярій. Вона бігала по кімнаті від одного кута в другій, немов замкнена в клітці хижа зьвірина.

Пан мовчав, глибоко вдуманий, наче й ніхто до него не говорив, немов вікого при нім не було, а відтак взяв капелюх і пальто її вийшов у місто.

Вечером паня Ілярій пріпустила новий штурм.

— Слухай — промовив пан — ти вічноклопочеш мені голову одним і тим самим, давай, та давай, а не запитаєш звідки гроша набрати. Розваж сама, замовлень що раз менше а видатки збільшають ся.

Вона слухала його пригрязала уста, а відтак прибираючи усьмішкою лице заговорила:

— Уже те я вірити не хочу, щоб ти своєю золо тою головкою не зміг іскрити жіночі потреби, але... скажи скорше що тобі той старий скупар спільник милійший чим я... Инакше ти поступив би з ним... Ти знаєш прецінь... що нагода є... на що тобі се говорити.

Вона замовкла бо стрінулась з острим зором свого мужа.

Се був надто діявольський плян, і він ніколи не думав, щоб такі думки годні містити ся в лагідній на вид головці пані Ілярій.

— І ти хотіла би, щоби використати його для наших забаганок, знищити лише тому щс він нам щирий і отвертий. Ні! сего я ніколи не зроблю.

Слідуючі вечері пересиджував пан у клубі, та вертав пізно домів, щоб оминути домових неприятних сцен. А се як раз було на руку пані. Вона почала докоряти, що забуває за дім, лишає її саму, — а такіі а тут вистарчав, щоби побити противника.

За не довгій час на гарному місці пинав ся багатий будинок, а в нім пані Ілярій з усьмішкою принимала гостей.

Пані забавлялись весело; нікому і на гадку не прийшло що сей здобуток цивілізації пхнув чесного спільника в нужду, бо нещасний ста-

рець, як раз в сій хвилі лежав трунутий ударем серця і числив послідні хвилі свого життя, лишаючи родину на ласку неба.

— Пийте, гуляйте, — проголосив пан Ілярій — відай, прийдець ся і мені за сю забаганку стати невдовзі жертвою иньшого щасливця.

II.

Ходи з нами! Пощо тобі у хату спішитись? Чи не досить нахлопочеш ся і в роботі і дома, щоб хотя раз в тиждень не розвеселитись, забути скорботи — примавляли товариші Василя і потягли у корчму.

Почали кружити шклянки, а з ними і бесіда. Говорили за се і те, один лише Василь щоб не говорив все кінчив кулаком о стіл:

— А я вам кажу, чисту правду, що у дівки иньша кожа, а стане жінкою, то сейчас другу набирає.

Хе-хе-хе, сьміяв ся гурт з дотенного Василя і знов почали кружити шклянки.

Вже пізно у ніч а товариші пили еще на добраніч міцної, щоб розігріла.

„Наші батьки так газдили
Тож газдуймо так і ми,
Наші батьки чорта мали
Чорта будем мати й ми“

викрикували підхмелені товариші вертаючи домів.

В хаті у Василя чогось блимає сьвітло. Хоч паний а здивував ся. — Що се таке? Чому дома не спять? — Казав сам до себе і заточуючись увійшов в хату. Біля постелі стояла найстарша десятилітна Наталка і голосно глупала а по кутиках розкинулась решта дїтвори, поснули кріпким сном... Час їм еще про горе думати.

На постелі лежала мертва Василяха. Руки зложені на вхрест, сині уста наче усьміхають ся. Померла небога, не бачившись навіть з своїм чоловіком. Та й на віщо? Чиж він запитий міг ей потішити на відході до вічності. Довгі літа вона бідила, не досниляла, журила ся, ночами плакала, бо чоловік запивав ся. Ось таке єї ціле жите було. Тепер вона вже щаслива... Ні дїтий плачу не чує, ні паницю не бачить...

Василь протверезив ся. — Отсе відай кара мене спіткала за мое гуляще жите“ — проголосив і на голос заплакав.

Так! Се вона сплатила його довг... Своім терпінєм, своєю смертю вирівнувала гуляще жите чоловіка... Але не цілком... бо онтам діти Василя бігають по улиці босі, простоволосі, нехарні сплачають до решта довг — гоїности свого батька.

НЕ ЖАРТУЙ НЕ В ЧАС!

Сніговиця з вітром розгулялась на всі заставки і не так мороз як сей зимовий танець докучав прохожим, впивався в лице, щіпав вуха, морозив тіло. На вулицях майже нікого не видно. Сидять відай у теплих хатах, та докидують паливо до печі.

У такій то час йшла лихо одягнена жінка з дитиною на руках. Вона держала карточку, з адресою і блукала по місті, щоб віднайти свого мужа, що тут недавно приїхав за роботою. Жінка почала оглядатись до-вкруги, та на жаль не видно було ні живої душі... Через час вчинився гамір. — Се з корчми виходили підхмелені товариші. Застановилась подорожня, щоби розвідати куди єї дорога. Але підпиті хлопці задумали зажартувати, та справили жінку цілком в противну сторону, сміячись що вона одурена буде мусіла тільки дороги завертати.

— Спасибіг Вам, — відповіла перемерзла мати і тулячи дитя пішла куди казали.

Гультаї поплутались кожний у свою сторону... А вітер зі сніговицею так і свище наче докоряє їм за нелюдське діло.

На другий день понесла ся вістка що якась незнакома жінка з дитиною замерзла сеї ночі при дорозі.

Глупий жарт спричинив смерть двох людських істот.

С. Черкасенко

ЗИМА Й ВЕСНА

„Насуплю я брови — говорить зима
І вітер з морозом повіє:
Усе скрізь, загине — рятунку нема!
Під снігом замре, заніміє“.

— А я засмію ся, — весна відмовля, —
І сонічко тепле засяє:
Прокинуть ся луки, ліси і поля, —
Усе зацвіте, заспіває!

ЧЕРЕЗ ВОДУ.

Всі споглядали на него як то кажуть з укуса. Бож і було чого. Все робив як не люди. Ні до корчми не ходив, ні поминки не справляв, ні чолом поклонів не вибивав, а навіть з попом як ставав до розмови то якось не так як другі.

Вернув з війська, оглянув свою батьківщину, побудував хатчину, оженив ся з бідною сиротою, що жила у кривняків на другому кінці села, і жив як умів тай чим було. Людей не просив ні ради ні хліба, а як бувало кому сказав дещо, то таке що і вартало послухати, а богацько разів і справдилось.

Жили гарно і примірно у селі років з пять. Вже і дитинка на світ прийшла, хату звеселішати.

Раз якось Семен пійшов у місто і не вертав цілий тиждень. Занепокоїлась Семениха, бо се у чоловіка не бувало, щоб так довго забарив ся. Щось мусіло скоїти ся, і то не яке будь.

Аж в суботу вечером вернув домів. Вибігла Семениха радісна, що вернув здоровий, витаєть ся розпитуєть ся. А Семен нині поважнійший став, тулить до серця матір з дитиною, тулить, начеб бажав своєю грудію схоронити їх від гірких днів житя.

По вечері дитинка заснула. Семениха зблизилась до чоловіка і почала розпитувати: куда бував і за чім.

Призадумав ся хвильку Семен, а відтак й каже:

— Слухай жінко чи не жалко буде тобі лишати наше село.

Вона зачудована глянула на него.

— Ти чудуєш ся. Я питаю не від жарту, у мене гадка, поїхати в далекі краї, за лучшою долею для тебе і дитинки. Чи гогова ти їхати зі мною?

— Як се? Скажи яснійше, бо я нічого не годна второнати.

Семен почав розповідати як і чому він хоче їхати у Америку, і що гроші у него вже є.

Слухала Семениха, розважала кождіське слово а коли запитав єї чи згідна, відказала :

— Де ти там і я з тобою, і тут двох гадок не має бути. Боятись чужого краю і людей нема чого, бо я при тобі безпечна і щаслива.

А в недовгій час у хаті Семена господарили вже сусідські діти, що на весну побрались.

*

В великому порті Нью Йорку на Еліс Айланд інспектори перебирали в імігрантах, наче жиди рибу. Здоровійші йшли в обіцяну землю, ні молоком, ні медом не текучу, а всеж таки богату, а слабійших тілом чи духом засертали назад у край. „Яка користь зі слабих“ — казали комісарі — і поставили параграф.

Вуйко Сейм між імігрантами прийняв також Семена wraz з жінкою і дитиною.

Зрадїли небожата — почали господарку на вільній землі. В початках жили як живе безмала кождий робітник імігрант. Звичайно: велика дитина, що ходить, думає, розуміє все, а говорити годї, ось і через те в дурних числять.

Зрозумів Семен, що без язика не договориш ся, та давай брати ся до англійщини. За розрадою жінки лишив роботу яка хоч і поплатна та через години була, від вчасного ранка до вечера, а вишукав иньшу — хоч менше платна але за те вечером вільні години на науку. Семениха радїла, що чоловік стараєть ся на будуче, хоч в дома достатки зменьчились. Вона призадумала брати деяку роботу домів і тим не давати терпіти злиднів.

А дитя, Мартою єї звали, росла як то кажуть на очах. розвивалась на подив людям і втіху родичам. Вони навіть ока не спускали з неї. Так минав рік за роком. Семен навчив ся англійської мови, з'умів роботу, пізнав жите, заобогатїв... Побудував свій дім, придбав достатки і жив щасливо.

Але дитяти пещохи вже не було. Була лише зросла панночка, яка ходила на медицину і двое стареньких сонруг, що засилали Богови дяку за дар життя і дивили ся як дитя української крови росте і шукає гідного місця в суспільстві щоб дати богате свідоцтво свого роду.

Про Гірського Ватажку Олекса Добуша

Неспокої XVII століття, бутність польської шляхти, паньщина а вкінці сама гірська природа зі своїми недоступними горами, дрімучими лісами і дебрами спричинили повстання гірських опришків. В скалах і вертепах гніздилися сильні ватажки і звіткам випадали на винуватих і невинних його долі панів. Сам нарід взагалі дуже прихильно відносився до опришків, осьміював їх в піснях, грозився местию що і часто сповнялось. Найславнішими і найбільш знаними між иньшими були два брати ватажки Олекса і Іван Добуш, або як гуцули залюбки їх звали Довбущуки. Родилися вони в Печеніжині. З дитинства випасали вівці, а відтак подалися в опришки і небаром стали ватажками, грізними для панів в доокочликих округах. Нарід впрост обожав їх силу і відвагу, складав пісні кажучи що Олекса зачарований і тому куля його не йметься. Одного разу він ударив був в корчмі топірцем свого брата Івана, так що той окулявив і від сего часу оба ватажкували осібноком. Польські пани дідичі, економи і комісарі щоби охоронитися від нападів, обгороджували двори палісадами обводили глибокими ровами і організували та зброїли сторожу „Смоляка-

ми“ звану. Однак се не багато помагало, бо служба здебільша прихилилась опришкам.

Карі на зловлених були страшні, — їх бито палками, пекли свічачми, розпаленим зеліом, вбивати в тіло цвяхи, рвали кліщами кусники тіла, щоб признавали ся, хто і де решта товаришів. Страчених голови затикали на палях при дорогах міст і сел, щоб люд страхав ся. Довго відбивали ся опришки, уходили то в Польщу, на Угорщину або Волощину аж в кінці правительство винайшло їх головне гніздо, багато опришків вистріляли, а решта в доколичних судах повішали.

Самого Олеку се не вдало ся їм долапати, аж скоїла ся нещасна пригода з Дзвінкою, про яку зложив отсі вірші О. Федькович.

Гей! Чи чули ви, люде добрі
Перед ким то звірі стинуть
А за ким то молодіці,
А за ким дівчата гинуть?
То наш Довбуш, наша слава,
Наш капітан на Підгір’ю
Красний, красний, як царевич,
Двайцять років і чотири.

Ясна нічка в Чорногорі
Місяць світить місяць мріє,
А капітан ходить сумно,
Чогось серце в грудях мліє
Ні топорчик вже не пестить
Ні кресак не обзирає
Ходить, ходить по долині
Клонить голову — думає.

„Гей капітан! Ти наш пане,
Не годить ся сумувати
Я сьпівак є на Підгір’ю
Що розкажеш засьпівати?
Я умію пісень мноґо,
Тай умію затужити
Капітане, чи не скажеш?
Може хлопців побудити?“

Онде хлопців тисяч двісті
Полягали по убочі
Гей якіж то буйні, жваві,
А які в них бистрі очи!
Бо води вони не пили
Хіба кров та буйні вина
Хліб їх білий не годує
Лиш жуброва солонина.

А капітан став над ними,
Рве пістоля, зводить скали;
Грим! а хлопців тисяч двіста
На ноги вже поставали:

„Що розкажеш, капітане
Чи палити, чи рубати,
Чи якому королеви
Голову із плечий зняти?“

„Вража голов не пропаде,
Заки руська не застила
Але красна, красна Дзвінка,
На вечерки запросила,
Ви пійдете враз зі мною“.
„Як розкажеш, і до грани
Ти наш вожд у Чорногорі
А ми твої, капітане“.

Ясна нічка в Чорногорі,
Світить місяць з звіздочками,
З легінями тисяч двіста
Спішить Добуш облазами;
А сова десь затужила,
Що аж серце в грудях мліє, —
В Чорногорі нічка ясна,
Місяць світить, місяць мріє.

„Капітане заверни ся,
Птаха, лихо нам ворожить“,
— „Кто се каже? — крикнув Добуш,
— Головою най наложить!“
Тай ухопив за пістоля, —
Озде стою пане брате,
Ще раз кажу, заверни ся, —
Озде груди, — мож стріляти? —

Так казав Іванчик, любчик, —
Ви не чули о Івані?
Ей, то легін був хороший,
Перший він по капітані,
А капітан його любить
Лучше чим топір зі стали,
Як поглянув на Івана
Аж му руки задрожали.

„Тобі сором, славний Добуш
Навіть в вічі ся дивити
Задля Дзвінки, хабарниці
Свого брата, хочеш вбити?
Чи думаєш отамане
Що та сука тебе любить?
Базаринки твої хоче:
Заверни ся, бо тя згубить“.

— „Щоб ти дав тільки золота
Що наповню сю долину,
Аби дав ти в двоє більше,
То я Дзвінки не покину;
А не хочеш ти зі мною
Йти до Дзвінки — в твоєй волі
Заверни ся з легінями.
Але Добуш — ні ніколи.“

„Я тебе мав би лишити?
Я твій брат; тебе самого?
Того люди не діждали
Тай не діждуть люди того;
Гей на перед, жваві хлопці
Де капітан, там і люди
Подай руку пане брате,
Чей гніву вже в нас не буде“.

* * *

„Добрий вечір, красна Дзвінко:
Отвори, пускай до хати,
Сім сот хлопців є зі мною,
А вже час би вечеряти,
Ми принесли срібла, злата.
Ми принесли меду много,
Будем їсти, будем пити,
Отвори нам, лиш небого!“

— „Чи то ти, мій славний Добуш!
Ти ся хочеш напивати
Я вже пива наварила —
Буде сьвіт ся дивувати, —
Ей, даруй мій любку любий
Що не можу вас пуститити
Степана ся, от надію,
Як узнав би, буде бити!“

„Що ти з твоім чоловіком
Степанови я не раджу
Тебе й пальцем докинути,
Отвори же, я так кажу“

— „А я кажу славний Добуш,
Що сьогодні не отворю!“
А я піду на підсіне
„Тай з дверми ся сам поборю“.

— „В мене двері тисові“,
Не злодіям до розлому!“
„Що ти кажеш, гей гадюко?!“
Крикнув Добуш гірше грому,
Тай ухопив за удверки,
Як солома все ся крушить, —
Двері впали серед хати, —
Аж тут набій уха глушить.

Ей набою ти зрадливий
Ей набою голосненькій,
З капітана кров ся ліє,
Впав капітан молоденькій;
Впав конає на мураві
Кров кипяча траву росить,
А капітан кличе хлопців,
Тай конає і так просить:

„Як я братя вже сконаю,
То зложіть мня на топори,
Занесіть мня де найкраще,
Занесіть мня в сині гори.
Там де люди не заходять,
Там де пташки не сьпіввають,
Там мене ви поховайте,
Най Ляхи, мій гріб не знають.“

А мій топір золочений
В Дністер Дунай затопіте,
Нехай знають руські люди,
Нехай знають руські діти:
Що хто жінці в сьвітлі вірить
Мусить марно загинати
Як ваш Добуш, ваш капітан
Йой про-сти-мня — Боже — Мати!“

* * *

В чорногорі сонце сходить,
Чорногора в сьвітлі тоне,
А в скалі там гень глибоко,
Там сова десь плаче, стоне.
Але Добуш ей не чує,
Бо в могилі вже не чути
Ані пісню Добушеву,
Ні флюяри слезні нути. —

С Л Е З И

Високо над землею стрітили ся два великі духи і почали розговор:

— Я був великим добродієм людськості — сказав перший.

— Я також був великим добродієм — сказав другий.

— Якеж було твоє найбільше добродійство — застав перший.

— Я найшов средство яке усуває слези людей. Про се средство я написав більшу книгу, яку передав суєнільству. А ти що вчинив?

— Я обійшов цілий сьвіт, каже перший, і видів нещасних всего сьвіта. Ті, котрі могли плакати облегчали своє горе слезами, а сі що не мали слез терпіли гірш перших.

— Щож ти вчинив для них?

— Я кинув в огонь гвою книгу.

МУШКА

(В погони за щастем)

„Дитя Вселенної, сонце, пестило теплими лучами свою доч-землицю не по мацошому. Вже і люд божій почав розглядатись по небозводі, шукаючи за темними хмарками.

У воздуху уносились граючі мухи то сідали на перегнїлі відпадки то вмивали себе нитчастими ніжками наче найбільші вороги плюгавства. Духота виробила в них особливий настрій, нервозно-докучливий і вони мов великомійські жителі надокучували велитам-людям, не зважаючи на небезпеку життя.

В ту же мить за волею відвічного закона, злетіла молоденька мушка. Весела, гнучка, вона скоріше другий звихала ся по воздуху просторі, легонько присідала і вмивала себе, радуєчись життям. Горда своєї уроди, осмівувала красу і щасте. — Кажеть ся світ усміхав ся до її, так що лише жить, жить і жить великим безмежним щастем.

Уносна думками, сповнена радістю, понесла ся, на височинь крил своїх, і відлетіла в далекі, незнані їй сторони.

З очей затратила своїх, але вона з запертим віддихом летіла дальше і добилась біля чудової палати.

Тут пристала... Спочала... Що воно таке?... Чому ось тут не розкошують пані... Відай не знане їм се чудове розкішне життя. Цікаве що там у нутрі діється? Хто і як там живуть? Ох, ті божі творила мусять бути гарні, так як все отсе довкруги них.

А може там у тій палаті живе і сумус мій суджений, радий ділити свої достатки з тою, хто захоче віддати свою розкіш.

Призадумалась... Стрепенулась і вмить подалась вниз та тайком наче злодій передістала ся у столову кімнату, де забавляли ся пані солодкими присмаками.

На разі ніхто і не завважив так рідкого гостя. Єй, мушці, стало дивно, що краси її не спостерігають, не подивляються... і вона забрепіла. В ту же хвилию почув ся голос молодого хлопця: „А дивіть ось Мушка!“

І вона оголошена тим окликом, одурена світощами в безтямі кинулась напроти гарного панича і... впала у солодич. Крильця її обліпились і вона розбурхана простягла ся по тарелці.

Пані і пані удали баче і нічого не бачили, а лакей виніс її з тарелкою у челядню. І поки жертва солодичи опам'яталась що коїть ся, приступив до неї велит слуга взяв її по друге у свої грубі, печулі пальці, кинув об землю, розбиваючи бідну мушку, яка так горячо бажала захити незнаним їй щастем — і спожив солодичі — рештки панського стола.

Лео Белмонт

Н Е Р О

(Вільний переклад).

Я сидів в своїй кімнаті під числом 13 і прочитував часописі.

Як раз вибила північ і хтось з легка застукав до дверей. Оглянувшись побачив на порозі безформного духа.

Наче електрична іскра прошибла мое тіло і я аж підскочив на кріслі. Через мінуту пізнав в духови свого старого пса, Неро, якого закопали в садку рік тому.

— Чи ж се можливе, — скрикнув я. — Чи справді то ти, Неро?

— Ваш запит мене ображає — відповів дух, невдоволенним голосом.

— Але...

— Жадних „але“, відбуркнув він, — і я мимохіть пізнав що в Нерови є щось більше чим я приписував йому як звичайній собаці.

— Бачиш однак мій дорогий Неро, ти...

— Пропу Вас не говоріть мені ти — але ви...

Його голос став поважний, і я змінив своє поступоване.

— Простіть мені високоповажаний пане Неро, що я нескладно з вами обійшов ся. Но коли ми вас закопали в саду, у мене, щиро признаюсь, не було ніякої надії стрітити ся з вами в тім або будучім світі. А тепер я бачу вас в таким чуднім виді отверто кажу вам, пане Неро, що я ніколи не допускав що і у вас є дух.

— А то чому так? — спитав він, дивлячись на мене так грізно, що я благодарив небо, що його позбавило зубий.

— Як то чому?! — Чи хто небудь міг думати про таку можливість?

— Можливість, можливість, подражняв мені. — А не читали ви у Старому Завіті у Єклезіясти в 3 гл. 19 стих „Однакові свойства синів чоловіка і свойства скота. Як умирають одні так умирають і другі...”

— Так, але... треба вам признати що різниця між нами є.

— Яка різниця? — відказав він грізно зближаючись до мене.

Се мене поразило і я лагідним голосом почав говорити:

— Чейже се кожному звісне... Вже від давна людськість прослїдила се... Кожде мале дитя знає... Ми ще в школі учились те, що... що... ми люди відмінні тим, що мислимо... розрізняєм... вглубляєм ся... шукаємо істини... що ми уміємо виражати свої чувства... Не говорячи вже о будові тіла.

— Ет! — перервав він мені нетерпеливим рухом. Не говоріть прошу вас, о будові вашого тіла. Ви приміром не дуже багато відмінні від врангутана, що то стояв в зоологічній кабінеті... Памятаєте, як ви провнали мене, коли я бажав пригланути ся сему дивовидови та перебрав ся поміж ваші ноги. І тепер ви осміляєте гордитись своєю будовою. Чейже ви не такі глупі, що ставляєте спірітуалїзм, зависимий від будови скелета! Щастя що ви не покликуєтесь еще на руки, яких у мене нема, а то приходилоб подумати що малпа зі своїми довгими руками більше розвинена чим ви. — А то що ви там думали, роздумували, вникали,... шукали істини!... Та чи і я не лежав цілими годинами біля печі? Може думаєте, що я не розмишляв тоді? Так я розмишляв... І то багато роздумував... Думав і про те, що всі ваші мисли не вартають як то по вашому кажуть і нюх табаки... Ви чудувались, що я часами несподівано почав вѣрчати коли в голос почали читати свої рукописи. Ви думали що я ричу без причини... а мене злостила ваша глупа філософія, в якій ви шукали великих річий, не розуміючи малых.

Тепер що до правди. Ви думаєте що я сі не дошукував ся. Коли ваша кухарка давала мені помїї замість приналежної полівки, а гроші моєї кривди ховала і придобряла собі капїтал... чиж я не раз не відходив від миски навіть не дотиркаючись їди, а опісля голодний волочив ся по цілому домови? Я добре знав, що вона краде ті гроші! Я бачив цілу правду, а ви... що вглублялись в істинну і шукали за нею навіть не бачили і не зрозуміли того, чому то я з дня на день тоншаю так що ребра можна було почислити. І може скажете тепер що я не виражав своїх чувств і гадок! Чи не тягав я вас до кухні за штани, щоб ви найшли мені, що небудь попоїсти? Но ви навіть такої малої річи не могли зрозуміти... а ви філософ... Замість роздумати, ви вдарили мене палицею та відогнали в кут. І я, сердега, збитий і голодний мусїв повинуватись вашим людським чувствам. І якіж то ваші чувства? Чи не виражали ви їх подїбно папугасви. Я що правда не говорив словами, однак скілько посвѣяти поклав я більше, щоби виразити свої чувства питомими мені знаками. І ви смієте еще ставляти язик свій як артизм. Ні і еще раз ні!

— Та се ніби, так... але... все таки — протягав я жалїбно.

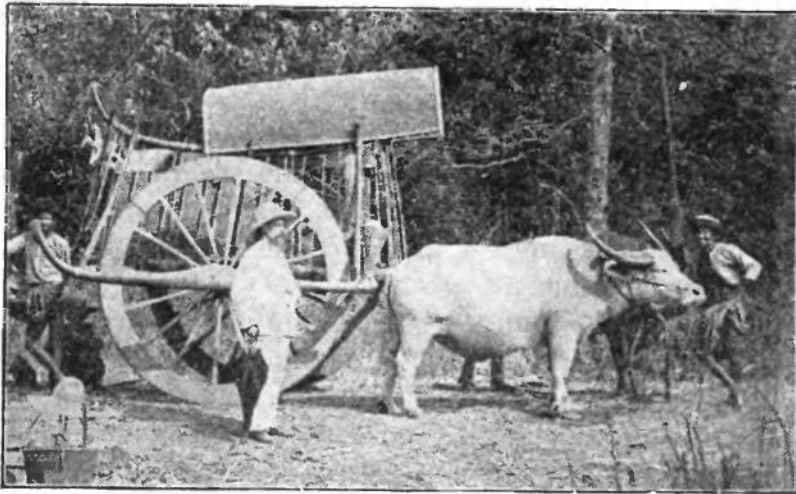
— Вічно се „але“! крикнув Неро і в отчаю заломав ноги. А згадайте но ви чи був у вас в хвилі терпінь друг вірнійшій мене. Ви призабули вже як я гніздив ся при ваших ногах. Коли ви були сумні і почували себе нещасливим; забули з яким співчутем я глядів у ваші очи. Чи памятаєте ви як раз скликнули були: „якій розумний зір у того животного“? Я відчуваючи вашу журу старав спокійно вести себе, щоби не розярувати вас. Своім зором давав почувати вам, що є хтось, що чувствує з вами, що ви не самий, що і у мене є серце і розум. Те все висказать без вашого язика... гадаєте що легко?

— Ба, се стара істория... се звичайний інстинкт.

— От се мені подобаєть ся! — скрикнув він. Ціле житє ви нурялись в книгах, кормили себе чужими мудрощами, а однак ви з цілим своїм великим розумом, не бачили сего що вам під носом коїлось. Мені просто стидно було дивити ся, як ваша жінка на кождім кроці обманювала вас з тим музикантом; а ви при цілій вашій мудрости зовсім не завважали сего. Ви по товариському подавали йому руку, і цілювали в лоб свою жінку, та не помітили ні разу, як він затискав губи, а вона іронічно усміхалась до вас. А скоро він першій раз переступив поріг вашого дома, сейчас предчуге віщувало мені: не гаразд. Я виповз з під стола, заворчав і захопив зубами його штанята. Ви тоді немилосерно побили мене і після того я сказав собі, що більше не буду мішатись в се діло! А ви вважали що своїм великим розумом привчили мене поведеня з гістьми. Памятаєте, якраз ви случайно, без всякого поводу, коли жінка вапа пішла сама на концерт сего музиканта скликнули. „Чи можливе, щоби вони мене обманювали“. Се інстинкт, сей інстинкт, якого ви так мало зважаєте, шепнув вам правду, без всяких даних, несподівано. Но ваш розум сказав: се неможливо. Тоді ви почали роздумувати, ставляти питання і факти і затемнили правду. Опісля ви посварились з жінкою і вона своїм плачем опутала ваш славний розум, тому що не хотіли повірити інстинктові, а се з простої причини, що логіка вашого розума і суд про себе не позваляв дивитись на голій стан річи. Но і щож... Они утекли і оставили вас в не славі і самоті. Я знав що таке станеть ся. І зі мною самим така істория скоїла ся тільки не так по глупому. Памятаєте, коли Діянка утекла з Гектором до сусідного двора. Я знав про все однак...

— Неро, прошу тебе! звідки приходиш робити такі порівняня.

— А! пане філософ ви розсердились. Ви зле настроєні. В такім случаю, прощайте! Я зайду другим разом, як будете в ліпшому гуморі, і кланяючись з іронією зник через щелину дверей.

СТРІЛЕЦЬ

(Африканська басня)

Нераз розповідав я казку про стрільця Ніянґа рія-Нґенґа і його дві жінки. Він мав також два пси: він і вона. З ними ходив часто на зьвірів. Але за якийсь час почав думати, що від него щасте убігає. І сказав: „прикличу знахоря, щоби злагодив мені щасте в польованю.“

Він прикликав знахоря і сей справивши напій дав випити а відтак сказав таке: Если ти перебудеш ніч зі своєю першою жінкою то йдучи на зьвіра сідай на дерево чекаючи на него; но если перебудеш ніч з другою, тоді сідай під горбками і чекай зьвіра. Ніянґа згодив ся на се. Від тоді він почав убивати множество зьвірів і позискав щасте.

Одного дня вийшов зі своїми псами — увійшов в гущавину, а відтак видрапав ся на дерево. Пси сиділи під деревом. Не довго потім надбігла антельона. Він зложив ся і вистрілив. Антельона ранена скочила — решта зробили пси. Тоді стрілець старав ся злізти з дерева але не міг. Вже і сонце почало заходити.

Тоді пес подумав собі: „если мовчати му, мій пан ніколи не зійде з дерева. І заговорив він до свого пана кажучи: Кинь сокиру а ми спасемо твое жите. Тільки не важ ся нарікати на судьбу. Ніянґа скинув сокиру і зрубав мале деревце яке приставилось до дерева на північ. Тоді пес сказав своему панови: „Тепер зверни свої ноги на північ. Ніянґа зробив се і по деревцеви спустив ся в долину. Відтак взяв ся до антельопи; розпоров єї счистив і завшнув в шкіру.

Ідучи домів пес промовив до него: „О пане, ми маємо тобі щось сказати, тільки не нарікай, кажучи: „що нема в тебе долі“. Памятаеш що пробіцьяв ти знахорови як дав тобі напій. — Сегодня ти призабув

свій обіт і тому не міг злізти з дерева. Ми тебе взяли в долину. Тепер що тобі скажемо маеш вислухати і зрозуміти. Від нині хто небудь буде говорити ти розуміти меш. Скоро птацтво пічне розговорювати, ти будеш розуміти; скоро кізел пічне говорити ти зрозумієш його; скоро корова пічне говорити ти зрозумієш її; скоро маленькій пташок в кущах засьпіває ти піймеш його. Однак липе ти будеш про се знати і мушиш держати все те у тайні. Еслиб ти сказав про те кому небудь — умреш.“

Ніянґа-рія-Нгенґа сказав: „Добре“. Він взяв антельпопу і поніс домів. Сего вечера пійшов скорійше спати.

Ранком в ранці зготовлено обід. Стрілець взяв частину зі стола і дав собакам. Каже жінка: „таке добре мясо, даєш псам?“

На се відповів він: Вониж мої товариші, що зі мною на звівів ходять“.

Жінка нічого більше не відказала. Решта їди Ніянґа роздав між челядь. На тім жили вони якісь час. З того часу що небудь звівіпа заговорила, Ніянґа розумів, — але тримав се у тайні.

Одного дня сидів під хатою граючись зі своїми псами. Одна з його жінок, перша сопруга готовила гостину (кассаву). Сейчас птацтво почало розговорювати кажучи козлови: „Сегодня, гості прийдуть! В недоваї убксть тебе, козле“.

„Ні“ — сказав козел — на те ви домовий дріб, щоби вас убивати на гостину“.

„Але не мене сказала чубата кура.

„Так перше тебе, — відповів козел. — Сегодня тебе, завтра мене.“

Ніянґа, що прислухував ся тому, розсьміяв ся, — а в тім, надходить теща. Жінка почувши сьміх свого пана, оглянулася довкола що таке сталось. В тім побачила свою матір дуже почудернацкому вбрану. Жінка сказала: „Так, ти пане сьмієш ся з моєї матери задля її убожства.

Чоловік відповів: „Твоя матір! Я навіть і не бачив її. Я сьміяв ся цілком з чого иньшого, таке що найшло мій ум“.

Жінка почала плакати: „Се не правда! Ти сьмієш ся з моєї матери“.

Вона сказала своїй матери: „Послухай, мамо, ти що приходиш звідати нас, є впсьміяна своїм зятем“.

Учувши таке мати запалала гнівом і сказала: „Мій сину, ти мене образив“.

І мати відказала ся більше приходити до дому своєї дочки. Вона будувалась з осібна. Дочка наготовила потрав для матері, принесла ей, але вона на приняла.

Тоді жінка кинулась з плачем до свого чоловіка, кажучи: „пане, ти образив моє матір“.

Чоловік відказав: „яж тобі казав, що я сьміяв цілком з чого иньшого!“

Тоді відказала жінка: „Отже скажи мені з чого ти посьміяв ся“. Если ти не скажеш, так се певна річ, що з моєї матері ти насміхав ся“.

Вкінці чоловік сказав: „Ходім слати спокійно! Завтра я тобі про все розкажу“.

Слідуючого дня, Ніянґа казав скликати всю свою челядь. Всі явились у його кімнаті. Тоді Ніянґа сказав: „Мої дорогі! — Послухайте що я вам розкажу, бо не задовго вмру.

Ви знаєте що я ходив на звіра ціле своє жите. Коли однак я почав думати, що мене щасте опускає, я прикликав знахоря щоб подав раду. Він вчинив мені се, кажучи: если будеш зі своєю першою жінкою, полюючи звіра лізь в гору на дерево; если-ж будеш з другою, остав ся в долині. Одного дня я пійшов з своїми псами на польоване. Я призабув на наказ знахоря. Вийшов горі деревом і стрілю антельопу. Вона впала — я силував ся зійти в долину, але не міг. Мої

пси приставили деґевце на північ і я зійшов. Тоді вони говорили мені кажучи: Ми взяли тебе в долину з дерева, і ти зрозумієш тепер нашу бесіду. Від тепер що небудь звірі будуть говорити, ти узнаєш. Але нікому про се не згадай, бо з хвилею коли скажеш — умреш. На сім стануло. Переходили дни за днями. Вчера курчата сварили ся з козлом. Я прислухував ся їм і розсьміяв ся. Мені ані в гадці було що моя теща надходить. Я сьміяв ся з курий. Моя жінка звернулась і побачила надходячу матір. Вона оскаржила мене говорячи: Ти висьміяв мою матір. Я відказував ся, але вона змушувала щоб сказати з чого сьміяв ся. Ви мої, дорогі, свідками обіту якій я мав з псами: „Не смієш виявити нікому тої тайни“. Сегодня жінка змусіла мене до сего. Тому я мої дорогі, скликав вас разом. Сегодня, я вмираю. До побаченя. Присутні сказали: „Бог з тобою“. Ніянґа

станув і увійшов в хату. Заки жінка зайшла до него він умер. Тоді родина Ніянга сказала: „ти жінко вбила нашого добродія; бо еслиб ти не змушувала сказати секрет він еще не вмер би. Заплати же нам за него,“.

Тоді вуяшко жінки відозвав ся: „Скільки жадаєте?“

Вони сказали: „заплати шістьма телячими головами“.

Вуйко взяв телята і сплатив.

Ніянга-рія-Нгенга оженив ся з двома жінками. Раз піпов був на звіра і забув сказівки знахоря. Він завис на дереві. Його пси збавили життя і він почув їх слова. Вони заказали йому споминати про тайну. „В хвилі коли скажеш, — умреш“. Раз якось жінка знасилувала його сказати і він того-ж дня помер. Пси також скінчили разом зі своїм паном.

Я розказаь свою казку. Чи вона гарна або ні я знаю. Єли ми моглиб сказати більше ми сказали-б — а тепер час до спаня, ходім же спати.

Я скінчив...

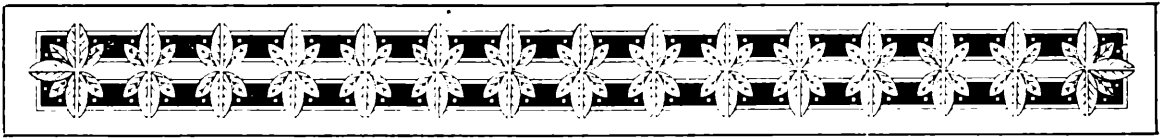

Є в житю щось гарне,
Сьвітле як перлина,
Чисте як сльозина,
Не змінчиве, не базарне
Тільки гарне, гарне...

З ним весь вік би жити,
Кинуть всі турботи,
Залишить скорботи,
Не злобитись, не судити
Тільки-б гарним жити.

Де ж найти се гарне
Повсюда блукаю
Скрізь його шукаю
Та все марно, та все марно
Ах, знайти-б те гарне.

Читанка для молодіжи і старших

„Всяка людина бажає,
щоб еї сусід мав со-
вість.

ЛЕВ І ВОВК

Поцастило ся вовкови вхопити зі стада ягнятко. Біжить драбуга домів і радуєть ся, що буде „свѣято“. — Аж тут йому на стрічу стає лев і відбирає ягня. — Жалко стало вовкови відійшов подалеки тай завив болісно: „Чи не стыдно тобі сильнішому, звучати ся над слабшим.“

„Не кождий свѣятий,
що постить“.

В О В К

Пообіцяв вовк, що не буде більше м'яса їсти і пішов у пустиню, щоб свѣятым зробити ся. В дорозі зустрів гусий. Одна гуска своїм звичаєм підвела голову в гору і засичала на його. Вовк скочив, загряз еї і з'їв. Як його питали через що він так зробив, то він відказав: „А на що вона сичала на свѣятого“.

„За дурною головою
то і ногам лихо.

ЛИСИЦЯ І ЦАП

Захотіло ся цапови нап'ять ся. Він вліз у керничку, напив ся та стяжів. Став вибиратись, не годен, почав ревіти. Побачила се лисиця тай каже: Коби у тебе стілько в голові розуму що на бороді волося, то перше заки поліз там подумав би як звідтам добутишь.

Чим менче за себе
говориш тим більше
вртаєш.

СОРОКА І ВОРОН

Сорока злітала з галузі на галузь і безустанно стрекотала. Ворон сидів неодалеко, сидів і мовчав, — Що же ти мовчиш, куме, — говорить сорока. — Чи ж ти не віриш тому, що я розказую. Не дуже й вірю, кумошко — каже ворон. — Хто так багато болтас то на певно лже.

Знане — се зброя.

Д П К

Під деревом стояв дик і справляв клики. Побачив се осел і питає: „Що справляєш клики? Від кого хочеш оборонятись коли довкруги не видко небезпеки.“ — Запізно готувати ся до оборони коли напасник усяде тобі на спину — відповідає дик справляючи дальше свої клики, а осел як осел дивив ся нічого второпаючи і роздумував як то дик по дурному себе веде...

Лучше одно добре як
двое лихих.

ГУСЬ І ЖУРАВЕЛЬ

Плавав гусь по озері і громко зі собою розговорював: „яка я чудесна птиця. І по землі ходжу і по воді пливаю і по воздуху літаю. „Нема на свѣті такої другої птиці як я“ — Почув се журавель тай каже: „яка з тебе гусь дурна птиця. А скажи но чи годна ти пливати як щупак, бігати як олень, літати як сокіл?“

З КНИГИ ЖИТЯ

В кождім дїлі кінець починаєть ся
зараз в самих початках і часто його можна
добачити.

Скупий подібний ослови, якій ціле жите
трудить ся а опісля з його шкіри вирабля-
ють бубни, на потїху другим.

Жінки дають більше чим обіцяють а
чоловіки обіцяють більше чим дають.

Тайна продовження нашого жита полягає
в тім, щоби його не скорочувати.

Світ все останеть ся сьвітом, хотя його
слїпий не бачить.

Бій ся того, хто тебе боїть ся.

Людам не достає не сили, але волї.

Нема більшої школи від школи жита.

Довга ненависть приправлена завістю.

Одні очи і плачуть і одні сьміють ся.

Декому вірять без доказів, а деяким
навіть дивлячись на докази сумнівають ся.

Стережіть ся тих що радїють злomu,
гірше чим тих що чинять зло.

Не звертай уваги на того що всіх
ганить, а лише тебе хвалить.

Если ти знаходиш ся в товаристві лю-
дий, яких поведене тобі подобаєть ся і ти
хочеш їх наслідувати вперед всего запитай
себе: чи розумно буде іти тобі по їх слїдам.

?

ГРОЗА АМЕРИКАНІЗАЦІЇ

ДВА ДРУЗЯ

—
Темнота і п'янство
Се два други,
Спільно сіють
Спільно жнуть,
Стогне люд
Від їх вражди,
Хто звільнить нас
Від тих пут.

—
Загадка: Хто є най-
гіршим ворогом ро-
дини?

Хто відбирає, здоров'я,
честь, розум і гроші?

—
Що ділати? Запит
такий приходить кож-
дому, хто призадумав
ся над собою, роди-
ною, народом — ди-
влячись на нашу бід-
ноту і горе.

—
Треба образо-
ватись — се одинока
відповідь:

—
Зачинай образо-
ване від
себе самого і рідні і
пам'ятай: багато лиха
творють ся через те,
що деякі люди бажа-
ють бути учителями
тоді, коли як раз на-
лежало-б їм бути уче-
чами.

З'ОРГАНІЗОВАНИЙ КАПІТАЛ А НЕСЪВІДОМЕ РОБІТНИЦТВО

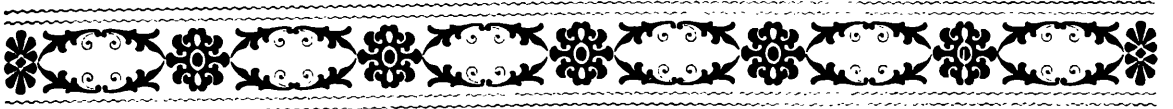
Д В І П Р А В Д И

I.

Орел бе сокола, а сокіл гусий,
Від тигра гине вовк, а кітка їсть миший,
Сумна се боротьба, а однак правдива
Всегда має верх над слабостью сила.

II.

Пани в розкішних палатах
Дають всьденно пир друзям
А в тойже час в убогій хаті
Бідак не їсть по цілим дням.

ТАКОЖ КАЗКА

- Мамунцю, любите слухати казки ?
— А вже-ж.
— Чи хочете, щоб яку оповіла ?
— Добре дитинко.
— А чи будете ви раді тому ?
— Так коби лиш не довго.
— Но, ні.
— Оповідай !
— Була раз... собі шклянка... і я її розбила.

РОЗМОВА

- Чом ви мамо до мене не говорите — каже Івась що крутив ся біля матері, що пекла бублики.
— Та бачиш же, нема коли ! — відказує мама. — Та і що я буду тобі говорити ?
— Так, що небудь ! От сказали-б: ось на тобі Іванцю бублика.

ГАРНИЙ СИН

- Синошу, пійди нарубай патиків ?
— Ох мамо, ноги дуже болять...
— Синошу, іди їсти кашу !
— А де-ж мамо моя велика ложка.

ТРИ ЮШКИ

- Жалів ся старий батько синові, що не годує його невістка тай голодний повсякчас сидить.
Син почав докоряти жінці. А вона:
— Хіба-ж я тата не годувала ? Сьогодні вже тричі годувала: варенаки варила — юшку йому дала, картоплю зварила — юшку дала, яйця варила — юшку дала. Три юшки, тату, з'їли, та ще вам мало ?

РОЗУМНИЙ СИНОК

- Батько вмовляє свого ледачого сина — школяра і каже:
— Ти знаєш, ледацюго, що в твої літа Юрій Вашингтон був найкращим учнем у школі ?
— А ви, тату, знаєте, — одказує хлопець, — що в ваші літа Вашингтон був уже президентом Сполучених Держав ?...

ПОЛАТАНІ ПОСЛОВИЦІ

Доти збанок воду носить, доки нема гроший на пиво.

Хто рано встає, той скорійше їсти хоче.

Бій ся не того собаки що бреше, а того що лестить ся.

На скалі й ворона видаєть ся за орла.

Кому щастє тому й когут несєть ся.

Кому весілля а курці смерть.

Лихій собаці два шматки хліба дають, а добрій один або й нічого.

З дужим не борись, з дурним не водись, а з добрим не судись.

Смерть та родини, не ждуть доброї години.

Налякав міх, то й торба лячна.

Не скачи так дрібно, бо то не потрібно.

Правдиве слово завжди просте.

Золото й у попелі видко.

Старого лиса не виведеш з ліса.

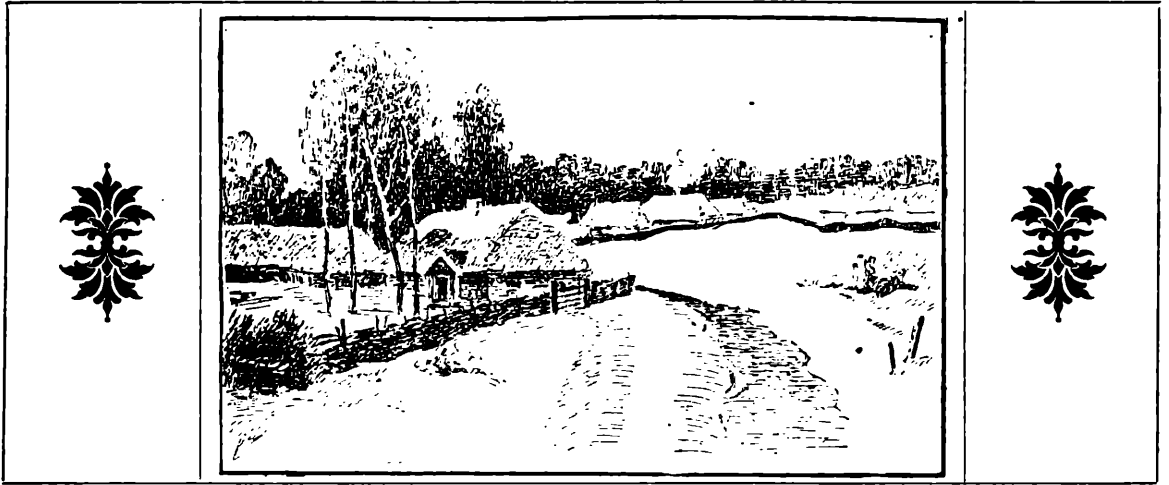
ЗАГАДКИ

Чим більше з мене беруть, тим більша стаю. (яма)

Летіла сорока а за нею сорок. Скільки всіх ? (двое)

Що таке закон ?

Закон — се павутиння, що в ньому заплутують ся маленькі мухи а великі продирають його і вилітають ціло.

ПОСЛІДНІ ДНИ СОКРАТА.

Покликано Сократа на суд. Судити його зібралось більш як п'ятьсот судіїв. Прийшли всі ті що обвинувачували Сократа. Прийшов і сам Сократ. Судили у Греків звичайно серед міста на майдані і багато людей сходилось слухати, як судять.

Так і сього разу було.

Ті, що обвинувачували Сократа вийшли вперед і кажуть:

— Сократ винуватий тому, що не вірить в наших богів і проповідує якогось нового бога.

Тоді каже Сократ:

— Судії і народе! Я прожив у Атенах 69 літ. Жити м'є всім перед очима. Я вчив на майданах біля храмів. Коли хто чув від мене безбожне, або бачив що я чиню погане, то хай скаже.

Усі мовчали.

— Щоб дізнатись про волю богів у нас ворожать, а я казав, що волю божу ми можемо пізнати прислухуючись до голосу свого сумління, бо воно каже нам чого хоче Бог.

І на се нічого не відмовлено Сократови.

Тут знова забалакали ті, що обвинувачували його.

— Сократ еще тому винен, що своєю наукою розпоганює дітій наших.

Сократ каже:

— Люде добрі! Я учив дігній ваших того, що треба знати кожній людині, учив їх розуміти голос божій, де правда а де брехня, де добро, а де зло. Я казав і старому і молодому: не шукайте багатства ні слави, не думайте перше про тіло як би йому догодити а думайте про душу. Думайте про те, як робити користь людям, а над усе становіть праведне житя. Я вчив так, як мені казало сумління, і за свою науку я годен піти на смерть.

Замовк Сократ і вороги його мовчали.

Почали судії радитись і довго розважали а в кінці осудили:

— Сократ винен. Засуджуємо його на смерть. Він повинен випити пугар отруї.

— Не боюся я смерті — сказав Сократ — а жалко мені того, що зганьбили ви себе і нарід тим, що засудили невинного. Прощайте.

Що дня приходили до Сократа в тюрму його ученики і він їх навчав. Не сумував і не боявся смерті. День кінчини зближався. Ученики наважились підкупити вартового, щоб вночі вивести Сократа з тюрми. А тоді думали вони відвести Сократа у чужу землю. Скоро стало розвиднюватись один з учеників удався тій цілі до Сократа. Вартовий знав його і зараз пустив.

Сократ ще спав і то так спокійно, як би се не його тикалась година смерті.

Пробудившись почув тайний намір. Ученик говорив палко, плачучи, але Сократ не піддавався, а коли сей скінчив сказав ось так:

Спасибі тобі, Критоне. Я знаю що ти зважився на те, люблячи мене. Знаю що ви всі любите мене і вдячні за те, що навчав я вас. Але не самого почування треба слухати ся. Щоби виратувати ся, я мушу зробити не по правді, не додержати свого слова. На суді я сказав що готовий вмерти за свою науку і я мушу додержати свого слова, хочби і які муки мені довелося за се терпіти. Нехай вам пощастилоб вивести мене з тюрми живого, але вивелиб ви мене вже не такого як був вже поперед, а брехуна. Чи ж сього вам хочеться.

Бачив Критон, що Сократ правду каже і всеж хочеться йому виратувати учителя. І каже він Сократеві:

— Хто знає тебе, той не скаже, що ти брехун. Ти одуриш самих тих поганих людей, що не по правді осудили тебе. А окрім них всі радувати муть що ти виратував ся.

Тоді Сократ сказав поважно:

— Ні Критоне! Утікши я удурю не самих ворогів, а усіх людей і сам своє сумління зраджу. Я ціле своє життя навчав що людина повинна все робити по правді. Колиж я сам робити му не по правді, то як жалати мені сего від других. Я можу втечу від тюрми, від ворогів, але куди я втечу від свого сумління.

Зрозумів Критон, бесіду Сократа і пішов оповістити своїм ученикам.

Настав останній день Сократа. Увійшли ученики в тюрму. Сократ лежав на ліжку, з його щойно скинуто кайдани. Коло ліжка стояла жінка і держала на руках найменшу дитину, біля неї стояло ще двос. Вона плакала і рвала на собі волосся. Сократ казав ученикам відвести сі домів. А опісля став поучувати учеників.

Під вечір принесли отрую. Він випив сі кажучи: — Не страшно вмирати, але лячно жити нерозумно, не по правді.

Ученики заридали.

Сократ почав проходитись по в'язниці і завважав що тіло його холодне.

— Друзя, я вмираю! Дякуйте Богові, — озвав ся Сократ а потім здригнув ся одразу і випростовав. Перед учениками лежав тільки труп дорогого учителя. Один з них нахилив ся і закрив йому очі.

ЯК БУВАЛО ДАВНИХ ЛІТ

Запорожець у Хана в послах.

По розбитті польського табору гетьман враз козацькими полковниками відобрали клятву від вельможи Потоцького що вже не буде знущатись над Україною і пустили на волю. Один лише Старшина спротивився такій легковірності Запорожській. Він вирвав жмить білого волосся старечої голови і заголосив: „Гей! Гетьмани, Гей Полковники! Не чиніть сего безглузного діла! Не вірте панам ляхам! Вони змінчиві собаки!“ — і виняв турецьку шаблюку розломив на двоє зі словами: Як двом кінцям сеї шаблюки не зійтись в одно, так й нам ніколи не прийдесться зажити в згоді з панами ляхами та доконувати великих діл рабською згодою. Памятайте мої слова. Перед смертним часом вам прийдесться спімнути мене! Думаєте що купили спокій і мир! Думаєте що станете панувати! Будете панувати, але не тим панованем, що вам бажаєть ся. Здереть шляхта з ваших голов шкіру, набє гречаною половою і довго буде видати їх по своїх ярмарках. Пропадете в сирих темницях, замуrowані в камінних стінах, а решта мов баранів варити муть живими в кітлах.

З НОВІЙШИХ ЧАСІВ

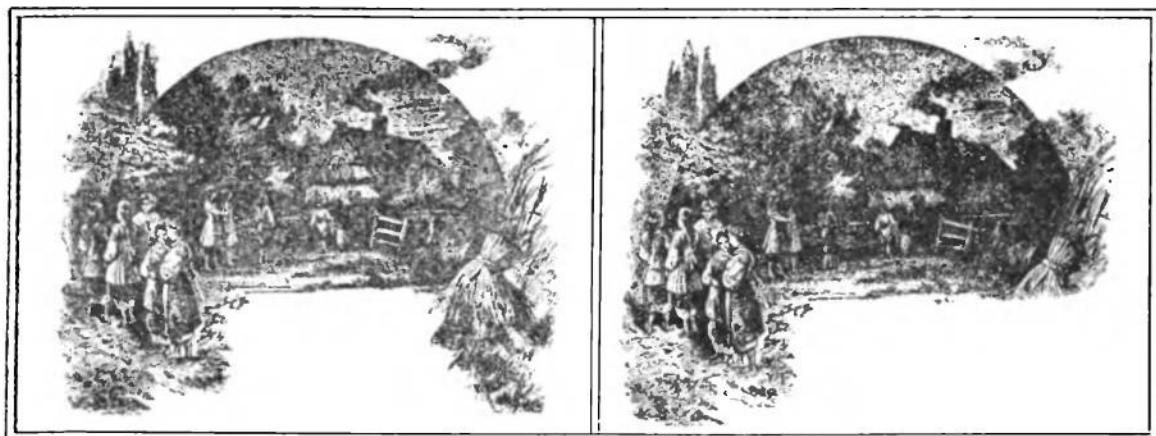
Стало ся! Від осені 1901 р. обняв уряд намісника гр. Потоцький і застеріг собі такі широкі права, що через них став властиво не намісником конституційної держави, але самодержавним володільцем краю. Зараз в початках зазначив він вороже становище проти Українців і своїм поступованем викликав грізні наслідки. Нарід не знайшов виходу в межах означених законом, доходив до крайности а в слід за тим йшла відповідь: насильство.

І чиж дивниця, що той психологічний процес, якому підлягав загал відбив ся в молодому Мирославові і в його уяві усунене ворога стало моральним наказом і для сеї ціли пожертвував свою молодість, будучність і жаль та тугу рідні він,

„За кривди українського народу“ — сказав лишаючи смертельно раненого графа Потоцького.

Мирослав Стічинський

ШЛЯХОТНА ДУША КРАСИТЬ ТІЛО

Стояла перед зеркалом і украшала своє тіло, щоб гарне було. На столику розкинені всілякі прибори, якими підносила свою красу і хотіть їй гарної будови позавидовалаби не одна жінчина, вона не була вдоволена. Почувала, що їй бракує чогось, що робить людину природно гарною принадкою, чаруючою...

Почала обурюватись.

В тім хтось з легка застував у двері, і не чекаючи дозволу увійшов в кімнату.

Вона скрикнула — і блискавкою притулилась у кутик.

— Пощо вам стидатись, ласкава пані, та крити се чим гордитесь. Єсли не жалуете часу для свого тіла, то чомуж вам стидно показати те що витворили. — На щож тоді придатна ціла ваша праця над красою себе.

— Всеж таки — прошепнула вона, спускаючи в долину засоромлений зір.

— Ні, ні, моя пані! Вам цілком не треба стидатись сего що вважаєте за цінну річ свого життя. Радше сідайте вигідно на онтім фотели і послушайте цікавої історії яку розкажу. Прошу однак все вислухати уважно, бо в ній найдете лік на красу, таку якої бажаєте і то певний.

Вона розхвильована, під впливом спокійного повелення присіла на фотели, а гість почав розказувати.

Ви нераз бачили образ „Послідна Вечера“ за столом сидить Ісус а довкруги него дванайцять апостолів. Образ сей малював італійський маляр Леонардо де Вінчі.

Люди подивляють артизм маляра, а однак мало хто знає, історію сего образа.

Пані, здивована гляділа на гостя, бо і щож мав спільного образ з ліком на красу.

Гість се спостеріг. — Не безпокойтесь ласкава пані, я власне іду до річи. Ось початок...

Леонардо де Вінчі беручись до праці бажав в лицях апостолів представити як найвірнійше їх характери. Се дало йому много літ тяжкої праці, заки вималював одинайцять лиць апостолів.

Опісля почав шукати лиця, яке послужило би йому за взір для Ісуса.

Минуло богато часу аж в Мілянї найшов він молодого чоловіка, якого лице було виразом духа правди і любови. Маляр взяв його за взір.

Однак образ не був скінчений. Бракувало еще одного лиця — лиця Юди зрадника.

І знов почав маляр шукати чоловіка якій би міг нагадувати Юду. Ходив по вязницях, тюрмах, місцях злочину і безправя, щоби лише найти лице, яке нагадувало би найбільшого злочинця, що зрадив і запродав найневиннійшого на землі.

По многих трудах він найшов те чого шукав. Було се в тяжкій вязниці в Римі. Злочин, лихі думки, лихе жите витиснули на нїм знамя занепаду морального, чого саме маляр шукав.

Леонардо відмалював те лице і дав його Юді. Коли вже образ був скінчений, маляр случайно довідав ся що сей злочинець якій служив за взір Юди є тим самим чоловіком що передше взоровав на лице Христа...

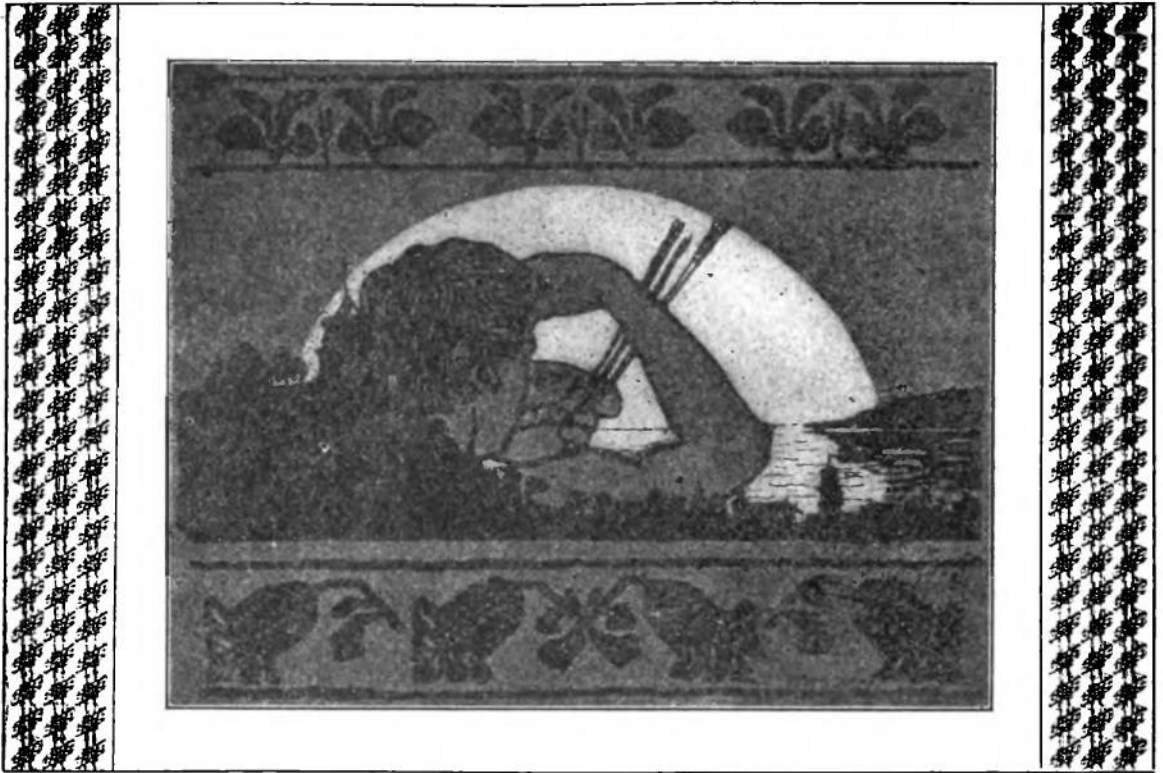
Бачите отже пані — кінчив гість — що кілька літ грішного жита зробили так велику зміну на чоловіці. Если отже хочемо бути правдиво гарними з лиця, нам треба перше всего ушляхотнювати духа великими і гарними думками і ділами.

Пані глибоко задумались і не завважала навіть, коли гість вийшов з кімнати, лишаючи єї в задумі. Минали хвилі і вона все еще думала. Опісля стала промавляючи: так, я мушу бути доброю бо хочу бути гарною.

І від тоді почала помагати меньчим ставати в пригоді людям.

За якийсь час спостерегла у зеркалі, що лице єї було діявольсько-гарне. — Тому, що все що чинила вона доброго, чинила прилюдно виключно для вдоволення себе для збогаченя своєї краси.

Antol France.

ЛЮЦИПЕР

Тафі, фльорентийський маляр і різбар мав незмірений страх перед злими духами особливо в тих нічних годинах, коли дозволено чортам рядити і панувати в нічній пітьмі.

Страх сей був узасаднений, бо пекольні сили мають за що ненавидіти малярів, які кількома почерками пензля страхають лупі людські більше чим найвимовніші монахи. І в самій річі. Бо кілько то бідний монах мусить накричатись, навимахуватись руками, натрубіти, нагудіти, заки хоч в часті представить овцям страшного ворога душ людських — чорта — а то все вітер рознесе, випумить з голов людських. Що пньшого образ приміром „Страшного Суду“. Він неустанно промовляє через очі до грішника, душі побуджує до жалю і покути, а часами впливає хосенно на обичайність і моральність.

Найзнаменитші малярі малювали у фльорентийських і пізанських каплицях образи Остатнього Суду. Взірді до сих праць побирали вони з оповідань Dante Alighieri, чоловіка докладно обзнакомленого з теольгією і канонічним правом, який на власні очі оглядав добрі і злі духи підчас своєї славної вандрівки по пеклі, чистилищі і небі, куда удаło ся йому дістати задля незвичайних заслуг своєї вибраної любовниці. Образи ті були

надто вимовними, тож сміло можна сказати що приносили більше хосенні наслідки чим читане найвимовнііших праць о морали.

Отже фльорентийські малярі працювали над тим аби представити таку наприклад сцену:

В тіни помаранчевих дерев на цвітистій леваді грають ся гарні жінки і молоді хлопці при звуках арфи, а у віддали видніє смерть, яка скрадаєсь до них зі своєю невідлучною косою. Був се спосіб навертати грішників що сивають з жецьких уст розкіш і забуте о Бозі.

Аби направити екупарів, маляр представляв чортів, що ліють розтоплене золото до рота багатого єпископа або настоятеля монастиря.

Мали отже чому чорти ненавидіти малярів фльорентийських, бо ті представляли чортів в дуже поганім виді зі смочими головами, гадючим хвостом, крилами лиллика.

Пригода Спінелі дає нам понятє, як на се задивлялись чорти.

Спінельо Спінелі з Арезо походив зі шляхотного роду колись сказаного на вигнане з Фльоренції. Був він великий артист маляр свого часу. При кінці свого працюваного житя, забажав Спінельо вернути до свого родинного міста, славного Арезо. Принято його там з приваєжними почестями, бо жителі міста памятали о тім, як за молодих літ Спінельо, член брацтва матери божої милосердия, відвиджував хворих і гребав померших підчас великого помору в р. 1383. Також вдячними йому були за се, що він своїми великими ділами учинив назву міста Арезо славному на цілу Тосканію.

Приготовили йому отже торжественне приняте. Осівши в Арезо, Спінельо мимо свого старшого віку приняв важні відвічальні горожанські обовязки.

Часто говорила йому жінка:

— Відпочинь! Нехай творять молодії. Мудро роблять ті, що в старости літ своїх зазнають добре заслуженого відпочинку, бо годить ся, щоби старі літа плили в спокою і побожнім роздумуваню. А се мальоване, мальоване до несківчености є кушнем Господа Бога. Кажу тобі Спінельо відійде від душі твоєї спокій, если не занехаш пензля і золота.

Так говорила чесна жінка. Спінельо однак не слухав єї і думав вічно о нових лаврах своєї слави.

І замість пійти за радою своєї жінки і зазнати розкоші відпочинку Спінельо зробив нову умову з будівничим виконати малюнки в Сант-Ангело. Наміряв представити цілу історію Михаїла Архангела, і на те потребував множесво постатий. Він вичитував відповідні уступи з письма сьвятого, які мали йому дати вдуховнене до сеї праці, вглубляв ся в значіне кожного верша, кожного слова. Цілими днями перебував в робітні, а навіть засідаючи до їди, або йдучи на спочинок, напружував ум для свого діла. Навіть вечерами переходячись у підніжу гір, де зносились сильні мури і стрілисті бані Арезо, не позволяв відпочати своєї спрацьованій голові, алє обдумував подробиці наміреної праці.

Коли діло дозріло в його умі цілковито, взяв ся до рисованя червоним олівцем поодиноких постатей на мурі. Над великим алтарем умістив найгарнійшу наймогітнійшу сцену: Архангел Михаїл веде побідну борбу з гадюкою о семи головах і десяти рогах, а під стопами небесного лицаря веть ся потоптаний цар пекла, люципер, представлений в такій поганій постаті, яку тільки можна видумати. Постаті здавали ся виходити наче живі з вільної руки артиста, а найліпшою і найвимоვნійшою була стать Люципера, яка приймала страхом кожного. Лице його було таке погане і таке відражаюче в його безсильній злості, що відбивало ся глибоко в душу видця і через довгий час переслідувало уяву кожного, хто хотя раз на него поглянув. Нічого отже дивного що і творець мав його все перед собою, чи то на вулиці чи дома.

Пізно в ночі Спінельо подав ся до сипяльні, уложив ся в ліжку і заснув. У сві показав ся йому ангел рівно гарний як і Михаїл, але цілий чорний від стіп до голови. І сказав чорний ангел:

— Спінельо! Я є Люципер! Приглянь ся мені! Чи бачив ти мене де-небудь і колинебудь в постаті такій поганій і з'огидженій, як та, в якій ти представив мене на своїм мальовилі?

Трясучись від перестрашу і тревоги відповів дрозачим голосом старенький артист: — Ні, пане, я тебе ніколи не бачив очима, бо не був у пеклі як Dante Alighieri, я надав тобі відстрашаючий вигляд лише в тій цілі, щоби представити погань гріха.

Люципер порушив раменами, а бідному малярю видалось що ціле місто піднесло ся нагло до небес і опало назад.

— Спінельо — каже люципер — послухай мене і відповідай на мої питання. Я є не злим бесідником, знають про се ті, що після моєї намови пішли під мій вплив як і той перед чії стони шлени молитви твої.

Спінельо мовчав, а люципер говорив дальше.

— Читав ти книги, в яких є бесіда о мені, і знаєш які суть мої чини. Знаєш, що покинув я небо, щоби зістати царем сьвіта. Був то чин могутний і був би одиноким, немаючи собі рівного в діях віків, если би не Великани, які в подібний спосіб повстали проти бога Йовіта. Слідно ту сцену різблену на мраморі старих гробів. Тож се знаєш?

— Правду кажеш, — відповів Спінельо — я бачив той гріб, в Санта Репераат, у Фльоренції. Се величава спадщина по Римлянах!

— Одначе — говорив люципер усміхаючись — не представлено там бунтівничих Великанів в постатях черепах або гадюк, як то ти стараєш ся вчинити.

— І цілком слушно — добавив маляр — підняли вони бучу проти поганського божка, але Люципер, підняв ворохобною проти Господа, пана неба і землі. Так було безсумніву.

— Хай буде так — відказав люципер. — Але кілька ріжнородних гріхів вкладаєш ти на мене за се?

— З цілковитою певністю сім, і то самих гріхів смертельних.

— Сім! — крикнув ангел темряви. Знова отже теологічне число. В подіях моїх сімка повтаряєть ся дуже часто. Спінельо, я знаю, що ти вважаєш мене за гордого, заздрісною, злісною. Та хай би той неслухний осуд остав ся при мені. Однак...

Виговорюючи се слово люципер зложив руки на панцир, що ослоняв його грудь, похилив темне свое обличе і потряс кудлами свого волося.

— Спінельо! Чи ти на правду посуджуєш мене як лїнивця? Чи можеш вважати мене за нездарного боягуза? Чи ти думаєш що тому хто підняв бунт і витримав в своїм забракло відваги? О ні! Отже справедливість наказує, щоб ти на образах представляв мене як відважного борця з гордим чолом. Навіть і до чорта треба бути справедливим, если справедливости шукаете. Будь певний що своїм глупим роздумованем ображаєш того, до кого молиш ся представляючи його як всемогучого і в борбі з противником постаті поганої гадюки. Спінельо! Ти є уперто дурний мимо твоїх старечих лїт, — бере мене охота накрутити тобі порядно вуха як глупковатому ученикови.

І для великого свого здивованя побачив Спінельо, що при тих словах Люципер витягнув руку до його голови. Перенятий трївою маляр завив нелюдським голосом і пробудив ся.

Чесна пані Спінельо, збуджена нагло тим верескливим голосом, спитала що сталось. Трясучись наче у фебрі, оповів маляр що бачив у сні люципера, якій сягав по його вуха.

— Яж тобі прецінь говорила — сказала чесна женщина, усі ті постагї які неустанно малюєш по церковних мурах, доведуть тебе вкінці до божевїлля.

— Таж я не не одурів еще — закликав. — Я його бачив прецінь цілком виразно. Він є гарний, хотя чорної краски, сумного лица але гордий себе. Зараз завтра знищу страшну статъ яку намалював а на єї місци поміщу отсю, що бачив у сні. Навіть проти діявола, не вільно бути не справедливим.

На другий день Спінельо хотів стати з ліжка. але сили його не дописали. Він утратив пригомність і упав на постіль. Кілька день горячкував і в недовзі опісля помер.

ВАРАВА

Вараву випустили з тюрми і він зі всієї сили почав втікати безлюдними пустарями. — В горах здержав ся. Там відпочав, а коли зближав ся вечір осторожно підходив гостинця. В години зі дві побачив подорожного чоловіка, вхопив камінь і убив його опісля обшукав одіж, найшов сухий кусник хліба, поживив ся, і полишаючи скривавленого трупа перейшов в друге місце. Так переховував ся він з дня на день убивав людей, рабував і переходив з місця на місце подалегідь від людського ока.

Убійства часто лучались кругом Єрусалима, кожний день находили люди при дорозі скривавлених трупів — і жителі Єрусалима говорили судіям: „Се діла Варави! Пощо випустили ви його з тюрми“.

Судії відповіли: „Ви самі того хотіли. Чиж не кричали: випусти Вараву, а розпни Ісуса.

Тяжко було жовнірам найти Вараву, він мов змія крив ся у скалах.

Раз якось побачив Вараву подорожного вискочив зза каменя крикнувши: Стій! Подорожний пристанув і се Вараву здивовало. Другі подорожні втікали, падали на коліна, просили життя, а той ні.

„Чого тобі треба від мене запитав подорожний.

„Дай все, що маеш при собі — крикнув Вараву.

Подорожний подав Вараві торбу з рибою, хліб і гроші.

„Скидай єше свій плащ“ — сказав Варава. Подорожний подав плащ питаючи: „чи і сорочку тобі дати?“

„Так“ — гукнув розбійник: — „А тепер я мушу тебе убити.“

„Защо?“ — запитав подорожний.

„Тому, щоб ти кому небудь не розказав про нашу стрічу. Плач, молсь, бо житє твоє кінчить ся.“

Подорожний зрушив плечима :

„Скінчить моє життя ти не годен, бо воно немає кінця.“

„Як то немає? От я його тобі сейчас відберу!“

„Так, ти відбереш моє тіло, так як взяв ти рибу, хлїб, гроші і одєжу, але житє моє продовжаєть ся вічно“ — і при тих словах подорожний вказав на небо.

„Там, нема нічого“ скрикнув Варава, „не будеш мене піддурювати! Єсли би ти знав з ким говориш, то волося дубом стало би тобі на голові! Я вже пережив не одну небезпеку. Мене мали розпяти на хресті, але вмїсто мене розняли другого з Назарета. Моє імя Варава! А щож ти за один?“

„Я друг того, кого розпяти вмїсто тебе“.

„Коли ти друг його, так йди в супокою“.

Подорожний пішов дальше дорогою, а Варава лишив ся в глибокій задумі.

В скорі після того Вараві удало ся убити багатого купця. Зрабував багато гроша і зайшов з ними до Єрусалима. Купив собі нову одїж щоб ніхто не пізнав його. Нараз заговорив хтось з поміж людей: „Варава в місті“.

Його спізнав один жовняр, що давнїше вартував Вараву у вязниці. Сейчас позамикали всі брами міста.

Варава почав втікати по вулицям міста і надїбав, чоловіка якого пустив був не вбивши.

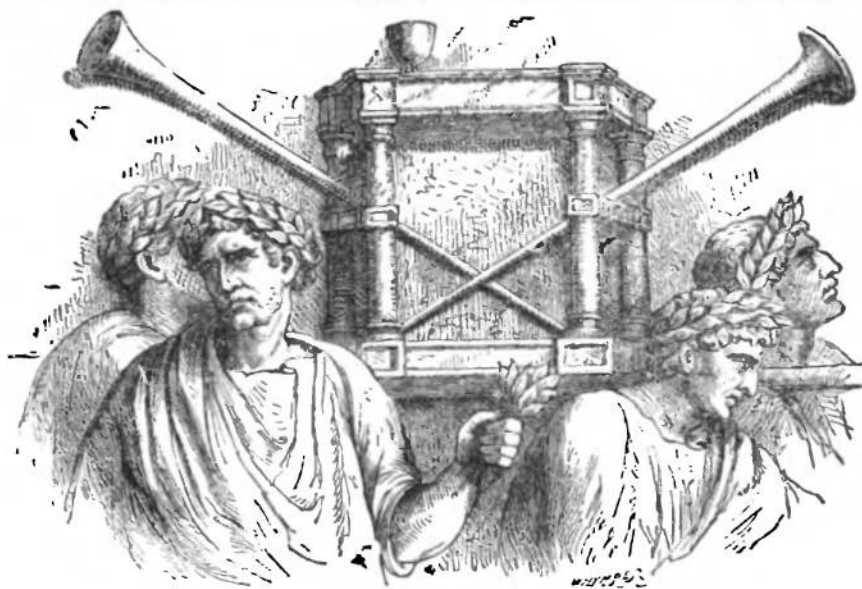
„То ти Варава“ — запитав чоловік.

Варава упав перед ним на колїна і протягнув руки: „Твого друга розпяти вмїсто мене! Убий мене! Убий мене аби не мучили мене! Аби не попав я в руки грізного судїї. Лучше ти убий мене за твого друга.“

Чоловік сказав: „Іди за мною скоро, я тебе сховаю“.

І завів Вараву до свого дому, погостив і сховав в безпечне місце.

МАРІЯ

У Йосипа, у тесляря,
 Чи в бондаря того святаго,
 Марія в наймичках росла.
 Росла собі і виростала,
 І на порі Марія стала,
 Рожевим квітом розцвіла
 В убогій і чужій хатині,
 В святаму тихому раю.
 Тесляр на наймичку свою,
 Неначе на свою дитину,
 Теслу було і струг покине,
 Та й дивить ся. І час мине,
 А він і оком не мигне,
 І думає: „Ані родини,
 Ані хатиночки нема.
 Одна-однісенька! Хиба...
 Що-ж смерть моя не за плечима!“

А та стоїть собі під тином
 Та вовну білую пряде
 На той бурнус йому святаешний;
 Або на беріг поведе
 Козу з козяточком сердешним
 І попасти і напсіть:
 Хоч і далеко, так любилаж
 Вона той тихий божий став,
 Широкою Тиверіяду.
 І рада, аж сьмієть ся, рада.
 Що Йосип, сидячи, мовчав,

Не боронив їй, не спиняв
 На став іти. Іде, сьмієть ся;
 І він сидить та все сидить,
 За струг сердега не береть ся.
 Коза напеть ся, тай пасеть ся.
 А дівчина собі стоїть,
 Неначе вкопана під гаєм,
 І смутно, сумно позирає
 На той широкий, божий став.
 І мовила: „Тиверіядо!
 Широкий царю озерам!
 Скажи мені, моя порадо:
 Якаж доля вийде нам
 З старим Іосифом? О доле!“
 І похилилась, мов тополя
 Од вітру хилить ся в яру.
 „Йому я стану за дитину;
 Плечми моїми молодими
 Його старіі підопру!“
 І кинула кругом очима,
 Аж іскри сипнули з очей,
 А з добрих молодих плечей
 Хитон полатаний до долу
 Тихенько зсунув ся: ніколи
 Такої божої краси
 Ніхто не узрить!... Зла я ж доля
 Колючим терном провела,
 Знущала ся над красотою.
 О доленько!...

По над водою
Ходою тихою пішла,
Лопух край берега найшла,
Лопух зірвала і накрила,
Неначе бриликом, свою
Головоньку тую смутною,
Свою головоньку святую,
І зникла в темному гаю.

II.

У вечері, мов зоря тая,
Марія з гаю вихожає
Заквітчана. Фтаор гора,
Неначе з злата-серебра,
Далеко-високо сіяє.
Аж сліпить очи. Підняла
На той Фтаор святій
Очиці кроткі Марія
Та й усміхнулась. Зайняла
Козу з козятчком з під гаю
І заспівала:

„Раю, раю,
Темний гаю!
Чи я молодая,
Милий Боже, в твоім раю
Чи я погуляю,
Нагуляюсь?“

Та й замовкла.
Круг себе сумно озернулась,
На руки козеня взяла
І веселенькая пішла:
На хутір бондарів убогий
А йдучи, козеня небога,
Ніби дитину на руках,
Хитала, бавила, гойдала,
До лона тихо пригортала
І цілувала. Козеня,
Неначе тое кошеня,
І не пручалось, не кричало,
На лоні пестило ся, гралось.
Миль зо дві любо з козеням
Трохи-трохи не танцювала,
І не втомились. Виглядав
Старий, сумуючи під тином,
Давненько вже свою дитину;
Зустрів еї і привитав,
І тихо мовив: „Де ти в Бога,
Загаялась моя небого?
Ходімо в кущу, опочий,
Та повечереємо в купі
З веселим гостем молодим!
Ходімо, доненько!“ — „який,

Який се гість?“ — „Із Назарета“
Зайшов у нас підночувать.

А гость роззутий
Умитий, з куші вихожав
В одному білому хитоні
Мов намальований сіяв.
І став велично на порозі
І, у клонивши ся, витав
Марію тихо... Йй небозі,
Аж дивно, чудно. Гость стояв,
І ніби справді засіяв.
Марія на його зирнула
І стрепенулась, пригорнулась
Неначе злякане дитя.

— „Во Іудеї не було,
Промовив гость, того ніколи,
Що нині узрить ся. Равві,
Равві великого глаголи
На ниві сіють ся новій.
І виростуть і пожнемо,
І в житницю соберемо
Зерно святее. Я Мессію
Іду народу возвістити!“
І помолила ся Марія
Перед апостолом.

III.

Жде його Марія
І ждучи плаче; молоді
Ланити, очи і уста
Марніють зримо. „Ти не та,
Не та тепер Маріє стала,
Цьвіт зельний, наша красота
Промовив Йосип: „Диво сталось
З тобою, доненько моя,
Ходім Маріє, повінчаймось
А то...“ й не вимовив: убють
На вулиці „і заховаймось
В своїм оазисі“ І в путь
Марія на швидку збиралась
Та тяжко плакала, ридала.
Оттож вони собі ідуть;
Несе з торбиною на плечах
Нову коновочку старий:
Спродать би то, та молодій
Купить хустиночку до-речи
Та й за повінчання оддать.

IV.

„Хазяїн дома?“
На дворі крикнуло „указ
Од кесеря, його самого,
Щоб ви сьогодні, сей-же час,

Всі на ревізію у город,
У город Вифлеєм ішли!“
І зник пропав той тяжкий голос,
Тільки луна в яру була.

Марія зараз заходилась
Пекти опрісноки. Спекла,
В торбину мовчки положила
І мовчки за старим пійшла
У Вифлеєм. „Святая сило,
Спаси мене, мій Боже милий!“
Тільки й промовила. Ідуть,
Сумуючи, собі обоє,
І вбогі — перед собою
Козу з козяточком женуть:
Бо дома ні на кого кинуть.
А може Бог пошле дитину
В дорозі, от і молоко
Сердешній матері. Скотина
Іде пасучи ся рядком
Ідуть за нею батько й мати,
І починають розмовляти
Поволи тихо.

Найшов
Опрісник Йосип у торбині
Дає тай й каже: „На дитино!
Поки що буде, укріпись!
До Вифлеєма не близенько.
Та й я спочину утомивсь!“
Та й сіли на шляху гарненько
Полуднувать. Ото-ж сидять,
А сонце праведне швиденько
До долу котить ся — і глядь!
Сховало ся, і смеркло в поли.
І диво дивнее!... ніколи
Ніхто не бачив і не чув
Такого дива! Аж здригнув
Сьвятий тесляр: мітла з востоку
Над самим Вифлеємом, боком,
Мітла огненная зійшла
І степ і гори осіяла.
Марія з шляху не вставала
Марія сина привела,
Єдиною тую дитину
Що нас од каторги спасла
І пресвятая, неповинна
За нас, лукавих, розпялась!
А недалеко, край дороги,
Отару гнали чабани,
Та й їх побачили. Небогу,
Єі і дитятко взяли
І у вертеп свій принесли.

До сходу сонця, рано-рано
У Вифлеємі на майдані
Зійшов ся люд і шопотить,
Що щось непевне з людьми буде
Во Іудеї, гомонить
І тихне люд. „О люде, люде!“
Чабан якийсь біжить, кричить:
„Пророчество Іеремії,
Ісаї збулось, збулось!
У нас, у пастирей, Мессія.
Родив ся вчора!“... Загуло
У Вифлеємі на майдані:
„Мессія!... Ісус!... Осанна!...
І люд розходив ся.

V.

Через час,
Чи через два, прийшов указ
І легіон з Єрусалима
Од того Ирода; незримо
Й нечуте стало ся тогді:
Ще діточки сповиті спали,
Ще купіль гріли матері, —
На марне гріли, не купали
Маленьких діточок своїх:
Ножі салдати сполоскали
В дитячій праведній крові!
Таке-то на світі сталось!
Дивіте ся о, о матері,
Що роблять Ироди царі!

Марія навіть не ховалась
З своїм младенцем. Слава вам,
Убогим людям, чабанам
Що привитали, заховали
І нам Спасителя спасли
Од Ирода! Нагодували
І напоїли, і дали
Кожух і свиту на дорогу
І, небораки, додали
Ослицю дійну, і небогу
З її дитятком малим
І посадили і провели
В ночі тайними манівцями

Минає рік, коло хатини
В повітоцці своїй малій
Той бондар трудить ся сьвятий
І гадки праведний не має
Барило й бочку набиває
Та ще й курникає. А ти?
Не плачеш ти і не співаєш;

Гадаеш, думаеш — гадаеш.
Як його вчити навести
На путь сьвятий, сьвятого сина,
І як його од зла спасти,
Од бур житейських одвести...

Ще рік минув... Коло хатини
Коза пасеть ся, а дитина
І невеличке козеня
У сніях грають ся; а мати
Сидить на призьбі коло хати
Та вовну з кузля пряде
Аж ось і сам старий іде
З цїпчком тихо по під тином;
Носив у город шалличок,
Продать йому медяничок,
А їй не мудрую хустину,
Собі ж несе на постолі
Ременю доброго. Спочнув,
Та й каже: „Доню! не журись
Царя вже Ирода не стало.
Чогось у вечері наївсь,
Та так наїв ся, що й опрігсь, —
Такее то мені сказали
Ходімо каже, у свій гай
У свій миленькій тихий рай,
Ходім до домоньку дитино!
— „Ходім!“ сказала та й пішла
На Нил сороченята прати
В дорогу синови. Паслась
Коза з козятком коло хати,
А Йосип сина забавляв
На призьбі сидя, поки мати
На річці прала ті малі
Сорочки; а потім в хаті
Поморщив добре постолі
Собі у дорогу. Та й знялись
До сходу сонця, по торбині
На плечі взявши, а дитину
У двох в колисочці несли.

VI.

То сьак то так прийшли до дому
Бодай не довелось нікому
Узріть таке! Благодать,
Гайочок тихий серед поля,
Одна, єдиная їх доля,
Оттой гайочок — і не знаць.
Де він кохав ся, і хатина —
Все, все сплюндровано. В руїні
Їм довело ся ночувать
В ярк Марія до криниці
Швиденько кинула ся: там

Колись то з нею яснолиций
Зустрів ся гость сьвятий. Бурян,
Будяк колючий з кропивою
Коло криниці поросли.
Маріє, горенько з Тобою!
Моли ся серденко, молись!
Окуй свою сьвятую силу,
Довго терпінем окуй,
В сльозах кровавих загартуй!

Єлисавета

Стара вдова у Назареті
З малим синком своїм жила
Таки з Іваном, та й була
Якась рідня їм. В ранці рано
Свою дитину безталанна
Нагодувала, одягла,
І за сьвятим своїм пішла
У Назарет той до вдовиці,
В сусідки в наймички просить ся,
Дитятчко собі росло
З Іваном удовенком гралось
Уже чимале підросло.
Якось вони собі гуляли
У двох на улиці; знайшли
Дві палочки та й понесли
До дому матерям на дрова
Звичайно, діточки. Ідуть
І веселенькі і здорові,
Аж любо глянуть, так ідуть.
Оттож воно, мале, взяло
Другую палочку у Йвася
Івась у коники гуляв ся,
Зробило хрестик, та й несло
До дому, бачте, показати,
Що й він уміє маструвати.
Марія ще за ворітьми
Дітей зустріла і зомліла
І трупом пала, як узріла
Той хрестик шибеничку. „Злий,
Недобрий чоловік, лихий
Навчив тебе, моя дитино,
Зробить отсе. Покинь, покинь!“
А він, маленький, неповинний,
Сьвятую шибеничку кинув
І зарідав, і пролились
Ще в перший раз младенчі слози
На лоно матерне. Небозі
Ніби полегчало. Взяла,
У холодочок завела,
В бурян всадок, поцілувала,
Та коржиком нагодувала

Сьвіженким коржиком; вонож
Попестилось собі, погралось.
Та й спатоньки, мале, лягло,
Таки-ж у неї на колінах;
Отто і спить собі дітина
Мов анголяточко в раю.
І на єдиною свою
Та мати дивить ся і плаче
Тихенько тихо: ангел спить...
Та й не догледіла: неначе
Окропу капла, як огонь,
На його впала, і воно
Прокинулось. Швиденько сльози
Марія витерла сьміючись
Щоб він не бачив; і небозі
Не довело ся одурить
Малого сина: подивилось
І заридало.

Заробила

Чи то позичила вдова,
Півкопи тую на буквар,
Сама-б учила, так не знала
Вона письма того. Взяла
Та в школу хлопця одвела
У ієссейську; доглядала-ж
Сама його, сама й навчала
Добру і розуму. Івась,
Таки вдовенько, в його вдавсь.
Та в-двох собі й ходили в школу
І вчились в купочці; ніколи
Ані пограєть ся з дітьми,
Ані побігає; самий
Один-однісенський бувало,
Сидить собі убуряні
Та клепку теше: помагало
Сьвятому батькові в трудах.

VII.

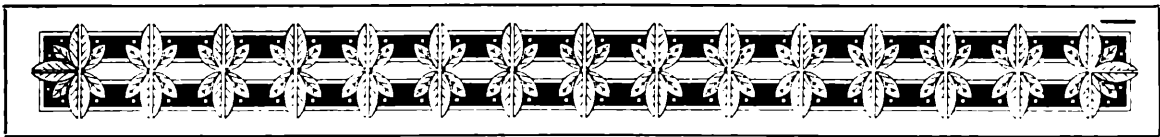
Якось на сьомому годочку
(Малий вже добре майстрував).
Одпочиваючи в куточку,
Старий на сина дивувавсь:

Який то з його майстер буде?
Які-то будуть з його люде?
Та взявши відер, кандійок,
І батько, й мати, і воно
Пішли на ярмарок у самий
Самісенський Єрусалим.
Хоч і далеко, так спродати
Дорогше можна. От прийшли,
Розшатовувались. Батько й мати
Сидять собі та продають
Добро своє. А де-ж дитина?
Побігло десь; шукає сина
Та плаче матір! і не чуть,
Де діло ся! У синагогу
Зайшла благать благого Бога,
Щоб син її знайшовсь; аж глядь!
Межи раввинами дитина,
Її хлопяточко, сидить,
І навчає неповинно:
Як в сьвіті жить, людей любить,
За правду стать, за правду згинуть —
Без правди горе!

Виростали,

І в купі вчились, ростучи,
Сьвяті діточки; пишались
Сьвяті тії матери
Своїми дітками. Із школи
Путем терновим розійшлись
Обидва: божії глаголи,
Сьвятую правду на землі
І прорікали: й розпялись
За воленьку, сьвятую волю!
Іван пішов собі в пустиню,
А твій між люди, а за ним
За сином праведним своїм,
І ти пішла. В старій хатині,
В чужій покинула його,
Сьвятого Йосипа свого.
Пішла тинятись по під тином,
Аж поки-поки не дійшла
Аж до Голгофти.

Частина творів Т. Г. Шевченка.

Читанка для молодіжи і старших

„Чоловік, що постить і грішить подібний діяволу, бо і він не їсть а творить злі діла.

ПОВОЖНИЙ.

Судили убійцю.

— На що тобі треба було убити бідну старуху — каже судья.

— Я бачив у неї гроші, так хотів забрати щоби купити дещо з'їсти, а то з голоду приходилось вмирати.

— А чому ж не забрав ти ковбасу з торбини старухи, яку бідняга купила для своїх дітей?

— А щож то я бісурман — каже обурений злочинця — щоби в пятницю їсти ковбасу.

„Віра без діл мертва є“

СВЯТІ ВУХА.

Водив провідник Будду з одного неба в друге. По дорозі стрігли височезку могилу вух.

— Звідки така скількість вух тут взялась запитує Будда.

— Сс вуха людей, що слухали правди, а не сповнювали єї. Вуха слухали і за те вони в небі, а решта мучить ся в пеклі.

„Если хочете, щоби у вас не було бідних, най кождий поможе лише своему сусідови.“

ЯК ЖИТИ?

Коли ти дужий і здоровий — старай ся ужити свої сили на користь людям; коли ти хорий — старай ся не шкодити й не докучати

людям своєю хоробою; коли ти богатий — старай ся збувати богатства; коли бідний — то старай ся не вимагати нічого від людей; коли тебе прокривджено — старай ся простити й любити тих людей; коли ти сам кого прокривдив — старай ся яко-мога загладити ту кривду.

„Злий чоловік наче вуголь як не пече, то чернить.“

СТАРШИНА.

Жалував ся рот, що над ним ніс старшує; на се ніс каже: коб не я, так рот не знав би чи воняє їди, але очи відай дарма над носом старшують. На се кажуть очи: коби не ми то ніс не раз розбив би ся одещо, але брови то вже дарма над очима старшують. Почули се брови та кажуть: коби не ми так очам нераз шкоди наробило б ся, але... і т. д.

„Світ подібний ковчегу Ноя, більше на нїм скотини чим людей.“

Л Ю Д И.

Є люди, які люблять лише самих себе.

Є люди, які не годні стерпіти собі рівних або вищих.

Є люди, які убігають ся лише за золотом і почестями.

Є люди, що зі страхом цілкують сильну руку злого, надіючись поминути гнет.

І всі ті люди псують красу світа сего.

Літописець Нестор

З КНИГИ ЖИТЯ

Чи не було би гарніше не допускати до бідноти, чим помагати в біді.

Година добрих діл і справедливости значить більше чим сімдесят літ молитви.

Самолюбство се смерть, любов се жите.

Одні набувають знане щоби про других знали, а інші щоби про них знали.

Добро яке ти зділав не пропаде, хотя і ти би забув про него.

Не збивай яблуко поки зелене; дозріє так само впаде.

Если ти кого не слушно образив, так май відвагу перепросити його. Мудрий за те не назве тебе ані трусом, ані глумцем.

Веснянка у Славян.

Як, коли і нащо вигадано азбуку.

Давно в давнині не було ані одної письменної людини, не було ніяких записів ані книжок. Ні один нарід, ні одно плем'я не знало тоді, що се таке письмо, що таке алфавет. Люди знали тільки те, що самі пережили, або що чули від других. Всяке знане, всякі думки трималися в ті часи тільки в пам'яті, а не в записях. Як знаємо пам'ять не може ніколи багато і довго затримати знання і тому то навіть дуже великих подій люди забули поневолі. Забули назви багатьох тисяч різних племен і народів, що жили колись. Забулося про їх ціле життя, їх війни, переселення, звичаї, про їх віру і все те що вони знали і вгадали.

І ось слідуєчим людям приходилося довідувати і придумувати на ново, инакше кажучи, в друге робити ту саму роботу яка була

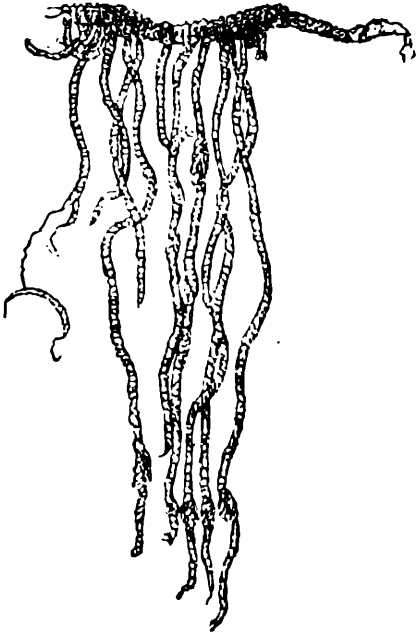
раз зроблена, і тратити на се час і сили.

Так минали роки, тисячі і десятки тисяч літ. Протягом того часу життя різних племен ставало складнішим. Вони зрозуміли, що те що чоловік має в пам'яті багато помагає в житті. Приміром знане і досвід дідів і батьків помагає життю синів і внуків. Щоб краще жити, доводилося молодшим вивчувати те, що старші оповідали.

І почали люди вишукувати різні способи, щоби допомагати своїй пам'яті.

Але як ей помагати. На се найшлося багато способів, які і досі дотримались у деяких племен. Багато племен в початках, щоби допомогти своїй пам'яті почали зав'язувати узлики на шнурках. Котра людина завязала, та і знала нащо воно. Побачить сей вузлик — і

пригадає його значіне. З часом виробили ся щоб так сказати письменники які виключно віддавали ся ей штуці і з'уміли при помочи ріжних узликів і мотузочків захищувати цілі оповідання про війни і ріжні події.

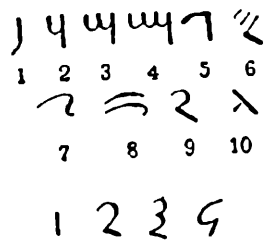
Вузликове письмо.

І тут в Америці жив в давнині досить просвічений нарід, якого тодішні вчені писали вузликовим письмом. До одного мотузка вони привязували мотузки ріжної барви і на них робили узлики, а до мотузків привязували мушлі, перлинки і другі річи, які говорили самі за себе ще вони означають.

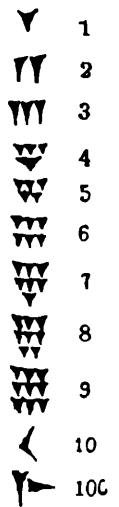
Переглядаючи таку вязку тодішні вчені могли оповідати з усіми подробицями про ріжні події з життя свого народа. Для них сї вязки були те саме що для нас тепер книжки і другі записи.

Другі племена помагали своїй пам'яті еще иньшими способами. Приміром робили ріжні надрізки на

паличках, або клали каміня на деякі пам'ятві місця, як на могилах своїх вождів, начальників, або на полях боротьби. З часом на каменях сих роблено всілякі малюнки відповідні до події, яка мала запам'ятатись. Сі рисунки далеко легше було і е відчитувати другим як вузликове письмо. З рисунку кожний бачив ся що воно означає. Ось так як тепер приміром навіски з малюнками при торговлях. З рисунків тих почало ся придумування азбуки, чи там алфabetу. Воно почало ся само по собі в ріжних кінцях землі, у ріжних племенах, котрі себе ніколи не бачили, а навигь і не чули.

Старинне письмо.

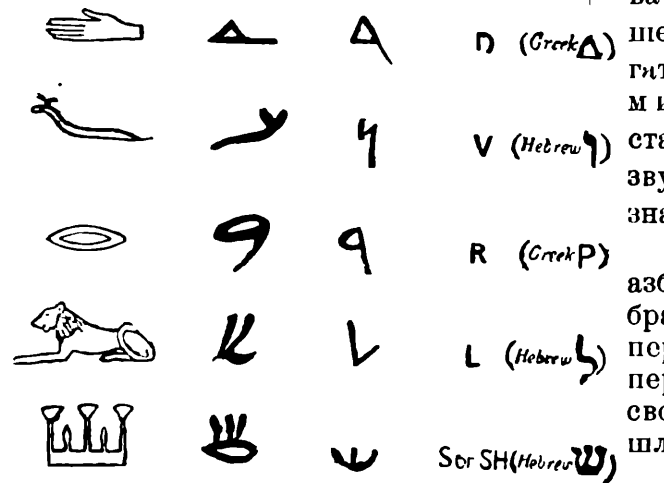

Чомуж так вишло? Річ в тім що всі люди мають багато однакового в собі, та й житє в ріжних народів багато в дечому подібне до себе. І пам'ять у людей подібна; тому ріжні люди помагають своїй пам'яті подібними способами. С приміром письмо-рисунки у американських Індіанів, е й у африканських Мурунів хотя живуть вони в иньшій часті сьвіта. А і Китайці живуть далеко

від тих і других та і вони теж писали рисунками.

Шість тисяч літ тому Єгиптяне писали також рисунками. Наприклад намалює бика — таї сей малюнок означає слово „бик“, нарисує дім — значить слово „дім, нарисує верблюда значить слово „верблюд“. А инші слова треба було означати аж двома або трема малюнками. Приміром рисунок рота і води означало „пити“. Рисунок чоловіка і списа означало „воювати“. Таким способом почали писати поняття невидимі, абстрактційні, як: чувство відвага, ходити, їсти, сьвітити, любити і т. п.

Рисунки ті були дуже придатні до записок. Далі почали люди упрощувати сі рисунки, щоб тратити на се менче часу. — Місто

Гієрогліфи та єврейське, грецьке і латинське письмо.

цілого бика або верблюда, почали рисувати тільки їх голови, таї їх рисували як найпростійше. Кінець кінцем зі справдішних рисунків виїшли лише різні значки. Дивлячи ся на таїї значок, навіть ніяк не можна догадати ся що він колись був рисунком.

Ось приміром наша буква „а“ була колись рисунком бычої голови. Тому вона і зветь ся по грецьки „алфа“, а по єгипетському „алеф“, що значить бик.

Буква „б“ була колись рисунком — дому — і тому вона зоветь ся у деяких народів „бета“ або „бет“ що означає „дім“. — „Бетлеєм“ яке приходить в Новім Завіті, се жидівське слово і значить по нашому „дім божій“.

Буква „г“ була рисунком „верблюжої голови і зветь ся „гімель“, що значить „верблюд“. Тому то і азбука зветь ся алфаветом, або азбукою, бо починає ся з букви „а“ і „б“.

В початках значки так само як і малюнки означували цілі слова а опісля вони почали означувати лише частини слів, инакше кажучи склади. Минуло богиго часу і сі значки стали буквами. (Инакше кажучи кожда буква стала означати який небудь один звук, і тим робом всі букви стали значками звуків).

Зі справніх рисунків виїшла азбука. І так від Єгиптян перебрали письмо Фенікійці і Жиди і переробили на свій спосіб. Від них перебрали Греки і приладили до своєї власної мови, а відтак прийшла і до нас.

І до наших часів дійшли такі письма які були писані дуже давно. Є єгипетські вириті в камені більш пнять тисяч літ тому — є ассирійські, жидівські, фенекійські і грецькі. З сих записів можна довідати ся про те, як давно жили люди. Дійшли до нас і твори різних старинних письменників. Богато таких творів є на грецькій і латинській мові.

НАШІ ПИСЬМЕННИКИ

Загальні уваги

Мало якому народови на світі доводилось переживати трагічнішу і нещаснішу долю, як га, що зазнав за своє історичне життя і зазнає й досі народ український. Виступивши на історичну арену зі свіжими молодими силами, він витворив був оригінальний політичний лад, появив початки власної культури, дав зародки багатого письменства. Коли б змога була добра вирабляти та розвивати все те що в давню давнину народ наш мав у гарних зародках, то тепер був би він може один з культурніших народів у світі, достойним товаришем у спілці культурних націй. Але не так склалось. Український народ, що й тепер визначаєть ся своєю здатністю до культури, своїм розумом та хистом, що живе на території од природи щедро обдарованій — сей народ нині темний, затурканий бідний. Щож се за фатальна доля така? Що спричинило такий сумний стан.

Багато причин було. І найперша може то географічне становище України куди з давна одбували ся великі мандрівки кочових народів із степів Азії до припадних країн Європи. Нарід наш висунутий далеко на Схід, немаючи ніякого од природи захисту мусів на свої груди приймати перші найважші удари від тих диких орд. Через те український народ утратив багато, і коли за його спиною та дужим захистом сусіди встигали скласти міцні політичні організації, він і ті початки розгубив, що надбав був за попередних часів коштом величезної напруги національних сил.

І от стало ся те, що сталось. Український народ затратив політичну самостійність і економічні достатки, своє право і освіту, свої закони і суд, свою школу й інтелігенцію... імя навіть своє втратив у безупинній боротьбі за національну індивідуальність, зробив ся нацією без прізвища, нацією просто „людей“. Чудний наш народ — і сильний і сумний... Мав героїв і ніхто їх не знав... Усе жите любив волю, і все життя жив рабом... утворив багатство пісні — і сам її не знає. І тільки оден лишив ся йому скарб од далеких прадідів. Сей скарб єдиний, то рідна мова й рідне письменство.

Наша дума, наша пісня
Не вмире, не загине...
От де, люде, слава наша
Слава України —

Тарас Григорович Шевченко поет України, син кріпака, побачив світ 25 лютого 1814 року у с. Моринцях, Звенигородського повіта, на Київщині. Першим вчителем був дяк, після науки у якого, він опинився за „козачка“ у панському дворі. Потім пан контрахтував його вчитись малярства до маляря Ширяєва у Петербурзі. Тут Шевченкові довелося познайомитися з деякими земляками, і при їх допомозі, року 1838 його було викуплено за 2500 карб. Вибившись на волю, Шевченко вступив до академії малярської року 1847 за справи Кирило-Мефтодієвського братства його було заарештовано і заслано у Оренбурзькі степи, а потім — у Новопетровську кріпость, де він пробув аж до 1857 р. Помер 26 лютого 1861 р. у Петербурзі.

ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО

ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ

„Коли чого в руках не маєш,
То не хвалися, що твоє;
Що буде, ти того не знаєш, —
Утратиш, може і своє.
Не розглядівши, кажуть броду,
Не лізь прожогом перший в воду,
Бо щоб не насмішив людей;
І перше в волок подивися,
Тоді і рибою хвалися,
Бо будеш йолоп, дуралей!!!

Іван Котляревський, родився 29 серпня р. 1769 у Полтаві. Освіту здобув в переяславській семінарії, а скінчивши її, служив на гражданській, потім військовій службі, а далі учителював. Написав „Енеїду“, „Наталку Полтавку“, „Москаль-Чарівника“. Помер у Полтаві 29 жовтня р. 1838. Творами Котляревського починається нове письменство.

ЄВГЕН ПЕТРОВИЧ ГРЕБІНКА, народився на Полтавщині, біля Пирятина р. 1816. Батько його був небогатий поміщик—офіцер, скінчивши Ніженську Безбородківську гімназію, пішов служити у військо, потім вчителював в кадетському та лірничому корпусах у Петербурзі. Писати почав р. 1831. Помер р. 1848.

ОЛЕКСА СТОРОЖЕНКО, козацького роду, родився р. 1805 на Полтавщині. Освіту здобув в воєнно-учебному інституті у Петербурзі; 1823 р. пішов в військову службу; 1832 р. став служити у Київського генерал-губернатора, а потім в міністерстві внутрішніх справ. Почав писати в 1850 р. 1879 р. в Одесі видано його поему „Марко Проклятий“. Зміст для своїх оповідань брав він з української старовини та народних переказів. Помер у листопаді р. 1874.

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ,

сын попа, родився 24 вересня р. 1881 в селі Підліссю (в Галичині). Вчився у Золочеві; далі у Бережанах; скінчивши гімназію, поїхав до Львова у духовну семінарію, з якої його за незначну провину прогнали. Він береться до праці багато читає, думає. Познайомившись з минулим України, бажав розвитку своєму народові і взяв ся працювати на користь йому, згуртував коло себе молодь і під їх впливом українська мова почала лунати по школах

та церквах. Заходився з товариством коло видання часописів та книжок українською мовою, але це було зборонено. Тільки р. 1837 пощастило видати на Угорщині „Русалку Дністрову“, першу українську книжку. Незабаром її заборонено, а де кого з гуртка засуджено у тюрму. Це в кінець підірвало слабкі сили Шашкевича і він, на 33 році життя, помер у Новосілках.

Співати-му, співати-му
Поки гласу стане,
Хоч і слухать не захочуть,
Я не перестану.
(„Пісня моя“.)

МИКОЛА КОСТОМАРОВ,

славний історик, на світ народився року 1817, 4 мая у Вороніжчині. Освіту здобув у Харківським університеті, короткий час професорував у Київському університеті. З року 1847 по 1856 був засланий до Саратова за участь у Кирило-Мефтод. брацтві. У рр. 1856—62 був професором у Петербурзькому університеті. Потім службу кинув, віддав ся літературній роботі. Написав багато з історії України, переважно російською мовою: По Українському писав під прибраним іменем Ієремії Галки. Помер р. 1885, 7 цвітня у Петербурзі.

Не зазуля в полі затужила,
 Не пташина в лузі голосила, —
 То сестричка лист писала,
 На чужину посидала,
 Та й до брата слізю промовляла:
 „Брате милий, брате-соколоньку,
 Ти покинув сестру-сиротоньку,
 А я ходю-покликаю,
 Як зозуля в темнім гаю:
 Ой верни ся з далекого краю“!
 (Брат та сестра.)

ОСИП ФЕДЬКОВИЧ,

син селянина, родив ся 8 серпня р. 1834 у селі Сторинці, на Буковині; вчив ся у сельській школі, а р. 1852 відбув військову службу. Вийшовши з війська, Федькович жив у Львові та працював у „Просьвіті“, улаштовуючи книжки для народу. Зі Львова перебрав ся до Чернівців, де 1885 р., під його редакторством, заведено часопись „Буковина“. 1862 р. у Львові видано його поетичні твори. З того часу писання друкують ся по всіх українських виданнях у Галичині. 1876 р. оповідання його видано у Києві. Помер 31 грудня р. 1887. Федькович один з талановитіших і відомих письменників у Галичині і Буковині.

Збудуєть ся церква нова
 Під небо знесєть ся,
 Як істини вічне слова
 На весь мир пролетєть ся,
 Як забудуть братів брата
 Музиками звати,

Як у всіх нас на Україні
 Одна буде мати.
 („Великі проводи“.)

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ

син козака, родив ся 27 липня 1819 р. у містечці Воронежі, на Чернигівщині. Освіту здобув у Київському університеті: де який час учителював у Києві. Від 1847 р. жив у Тулі, Петербурзі та Варшаві. Писати почав р. 1840. Він переклав на рідну мову мало не все Сьвяте Письмо, багато творів всесвітніх письменників: Шекспіра, Гете та інших, та завів правопись яка стала в основі сучасного Українського письменства. Помер 2 лютого 1897 р. на своєму хуторі Мотронівці на Чернигівщині.

ГАННА БАРВІНОК — приbrane імення української письменниці Олександри Кулішевої, дружини П. Куліша. Народила ся вона 23 квітня 1828 р. в українській родині Білозерських, на хуторі Мотронівці під Борзною. 1847 одружилась з П. Кулішем (за боярина був Т. Шевченко); була йому вірною дружиною до його смерті. Перші її твори надруковано 1860 р. Найбільше цікавила ся вона долею жінки — селянки, і через це її названо „поетом горя жіночого“. Померла 23 липня р. 1911, коли їй було більше як 83 роки.

Та гей, бики! Ломіть бадилля,
 Ломіть його, валіть на прах, —
 Нехай не буде того зілля
 На наших батьківських полях!
 А чересло моє із-ліва,
 Леміш із правої руки
 Зітнуть і корінь того зілля —
 Чогож ви стали? Гей, бики!

СТЕПАН РУДАНСЬКИЙ,

звісний поет — народився р. 1843 в українській сем'ї в Хомутиці, Винницького повіта, на Поділлі. Вчився спочатку в духовній семінарії, а потім в медично-хірургічній академії в Петербурзі. Через злидні, які змалював був він в своєму віршові „Студент“, він захворів на сухоти і, хоч уже потім, як був лікарем, жив на півдні, в теплім краю, хворота рано перервала його молоде життя. Степан Руданський помер на чужині — в Ялті року 1873. На самотній могилі які, не часто одвідують його земляки, зроблено такий напис:

„Ніхто на згадає
 Мене в чужині,
 Хіба хмаронька заплаче
 Дощем по мені“.

ЛЕОНИД ГЛІВОВ, родився у Полтавщині 19 лютого р. 1827. Скінчивши Ніжинський ліцей, учителював на Поділю

та Чернигові, потім став за управителя земської друкарні у Чернигові і був там до самої смерті 29 жовтня р. 1893. На поле Українського письменства виступив ще до 50-х років. Найбільшу літературну славу здобув своїми байками, які з-за своєї високої поетичної вартости можуть зайняти почетне місце серед кращих байок все-світної літератури:.

Гей у мене був коняка,
 Був коняка—розбишака,
 Мав я шаблю і рушницю,
 Ще й дівчину—чарівницю!
 Гей коняку турки вбили,
 Ляхи шаблю пощербили,
 І рушниця поламалась,
 І дівчина відцуралась.

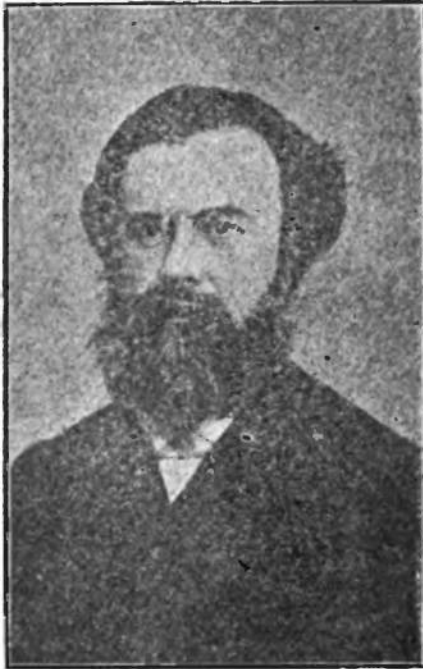
ЩОГОЛІВ, ЯКІВ ІВАНОВИЧ, уродився у Ахтирці, в Харківщині, 1824 р. Скінчивши Харківський університет, служив у Харкові в суді. Почав писати 1843 р., його твори видано двома збірками. Умер 27 мая 1898 р.

МАРІЯ МАРКОВИЧКА

(Марко Вовчок), з роду Велинських родилась р. 1830 в Орловщині; освіту здобула в інституті і в кінці 40-х років вишла заміж за Українського етнографа Опанаса Марковича. Під впливом чоловіка, щирого переконаного Українця, Марія Маркович почала вчитись і писати по українському. Року 1858 Куліш видав у Петербурзі „На-

родні оповіданя“ Марка Вовчка. 1862 р. появил ся другий том оповідань, а 1865 р. третій. Зміст для своїх оповідань Марія брала з селянського життя за часів кріпацтва; її твори навіяні безкраєю любов'ю та щирим почуттям до злиденної долі зневолених кріпаків і виявляють гарний художній талант. Після смерти чоловіка лишила писати по українському, але по російськи писала до самої смерти. Померла Марковичка 28 липня 1907 р.

МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ.

родив ся 1841 в українській сем'ї невеликого панка у Гадячі, на Полтавщині. Скінчивши гімназію 1859 р. він вступив до Київського університету і ще студентом щиро заходив ся коло просвітної роботи українською мовою. Скінчивши університет р. 1863 вже через 2 роки став у йому професором.

Здобувши дуже широку освіту глибоко шануючи вселюдську науку, Драгоманов держав ся такого погляду, що треба поважати все краще, що витворили чужі народи, переносити його на рідний ґрунт, але так, щоб з нього могли користуватись рівно всі люде, а для цього треба ширити науку рідною мовою, яка всім близька і

зрозуміла. Такі погляди не подобались начальству; його скинуто з посади, і він виїхав за кордон. 1889 р. його закликано у Болгарію професором університета у Софії, де він був аж до самої смерти.

Після Драгоманова зосталось багато наукових праць переважно Українських, а також політичних статей і книжок, що торкались рідного йому життя українського народу. Помер 1895 р.

ОЛЕНА ПЧІЛКА (КОСАЧ),

сестра Михайла Драгоманова, народилась 1852 р. в сем'ї поміщика. Почала писати Українською мовою за молоду і написала силу всяких творів: поетичних, наукових, драматичних, белетристичних, публіцистичних. Крім того збирала багато етнографічного матеріялу — пісень, народних оповіданнів, вишиванок та всяких селянських зорів.

АЛЕКСАНДЕР КОНИСКИЙ, український письменник, уродив ся 6 августа 1836 р. на Чернігівщині. Скінчивши ніженську гімназію, він за часів кримської війни служив у війську. Потім був якийсь час адвокатом. Пробуваючи у Полтаві, він багато поклав праці для громадської справи і цим звернув на себе увагу адміністрації,

яка за „українофільство“ й заслала його до Тотьми, а потім дозволила жити у Вологді. Після заслання, Кониський виїхав був за кордон, а потім знову повернув ся на Україну, де й помер у Києві. Небіжчик зоставив по собі силу всяких творів з самих ріжних галузів знання. Опріч того він багато працював, як громадський діяч, і на російській, і в австрійській Україні.

МИКОЛА АРКАС, родив ся 1853 р. в Миколаєві. Мати його була з української сем'ї Богдановичів батько був грецького походження. Освіту Аркас здобув у Новоросійському університеті. Найкращу памятку що лишив Аркас се історія України, яка розійшлась тепер в тисячі примірників по усій нашій землі, скрізь будучи любов до рідного краю і національну свідомість. Помер 1909 р.

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА, народжена 1865 р. Вона з усіх українських письменників нового часу найближча до модерністичних європейських, власне німецьких напрямів. Великий замолоду вплив на неї мав Ніцше і вона в своїх творах зробила ся вірною його ученицею.

Хоч порох чоловік, та вірю я в той порох:
Я твердо вірю в труд його могучий,
В ті міліони невсипущих рук,
І твердо вірю в людський ум робучий
І в ясний день по ночі горя і мук.

(Нове життя).

ІВАН ФРАНКО,

син селянина, родив ся 13 серпня 1859 р. в Галичині. Освіту здобув у народній школі у Львові. Писати почав ще в школі, але перший раз його твори надруковано 1874 р. у журнал „Друг“. 1883 р. у Львові вийшла історична його повість „Захар Беркут“. 1890 р. збірник творів „В поті чола“. 1897 р. збірник поезій „З вершин і низин“. 1900 р. збірник „З днів журби“. Франко написав багато наукових праць з історії літератури, етнографії: багато переклав європейських та російських письменників: — Байрона, Гете, Тургенева та інших. 1878 р. редагував жунали: „Громадський друг“, „Дзвін“, „Молот“. 1881 року „Світ“. 1890-1895 „Народ“. 1896-1897 „Життя і Слово“. 1898 р. „Літ. Науковий-Вістник“. Твори Франка визначають ся докладним змалюванням реального життя та ідейним гарним змістом, через що здобув собі велику популярність.

МАРКО ЛУКИЧ КРОПИВНИЦКИЙ, народився на світ 25 квітня 1841 у селі Жеванівці, елісаветградського повіту, херсонської губернії. Скінчивши повітову школу був за канцеляриста, потім вступив до київського університету. Вже замолоду прокинула ся велика любов до театру 1871 р. кидає урядову службу і назавжди присвячує свої сили іншій службі — на театральній сцені. 1875 р. робить подорож по Галичині та Буковинні в трупі п. Романович і заживає там собі великої слави. Потім з своєю трупною об'їхав всю Україну, викликаючи скрізь величезний ентузіазм. М. Кропивницький давно придбав собі імя „батька“ українського театру. Заслуги його перед українським театром величезні. Він не тільки був великим артистом, а і талановитим українським драматургом, за своє життя написав коло 30 театральних п'єс. Помер 1910 р.

I. Так! — я буду крізь сльози сьміятись,
Серед лиха співати пісні
Без надії таки сподіватись —
Буду жити! Геть, думи сумні!

II. Місяць ясененький
Промінь тихесенький
Кинув до нас.
Спи-ж ти, малесенький,
Пізній бо час.

Любо ти спати меш,
Поки не знатимеш,
Що то печаль;
Хутко приймати меш
Лихо та жаль.

Тяжка годинонько!
Гірка хвилинонько!
Лиха не спить...
Леле, дитинонько,
Жить—сльози лить.

Сором хилити ся,
Долі корити ся!
Час твій прийде
З долею бити ся, —
Сон пропаде...

Місяць ясененький
Промінь тихесенький
Кинув до нас...
Спи-ж ти малесенький,
Поки є час!

III. Чи є кращі між квітками
Та над весняні?
Чи є в життю кращі літа
Та над молоді?

Не всихайте пишні квіти!
Цвітїть хоч до літа!
Пождїть літа, доля прийде,
Не тїкайте з сьвіта!

Двічі на рік пишні квіти
Та не процвітають;
В життю літа найкращі
Двічі не бувають.

Та щез квіти не посохли,
Рута зелененька, —
Не жури ся дівчинонька,
Ще-ж ти молоденька.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА,

це вигадане прізвище талановитої Української поетеси і письменниці Лариси Косач. Народилась вона 1871 року 13 лютого а перші її твори було надруковано, коли вона мала всього одинадцять років життя. Крім цього Лєся Українка пише по українських часописах і зробила багато талановитих перекладів з різних чужих мов, якими добре володіє. Останніми часами Лєся Українка пише класичні драми.

МИКОЛА ВИТАЛІЄВИЧ ЛИСЕНКО, славетний український композитор, народився на світ 10 марта 1842 р. у Жовнині, Кременчуцького повіта, на Полтавщині. Дитячі роки пробігли на селі. Вчився (з 11-ти років) у Київському пансіоні Гедуена, а звідтіля вступив у Харківську гімназію, скінчив з медалею і вступив до Харківської університета на фізико-математичний факультет; через рік перейшов до київського університету. Ще в університеті він узяв ся студіювати українську народну пісню. До цього часу належать його перші записи народних мелодій. Відтак стає мировим посередником у Київщині; далі їде в Лейпціг у консерваторію скінчив її за два роки і зараз написав „Заповіт“ Шевченка. З Лейпціга поїхав до Петербургу і там учився оркестровки у Н. Римського—Корсакова. З 1876 р. оселився в Києві і віддав себе педагогічній музичній діяльності. В 1905 р. Лисенко заснував свою власну музично-драматичну школу в Києві.

ЛЮБОВ ЯНОВСЬКА,

народжена 1861 р. Діяльність свою почала вона з побутових оповідань про тих, „кому скрутно жити, а ще скрутіще помірати“.

„Жий для ідей, працюй кровавим трудом, віддай усе, усе за рідний край“.

НАТАЛІЯ КОБРИНСЬКА,

народжена 1855 р. в Галичині стала піонеркою жіночого руху. На Україні жіноче питання ніколи не стало дуже остро, жінка уважалась за товариша чоловікові і в поступовому громадянстві ніхто не важився виступити проти рівноправності жіноцтва в громадських справах. Тим то письменниці-українки, як Марковичка, Ганна Барвінок, то що, виступали в своїх літературних працях з загальними питаннями, не вирізняючи з їх спеціально жіночої справи. Інше діло в Галичині. Тут громадянство прикладало іншу мірку і мораль до чоловіків а іншу до жіноцтва, не диво, що такі погляди викликали протест освіченого жіноцтва. Жіноче питання стало на решті на чергу дня. Заступницею сего напряду була Кобринська. Виступає вона загальним оборонцем жінок, виходячи з загальних принципів волі добра і правди. Поруч публіцистичних праць дає вона й серію гарних нарисів та оповідань.

Жіноче питання в Галичині поставлено вже в 70-х років (Франко Павлик).

- I. У кого плачуть очі,
 То тяжко жить тому,
 Але в душі зосталось
 Надія ще й тому;
 А в кого плаче серце
 Кривавими слізьми
 Тому віра надія,
 Як квіт серед зими.
 Тому і сонце гасне
 І все зника в ту мить,
 І тільки чуть, як серце
 Болить... болить... болить...
- II. Народ-герой героїв появляє.
 Шануючи, їх вінцем вінчає:
 Високий дух високість признає.
 А раб—народ, як є герой у його,—
 Він на борця величного свого
 Грязь кидає, його камінням б'є.

БОРИС ГРІНЧЕНКО,

славний український письменник і великий заслужений діяч громадський народився в Харківщині 1863 р. в дрібнопанській амосковленій семі. Навчався в Харківській реальній школі. В початках найшов місце канцеляриста, через рік пощастило йому на сільського вчителя. Писати став в молодім дуже віці. Перші його твори надруковані в часописі „Світ“ 1881 р. під псевдонімом. I. Перекотиполе. Він друку-

вав свої твори по багатих галицьких та буковинських виданнях. Як співробітник писав в енциклопедичнім словнику „Большая енциклопедія“ два відділи „Українське писменство XIX стол.“ і „Укр. Етнографія“. 1902 р. впорядкував словар української мови за що одержав премію від Акад.-Наук.

Загалом написав Б. Грінченко більш тридцяти оповіданнів і чотири повісті: також вісім драм та комедій, почасти, переклав прекрасною, артистичною мовою, а почасти зредагував найкращі драматичні твори світових письменників: Шіллера, Ібсена, Мірбо, Гауптмана, Зудермана Шніцлера, Метерлінка та інших. Твори Б. Грінченка перекладали ся російською, чешкою, та іншими мовами. Останні роки слабував не груди й лікарі послали його до Італії, з якої він вже не вернув ся живим на лобу йому Україну. Помер 1910 р.

ВАСИЛЬ СТЕФАНІК,

син селянина, родився 1871 р. в Галичині, в селі Русові. Учився в Дрогобиській гімназії, вищу освіту здобув на медичному, факультеті краківського університета. Перші оповідання його були надруковані 1897 р.

Твори молодого письменника звернули на себе загальну увагу умінням кількома рисами намалювати живі і гарні образи, освітити особи, показати їх душу, надати настрої. Де-які з творів перекладено на мови: німецьку, польську, російську та інші.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ, родив ся 1866 р. на Кавказі; 1884 скінчив гімназію у Тифлісі. Вищу освіту у Київському університеті. 1894 р. його запрошено до Львова на українську катедру всесвітньої історії. Він стає на чолі наукової праці у Галичині; 1895 він приймає редакторство „Записок Наук. Товариства ім. Шевченка“, а з р. 1897 стає головою Товариства. Грушевський, згуртував коло себе молодих українських учених. Р. 1885 він почав писати; спочатку оповідання, а потім наукові праці. Вінцем його наукової діяльності можна вважати працю „Історію України-Руси“ (вийшло сім томів, деякі другим виданням). Автор не тільки зібрав тут усі здобутки своїх попередників на полі Української історії графії, але перевів критично і обробив той величезний матеріал. Для російської публіки не втомний учений видав короткий Курс Української Історії і перший том своєї великої праці „Кіевская Русь“, що вийшов ще й німецькою мовою. По французькому також видано його коротший курс, а недавно надруковано його популярне видане ілюстроване: „Історія України“. Взагалі треба сказати, що мало хто на Україні зробив стільки для ознайомлення і чужоземної і своєї публіки з українською справою, як М. Грушевський.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

Ся частина про наших письменників вже з самого укладу наказує думати, що єї подано не для основаного познакомлення ся з нашим письменством, а для побудження заінтересованя з де більша з народними діячами.

В письменстві бачимо наглядно як можна сильною вірою двигнути народ серед найтяжших обставин. Віра кажуть горами двигает. І історія українського письменства дає найкращій на се доказ. Віра до рідного народа, до його сили, до його людської вартости її національного відродження — багато двигнула сердець на Україні й запалила їх бажаннем працювати для того народа, віддати йому свої сили з надією, що не пропадуть вони марно, а перетворять ся в ту непронащу енергію, що наростає її побільшуєть ся в процесі жиггя і кінець кінцем такі виборе собі долю.

З КНИГИ ЖИТЯ

Коли проснулась душа твоя і просить
ся на волю не усиляй її, послухай її го-
лосу.

Брате, брате вартає жить
В житю єсть що полюбить
Є за що бороть ся
Треба друзей покріпить
Треба спячих пробудить
Діло всім найдеть ся.

Глупий чоловік має шість „прикмет“.
Сердить ся без причини,
Говорить безпотрібно,
Довіряє всім,
Перемінюєсь часто,
Мішаєсь не в свої діла.
Не годен розрізнити хто бажає
Йому добра, а хто зла.

Не відкладай до завтра що можеш вчи-
нити сьогодні.

Не заставляй другого робити те, що
можеш зділати сам.

Не купуй неконечне лише тому, що
воно дешево.

Не трать часу на пусту балакачку но
говори в чім діло або мовчи.

Если в суперечці тебе переконують,
перестань говорити, бо чим довше будеш
говорити тим глупійша буде твоя бесіда.

Не розглядай за правдою у других,
як у тебе її нема.

Лучше куколя пшениця
Лучше вдовиці дівиця
Лучший піп чим півець
Лучший парубок чим вдовець.

ДВІ МЕТОДИ: Матери! Після котрої з тих метод виховуєте своїх діточок ?

Чи знаєте що ?

Найгірша кара для дітей, се нерозум родичий.

Біда родичам від яких діти вчать ся брехні, бо вістре обернуть ся проти них самих.

Загадка для родичий: Від кого діти вчать ся брехні ?

Чим гарне таке життя.

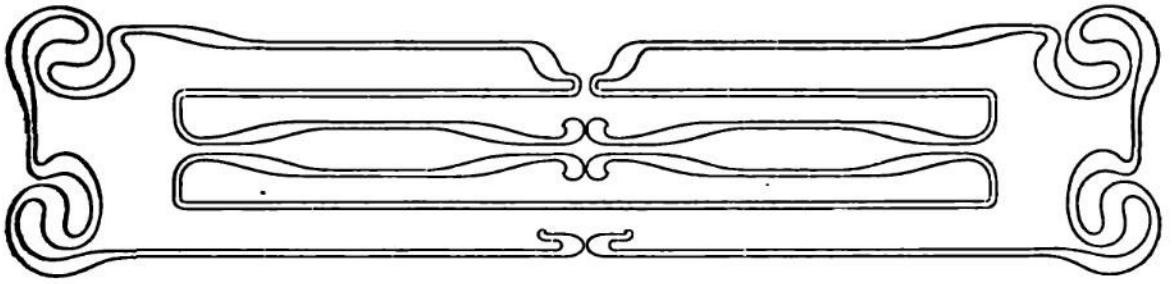
Питане жіноче має одну ошибку, а то що ділить воно неподільне; женщину і мужчину беруть віддільно підчас коли вони властиво є спільний організм.

Родинне пожитє — се світ женщины, иньшого світа для неї ніг.

Не забувай що ти вийшла за муж за чоловіка, а не за ангела.
 Не вимагай лучшего удержаня від того, яке він тобі в силі дати.
 Пам'ятай, що у твого чоловіка окрім серця є і жолудок, який може бути гарним твоїм союзником, если ти розумієш ся на кухні.
 Будь для мужа другом, если він чоловік розумний і старай ся підняти його если він мало свідомий.
 Шануй родичий його, особливо магір, яка любила його ранше чим ти. (Жіночі заповіді).

БРУНО

ПРО СВІТ БОЖИЙ

Гарний і величавий сей наш світ! Вже сама наша земля мусить нас дивувати своєю ріжнородністю і красою. Кілько на ній усяких звірят, рослин країн, гір, рік, морий. А як багато усякого дива поза тою вашою землею!

Що дня сходить веллчаве сонце, переходить спокійно понад землею, обливає її світлом та огріває своїм теплом і знова криється перед нами. Тоді надходить віч; на небі іскрають ся золотим піском дрібні зіронки а заміст жаркого сонця виходить

холодний, блідий місяченько, розясняючи приспану вселенну. І хто з нас не задумав ся нераз над тим що се таке сей цілвій наш світ, як він по правді виглядає, як він уряджений, та звідки взяв ся і якій його кінець?

Над тим роздумують люди вже тисячі літ, придивляють ся усему пильно та розсліджують все доклад-

нійше і гарнійше. А що одні люди розяснили, того навчили вони других, а ті знова провірювали та слідили дальше і так дієть ся все аж по нинішні часи.

Таким робом нагромадило ся багато знаня про сей наш світ, і сю науку зовемо: астрономією.

Пригляньмо ся вперед, як наша земля виглядає і яка її постать.

В давнину уявляли собі що земля наша се площина, яка має свій кінець і оперта на стовпах, та на великих

ланцах а довкруги неї крутить ся все і сонце і звізди. Так думали довгі віки — бо се був дитячий вік, подібно як у нашого маленького Тараса що біг до сего місця де желізни стовпи небо підпирають, де земля з небом стикаєть ся.

Та згодом коли астрономія старшла удовільнено що земля е кулиста та що не довкола неї, але вона

Никола Коперник.

довкола сонця крутить ся. Гірко прийшло ся заплатати сю правду першим її дослідателям. Але поволи правда перемагала так що чотириста літ тому вже майже всі просвічені люди знали про кулисту постать нашої землі. Богато відважних моряків перепливали землю довкруги удовідняючи її кулистість а тепер така поїздка зачисляєть ся до спорту.

Для вигіднішого досліду вчені помірами означили нашу землю.

Обвід нашої кулі вийносить 40.000. кильометрів а віддалене поверхні нашої землі від її осередка вийносить майже 6,370 кильометрів.

Бігунів земля має два: північний і полудневий, а черта яку зобі уявляємо що переходить через землю до двох бігунів зовемо осію. Колові черточки рівнолежні до бігуна зовемо рівнолежниками, а найбільший рівнолежник що переходить через саму середину поверхні земської кулі в рівнім віддаленю від обох бігунів — називаємо рівником.

Розуміть ся, що всіх тих черт не слідно на землі. Є вони лише щоб так сказати географічною сіткою для вигіднішого досліду в науці. Черту, яка окружає цілу кулю і переходить два бігуни зовемо полуденником. — 10-мільонова частина чверть полуденника є — один метер. Наша земська куля є так уложена супроти сонця, що прямо до него звернені ті околиці, через які пере-

ходить рівник. На прочу поверхню падають сонічні лучі скісно і то тим скісніше чим більше зближаємо ся до котрого небудь бігуна. На ті місця де є бігуни нашої землі, падають сонічні лучі найбільше скісно. При рівнику отже панують найбільші спеки, там безупину жарке літо і се називаємо горячим підсонем. При обох бігунах є зимно, морози і тому кажемо зимне підсонне. Поміж горячим підрівниковими краями, а зимними підбігуновими є

широкаполоса посередного умірного підсоння, на якій лежить і наша Українська земля.

Звісно що скрізь по цілій нашій

землі живе багато людей і звірят; колиж наша земля є кулею, то як ті люди і звірята, що живуть по противній стороні можуть ходити по землі, відвернені від нас коміть головою, та чому вони не відпадуть від неї та не відлетять у безвістї? Таке питанє ставляють собі і тамті людє бо і ми у них коміть головою стоїмо. Але і на се знайшла ся відповідь: аві ми, аві нічого ниньшого від землі не відпадає тому бо вона обдарена силою, притяганя, яка все що на ній є притягає до свого нутра, наче магнес желізо.

Так само як земля держить силою притяганя свої речі, так сонце такою самою силою держить землю. Сила сонця є дуже великою наколи потрафить держати землю у всевітнім просторі.

Давніше думали так, що сонце крутить ся довкола землі і з вітти повстає день і ніч. Згодом однак дізнались що се не можливе щоби сонце, яке мільон триста тисяч разів більше землі кружало довкола неї, але земля довкола себе і сонця обертаєть і через те повстає день і ніч залежно від того яка частина землі обернена до сонця.

Земля обертаєть ся довкола себе рівномірно все в одну сторону а то від заходу на схід і такій оборот потребує 24 годин. З того бачимо що рух сонця і звiзд е простю злудю, яка повстає наслідком обороту землі і тому нам видаєть ся що сонце місяць і звiзди йдуть по небі в противну сторону від сходу на захід. Подібних злуд дізнаємо коли їдемо желізницею. Нам здаєть ся що стоїмо на однім місці а поля, хати, дерева і проче жене в противну сторону.

Також треба знати що земля обертаєть ся не тільки з усім що на ній але і з окружаючим воздухом, так що ми того руху ніяк не можемо відчуту ані наглядно завважати.

Знаємо вже що земля обертаєть ся довкола себе і на се потребує 24 годин а рівночасно кружить довкола сонця і сей обiг триває 365 днів 5 годин 46 минут і 46 секунд, і сей час зовемо роком. Тому що приймаємо на рік лише 365 дней, то надвизка з годин, минут і секунд робить в чотирох роках майже одну добу числячи 4 рази по 5 годин 46 минут і 46 секунд. Щоби вирівнати сю надвизку прийнято, щоби після кожних трех літ з 365 днями, установити слідуочій четвертий о 366 днях і сей день при-

числяєть ся до лютого, який в той час має 29 день а рік сей називаємо переступним або високосним. Дорога по якій кружить наша земля довкола сонця все одна і та сама і має вид видовженого кола. Віддалене землі від сонця доходить до 150 мільонів кільометрів, а дорога по якій кружить наша земля виносить 940 мільонів кільометрів. Таку велику дорогу перебігає наша земля в протягу одного року; значить ся в протягу одної доби перебігає два і пів мільонів кільометрів, а в протягу години сто пять тисяч кільометрів, а на кожду секунду трийцять кільометрів. Найпвидшій потяг потребував би без-мала 700 літ щоб переїхати таку дорогу.

Ми тепер знаємо, що земля обертаючись за 24 години навкруги самої себе підставляє під проміня сонця по черзі свої боки і від сього повстає день і ніч і ріжниця в годинах. Приміром коли сторона деми живемо буде проти сонця то у нас буде південь а на протилежній стороні буде північ. В тих сторонах що обертаючись наближають ся до сонця наступає ранок, а в тих що віддаляють ся наступає вечір.

Але крім дня і ночі ми замічаємо такі явища, як весна, літо, осінь і зима а також і те що не круглий рік бувають на землі дні і ночі рівні. Від чогож се?

Річ в тім, що земля обертаючись навкруги самої себе не стоїть на одному місци а творить ще й другий рух; обертаєть ся навкруги сонця і то безвпинно по одній і тій самій дорозі. Знаючи се ми легко зрозуміємо від чого повстає зміна пори рока і нерівність дня і ночі. Перше всего звернемо увагу що лі-

том в полудне сонце стоїть мало не над нашою головою і посилає проміння прямо, а зимою проміння ледви зачіпають землю. Легко зрозуміти що ті проміння, які падають прямо уділяють більше тепла чим ті, що падають укосно. Через таке положене землі супроти сонця приходить те що літом тепла а зимою холодно. В часті причиняєть ся і атмосфера. Крім того приїмемо на увагу й те що літом дні багато довші чим зимою і сонце має більше часу обігріти землю.

Від чого походить се що не завше проміння соняшні падають на землю однаково і дні бувають не однакові довгі ми довідаємо ся коли приглянемо ся рухови землі. Вже сказано, що земля обертаєть ся навкруги сонця за один рік а тепер додамо що той шлях по якому вона йде має вигляд подібний трохи здавленому обручкови і зветь ся орбітою. Отже земля в своїй подорожі по свому шляху займає що до сонця ріжні місця. Крім того обертаючись таким робом вона має завше однакове трохи похиле положене від якого і повстають зміни року.

Сонце.

Величаве сонце звертає на себе увагу всіх людей від найдавніших часів. Та правду кажучи воно і вагу має найбільшу для нашого мешканя землі.

Ми вже знаємо що сонце майже півтора мільона більше від нашої землі та що воно округле. Дивлячись на него здаєть ся що воно палає вічним огнем. Від чогож воно таке горяче і дає світло?

Дві головні причини удержують жар сонця. Одна причи-

на те, що на протязі всіх часів воно під впливом внутрішньої сили підлягає легкому згустінню, а від сього і вдержує тепло. Крім сего довкруги сонця є цілком зимний всесвітний простір, і тому горячі металльні пари, що окружають сонце остуджують ся, згущають ся і спадають на сонце. Падаючи вони бють ся о сонце, через те огрівують ся до нового жару і знова піднимають ся в гору. Поверхня сонця не всюди гладенька і блеск єї не всюди однаковий так, як добачаємо се вільним оком.

На ній часто показують ся чорні плями ріжної величини які пересувають ся до західнього краю а відгак являють ся на східньому. Таке явище дає можливість зрозуміти що сонце так само як наша земля обертаєть ся кругом своєї осі. — Слідкуючи за сонцем люди побачили, що на йому крім плям повстають вибухи огню, які здіймають ся на тисячі миль і зараз же падають. Такі хвильованя нагадують волни морські, що здіймають ся під впливом вітру.

Що таке місяць?

Серед ясної ночі місяць найбільше приманює до себе нашу увагу. Його лагідний, доволі ясний блеск не лише роз'яснює темряву а робить душу нашу більш чуткою і ніжною. Тому то місяць став вже від найдавніших часів вірним другом горячих, молодечих сердець тому то і оспівують його всі народи всіх часів у своїх що найгарніщих піснях. Місяць звертає на себе увагу, ще й своїм непостійним видом. Ото й не диво що не один з нас бажав вже нераз розвідатись що то є

той наш місяць, чому він так змінюється, та що на ній діється.

Коли дивитись на місяць у повні, то він виглядає немов ясний рівно виточений кружок. На тій ясній поверхні місяця бачимо виразно темніші і ясніші плями. Місяць є кулею так як і наша земля тільки далеко меншою, об'єм його п'ятдесят раз менший від об'єму землі. Віддалене місяця від сонця виноситься 384 тисяч кілометрів. Поспішним поїздом заїхав би за сім і пів місяця, а кінно треба би п'ять і пів рока часу.

Що діється на місяці?

Далековидами бачимо, що ясні місця, це високорівні а темні плями — це глибокі долини. На тих високорівнях, а також на низинах бачимо крім того багато гір, які в частині зібрані у ланцюги або гнізда, в частині знова поодинокі порозкидані. Гір на місяці дуже багато а всі вони дуже високі. Деякі гори доходять висоти дев'ять тисяч метрів. Вигляд цих гір пригадує нам наші вулкани. Впрочім на місяці не видно ніяких морей, озер або рік а взагалі води. Нема також на ньому і воздуха, а через те годі щоб жили там наші животні. Слідів життя не доглянено і признано гарного місяченька мертвою кулею.

Чому місяць змінюється?

Місяць не світить своїм власним світлом; його поверхня в дійсності не ясніша від поверхні нашої землі, а світить нам тому, що сонячне світло, яке падає на нього відбивається о його поверхню і дістається аж до нас. Так само відбивається сонячне світло від

поверхні нашої землі і вона світила би нам подібно як і місяць коли би ми могли на ній здалека дивитись. А блиск місяця видається тому яскравим, що ми бачимо його серед ночі. Коли ми бачимо, що ясним блиском сяє не ціла поверхня місяця а тільки частина, то це знак, що місяць звернений до нас не цілою освітленою стороною, а тільки її частиною. А звісно що вигляд світячої поверхні місяця все змінюється постійно і то дуже правильно. Занім приміром від повні. Тоді місяць сходить рівночасно з заходом сонця а посеред неба стоїть у півночі. Значить ся, коли місяць в повні, тоді стоїть по протилежній стороні нашої землі і тому сонце освітлює ту половину що звернена до нас. На другий день сходить місяць вже о три чвертини години пізніше, це доводить що він посунувся о стільки з заходу на схід, що наша земля обертається о три чверті години далше заки ми його побачили. Оттак що дня сходить він о три чверті години пізніше, а рівночасно ми бачимо що ясна поверхня місяця починає з правого боку що раз зменшуватись.

Через те що місяць округлий сонце все освітлює одну його половину, а що поверхня місяця зменшується це можемо пояснити тим що місяць посувається з заходу на схід і уставляється супроти нашої землі так що звертає що раз меншу частину своєї освітленої половини.

Бачимо з того, що наш місяць кружить довкола нашої землі та що один такий обіг потребує 27 діб. Окрім сего місяць обертається

довкола своєї осі і потребує стільки часу що до обороту довкола землі: — Отже памятаймо що наша земля кружить довкола сонця, а місяць обертаєть ся довкола своєї осі, обігає довкола землю, а еще враз з нею кружить довкола нашого сонця.

Ж и т е н а м і с я ц і

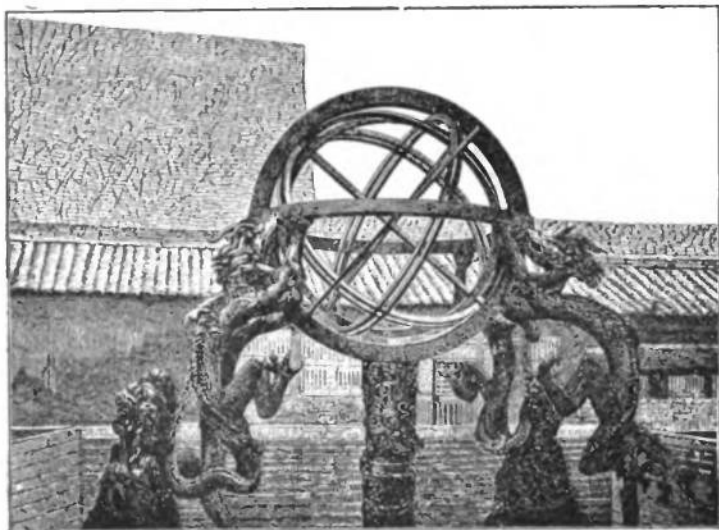
Колиб ми могли дістати ся на місяць то побачилиб ми зовсім иньший світ. Кругом нас дико непривітно: острі скали, страшні величезні нагі, стіжковаті гори, та широкі бездонні яри! Брак воздуха, води, ростин та звірят змусили би нас швидко покинути сю планету. А тишина там гробова, бо де нема воздуха там не можливий ніякий голос, звук або шелест! Та всі прочі обставини зовсім там иньші від наших. Приміром на місяці всьо пятьдесят разів легше чим на землі, тому що він менчий від землі. Також сила притягання його стільки разів мен-

ча а про те пятьдесят разів вище можна би там скочити і тою самою силою можна би виконати пядесять разів більшу роботу чим на землі. До праці малиб ми також богато часу бо день триває там два наші тижні і тільки часу бере ніч бо місячна доба триває

27 $\frac{1}{3}$ наших діб. Пори рока нема там ніяких, та хоч при обох бігунах місяця певне значно холодніше як при рівнику, однак загалом на освіченій половині місяця мусить бути страшенно горячо а неосвіченій зимно.

Чаруючий вид представив би ся нам, коли ми би з місяця поглянули на небо. Задля того, що на місяці нема воздуха і водної пари, небо що простираєть ся над місячним краєвидом мусить бути як в ночі так і в день завсїгда чорне. Якже чудно і дивно мусить виглядати на тім чорнім тлі яскраве, осліплює сонце і лагідно світача наша земля! Тому що місяць звернений постійно в одну сторону до нашої землі, ми бачилиб нашу землю все на однім місци серед неба. Сонце і звізди переходили-б заедно коло неї сходячи і виходячи що два тижні, а вона стояла би все на однім місци в виді величавої кулі.

Великі суші нашої землі видавалиб ся нам ясними, а моря темними пятнами, а що наша земля крутить ся довкола своєї осі то ті пятна пересували-б ся кожних 12 годин. Еслиб мали ми на-

Китайська австрономічна обсерваторія.

году оглядати з місяця нашу землю, ми доглянули-б на ній богато

такого, яке годі нам дізнатись живучи на землі.

Що таке планети?

Планети, се також кулі як наша земля. Вони так само як і наша земля крутяться довкола своєї осі і сонця, а різнять ся величиною, зверхнім виглядом та другими меншими прикметами. Для нас видають ся планети звичайними зіздами, та різнять ся вони від прочих тим, що їх світло не мигтить, а світить так як і місяць перебираючи соняшне світло. А і наша земля вчисляе ся як планета через свою велику подобу.

Планети нашого сонця.

МЕРКУР. — Довкола сонця кружить багато планет, а найблищою є Меркур, названий іменем грецького бога Меркура, товариша, бога сонця Аполля. Меркур є значно меншою кулею як наша земля; його поверхня виносить заледви сему частину поверхні нашої землі. Від сонця віддалений майже три рази блище чим наша земля, а свою дорогу довкола сонця перебігає в протягу вісімдесять осми днів. Значить рік на Меркурі триває несповна наших три місяці. До сонця звернений він все одною і тою самою стороною, так як місяць до землі, значить, він обертаєть ся довкола своєї осі раз в протягу одного обігу довкола сонця; доба на Меркурі так довга як його рік, день і ніч тривають там по сорок чотири наших діб.

Голим оком тяжко доглянути Меркура на небі, тому що він дуже близько сонця і звичайно майже

рівночасно з ним сходить і заходить.

Коли дивитись на Меркура далековидами, то він представляєть ся нам мов гарно обточена куля, з великими темними пятнами і смугами. Є на Меркурі воздух подібний до нашого, однак його далеко менше чим у нас. За те морий і рік здаєть ся на Меркурі нема зовсім, а се тому що Меркур дуже близько сонця, та на ньому мусить бути так велике горячо, що розпалена земля є зовсім непридатною до жити якої небудь животини.

ВЕНЕРА. — Другою з ряду планетою нашого сонця є Венера, названа іменем римської богині краси і любови, тому, що вона справді найгарнішою з поміж усіх зівл. Се тота яєноблискуча найбільша зізда, що світить зараз по заході або не довго перед сходом сонця і і тому звіена у нас під двома іменами, ранної і вечірньої зірничі. Блеск єї так сильний що часами видно її навіть серед білого дня. Венера віддалена від сонця майже одну третину менше як наша земля, час єї обігу довкола сонця виносить 224 наших діб а час одного обороту довкола осі 24 наших годин, значить рік на Венері майже о третину коротший від нашого, а день майже так само довгий. Венера своєю величиною майже дорівнує нашій землі, так загалом вона близько подобає до нас. Є на ній суші і моря, є воздух з водною падою і хмарами, та й горячо не так велике як на Меркурі.

ЗЕМЛЯ — є третою з порядку планетою.

МАРС — є четвертою планетою. Се також одна із найясніших

звізд на небі, а що світить ночами, та відзначається гарним, червоним світлом, про те вона від давна всім добре відома. Мабуть задля свого червоного світла названо сю планету іменем римського бога війни Марса. — Марс значно менший від нашої землі, і його поверхня виноситься заледви третину нашої планети. Довкола осі обертається в протягу $24\frac{1}{2}$ годин, значить його доба є пів години довша, від нашої. Від сонця віддалений о половину дальше чим наша земля, і свою дорогу обігає в протягу шістсот вісімдесят наших днів, так що його рік, майже два рази довший від нашого.

Дивлячи ся на Марса далековидами, бачимо на ньому подібні темні і ясні пляма, як на нашій місяці, та на Меркурі і Венері. І обставини Марса дуже схожі до наших. Він оточений воздухом так як наша земля і підсуне на ньому дуже зближене до нашого. Марс має свої два місяці, що кружать довкола нього. Ті місяці названо Деймос і Фобос себто Страх і Близнь, невідлучні товариші давного бога війни. Оба місяці Марса дуже маленькі, далеко менші від нашого їх промір виноситься заледви вісім кілометрів. І женуть же вони швидко довкола Марса. Близший з них оточує його в сімох, а дальший в тридцяти годинах. Через те всі ті переміни які переходить наш місяць в протягу двайцять сімох днів, один місяць Марса переходить три рази на нашу добу, а другий раз на півтора доби.

ЮПІТЕР — є пятою найбільшою планетою що кружить довкола нашого сонця. Визначається ся

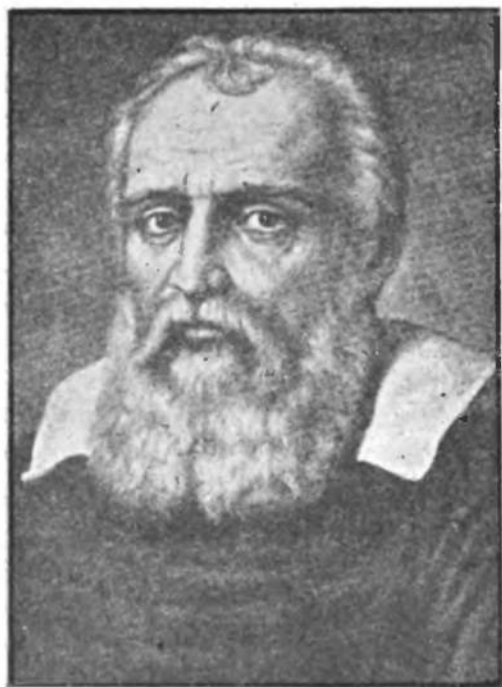
він з поміж інших звізд своїм дуже сильним трохи жовтаним світлом, що майже дорівнює світлу Венери. Юпітер взяв своє імя від величавого батька богів старинних Греків і Римлян. Його промір заледви десять разів менший від сонця, а одинадцять разів більший від землі. Та могуча планета обертається досить швидко довкола своєї осі — раз в десяти годинах, значить її доба о половину майже коротша від нашої. Довкола сонця кружить у віддаленю пять разів більшим як наша земля, а свою дорогу перебігає в протягу наших дванадцять літ. Так довго триває рік на Юпітері.

Поверхня Юпітера все мрачна. Причиною того є се, що він покритий грубою верствою різних пар, які заслоняють його поверхню. Додумують ся, що Юпітер не є цілкою і твердою кулею, а кулею зрозтопленої горячої маси, покритою дуже гонкою скоруною. Довкола тої планети кружить аж вісім місяців. Всі вони майже так великі як наш, тільки найближчий дуже маленький, бо широкий заледви на двайцять миль. Вони один за другим крутяться довкола Юпітера, наче здоганяючись у вічній круговороті.

САТУРН — є шестою з ряду планетою. Дивна вона тим, що має аж десять місяців а окрім того має еще великий свігляний перстень, що оточує її в певній віддаленю. Сатурн мало що менший від Юпітера. Щоби обігти довкола сонця він потребує майже тридцять наших літ однак на оборот довкола осі потребує половину нашої доби. Незвичайним явищем є згаданий перстень Сатурна, що опоясує його

в околиці рівника. Сей перстень ледви половину вузший від самого него. Через те що Сатурн дуже далеко від нашої землі, учені не могли еще дійти до того, чим властиво є той перстень. В початках думали що обруч складаєсь з одностайної маси, тепер кажуть що се відай тьма маленьких місячків, що густим роєм окружують Сатурна, обігаючи його довкола. Поза Сатурном є еще дві планети, що кружать довкола нашого сонця.

УРАН І НЕПТУН, — названі іменами давних римських богів. Урана можем доглянути голим оком. Від сонця віддалений він два

Галілей

рази дальше як Сатурн, а його обіг довкола сонця триває наших вісімдесять чотири літ. Величиною він шістьдесять разів більший від нашої землі, а всеж таки довкола осі обертаєсь ся він два рази швидше від неї. Він відай так само як і

Сатурн є кулею розтопленої маси, сповитою густими хмарами горячих хмар.

Послідна планета Нептун майже так великий як Уран. Віддалена два рази дальше від сонця, і потребує сто шістьдесять пять літ до обігу довкола него. Нептун здає ся має тільки один великий місяць, що окружає його раз у протягу одного нашого тижня. Світло нашого сонця мабуть не доходить до нього зовсім. Обі сі планети задля свого жару самі собою по трохи свіять і гріють.

Дуже можливе що окрім згаданих планет находять ся багато еще иньших, та про них вчені не багато знають. Що правда відкрито сотки меньших куль в околиці Марса і Юпітера і названо їх планетоїдами.

Оттак бачимо, що довкруги нашого сонця кружляє вісім великих планет і кількасот дрібоньких. Всі ті небесні тіла творять наш сонішний світ.

При тім треба все тямити, що всі ті планети, які кружать довкола нашого сонця зі своїми місяцями, мають вид кулі троха сплющеної на обох противолежних бігунах, всі они обертають ся заедно довкола своєї осі, всі безупинно кружать в одну сторону довкруги нашого сонця, всі держать ся у всесвітнім просторі могутньою силою притягання нашого сонця, яке їх держить і не пускає від себе; всі осгаточно збудовані з того самого материялу, що і наша земля. Тямити треба, що наша земля зовсім у нічм не творить виімку, а є собі звичайною планетою, та в кінці що і наше сонце є також кулею утвореною з роз-

жараного матеріалу, крутить ся довкола своєї осі, та разом зі своїми дітьми планетами сунеть ся у безконечну даль. Якаж велика згода у всіх тих небесних тілах.

Метеори — спадаючі звізди.

Крім звичайних небесних тіл які все бачимо являють ся нам комети і то дуже різнородні. Після новітніх дослідів се небесне язисько складаєть ся з громад метеорів що то люди звать їх спадаючими звіздами. Метеорів таких довкруга нашої землі маємо великі громади, що літають незвичайною скорістю, а зближуючись до нас отирають ся о воздух, розпалаяють ся і деякий притягнений силою нашої землі впадає до нас в виді більшої або меньчої каменюки.

Про звізди.

Знаємо вже про звізди що зміняють свої місця і їх звать планетами, а тепер хочемо дещо розказати про постійні звізди.

Коли приглядаємо ся шильно звіздам, спостерігаємо, що не всі вони однаково великі і ясні. Всіх їх начисляють до сто мільонів, а окрім сего ми навіть побільшавшими шклами не бачимо багато звізд яких світла задля великої віддали не доходять нас.

Приглядаючись еше шильніше тим усім постійним звіздам бачимо, що вони наче згуртовані у більші або менчі громади, а всевітний простір, посеред якого уносить ся наша земля засіяний скрізь звіздами. Ми знаємо, що в дійсности нема ніякого небесного зводу. Довкола нашої землі є безграничний

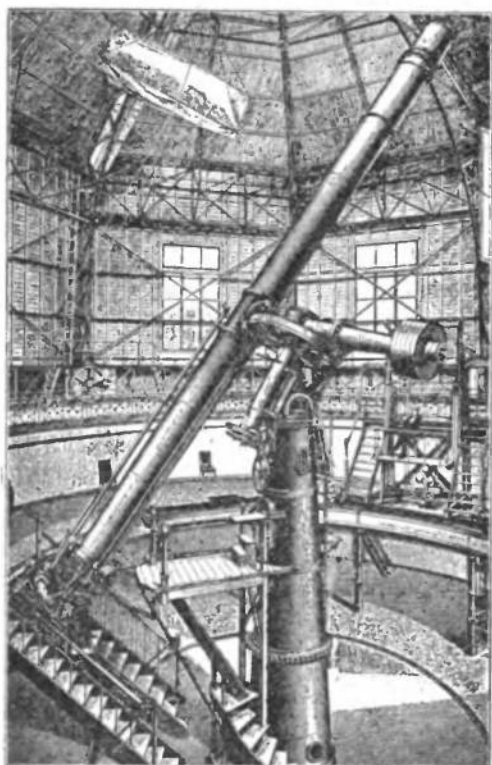
всевітний простір. Сонце наше хоч віддалене від нас сто пятьдесят мільонів кільметрів нам мимо сего здаєть ся не дуже далеким від нас.

Але найблизша постійна звізда Алфа віддалена від нас майже триста тисяч разів дальше чим сонце. А шож говорити про инші звізди, які значно більше від нас віддалені. Щоби вигідніше представити сю велчезну віддаль уживаєть ся подане скорости світла. Світло жене з незвичайною скорістю, бо перебігає в одній секундї триста тисяч кільметрів, значить в проягу одного року перебігає світло майже десять біліонів кільметрів. Оттак міряючи віддалене звізди питаємо ся скілько літ потребувало би світло, шоби від тої звізди дістати ся до нас. В той спосіб обчислено приміром, що згадава найблизша звізда Алфа віддалена від нас чотири і пів років світла, значить, що світло потребує чотири і пів літ, шоби дістати ся до нас від тої звізди; найяснійша звізда Сарій віддалена від нас на девять років свїтла, а звізда Полярна на сорок шість. Арктур на сто двайцять пять літ, а инші на кілька сот або тисячі літ світла. Щоби зобразити собі ту віддаль треба нам тямити що світло сонця доходить нас за вісім мінут.

Що таке звізди?

На основі досвідів знаємо тепер, що звізди се такі небесні тіла, як наше сонце, но по більшій часті далеко більші і величавійші. Маленькими світячими точками видають ся вони тому, що від нас незвичайно далеко. Та не всі вони

однакові. — Одні свіять ясным білим світлом, а другі жовтавим. Наше сонце є також жовтою звіздою. Є ще і третій рід звізд а то таких, що свіять червоним світлом. В кінці довідаво ся, що є звізди не світячі, збудувані так як наша земля, або другі планети.

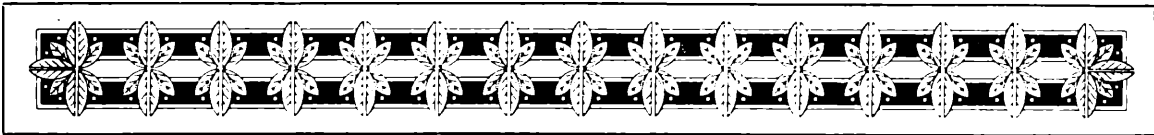
Астрономічна обсерваторія.

І так воно іде в безконечність. Буває часом, що на небі появляєсь ясна зірка, там де єї зовсім не було. Се нові звізди, а повстають вони в той спосіб що дві звізди часом вже зовсім темні і остиглі перебігаючи всесвітним простором, стрічають ся з собою, та ударяючи о себе розгрівають ся так сильно що в одну мить усе розжаруєть ся.

Такі нові звізди повстають майже що кілька літ. Оттак з остиглих вже звізд повстають нові, із завмираючих тіл родить ся нове життя, що трівати ме міліони міліонів літ. Наш світ се одна великанська громада звізд що тягнеть ся довгою, слимаковато скрученою смугою у всесвітнім просторі. Наше сонце враз з усіми своїми планетами належить до тої звіздяної громади і займає маленьке, скромненьке місце близько єї середини. Ми знаємо, що кожда звізда яка належить до сеї громади, є таким самим сонцем як наше, та має свої власні планети, та метеори. Кожда звізда, се про себе окремішний світ, не раз більший і величавійший від нашого соняшного, а всі ті сонця творять одн звіздяний світ. Як великий той наш звіздяний світ можна зобразити собі з того, що найбільший промір тої звіздяної громади доходить до довжини десять тисячий років світла. Се наш світ. А ген там на окраїнах того нашого світа досліджують чим раз більше світляних громад.

Се другі світи не менше могуті та величні від нашого. Справді безмежна наша природа, та беззгранична наша велич.

Устрій, просторість, незлічність небесних тіл, їх правильний уклад побіч шаленого руху їх творчість, будова все те наповняє нашу душу безмежним подивом для всемогучих сил природи, та глибоким поважанем для тих велитів людського духа, що зуміли пояснити наш величавий світ.

Читанка для молодіжи і старших

„Сказали мудрому чоловікови що він дурень, а він на се: „добре що вони все-го про мене не знають, а то би еще не таке сказали“. —

БЕЗСИЛЬНИЙ СИЛАЧ.

Александр Великий переходячи коло божевільного спитав: чого бажає.

А сей каже: „розкажи, могутчий царю мухам, щоби мені не докучали.“

На се Александр: „дураку — каже — проси таке, що в моєй власті“. —

„А щож просити тебе, царю, коли ти навіть над мухою власті не маєш.“

„Працюй так, як мав би ти жити вічно, а жий так як мав би ти вмирати вечером“. —

НЕ ЛИШЕ ДЛЯ СЕБЕ.

Садив старець молоденьку яблїнь. Роботі тій приглядав ся молодий парубок, тай каже: „Пощо-ж тобі старику, садити отсе деревце, та даром трудитись. Довго прийде-ть ся жити, заки виростуть ябллка, і відай не тобі покушати з неї овочий.“

„То нічого синовьку, — каже старик, — я не з'їм, то другі з'їдять, може і тобі дістанеть ся яблочко, так і ти спімнеш старика добрим словом“.

„Свій хлїб кращий чужого книша.“

ДВА БРАТИ.

Були два брати. Один служив у знатного багатого чоловіка живючи в достатках, а другий жив у бідності живучи з труду рук своїх.

— Чому не вступиш у службу багатого та заживеш в гаразді — каже багатший.

— А чому ти не трудиш ся, власною силою щоби позбавити ся рабства, — каже вбогий.

„Стережного сам Бог стереже“.

МАЛЬЧИК І СУДЬБА.

Заснув мальчик над берегом пропасти. Мимо проходила судьба, розбудила его і сказала:

— Проснись, посмотри, яка грозить тобі небезпека. Я спасла твою жизнь однак на будуче бувай осторожнійший. Єсли би ти упав, сказали би люди: Судьба виновата. І чи правда сему? Виновата тут твоя неосторожність.

„Дурному все вічная память“.

ДИКА БАБА А ДОМАШНЯ КОЗА.

Ішов пан зі слугою в ліс на польованє. Напїткали дику козу, каже пан: стріляй. А слуга стоїть та надумаєсь — а коза втіки. Питаєть ся пан слуги: а чого-ж не стріляв? „Я гадав що се домашня коза — кажав слуга. — Дурак з тебе, в лісі все що є то дике. — Ідуть дальше, Через хвилю зложив слуга ручницю і вистрілив. Обернув ся пан, питає слугу — „що-ж ти застрілив?“ — „Дику бабу“ — каже слуга.

ЯК ЗАКЛАДАЛИСЬ АМЕРИКАНСЬКІ КОЛЬОНІЇ.

Єще далеко перед Колумбом заїшли були в Америку жителі других країн. Вони поселились у новім світі, а що ніхто з них не повертав у рідню з вісткою про нозу землю тому до часів Колумба в краях Європи нічого не знали про Америку.

Аж 1492 року, Христоф Колумб, родом Італієць, виїхав був на кошт іспанської королевої Ізабелі трема кораблями і девятьдесять людьми шукати морем нової дороги в азийську країну, Індію. Довго він блукав ідучи новою дорогою аж натрапив на нову землю. Колумб вважав, що се часть Азії. Стримали кораблі і оголосили сю країну власністю короля Фердинанда і Ізабелі.

Жителі нової землі з подивом зблизили ся до білих гостей і прийняли їх дуже гостинно. Вони приймали охотно блищячі чячка, даючи в заміну золото і другі вартосні речі.

Ідучи дальше Колумб відкрив нові острови і лишаючи на Гайті свою залогу повернув до королевої

з дарами і новиною про відкрите землі.

Колумба прийнято з великими почестями, а тим часом готовили другу виправу. На сей раз найшло ся багато охотників цікавих на золото. 1493 року 1500 людній зі збіжем і домовими звірятами, яких в новім світі не було вибрано ся в дорогу.

Друга подорож тревала вже коротше, но коли прибули нові поселенці не застали вже сподіваної гостинности, а з кріпости виднілись лише руїни. Довідались що поселенці почали знущатись над Індіянами і згинули в борбі з воевничими племенами.

Колумб лишив невдоволених поселенців а сам повернув до королевої і зумів дістати грошів на третю виправу. Але см разом мало хто мав охоту добровільно їхати у золоту країну. Забрано отже в'язнів. Сім разом Колумб удав ся більше на полудне і добив берега полудневої Америки. За якийсь час зв'дав перші кольонії, і тут застав ворожнечу не лише між білими та індіанськими племенами але і кольоністи самі між собою ненаведілись. Колумб що правда,

своєю суворістю привернув спокій, однак зате з приказу уряду зістав арештований.

В році 1502 зробив Колумб четверту і послідну виправу. І сим разом не дуже пощастило ся йому і він в недовзі помер, кажучи вложити у труну кайдани якими оковано його з після третої виправи.

Колумбови отже належить ся признане відкриття суші, але ма-ла лише частка носить назву Колумбія. Ціла земля названа остала Америкою від імени мореплавця Amerigo Vesputti, — хотяй і сей не вияснив окремішність нової землі.

Загадку сю розв'язав Валбоа в 1513 р. Він перейшов Америку від Атлантийського до Спокійного океану. І аж тоді почали поясняти собі форму і великість кулі земської. В недовзі найшов ся Португалець-моряк, що відважив ся відбути подорож довкола світа. З 234 людей, що пустили ся в ту дорогу вернуло заледви кільканайцять моряків, але остаточно стверджено кулістість землі. Опісля Фрація, Англія і Голяндія почали і собі посилати туди своїх людей, ти захоплювати землі кілько хто зміг, а Індіанів проганяли та вбивали.

Сила людей плинули в Америку, а всі по золоту. Були такі що справді збогатіли, але много погинуло в чужій країні та в борбі з Індіанами. Згодом європейці почали селити ся на урожайних землях і творити більші колонії: англійські, французькі, іспанські, португальські, голяндські і т. д.

Спершу в Америку їхало найменше Англійців. Аж за володіння

королевої Елісавети, надумали ся, що колись то Англієць Кабот проплив попри нову землю! то виходить, що ті береги, де він плив то вже англійське добро. Королева подарувала нову землю лордові Вартер Ралієви. Він назвав сеї цілий шмат землі Віржінією в честь королевої, і взяв ся поселяти на ній людей. Однак заселене йшло туго, бо одних Індіани вбивали, а другі з голоду вмирали.

Аж після Елісавети в Англії став королем Яків I. Він поділив ті землі на південну і північну, і хто хотів міг туди з Англії переселятись.

Південну колонію, сеї таки звали Віржінією дав до вжитку лондонському товариству, щоби заняло ся продажию сих земель переселенцям.

Перших колоністів вирядило товариство 1607 р. Та сим не пощастило ся. Таких, що їхали обрабляти землю було не ботатр, зо дві десятки, а то всі думали шукати золота, щоб швидше заобогатити.

Де далі, колоністів усе більшало ся, і згодом они почали вже богатіти. А богатіли вони торгуючи тютюном. Ціна на тютюн була тоді велика, а король англійський, прихильючись колоністам дав їм монополію на тютюн, то с наказав щоб Англія купувала тютюн тільки у віржінійських колоністів.

Року 1620 голяндський корабель плувучи з Африки, завіз у Віржінію двацять Негрів. Колоністи купили їх і заставили працювати на тютюнових плянтаціях. Побачили плянтатори що Неграми добре робити почали їх чим раз то більше купувати. А згодом ще

найшли ся депеві робітники. З англії почали вислати засуджених злочинників і віддавали їх на літ кілька плянтаторам у неволю. Засилано туди й політичних переступців. А ще були і такі що хотіли їхати в кольонії та не мали грошей. І вони брали ся відрабляти свою поїздку у богатих плянтаторів.

Завівши рабів, плянтатори еще дужче заобогатили. Були в них не самі тютюнові плянтації, а садили вони тростину цукрову, бавовну риж і т. и. За якийсь час плянтатори не хотіли держати білих рабів Европейців, а держали самих чорних, бо негри лекше зносили тяжку працю, та ще купований негер до віку оставав ся рабом і діти його були рабами.

Кольоністам обіцяно було, що переселенці і кольоністи будуть мати такі самі права як англійці. Однак сего не додержано. В кольоніях усіми справами порядкував виділ товариства з Лондону, і кольоністи не мали права вибирати своїх послів до того виділу. Виділ від себе держав у кольонії губернатора і місцеву раду, які ніби й мусіли порядкувати після законів Англії однак підчинені були виділові, а сей королеві. Таким робом у кольоністів віднимано ті права, які мали вони живучи в Англії.

Спершу кольоністи в південній кольонії не дбали про свої права політичні, бо вони вважали себе за тимчасових гостей в кольонії думаючи заобогатити і вергати у край.

Однак коли поселенці почали збільшатись і настало оселюватись почали допоминатись своїх прав і вільностей.

Про народну просвіту уряд також зовсім не дбав. Губернатор Барклей так сказав: „Богу дякувати, що в нас нема ні шкіл, ні друкарень, бо наука веде тільки до не послуху, та навчає мудровати про віру, а друкарні ті все ширять по сьвітови. Хай Господь заховає нас від шкіл і друкарень“.

Богаті пани-плянтатори пішли на руку королеві хоч, бідний народ терпів всілякі злидні. Аж прийшла черга на них. Наказано слухати нового закону, яким заборонялась вільна торгівля товарами, значить ся кольоністи могли торгувати лише посередно через Англію. Посилано людей до короля жалити ся на утиски, та нічого не помогло. Виробили ся пачкарі що крадком возили товар за границю, а вслід за тим уряд англійський побудував по берегах морських та по горлах рік свої кріности, звідки військові власти прихоплювали пачкарів та віддавали їх військовим судам. Згодом впало нове лихо на Вержінію. Король віддав одному лордові багато такої землі якою вже володіли плянтатори а вкінці віддав лордам на трийцять і один рік цілу Вержінію.

Нестало терпцю кольоністам від таких утисків і віржінійські плянтатори зробили повстання. Однак уряд їх пробурхав і строго покарав зате, надаючи при тім еще острійші закони.

Се все робило ся в південній частині англійських земель в Америці, у Вержінії. А північну частину тих земель назвав король Новою Англією і віддав єї до ужитку другому товариству. Довгий час кольонізація не вдавала ся задля бра-

ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

GEORGE WASHINGTON,

син Віржінійського плантатора. Уродився дня 22 фебруара 1732 р. Після заявленя незалежності став вибраний першим президентом Спол. Держав 1789 р. і вибір його поновлений 1793. За третим виборчим терміном відказався своєї кандидатури. Умер 14 грудня 1799 року.

JAMES MADISON,

четвертий президент Сполучених Держав уроджений в Віржінії 16 марця 1751 р. Після студій гебрейського, теології, філософії і права займався живо справами народними, і зівстав президентом з демократичної сторони через два терміна 1808 і 1812 рр. Умер 28 червня 1836 р.

THOMAS JEFFERSON,

третій президент Спол. Держав, родом з Віржінії побачив світ 2 апріля 1743 р. Скінчив право і після багато почесних місць остався президентом через два терміна 1801-09. Умер 4 липня 1826 року.

JOHN ADAMS,

другий президент Сп. Держав, син фермера, уроджений в Масачузетс 30 октобра 1735 року. Скінчив право і був один з п'ятих комітетових, що злагодили декларацію самостійності. 1796 року зівстав вибраний президентом. Умер 4 липня 1826 р.

JAMES MONROE,

п'ятий президент Сп. Держав, уроджений в Віржінії 28 апріля 1758 р. Не покінчивши студій він віддав ся справам народно-військовим. Після багато почесний, остався через два терміна президентом 1816 і 1820 з рамени демократично-республіканської партії. Пам'ятний для американців особливо з Monroe Doctrine. Помер 4 липня 1831 р.

ку гроша і нападів Індіян. Аж 17 вересня 1620 р. сто Англійців пуританів переселились туди і почали господарку. Богато натерпіли ся всякого лиха але перемогли всі перешкоди і заложили велику колонію та назвали єї Нью-Плімаут, на згадку про те місто з якого вони вибрались на море.

Нові поселенці відважно взяли ся до праці. Лад вони в себе завели такий що не було в них ні панів, ні мужиків — усі були рівні. Вибирали собі губернатора та п'ятьох радних і збирали ся на загальні збори.

Так жила колонія Нью-Плімаут до 1684 р. а опісля король Яків II. вчинив єї королівською провінцією. — 1690 р. королівським наказом прилучено єї до колонії Маса-чуетс.

Слідом за першими рушились другі громади пуританів в дорогу до Америки. Року 1627 взяли від Великої Плімаутської Ради дозвіл займати землю в Новій Англії і заводити колонії. Згодом товариство вислало в Америку 300 колоністів. Вони в 1629 році заснували в Новій Англії колонію Маса-чуетс. Опісля поїхало туди еще 800 чоловіка. Спершу колонією порядкувало товариство з Англії, а далі колоністи домагались, щоби дозволено їм порядкувати в себе по своєму. 1634 р. колоністи зі своєї волі почали посилати своїх послів до соїму. Самі вибирали губернатора і ті посли враз з губернатором і радними були найвищим урядом в колонії. Колоністи вельми дбали проте, щоби була у них воля і рівність.

Хоч і як Пуритани любили волю, та всеж не хотіли допустити, щоби у їх колонії кожному було вільно вірити як хотів. Однак найшли ся поміж ними і такі, що повстали проти сего. Пастор Роджер Вілліамс почав вимагати, щоби у колонії вільно було кожному вірити після вподоби. За се Пуритани так обурилась на него, що він мусів утікати між Індіанів; там його дуже радо прийнято, бо він ставав вічно в їх обороні. Індіанці дали Вілліамсови землі і він 1636 року заснував місто Провіденс. Тут поселились люди що стояли за свободою совісти і утворили колонію Род-Айленд.

Незабаром на просторі Нової Англії засновались сім відрубних колоній. Хоч кожна колонія мала свої порядки, часами відмінні від своїх сусідів, але всі загалом були прев'яті духом республіканським. Уряд у них був не на те щоби угнетати нарід, але мав пильнувати щоби усе чинило ся по законуви. А закон не уряд вигадував, а нарід сам собі писав. На Англію колонії не зважали богацько: не просили вони у неї нічого, то й слухати єї не мали чого, самі собі порядок давали. Вони вважали себе такими незалежними від Англії, що 1562 р. в Бостоні почали робити свої гроші.

Але тут король отямив ся, що масачутським колоністам дано за велику волю і він задумав єї відобрати. Про се написано в Маса-чуетс. Колоністи поміркувавши що від Англії до Америки досить далеко і що се великий клопіт посилати сю-да воїсько відписали, що коли ан-

гліїський уряд, хоче відняти їм волю, то виходить, що він дурив тоді, як давав її кольоністам, тепер же, віднявши волю в Масачузетс Англія сама собі наробить, шкоду бо тоді Англіїці не схотять їхати в Америку, і вільні землі заселять Голяндці та Французи а тим робом Англія втратить свої кольонії. Вкінці вони писали так: як волю в нас відберете, то кольоністи вважати будуть, що король їх зрікає ся, і що вони стали вільними від присяги.

Та королеви стало не до кольоній, бо сам мусів з держави втікати. В Англії став порядкувати сам парламент без короля. В новім парламенті гору взяли Пурітани і кольоністам подано звістку що тепер парламент може їм зробити багато добра. Але кольоністи не хотіли тим покористовуватись, бо казали, що відбираючи ласку треба кортись тим законам які надасть англійський парламент, а з сего їм може вийти шкода. Кольоністи прийняли лише деякі торговельні привилеї, а до своїх справ мішатись не дозволили...

Скоро в Англії став новий король, Кароль II. Почав він надто строго перестерігати „навігаційного акту.“

Тоді кольонія Масачузетс подала свої права і вольности. В деклярації було написано, що кольонія має право вибирати губернатора, заступника і послів до сойму, приймати на свої землі плянтаторів, настановляти вищі і нищі уряди і визначати їм обовязки.

Королеви не подобалась така самоволя. Року 1664 післав він чотирох комісарів розвідатись, що робить ся у Новій Англії, і надав їм

право впорядкувати усе так, як він наказує і як вони самі будуть вважати за найкраще.

Тепер узяв кольоністів острах, бо за комісарями могли прислати войско, а малі кольонії не мали сили воювати. І вони написали до короля письмо: „Грізний Королю! Першим нашим кольоністам дано було королівське письмо і в нім написано, що кольоністи мають самі вибирати собі уряд і порядкувати в себе після своєї вподоби. Віруючи сему, люди забрали жінок і дітей, своїм коштом переплили океан, купили в Індиян землю і заснували кольонії в пустині. Вони довго і тяжко працювали і багато лиха зазнали. Ось і уже тридцять років, кольоністи порядкували самі в себе, бо се їх законне право, забезпечене королівським письмом.

Тепер же наказом із державною печаткою прислано сюди чотирох людей і дано їм право судити і порядкувати в кольонії. Може се робить ся на те, щоб даги змогу деяким людям забогатіти? Алеж наша країна убога і ми не маємо спроможности давати великі податки королівському урядови, бо з нашої землі можна прожити тільки тяжко працюючи. Бог бачить, що ми дбаємо тільки про те, щоби спокійно жити у тім закутку. Ми піїпли в пустині не на те, щоби забогатіти, але щоби зберегти наші вольности, а тепер вимагають від нас, щоби ми показуючи вам вірність — вирекли ся волі. — Воля нам дороща над жите, бо за що ми завжди готові віддати життя“.

Комісарі сим разом вернули з нічим у Англію, бо не дозволили їм кольоністи в себе порядкувати.

Але англійський король 1684 року скасував всі колоніальні королівські письма і тим робом втратила була Нова Англія свої права і вольности.

Року 1686 Яків II. поручив комісії всі справи колоніальні, даючи порядкувати ними після вподоби. В колоністів віднято право посилати своїх послів до сойму заведено урядову віру і наложено податки. Віднято їм навіть такі права, які має кожний Англієць. На наріканя і жалі відповідали: „у вас є тільки одно право — небути проданими в неволю.“

Люди що звикли були вільними жити й корити ся тільки розумному законowi, а не примусови і гнетови не могли такого стерпіти і готовились до повстання, аж тут наспіла звістка, що король Яків II. утік. Тоді Нова Англія стала домагатись щоби звернено їй королівське письмо. Новий король Вільгелм був прихильний колоніям і їм стало вільніше жити. Однак багаті купці і парламент дальше ворогували проти нових уступок.

Між Віржинією а Новою Англією були порожні землі, тож й на них осіли колоністи. Заложили вони пять колоній. Першу заснував лорд Балтімор. Він віддавав королеви п'яту частину всего золота і срібла здобутого в колонії та посилав рік річно ознаку своєї залежності. Конституцію уложили були колоністи разом з лордом Балтімором. Отже жило ся тут колоністам гарно, вільно, бо лордови не платили вони великих податків. Та згодом находили всякі переми́ни. Плянтатори збогатіли і почали дба-

ти лише про себе. Жили вони багато, так як і Віржинійські пани, мали тютюнові плянтації і завели у себе рабство. На торзі завжди у них повно було нещасних людей, засланих з Англії. Були між ними злочинники але були й розумні політичні переступники, які поважились виступити проти Якова II. Король з великої люто́сти писав у колонії, щоб їх держано рабами не по сім років як звичайно, а по десять, та щоб ні за який викуп не пускано їх з неволі. Бувало і так, що в Англії крали людей і возили їх в колонії і там продавали в рабство.

Згодом плянтатори побачили, що дешевше і безпечніше держати чорних рабів і від року 1692 туди привожено лише Нігрів.

Дальшу колонію заснували Голяндці. Спершу вона звалась Нова Белгія. Голяндське товариство висилало тут своїх людей щоб торгувати з Індіанами. Своїх колоністів не допускали до самоуправи. Товариство посилало від себе губернатора й радних і ті порядкували, а колоністи мали таке письмо, що кожен хто за чотири роки придбає собі від Індіян землю і оселить на ній 50 людей стає патроном і має право порядкувати колонією і судити людей. На такого патрона можна було занести жалобу до Голяндії. Вийшло однак так, що не багато патронів захопило колоніальні землі. Та не довго так було. Незабавом стали в колонії люди, які не могли помирити ся з таким безправним порядком. Були се з дебільша люди, які стояли на становищу свободи совісти. А і Пурітани Англії стали заселяти тут мі-

ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

JOHN QUINCY ADAMS,
шестий президент Сполучених Держав, син другого президента; уроджений в Масачузет 11 липня 1767 р. Він образовався за границею і від 14 р. віддався справам народним, починаючи як секретар міністра Сп. Д. в Росії. Після багато почесний 1824 р. остав президентом. Помер 23 лютого 1848 року.

WILLIAM HENRY HARRISON,
девятий президент Сп. Держав уроджений в Вірджинії 9 лютого 1773 р. Після студій віддався військовим справам і 1841 р. остав президентом. Помер 4 цвітня 1841 р. будучи всего один місяць на прязидияльнім кріслі.

MARTIN VAN BUREN,
осмий президент Спол. Держав; уроджений в Нью Йорк сейт 5 грудня 1782 р. Після укінчення прав став по демократичній стороні. Остав президентом в р. 1836. Помер 24 липня 1872.

ANDREW JACKSON,
семий президент Спол. Держав уроджений в Норт Каролайні 15 марця 1767 р. Він в 13 році життя почав свою військову кар'єру. Оставав президентом через два терміна 1828 і 1832 рр. Помер 8 червня 1845 р.

JOHN TYLER,
десятий президент Спол. Держав; уроджений в Вірджинії 29 марця 1790 р. По скінченню прав віддався народним справам і після смерті Harrison'a остав президентом. Помер 18 червня 1862 р.

ста. Дійшло до сего що закони писано двома мовами Голяндською і Англійською. За покликом волі пішли також і Голяндські поселенці та відпали від Голяндії.

Року 1664 Англійський король Кароль II. дав грамоту своєму братови князеви Йорку, на цілу ту кольонію і на всі землі аж до ріки Делявар. З того часу кольонія Нова Белгія стала зватись Нью Йоркською. Князь Йорк почав заводити нові права похажі до прав англійських.

У вересні року 1664 англійське військо припливо до Нової Белгії і примусило Голяндського губернатора віддати кольонію Англії. Але і князь Йорку не дуже хотів давати волю кольоністам, а кольоністи знова не хотіли коритись незаконним його вимаганням і не хотіли платити податків що князь накладав без їх згоди. Князь мусів уступити. Та не надобго, бо року 1683 зістав він англійським королем, і скасував усі кольоніяльні грамоти.

Року 1664 князь Йорку віддав землі між кольонією Ньюйоркською а рікою Делявар двом англійським лордам. На тих землях стало три кольонії: Нью Джерзи, Делявар і Пенсильванія.

Нью Джерзи заложили Шведи і Голяндці, а кольонію Делявар Шведи коло ріки Делявар.

Кольонію пенсильванійську заложив англієць Віллям Пен. До батька його король був дуже прихильний і тому Віллям дістав дозвіл взяти землю між Мериляндом а рікою Деляваром, а король на памятку про заслуги старого Пена назвав еї Пенсильванія.

Року 1681 дано Пенсильванії королівську грамоту. Кольоністи мали право посилати своїх послів до сойму але на кожду соймову постанову, треба було королівської згоди. А парлямент англійський мав право накладати на ксьлонію податки. В старших грамотах кольоніяльних сего не було. Се вперше так було написано, щоби обмежити права кольоністів.

На тій землі що віддав король Пенови була вже кольонія Делявар то й її віддано Пенови. Одержавши від короля грамоту Пен написав до своїх кольоністів, щоби самі уклали закони, а він щиро буде дбати про їх добро. І він додержав свого слова.

Приїхавши в кольонію, Пен скликав своїх кольоністів, щоби разом з ними уложити конституцію. Він хотів уложити так, щоби ні він сам, ні ті що після него будуть не могли кривдити кольоністів. Кольоністи прислали послів і вони в купі з Пеном уложили конституцію, — яка була цілком догідна народови. Всі справи рішались і ввесь уряд настановляли виборні послы від народа. Тільки губернатора настановляв Пен. Але і губернатор не міг нічого зробити своєю волею без згоди послів. Вірити кождому вільно було після його совісти.

Пен для себе не брав від кольоністів ніяких пслатків, опріч невеликої оплати від тих, що купували землю. Та ще невільно було кольоністам купувати землю без посередно у Індіян.

Пен і до Індіян відносив ся по людському. Впорядкувавши все попрацав ся з кольоністами і відїхав до Англії, лишаючи в кольонії

свое засгупнацтво. Кольонія мусіла сама правити собою так, як сказано було в конституції. Як почули в Європі люди про таку гарну конституцію в Пенсилванії, так почали сюди громадно їхати. Пен обібрав догідне для торгівлі місце і засновав там місто Філяделфію. Року 1683 там було всього чотирь поганенькі хатки, а за чотири роки Філяделфія така стала велика що Нью Йорк не був такий і за 50 років.

А Пен, приїхавши в Англію почав дбати про своїх одновірців квакерів. Почав він писати книжки про те, щоб кожному в Англії було можна вірити як схоче і щоби люди всякої віри мали однакві права. Року 1693 він вернув у свою кольонію.

Але тут вже дещо відмінило ся. Кольоністи самі почали настановляти губернатора і вимагали від Пена, щоби зрік ся своїх прав та змінив конституцію. Пен своїх прав до землі не схотів зрікати ся, а про відміни конституції сказав так: „Ви будете правитись такими законами, які самі уложите. Я не хочу ставати на перешкодї вашому щастю. Зіставте у старій конституції те, що на вашу думку гарне, додайте таке що корисне буде кольонії, а все негарне відкиньте“. І він віддав конституційну грамоту кольоністам а сам поїхав в Англію обороняти кольонію і свої права на землю, бо парламент англійський наміряв покасувати кольоніяльні грамоти. Оборонити пощастилось Пену, але сам він несподівано занедужав і 1718 р помер.

Тепер ще остаєть ся сказати про ті кольонії, що були на пів-

день від Віржинії. Там еще з 1562 р. пробували селити ся Французи, потім Іспанці й Англійці, та нікому не щастило ся. Сей великий простір від Віржинії аж до Флориди король Англійський назвав Каролайною і віддав вісьмом англійським льордам враз з грамотою. Пани-власники були в кольонії мало не королями, але урядувати мусіли з народом. Без згоди кольоністів вони не мали права видавати закони і накладати податки. З проданої землі, як звичайно мали брати собі невелику оплату. Пани оповістили, що в кольонію приймати будуть людей усякої віри.

Почали кольоністи селити ся на нових землях. Жити було-б їм добре, та сперечали ся вони з пани-власниками за конституцію. Двацять три роки пани-власники змагали ся з кольоністами і таки мусіли згодитись на їх жаданя. Бачили пани що їм з кольонії лише клопіт, а пожитки невеликі, продали свої права на землю англійському урядови і року 1728 Каролайна стала королівською провінцією. Її розділено на дві частини: Північну і Південну.

На полудне була еще одна кольонія Джорджія; заснована Англійцем 1732 р. Король дав землю а порядкувати мала комісія через двацять один рік. Тут кожному кольоністови давали землю на дуже малу сплату. Як довго опікувались нею богаті пани та парламент, кольонія ніяк не змагалась, не було хісна ей за чужі гроші. Аж як стала Джорджія посилати евоїх послів до сойму, та сама за себе дбати, тоді й почали богатіти.

От таким способом повстали тринадцять кольоній в Америці. Всі ті кольонії були залежні від Англії, але кожда кольонія мала свою конституцію і свої закони. У всіх кольоніях увесь нарід окрім рабів посилав своїх послів до сойму і таким способом порядкував у себе в кольонії. Всюди був губернатор, рада та кольоніяльний сойм. Тільки права не всюди були однакові.

Майже всі кольоністи в Америці здавна звикли були до волі і рівності. Тому всі вони як ока берегли сей найбільший скарб: волю і рівність, і навіть для свого магірного краю Англії не хотіли зрікати ся своїх прав, які хотіла їм обмежувати.

Кольоністи знали, що вони мусять слухати тільки тих законів, на які пристала громада. Американець Джон Адамс писав у своїй книзі, що уряд, старшина — то лише відпоручники громадські, а як вона вмисне, або хоч не вмисне не виконує своїх обовязків, то громада може відняти в них ті права, що їм поручила і вибрати собі інших. А в Англії тимчасом бачили, що кольонії все зростають і багатіють і тому старались всіми способами тягнути від кольоністів гроші і доказувати їх залежність. Уряд англійський почав домагатись щоби окрім цда за товари які приходили з Англії оплачувано також і той крам що переходив з кольонії одної в другу.

Правда, що кольоністи, особливо в Новій Англії тих наказів не дуже слухались та всеж таки домаганя королівські їх обурювали.

Англія удержувала в кольоніях своїх цлових урядників, що мали збирати цдо і пильнувати щоби не було тайної торгвалі. Дано їм право входити силоміць у кожную хату, в кожную крамницю, де сподівали ся найти тайно привезений крам. А кольоніяльному урядови веліли у всім допомагати. Невдоволене кольоністів зростало, але в Англії на се не дуже вважали. Мов на докір почали вигадувати всякі способи, щоби накладати на них податки.

Між иншим заведено було стемплевий папір, який мав уживатись в судах і других урядових речах. Кольонії знов відкинули сю постанову. — Як Англії треба гроший, казали кольоністи, то нехай король напише про се до кольоніяльних соймів і вони дадуть поміч, але податку що накладає парламент платити не будемо, бо немаємо своїх послів в англійським парламенті і через те парламент немає права жадати від нас податки. — Опісля почали друкувати „Права англійських кольоній“ і заходитись щоби спільно боронитись проти хижости Англії. Вістка про нові заходи обурила парламент і ухвалено сплюю ввести в жите податок стемплевий.

А тим часом обурене росло. Друковано книжки і ними ширено думку, не корити ся англійській самоволі.

Гуртували ся товариства. Члени їх звались „Сини Волі“. Вони мали всяким законним способом не допускати уживане стемплевого податку. Неспокій у кольоніях повстав великий, бо зрозуміли, що як попустити сего разу Англії, то се значить — позбутись своїх прав і

ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

JAMES KNOX POLK,
одинадцятий президент Спол. Держав, уроджений в Норт Каролайні 2 новембра 1795 р. Після укінчення прав він займав ся живо справами народніми і остав вибраний президентом 1845 р. Помер 15 черня 1849 р., кілька місяців після віддання своєї президентури.

FRANKLIN PIERCE,
чотирнадцятий президент Сп. Держав, уроджений в Нью Гемпшюр 23 новембра 1804 р. Після укінчення прав брав він живу участь в справах народніх і остав президентом 1852 р. Помер 8 октября 1869 р.

MILLARD FILLMORE,
тринадцятий президент С. Держав, син фермера уроджений в стейті Нью Йорк 7 січня 1800 р. Після укінчення працював на політичнім поли і став президентом після смерти попередника 9 липня 1804 р. Помер 8 марця 1874 р.

ZACHARY TAYLOR,
дванадцятий президент Спол. Держав, уроджений в Віржині 24 септембра 1784 р. По окінченю студий віддав ся справам військовим. 1849 року остав президентом. Помер 9 липня 1850 р. після кількнайцять місячної президентури.

JAMES BUCHANAN,
пятнадцятий президент С. Держав, син фермера уроджений в Пенсилвенії 22 цвітня 1791 р. Після укінчення прав взяв ся працювати на політичнім поли і остав вибраний 1856 р. президентом з партії демократичної. Помер 1 червня 1868 р.

дозволити порядкувати в своїй кишени.

Та і духовенство вмішалося у справу. Деякі радили корити ся королеви, бо він помазанець божий, а протестантські провідники на се відповідали: що помазанець божий нарід а не король. — Один з них сказав так: „віра не примушує нарід бути рабом, як він може здобути собі волю“.

Поз'їдили ся послы від кольоній у Нью Йорк і зложили декларацію. В ній було написано, що парламент зробив не законно наложивши на кольонії податок, бо кольонії не мають у парламенті своїх послів і через те вони не будуть слухати наказу парламенту. Декларацію післали королеви, а стемлевий папір знищено.

В Англії тимчасом змінило ся міністерство. Тепер міністрами стали такі люди, що прихили ся більше кольоністам. Але в той час не тільки король і парламент, але мало не вся Англія гнівала ся на кольоністів за їх непослух. Через те нове міністерство приклиало було до парламенту Франкліна, щоби роз'яснив, що кольоністи думають про Англію.

Франклін ясно представив справу кольоністів і парламент постановив скасувати стемплевий податок, але сейчас зроблено другу постанову: що парламент має зверхність над кольоніями у всіх справах і має право накладати податки на кольонії без їх згоди.

Кольоністи довідавши про нову постанову хоч раділи задля скасування стемплевого податку, та знали що чекає їх задля додаткового за-

кона, те що в недовзі Англія щось нового вимудрує.

Але в кольоніях позбувши ся стемплевого податку почали думати щоби ця позбути ся. Почали говорити що і цю є податком, який Англія наложила на кольонії зі своєї волі, а через те і цю мусить бути скасоване.

В відповідь на се парламент вчинив три дальші постанови: перша, брати з кольоній еще цю за скло, папір, цукор і чай; друга, заснувати в кольоніях новий цювий уряд, що мав остро пильнувати щоби виплачувано цю і щоби додержано закони про торгівлю; трета, щоби ньюйорська кольонія давала жовнірам всего чого їм треба.

Ні одного з сих нових наказів кольоніяльні сойми не хотіли слухати і обурене проги англійського парламенту все більшало. Друковано багато книжок проги гнету і ширили їх між людьми.

Щоби не дати змогу з'єднатись кольоністам наказано кольоніяльним губернаторам не дозволяти збирати ся на віча, а щоби примушено кольоністів слухати наказів парламенту, післано в Бостон англійське військо. Бостон заповнив ся військом. Парламент англійський звелів переводити слідства, і хто виявить ся зрадником проти короля, вислати у Англію на суд.

Роз'ярені кольоністи зібрались 1769 р. на соймі у Вірджинії і списали так звані „Віржінійські постанови“. Тими постановами кольоністи оповістили свої права і відкинулись виконувати несправедливі постанови парламенту. Ще написали до короля, що се не законно судити Американців в Англії. Довідавши

ся, що таке чинить ся, губернатор змусів послів розійти ся.

Американцям кипіло в серці, коли дивили ся на жовнярів, та не чіпали їх, а поки-що зважали ся воювати з Англійцями в инший спосіб. Всі кольонії змовили ся не купувати нічого привезеного з Англії, по перше щоби не платити цда, а друге через те, щоби Англія не могла збувати свій крам і багатіти. Всі вдоволяли ся домовим виробом.

Коли з'їхали послы Масачутські на сойм до Бостону, побачили, що в тім будинку де мали збиратись розтаборилось англійське військо а при входових дверях стояли армати. Послы вимагали, щоби губернатор вивів військо але сего не вчинено. Тоді послы переїхали в місто Кембрідж, де не було війська. Там сойм розважив, що привівши військо в кольонії без їх згоди, значить ся, що парламент зломав англійську конституцію. Не військо а сам нарід мусить пильнувати щоби додержувано закону. Коли цілий народ зрече ся додержувати якого закону, то він або несправедливий, або нідочого народови. І тоді вже се не закон, бо конституція каже, що нарід заки має додержуватись закону, мусить на него згодити ся.

Губернатор велів соймови постановити щоби збирати гроші на військо, але йому відказано, що кольонії на військо грошей не дадуть.

Англійські міністри тим часом написали до кольоній хочачи їх заспокоїти. Кольоністи відповіли, що парламент своїми постановами ломить їх права і через те вони не

будуть слухати його наказів. А погодять ся кольонії з Англією тільки тоді, як парламент скасує постанову збирати в кольоніях самовільно гроші і забере цлових урядників і військо.

В початках 1770 р. в англійським парламенті розсліджувано справу кольоністів та рішено знести всі податки окрім цда на чай, не щоби мати хосен, але щоби тим робом приучити кольоністів послуху зглядом уряду. „Ми маємо розказувати — а вони слухати“ — казали навіть Англіїці-прихильники.

Після сеї постанови кольоністи почали купувати англійський товар але чаю не купували. Вони його пили, та лише купували не в англійських купців але у пачкарів.

Англійський чай гнів у комохах. Англія тратила багато грошей на кораблі та урядовців, що мали ловити пачкарів, а все таки не хотіла уступити, хотіла доказати кольоніям, що вона старша. Кольоністи знова ні защо не хотіли корити ся незаконній уставі, бо знали, що коли раз покорають ся, то Англіїці що раз більше начнуть панувати над кольоніями.

Англія видячи, що кольоністи не купують чаю стала продавати його за таку низьку ціну що навіть з цдом коштував дешевше, чим той що купували у пачкарів. Се вельми не подобалось кольоністам, бо сим робом вони могли переломити солідність кольоністів. Треба було не пустити чаю на американський беріг. Пояснено людям, що той дешевий чай Англіїці возять тому, щоби кольоністів затроїти рабським духом.

ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

ABRAHAM LINCOLN,

шістнадцятий президент Спол. Держав, уроджений в Кентоки 12 лютого 1809 р. Як робітник він власними силами скінчив права і віддаючи своє знане і силу краєви остав президентом 1860 р. Він змусів знести невільництво в Спол. Державах і зістав вибраний президентом другим наворотом 1864 р. 15 апріля 1865 р. зістав застрілений підчас представлення.

РУТНЕФОРД ВІРШАРД ХЕЙС, дев'ятнадцятий президент Спол. Держав, уроджений в Огайо 4 октября 1822 р. Після скінчення прав брав участь в життю політичним і зістав президентом 1876 р. Помер 17 січня 1893 р.

УЛІССЕС СІМПСОН ГРАНТ, вісімнадцятий президент Спол. Держав, уроджений в Огайо 27 цвітня 1822 р. Після почесний військових остав президентом 1868 р. а опісля поновно вибраний р. 1872. Помер 23 липня 1885 р.

ANDREW JACKSON,

сімнадцятий президент Спол. Держав; уроджений в Норт Каролайні 29 грудня 1808 р. Як кравець своєю невтомимою енергією вибив себе на знатніше становишко на поли політичним і після смерти Ліколна остав президентом. Помер 31 липня 1875 р.

ДЖЕЙМС АБРАМ ГАРФІЛД, двадцятий президент Спол. Держав, уроджений в Огайо стейт 19 новембра 1831 року. З бідного хлопчини він о власних силах вибив ся на знатне становишко і зістав президентом 1880 р. 2 липня 1881 зістав пострілений і помер кілька тижнів пізніше.

До Бостону також привезли чай трьома кораблями, та хотіли його зносити не беріг. Люди зійшлися і порадилися знищити чай зовсім. Кілька десятків людей, повбيرانі за Індиян підкрались до кораблів і почали викидати чай у воду. Триста сорок пачок з чаєм пішло в море. Тисячі людей мовчки приглядались з берега як гинуло в морі те, що мало сплести нові кайдани, затроїти їх волю.

Довідавши ся в Англії про подію з чаєм король відозвав ся про се до парламенту, а в парламенті рішено не допускати до бостонської пристани купецьких кораблів, зірвати торговельні уклади і завести свій лад. Неслухняних новому законови мали вислати у Англію. Післано було багато війська щоб пильнували бостонської пристани і наказано повязники провідарів.

Одержавши з Англії сі нові накази, Бостонці зійшли ся на віче. Не багато їх було, та духом були вони дужі то й не хилили ся перед великого англійського силою. Про накази парламенту віче сказало, що такої несправедливости і жорстокости не сподівались і ставлять перед очима всего світа таке поступоване Англії, а корити ся таким наказам не будуть.

В Салем коли одержано письмо що парламент рішив ся зробити ім ласку і переводити сюди торговлю з Бостону відказано так: „богатіти віднимаючи заробіток у своїх сусідів, ми могли би тільки тоді, коли би зникли у нас всі почування людські, і ми перестали зовсім розуміти, що таке справедливість.“

В Мілтоні на вічу записано знову таку постанову: „Сю пустиню батьки наші здобули потом та кровю; вони лишили нам спадщину, за яку так дорого заплатили і заповідали нам передати дітям вільною... Як кольоністи упадуть так низько, що згодять ся жити так, як міністрам англійським забagne ся, то вони зі своєї волі підуть у соромне рабство, і потомки до вічного віку будуть їх проклинати.“

Ухвалено: не корити ся новим англійським законам і не слухати людей яких настановить англійський уряд.

Ухвалено: набирати військо. вибирати і настановляти офіцерів і хоч раз на тиждень вчити їх військової вправи.

Піддано гадку, щоби всі кольонії зібрались на віче порішити свою дальшу судьбу.

В початках вересня 1774 почало ся в місті Філядельфії віче дванайцяти кольоній окрім Джорджії. Приїхали більше 50 послів. Тут списано в імени цілого народа всі кривди які заподіяла їм Англія, домагаючись давніх вольностей і післано у Англію. Члени віча прирекли, що коли з Англії не буде добрих звісток то кольонії збойкують англійських купців.

Обміркувавши все те віче написало відозву до кольоністів повідомляючи, що ввадили. „Від вас самих залежить тепер ічаст: ваше і ваших потомків — писано у відозві. — Правда, через те що спинить ся торговля доведе ся трохи побідувати, але згадайте про те вічне бідоване якого зазналиб ви і ваші діти наколи дозвольте за-

панувати над вами. Не забувайте про честь вашого краю, ваше поведене або вславить кольонії наші на весь світ, або через него знають вони всесвітнього сорому... Тепер ви мусите з усеї сили підтримувати те що ввадило віче, що би себе ратувати; однак не забувайте, що мусимо сподівати ся найгіршого і бути приготованими до всього.

26 жовтня 1774 р. розійшло ся Філадельфійське віче, вмовлячись, що коли Англія не згодить ся на їх жаданя знова зібратись за пів року.

В Масачузетс кипіло гірш чим в других кольоніях. Тут почали скликувати міліцію. Записало ся дуже багато людей, що готові були за першим покликком взятись до зброї. Наставлено офіцирів і зібрано харчу для войська. В кольоніях неспокійно дожидали, що скаже Англія.

А в Англії розваживши справу сказано, що кольоністів треба добре настрашити, то вони й покорять ся. І почали страшити. Заборонено кольоністам ловити рибу в морі і через се 30 тисяч людей мало стати ся без заробітку. Масачутських кольоністів признано бунтівниками і іслали до них войсько. Приказано відбирати у кольоністів порох і зброю. В Бостоні забрали порох, поповали гармати а круг міста зробила окопи. Англійський генерал вислав з Бостону частину войська у Конкордію, щоб забрати й там зброю та харч що кольоністи приготовили міліції. Міліція відперла напад Англійців і від тепер кольоністи де лиш поналось стріляти

англійських жовнярів. Кілька сот людей впало жертвою по одній і другій стороні. Почала ся війна.

Кольоністи не дурили себе облудною надією. Вони знали, що їм трудно вистояти проти англійського войська не маючи добре вичених жовнірів та досвідчених офіцирів. Вони знали що сплять, зруйнують їх оселі. Але зважили ся до краю стояти за свою волю. На вічу сказано: „Що наші оселі! Цегла, камінь та дерево. Як їх зруйнують побудуємо нові. Але коли волю утратимо, так утратимо єї на все“.

Англійцям соромно було, що зараз у першій баталії їх побито, і скоро дістали нові сили войська кинулись з Бостону по друге на американську міліцію. Сим разом вийшли побідоносно, однак стратили більш тисяч жовнірів і дваїцять два офіцирів та переконались, що американську міліцію не можна легковажити, та що з нею треба числитись.

Тим часом 10 мая 1775 року у Філадельфії знова зібрало ся віче. Вже і Джорджія пристала до дваїцять кольоній і прислала своїх послів. На віче прибув Франклін і розповів ясно що від Англії годі чого доброго надіятись, та обставав щоб в нічим не оступати, а воювати за волю.

А віче й тепер старало ся поладити справу. Написали знова до короля і англійського народа, а рівночасно постановили, що кольонії мусять зібрати ще 10 полків злучити їх з масачутською міліцією і вислати в Нову Англію.

Та коли Джон Аламе представив що доводячий войськом пови-

ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

CHESTER ALAN ARTHUR, двадцять перший президент Спол. Держав уроджений у Вермонт 5 октября 1830 р. По укінченню прав вступив на поле політичне. Після смерти попередника обняв уряд президента. Помер 18-го новембра 1886 р.

BENJAMIN HARRISON, двадцять третій президент Спол. Держав, внук девятого президента; уроджений в Огайо 20 августа 1833 р. По укінченню прав віддав ся справам народним і остав президентом 1888 р. При другій номінації перепав через кандидатуру Клевланда. Помер 13 марця 1901 р.

THEODORE ROOSEVELT, двадцять шестий президент Спол. Держав уроджений в Нью Йорку 27 октября 1858 р. Після політичного жита як заступник обняв по смерти попередника уряд президента і остав вибраний поновно в 1904 р.

GROVER CLEVELAND, двадцять другий і двадцять четвертий президент Спол. Держав, уроджений в Нью Джерзи 18 марця 1837 р. Після укінчення прав працювати почав на поли народнім і р. 1884 зівстав президентом з партії демократичної. 1892 р. обняв знов уряд президента після Б. Гарісона. Помер 24 червня 1908.

WILLIAM MCKINLEY, двадцять пятій президент Спол. Держав, уроджений в Огайо 29 січня 1844 р. Остав на тим уряді через два терміна 1896 і 1900 рр. — Септембра 6, 1901 пострілений анархістою Чолгошом і помер 14-го тогож місяця.

WILLIAM HOWARD TAFT, двадцять семий президент Спол. Держав, син американського дипломата, уроджений в Синсинаті 15 септембра 1857 р. Президентом остав 1908 р. з рамени републиканської-народної партії.

нен стати Юрій Вашингтон, всі на вічу сказали: най буде він — і Вашингтон взяв на себе сю тяжку відвічальність.

Більш як сім років лилася кров, більш як сім років руйновано країну. Богато людей впало жертвою, багато родин зазнало горя — але не марно. Вашингтон довів кольонії до великої мети, зловув їм волю.

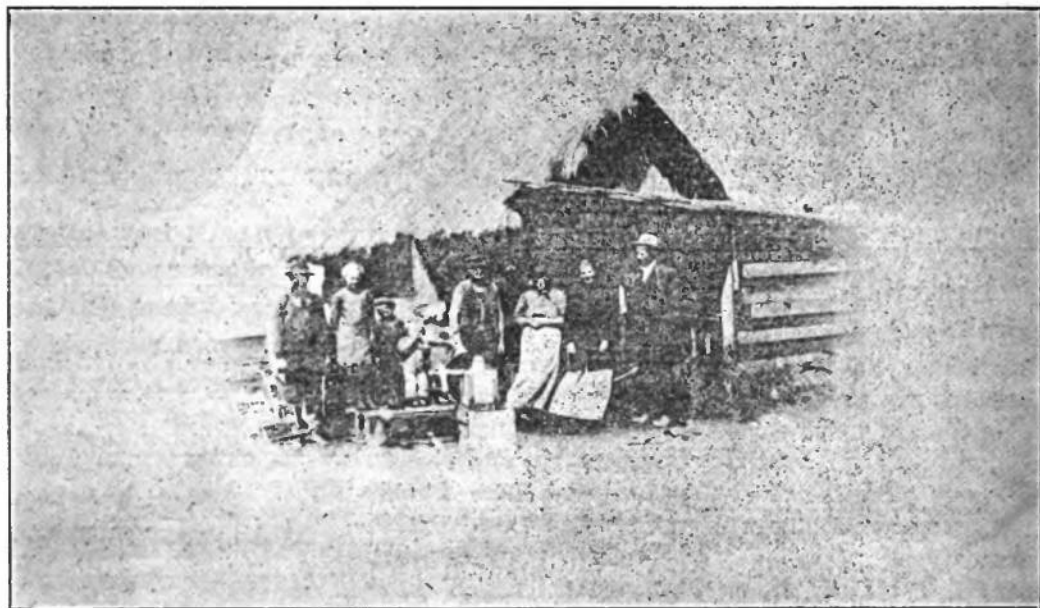
Також треба згадати, що у війні Американців богато помічною була і Франція та друг Вошінгтона, Ляфает.

Так Сполучені Держави визволили себе з неволі, після чого країна стала розвиватись зростати і доказала світови, що можуть зробити люди, живучи свобідно і під справедливими законами.

ПОКАЗЧИК ЧУЖИНЦІВ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

Населенє вказане процентово після послїдної статистики.

Хата Українського кольоністи в Канаді.

На північ від Сполучених Держав є великий обшар землі що зветь ся Канада. Країна ся що займає одну шістьнайцяту часть суходолу кулі земської приналежить до Великої Британії і є під правлінням англійського короля. Ряд канадійський є злучений і сконцентрований в столиці краю Отаві. Представителів законодатної власти вибирають самі горожани в кожній провінції, але генерал губернатор, є головою уряду і його назначає король на протяг п'ятиох літ.

Загалом числять що Канада має сім і пів міліона жителів а між тими 200 тисяч Русинів-Українців, що в більшій части займають ся рільництвом і мають досить поважний голос в політиці, позаяк числять що один Русин випадає на 37 канадійчиків других народностей.

Тут подаємо табличку провінцій канадійських з головними містами і обшар в квадратних милях літ.

Провінция	Г. Місто	Кв. Милі	Провінция	Г. Місто	Кв. Милі
Alberta	Edmonton	253,540	Quebec	Quebec	351,873
British Columbia	Victoria	357,600	Sackatchewan	Regina	250,650
Manitoba	Winnipeg	73,732	Mackenzie, Ungava	Ottawa	1,922,735
New Brunswick	Fredericton	27,985	& Franklin, N. W. T.		
Nova Scotia	Halifax	21,428	Keewatin, N. W. Ter.		
Ontario	Toronto	260,862	Yukon Territory	Dawson	207,076
Prince Edward Island	Charlottetown	2,184		Разом	3,729,665

Як бачимо що обшар сей є найбільшою носілостю бритвійської держави, по якій слідує Австралія з 2.946.691 кваратовими милями.

Declaration of Independence.

IN CONGRESS JULY 4, 1776.

THE unanimous declaration of the thirteen United States of America. When in the Course of human events, it becomes necessary for one people to dissolve the political bands which have connected them with another, and to assume among the powers of the earth, the separate and equal station to which the Laws of Nature and of Nature's God entitles them, a decent respect to the opinions of mankind requires that they should declare the causes which impel them to the separation.

We hold these truths to be self-evident, that, all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among these are Life, Liberty and the pursuit of Happiness. That to secure these rights, Governments are instituted among Men, deriving their just powers from the consent of the governed. That whenever any Form of Government becomes destructive of these ends, it is the Rights of the People to alter or to abolish it, and to institute new Government, laying its foundation on such principles and organizing its powers in such form, as to them shall seem most likely to effect their Safety and Happiness. Prudence, indeed, will dictate that Governments long established should not be changed for light and transient causes; and accordingly all experience hath shown, that mankind are more disposed to suffer, while evils are sufferable, than to rights themselves by abolishing the forms to which they are accustomed. But when a long train of abuses and usurpations, pursuing invariably the same Object evinces a design to reduce them under absolute Despotism, it is their rights, it is their duty, to throw off such Government, and to provide new Guards for their future security. Such has been the patient sufferance of these Colonies; and such is now the necessity which constrains them to alter their Systems of Government. The history of the present King of Great Britain is a history of repeated injuries and usurpations, all having in direct object the establishment of an absolute Tyranny over the States. To prove this, let Facts be submitted to a candid world.

He has refused his Assent to Laws, the most wholesome and necessary for the public good.

He has forbidden his Governors to pass Laws of immediate and pressing importance, unless suspended in their operation till his Assent should be obtained; and when so suspended, he has utterly neglected to attend to them.

He has refused to pass other Laws for the accommodation of large districts of people, unless those people would relinquish the right of Representation in the Legislature, a right inestimable to them and formidable to tyrants only.

He has called together legislative bodies at places unusual, uncomfortable, and distant from the depository of their public Records, for the sole purpose of fatiguing them into compliance with his measures.

He has dissolved Representative House repeatedly, for opposing with manly firmness his invasions on the rights of the people.

He has refused for a long time after such dissolutions, to cause others to be elected; whereby the Legislative powers, incapable of Annihilation, have returned to the People at large for their exercise; the State remaining in the meantime exposed to all the dangers of invasion from without, and convulsions within.

He has endeavored to prevent the population of these States; for that purpose obstructing the Laws for Naturalization of Foreigners; refusing to pass others to encourage their immigrations hither, and raising the conditions of new Appropriations of Lands.

He has obstructed the Administration of Justice by refusing his Assent to Laws for establishing Judiciary Powers.

He has made Judges dependent on his Will alone, fore the tenure of their offices, and the amount and payment of their salaries.

He has erected a multitude of New Offices, and sent hither swarms of Officers to harass our people, and eat out their substance.

He has kept among us, in times of peace, Standing Armies without the Consent of our legislature.

Деклярація Незалежності

Заявлена в Конгресі 4 липня 1776 р.

Згідна декларация тринайцять Сполучених Держав Америки. Наколи в історії людськості вкажуть ся потреба зірвати політичну звязь одних людей з другими і заняті між світовими державами самостійне і рівноправне становище, до чого сам закон людський і божий уповажляє, тоді саме пошановане опінії людської вимагає, щоби оголосити причини, які приневолити до сеї розлуки.

Признаємо правду, яка сама собою розуміється, що всі люди є сотворені рівні і обдарені своїм Сотворителем незапереченим правом, до якого вчисляє ся жите, свобода, і змагане до щастя. Щоби забезпечити ці права між людом установляється правління, яке має перестерігати ці вимоги справедливості. Скоро яка форма правління спричиняє ся до нищення сеї цілі, то люде має право поправити або знести се а усталити нове правління на таких основах і принципах, з такими законами і в такій формі яка видавати ся буде найлучшою до досягнення і безпеки щастя. Справді поучає нас досвід, що правління давніше установлене не повинно змінити ся для незначних або хвилих причин, також виказує досвід, що люди, більше нахилиються терпіти, если можливим зло пережити, чим змінювати форми правління до якої навикли для заспокоєння своїх жадань. Однак коли безустанні знуцання і насильство виказують змагання потягнути люде під абсолютний диспоти́зм, тоді не тільки прислугує кожному чоловікові право, але навіть його обовязком є усунути таке правительство і обдумати нову оборону і безпеку на будуче. Такі терпіння без нарікань переходили наші кольонії, і се є властивою причиною яка змушує нас до поправи дотеперішньої форми правління. Історія теперішнього короля Великої Британії є історією бузустанних кривд і насильства, а ціле поступоване є прямованем до усталення абсолютної тиранії над нашими кольоніями. На довід сего оголошуємо перед цілим світом факта.

Відказав ся він від затвердження законів найбільш потрібних і конечних для загального добра.

Заборонив гвернаторам установляти сейчасові і конечно потрібні права і вводити їх в жите без королівського дозволу і лишаючи в завішеню всякі ухвали він заведбував їх полагодити.

Не хотів установляти ані стверджати права в користь людей великих дістриктів, хиба що люде відказав би ся від права до законодатної власті, права яке є неоціненним для люду, а грізне для тиранів.

Скликуював законодатне тіло на місця незвичайно невигідні і надто віддалені від публичних актів, а то лише тому, аби змусити нас до послуху його жадань.

Розвязував, раз-у-раз палату представителів за те, що члени з гідністю людською боронили права люду.

Не позволяв довгі часи після такого розвязання, вибрати иньших членів, через що законодатна сила не мала ніякого права у люду. Через те держава не була в силі обороняти ся ані від небезпечних нападів на край ані від внутрішніх забурень.

Старав ся, щоби людність в наших кольоніях не збільшала ся і тому заострив права натуралізації чужинців, щоби через те знеохотити других людей до іміграції, а навіть для укріплення свого наміру не хотів віддати землю на властивий ужиток.

Власть судової адміністрації ограничив так, що не має жадного права до видавня засуду без його дозволу.

Судії мусіли бути залежними від його волі, після якої залежав уряд і його платня.

Постановив багато нових урядів і прислав тут громаду урядників, які знуцають ся над нашим людом і об'їдають з його засобів.

Утримував підчас спокою сталу армію без дозволу нашої законодатної власті.

He has affected to render the Military independent of and superior to the Civil power.
He has combined with others to subject us to a jurisdiction foreign to our constitution,
and unacknowledged by our laws; giving his Assent to their Acts of pretended Legislation:

For quartering large bodies of armed troops among us:

For protecting them, by a mock Trial, from punishment for any Murders which they
should commit on the Inhabitants of these States:

For cutting off our Trade with all parts of the world:

For imposing Taxes on us without our Consent:

For depriving us in many cases, of the benefits of Trial by jury:

For transporting us beyond Seas to be tried for pretended offences:

For abolishing the free System of English Laws in a neighboring Province, establishing
therein an Arbitrary government, and enlarging its Boundries so as to render it at once an
example and fit instrument for introducing the same absolute rule into these Colonies:

For taking away our Charters, abolishing our most valuable Laws, and altering funda-
mentally the Forms of our Governments:

For suspending our own Legislatures, and declaring themselves invested with power
to legislate for us in all cases whatsoever.

He has abdicated Government here, by declaring us out of his Protection and waging
War against us.

He has plundered our seas, ravaged our Coasts, burnt our towns, and destroyed the
lives of our people.

He is at this time transporting large Armies of foreign Mercenaries to compleat the
works of death, desolation and tyranny, already begun with circumstances of Cruelty & perfidy
scarcely paralleled in the most barbarous ages, and totally unworthy the Head of a civilized
nation.

He has constrained our fellow-Citizens taken Captive on the high Seas to bear Arms
against their Country, to become the executioners of their friends and Brethern, or to fall
themselves by their Hands.

He has excited domestic insurrections amongst us, and has endeavored to bring on the
inhabitants of our frontiers, the merciless Indian Savages, whose known rule of warfare, is an
undistinguished destruction of all ages, sexes and conditions.

In every stage of these Oppressions We have Petioned for Redress in the most humble
terms: Our repeated Petitions have been answered by repeated injury. A Prince, whose charac-
ter is thus marked by every act which may define a Tyrant, is unfit to be the ruler of a free
people.

Nor have We been wanting in attentions to our British brethren. We have warned
them from time to time of attempts by their legislature to extend an unwarrantable jurisdiction
over us. We have reminded them of the circumstances of our emigration and settlement here.
We have appealed to their native justice and magnanimity, and we have conjured them by the
ties of our common kindred to disavow these usurpations, which, would inevitably interrupt our
connections and correspondence. They too have been deaf to the voice of justice and of con-
sanguinity. We must therefore, acquiesce in the necessity, which denounces our Separation, and
hold them, as we hold the rest of mankind. Enemies in War, in Peace Friends.

WE THEREFORE, the REPRESENTATIVES of the UNITED STATES OF AMERICA, IN GENERAL
CONGRESS, Assembled, appealing to the Supreme Judge of the world for the rectitude of our in-
tentions, do, in the Name, and by authority of the good People of these Colonies, solemnly
PUBLISH and DECLARE, That these United Colonies are, and of Right ought to be FREE AND INDEPEN-
DENT States; that they are Absolved from all Allegiance to the British Crown, and that all politi-
cal connection between them and the State of Great Britain, is and ought to be totally dis-
solved; and that as Free and Independent States, they have full Power to levy War, conclude
Peace, contract Alliances, establish Commerce, and to do all other Acts and Things which Inde-
pendent States may of right do. And for the support of this Declaration, with a firm reliance on
the protection of Divine Providence, We mutually pledge to each other our Lives, our Fortunes
and our sacred Honor.

JOHN HANCOCK.

New Hampshire,	Massachusetts Bay,	Rhode Island,	Connecticut,	New York,
New Jersey,	Pennsylvania,	Delaware,	Maryland,	Virginia,
	North Carolina,	South Carolina,	Georgia.	

Міліцію учинив незалежною і вищою від світської власти.

Получив ся з другими, щоби підчинити нас під незнані нашій конституції власти і не признані нашими законами, даючи свій дозвіл законодатним претенсіям.

Пообставляв нас великими гарнізонами войська.

Над жовнярами постановив неправе судівництво, яке ніколи не карало їх за знущання і морди вчинені мешканцям сего краю.

Відокремив нашу торговлю від других частий світа.

Наложив на нас податки, без нашого дозволу.

В багато случаях позбавив нас привілеїв суду присяжних.

Транспортував за море, щоби судити нас за неузасаднені переступства.

Знехтував вільну систему англійських прав в сусідній провінції, установляючи там арбітраційний уряд і побільшив єї границі так щоби вчинити єї прикладом і відповідним урудиєм до заведеня такого самого абсолютизма у наших кольоніях.

Відбирав нам привілеї і зносив наші цінні права, змінюючи до основи наш державний лад.

Позбавив нас законодатного права а сам себе оголосив у всіх случаях силою і законом.

Знехтував наш уряд, заявляючи, що позіставляє нас без своєї протекції і виступив війною против нас.

Понижив моря, зрабував побереже, попалив міста і позбавив життя мешканців.

Тепер веде велику армію заграничного войська, щоби дальше вести діло смерти, нищення і тиранії, яке вже розпочато з найбільшою звірськостю, що переходить найбільш варварські часи і взагалі негідні як на голову цивілізованої нації.

Змушував наших співгорожан, яких піймав на морю щоби йшли оружием проти своєї вітчизни, щоби стали катами своїх друзей і братів, або самі впали жертвою їх рук.

Витворив між нами домове повстання, і старав ся навести на нас лютих Індіан, яких знаний спосіб войованя, вбивати всіх без різниці віку, пола і обставин.

При кождім случаю ми подавали просьбу о поміч в найбільш покірних словах — а однак на просьбу нашу відповідали новим насильством. Князь якого характер відбиває ся після його діл повинен бути названий тираном і не годен бути володітелем вольного народа.

Наші брати з Британії також не багато про нас дбали. Від часу до часу ми завідомляли їх о насильстві їх законодавства, яке неправно поширило свою власть над нами. — Ми пригадували їм відношене нашої іміграції і переселене в тім краю, ми відкликувались до їх чести і народної справедливости і повтаряли їм свою приязнь, наколи заперестануть гнет, який спиняє нашу звязь і переписку. Але і вони були глухими на наші голоси в справі справедливости і покрезности. Дятого нам треба погодити ся з конечностию, а се відокремленем і взагаги їх як і решта суспільства в війні ворогами, а підчас спокою приятелями.

Тому то ми репрезентанти Сполучених Держав в Америці зібрані на загальнім Конгресі апелюємо до Найвищого Судії світа, щоби зволив признати наш справедливий намір, і в його імені і властв добрих людей тих кольоній урочисто оголошуємо і заявляємо що ті сполучені кольонії суть і правно повинні бути вольними, самостійними державами, то є вольними від всяких обовязків зглядом британської корони і що вся політична звязь поміж ними і державою Великої Британії є і має бути цілковито зірвана і як вільні і самостійні держави мають цілковиту силу виповідати війну, завязувати мир, входити в Союзи, основувати торговлю і робити другі діла і речі до яких самостійна держава має право, а на підмогу сеї декларації, полягаючи на поміч Святого Правидіння, ми разом заприсягаємо для спільного добра посвятити жите, маєток і гідність.

Як дістати горожанські папери.

Щоби остати горожаном Сполучених Держав в Америці треба: 1. замешкати безперервно пять літ в Сп. Державах; 2 треба уміти по англійському; 3 не можна бути анархистою ані визнавати засад многоженства; — 4 неменче двох ане більш сїм літ треба мати перші папери.

Перші папери або деклярацію береть ся в суді того повіта де чужинець переживає.

Другі „горожанські папери“ або петиція вносить ся не менче двох а не пізнійше сїм літ після зложеня деклярації. Петиція така мусить бути власноручно підписана і заприсягнена кандидатом і двома сьвідками, якими мають бути виключно горожани Сполучених Держав.

При першим папери платить ся один доляр, а при другим два. Тому самому законуви підлягають чужинці що не перейшли 18 літ життя.

В означенім речинци кандидат мусить явити ся в суді до переслухання і піддати ся іспитови який звичайно складаєть ся з слідующих питань.

Питаня — Questions.

What are the United States?
Що є Сполучені Держави ?

Under what form of government do we live ?

Який лад державний є в сїм краю ?

Who is the real ruler in the United States?

Хто володіє Сполученими Державами ?

Which is the highest law in the United States ?

Який є найвищий закон Сполучених Держав ?

What is the Constitution?
Що є Конституція ?

Who made the Constitution in the United States?

Хто творив конституцію Сполучених Держав ?

When was the Constitution of the U. S. made ?

Коли рішено конституцію Сполучених Держав ?

Where was it made ?
Де повстала ?

Відповіді — Answers.

The United States are a federation of 48 States and 3 Territories.

Сполучені Держави є союз 48 держав і 3 територій.

Under a Republican form of government.

Устрій републиканський.

The people.
Нарід.

The Constitution.
Конституція.

It is the fundamental law by which the country is governed.

Се є основний закон яким править ся край.

The constitutional convention in 1787, Congress and the several States accepted it.

Конституційна конвенція 1787 р., Конгрес а опісля стверджена поодинокими державами.

On September 17, 1787.
17 Септембра, 17, 1787 р.

In Philadelphia.
В Філяделфії.

Питання — Questions.

Do you know the names of those States?

Як зовуться ті держави?

How can the Constitution be amended?

Як можна змінити Конституцію?

How has the Constitution divided the government.

Як Конституція поділила правительство?

Where is the executive power placed?

Хто справує владу виконавчу?

Where does the President reside?

Де переживає Президент?

Who elects the President?

Хто вибирає Президента?

How often is a new President elected?

Як часто вибирається президент?

Who can be elected President?

Хто може бути вибраний президентом?

What are his duties?

Які його обов'язки?

What power has the President?

Яку владу має президент?

Відповіді — Answers.

Yes: Maryland, New Hampshire, Massachusetts, Connecticut, Pennsylvania, Virginia, New Jersey, New York, Delaware, South Carolina, North Carolina, Georgia, Rhode Island.

Amendments to the Constitution must be proposed by a two-thirds majority of both Houses of Congress and approved by three-quarters of the States.

Зміна в Конституції може бути предложена двома третинами представителів обох палат, а три чвертини держав мусять на це згодитись.

In three branches: The Legislature or the Congress, the Executive branch, the President and Judicial branch, the United States Courts.

На три галузі, владу законодавчу або конгрес, владу виконавчу, президент і владу судову, Найвищий Суд Спол. Держав.

President.

Президент.

In Washington, District of Columbia.

В Вашингтоні, округ Колумбія.

Presidential electors, who are elected by the people of the United States.

Електори яких вибирає люд цілих Сполучених Держав.

Every four years.

Кожних чотири літ.

Every native born American not less than 35 years old, and must have been 14 years a resident within the U. S.

Кожний американець тут народжений не молодший як 35 літ і 14 літ замешкалий в Сполучених Державах.

He shall see that the laws are properly executed; he shall when necessary convene both Houses of Congress, or either of them on extraordinary occasion.

Має перестерігати щоби закон був порядно сповнюваний, в незвичайних случаях може скликувати одну або обі палати конгреса.

He can veto the laws made by Congress; he has the power of granting par-

Питання — Questions.

If no candidate receives a clear majority in the electoral college, who elects the President.

Хто вибирає Президента, если жаден кандидат не мае абсолютної більшости в елекційній колегії.

How is the Vice-President elected?

Як вибирається віце президента.

Can the President be removed from his office?

Чи президент може бути усунений зі свого уряду?

How?
Як?

Who tries the President?
Хто судить президента?

Who was the first president?
Хто був першим президентом?

Who is the present president?
Хто є тепер президентом?

What does the Congress consist of?

З чого складаєся конгрес?

What does the Congress do?
Що належить до конгресу?

Can the congress make the laws for all the States?

Чи конгрес може ухвалювати права для всіх Держав?

Відповіді — Answers.

dons for offences against the United States; he can with consent of the Senate make treaties with the other nations, and can appoint all officers of the United States. He is also commander-in-chief of the Army and Navy.

Він може покласти, „veto“ на ухвали конгресу, має власть праштати кару злочинцям, може за згодою сената заключати договори з другими народами і іменувати урядників Спол. Держав. Також є він найвищим вождом сухопутного війська і фльоти.

The House of Representative.
Репрезентацийна Палата.

In the same way as the president.
В той самий спосіб що й президента.

Yes?
Так?

By impeachment.
Через обжаловане о надужите власти.

The Senate.
Сенат.

George Washington.
Вошингтон.

W. H. Taft.
Тафт.

Of two Houses: the Senate and House of Representatives.

З двох Палат: Сенату і Палати Репрезентантів.

The Congress makes the laws for the United States.

Конгрес творить закони для Сп. Держав.

Yes: But only in matters which concern them all together such as war, coinage of money, the support of the army and navy, the delivery of mails etc.

Так: однак лише в справах що тикають ся усіх загально, як приміром війна, чекане гроший, удержане армії і фльоти, заряд поштою і т. д.

Питання — Questions.

How are the congressional district formed?

Як творять ся дістрикта конгреса?

Can the President present a bill from becoming a law?

Чи може президент перешкодити щоби яка ухвала не осягнула законної сили.

Does the Congress alone makes the laws?

Чи Конгрес сам рішає закони?

Must every law be signed by the President?

Чи кожний закон мусить бути підписаний президентом?

What does the Judicial branch of the U. S. government consist of?

З чого складаєть ся судове правління?

What are the duties of the U. S. Courts.

Які обовязки Найвищого Суду Сп. Держав.

Who appoints the United States Judges.

Хто іменує союзних судів.

How are other matters of government regulated?

Як полагоджуєть ся другі урядові справи?

Can one State make laws for another?

Чи може ухвалювати права одна для другої держави.

Відповіді — Answers.

The Congress allots to each State as many Representatives as it is entitled according to its population and the Legislature divides the State into districts.

Конгрес признає кожній державі представителів після числа людности а законодавна власть ділить державу на дістрикти.

He can veto it and in that case it becomes a law only if Congress passes it again with a two third majority.

Може заперечати а тоді тільки ухвала стає законом коли Конгрес еще раз прийме єї двома третими голосів.

No. The President must sign them.

Ні. Президент мусить їх підписати.

No. If the President retains a bill for ten days without signing or vetoing it, becomes a law.

Ні. Если Президент задержитъ яку ухвалу через 10 день без підпису і без запереченя то тим самим ухвала переходить в закон.

Of the United States Courts.

З судів Сполучених Держав.

They define the meaning of the Constitution, decide whether laws are constitutional or not, and try all offenders against the U. S. Laws.

Вони поясняють суть конституції, рішають чи закони противляють ся конституції або ні, і судять переступства союзних законів.

All federal Judges are appointed for life by the President with advice and consent of the Senate.

Звязкових судів іменує доживотно Президент з затвердженням Сенату.

Every State is making its own laws to govern itself according to the Constitution.

Кожда держава ухвалює сама собі права згідні з Конституцією і рядить ся ними.

No.

Ні.

Питання — Questions.

How are Senators elected?
Як вибираєть ся Сенаторів.

How many Senators are sent to Washington from each State?
Кілько Сенаторів висилає кожда держава до Вошингтону ?

How are the members of the House of Representative elected?
Як вибирає ся членів Палати Репрезентантів ?

How many Representatives are sent to Washington from each State?
Кілько Репрезентантів висилає кожда держава до Вошингтону ?

Who makes the State laws?
Хто, ухвалює права в стейті ?

How are the members of the Legislature elected?
Як вибираєть ся членів законодавної Палати.

Who is the chief executive of the State?
Хто є начальним управителем Держави.

How is the Governor elected?
Як вибираєть ся губернатора ?

What is the term of his office?
Який є речинець його урядованя.

What is the term of the office of State Senate?
Який є речинець урядованя Стейтового Сенатора ?

What is the term of the office of State Representative?
Який є речинець урядованя Стейтового Представителя ?

How are the Judges of the Supreme Court of the State elected ?
Як вибирає ся Судів Найвищого Суду в Стейті ?

Відповіди — Answers.

By the Legislature of each State ?
Через членів Законодатної Палати кождої Держави.

Two from each State.
Двох з кождої Держави.

By direct vote of the people.
Через загальне голосоване люду.

According to the population.
Відповідно до населеня.

The Legislature consisting of Senate and House of Representatives.
Власть Законодатна складаюча ся з Сенату і Палати Репрезентантів.

By the direct vote of the people.
Загальним голосованем люду.

The Governor.
Губернатор.

By the direct vote of the people.
Загальним голосованем люду.

Two years.
Два роки.

Two years.
Два роки.

Two years.
Два роки.

By the direct vote of the people.
Загальним голосованем людий.

Питання — Questions.

If admitted to citizenship what privileges have you?

Які маєте права если станете горожанином?

Have you read the Constitution of the United States?

Чи читали Конституцію Сполучених Держав?

Where you are about to become a citizen you take an oath called the oath of allegiance.

Заки останете горожанином зложите присягу приналежности?

Are you a member of any organization opposed to the principles of our government?

Чи Ви є членом якої організації противної засадам тутешного ладу державного.

What is the meaning of the stars and stripes on the United States flag.

Яке значіне мають звізди і смуги на прапорі Спол. Держав.

Сі питання і відповіді суть подані тут лише як взір. Річ природна що кождий судия може ставляти питання після виодоби та і не подає стільки питань що тут виказані, всеж таки головні питання завсїгди обертають ся побіч знаня тутешної Конституції. -- Також не подавали ми тут виговор англійського вважаючи що не сьвідомий англійської мови ніколи не з'уміє достаточно виговорити англійські реченя при помочи фонетичного виговору руськими буквами. Найлучше зробить читач если не знаючи виговору деяких слів запитає інтелігентного американця і пильно прислухаєсь до його виговору. Ми певні, що жаден американець не відмовить ся від сего.

Усі натуралізовані горожани Спол. Держав в часі побуту за границею мають право до такої самої особистої опіки і опіки майна як і тут роджені.

Також жінки і малолітні діти уважають ся горожанами сего краю що і батько. Право однак застерігає, що діти уроджені в Сп. Державах уважають ся за горожан сего краю хотяй навіть батько не був натуралізований.

Відповіді — Answers.

All the privileges of a native born citizen, except that naturalized citizen cannot be elected President or Vice-President of the United States.

Усі права горожанина уродженого в сій державі з винятком, що натуралізований горожанин не може бути ані Президентом, ані Віце-Президентом Спол. Держав.

Yes.

Так.

I swear to stand by and support the Constitution and Laws of the Country and to State and to fight for the Country in time of war.

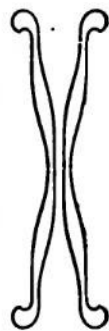
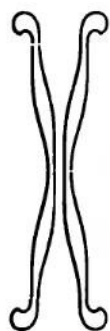
Присягаю боронити і хоронити Конституцію і права так Краєві як і Стейтові а в случаю війни стану бороти ся за сей Край.

No.

Ні.

The Stripes represent Faith, Hope and Love and the Stars represent several States.

Смуги означають Віру Надію і Любов а звїзди поодинокі держави.

Михайл Сервітус.

З КНИГИ ЖИТЯ

Поборюй гнів лагідністю, зло добром,
скупарство щедрістю, лож правдою.

Жадна ціль не може оправдати лож.

Силою добра не вчиниш.

Відповідай добром на зло, а тоді уби-
ваеш в злім чоловіці вдоволене яке досягає
через своє зло.

Вік мій перейшов, а дней у Бога не
убуло.

Розум не терпить віри, а віра розуму.

Коли любиш — люби дуже
Коли гроиш — не жартуйже
Як бавиш ся то без смутку
Як сумуєш — то лиш в кутку.

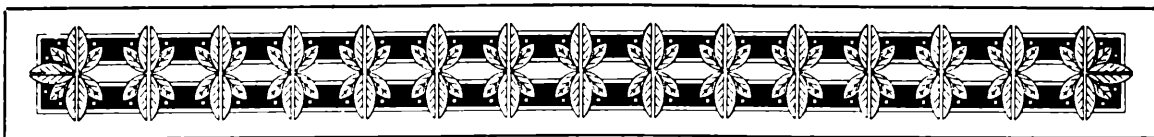
Не всегда те в серці, що на язиці.

Гарну радоньку давали
Всі товариші мені:
„Трошечки зажди ти, друже!“
Так казали всі вони.

Ждав од їх я запомоги
І без хліба я—б пропав,
Та одна людина добра
Помогла—і жить я став.

Добрий, славний чоловіче,
Дав ти їсти, дав і пить,
І ніколи не забуду
Я тебе, ані на мить.

Хтів би я тебе, мій друже,
Міцно, міцно обійнять,
Та не можу... бо не можу
Сам себе поцілувать.

Читанка для молодіжи і старших

Знаний композитор Бетовен зайшов у реставрант пообідати. Зі списку страв вибрав дещо і очікуючи почав писати на картці новий музичний твір. Коли служачий приніс супу, композитор заявив що по друге обідати не думає, заплатив і вийшов.

Славний астроном XVIII стол. Барнаба Оріані родився в бідній семі. Любов до науки і сила волі поставила його на високім становищу. Могучий в ті часи Наполеон писав до него письма, но він не гордився тим. Коли предложили йому єпископство він сказав: Не могу прийняти, мені треба дивитись в телескоп на звізди а тоді митра буде падати з голови.

В давнину жив грецький мудрець Діоген звав ся. Він учив що нещасте походить від привязання до туземських річий. Если не жадаеш богато, обходиш ся лише необхідним, то не буде і нещастя, бо щожмаєть ся до утрати. Про него розказують що він жив у бочці і не мав жадної річи окрім ковбика на воду. Но коли побачив, що мальчик не воду пригорщою він кинув і ковбок. Розказують також що коли його відвідав цар Александер Македонський і після розговору запитав чи дечого йому не потрібно,

Діоген сказав: Відступись від сонця, бо заслонив мені його світло.

Англійський вчений Томсон упевняє, що в недалекій будучности лучі сонця принесуть людскости великі прислуги. Коли вичерпають ся запаси земні для порушувания машин чоловік возьметь ся черпати енергію сонця для свого ужитку. Коли почнемо послугуватись сонцем то осередок промислу перенесеть ся в країни, найбільш богати сонцем і тоді пуці сагари можуть показати ся найбільше оживленем центром цілого світа.

$$1 \times 9 - 2 = 11$$

$$12 \times 9 - 3 = 111$$

$$123 \times 9 - 4 = 1111$$

$$1234 \times 9 - 5 = 11111$$

$$12345 \times 9 - 6 = 111111$$

$$123456 \times 9 - 7 = 1111111$$

$$1234567 \times 9 - 8 = 11111111$$

$$12345678 \times 9 - 9 = 111111111$$

$$1 \times 8 - 1 = 9$$

$$12 \times 8 - 2 = 98$$

$$123 \times 8 - 3 = 987$$

$$1234 \times 8 - 4 = 9876$$

$$12345 \times 8 - 5 = 98765$$

$$123456 \times 8 - 6 = 987654$$

$$1234567 \times 8 - 7 = 9876543$$

$$12345678 \times 8 - 8 = 98765432$$

$$123456789 \times 8 - 9 = 987654321$$

ПРО ПРИЧИНИ ХВОРИТ

Недуга — се забуренє в властивостях і чинностях органів. Збоченя сї виступають або надто виразно, або потягають за собою дуже малі явні зміни. — Хвороти розрізняємо на:

Механічні впливи: зломане кости, зранене, в наслідок проби́тя або окалічення ножем постійний утиск ноші, аж до зміни форм і т. и.

Хемічні впливи: спалене їжнїці наслідком випитя їдкої отруї,

затроєне через спожитє несвіжого мяса, затроєне оловом через уживанє кухонного начиня з лихою оловяною поливою, проволочне затроєне живим сріблом, тютюном і т. д.

Дуже важним є звироднїня органів в наслідок постійного, надмірного уживаня алькоголю. Через се повстакть зміни майже всіх органів: заник нирок і печінки, побільшенє серця, жолудкові недуги, квшок, мозку, нервів і т. д.

Фізикальні впливи: за високі і за низькі температури, рани з попеченя, відмороженя, соняшний удар, простуда і електричні впливи, грім і т. д.

Недостача поживи. Їрак відновітного корму, свіжого возду-

ха і соняшного світла впливають дуже шкідливо на організм.

Пересиченє. Надмірне споживанє товщєвого і лучного корму може допровадити до отпlosti, а споживанє надто обильних і нестравних страв до розширеня жолудка. Споживанє за много пливів (пива) спричиняє розширене серця.

Надмірне напруженє органів. Кожний орган терпить

в наслідок надмірного напруженя; однак напруженє, по яким наступає відповідний одпочинок не є так шкідливий. Возмім приміром напруженє мозку без достаточною відпочинку, потягає за собою тяжкі нервові і умові недуги.

Недостаточне уживанє органів і вплив недужих органів на

здорові. Постійне уживанє поодиноких органів є доконче потрібне для поддержаня їх функций.

Душевні впливи. Безстанна журба, несподіваний перестрах, спричиняє корчі поражене а навіть смерть. Сильний душевний біль у людий склонних до недуг нервових, доводить до збоченя душевого, божевілля.

Скелет голови.

Унасліджене. Деякі родини унасліджують всілякі каліцтва і недуги, як: гостець, мігрена, за- бурення душевні, нарости і т. п.

Закажене. Богато є родів за- казної недуги. Найчастішою одна- че причиною є дуже малі, видимі доперва дрібновидом живучі сотворія. Вони називають ся мікроор- ганізмами, або мікроба- ми. Їх ділять після ви- гляду а також після ді- ланя на людські і зви- рячі тіла, на шкідливі і не шкідливі, себто такі що викликають не- дуги і такі що не ви- кликають.

В цілім проводі кор- мовім від ями устної аж до відходниці зна- ходять ся мільярди мі- кродів, що не викли- кують ніяких недуг, а противно сповняють ду- же корисну роботу, пе- реробляючи до решта складові части нашої поживи, з якими соки травлення не дали собі ради.

Найважніші мікроби, що спричиняють недуги є:

а) кульочки (коки) — вони спричиняють роші- не (материзоване), ман- друочу рожу, запаленс очий (трахому) і інфлюензу;

б) прутні (бакцилі): карбункул, дифтерію, черевний тиф, чахотку, (сухоти) проказу і чуму;

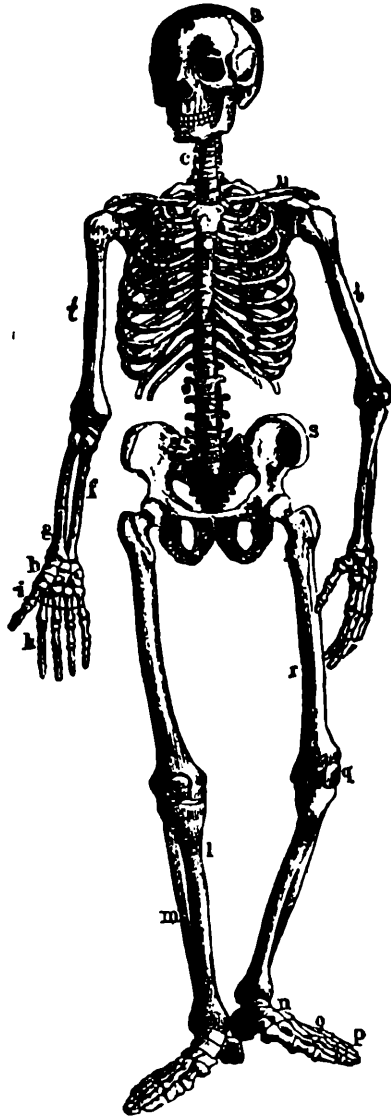
в) сверлички (спіріги): азійську холеру і наворотний тиф.

Є ще й інші висної будови жпвотинки, які спричиняють також недуги. Вони називають ся первені (протозої), і є причиною пронаси- ці (малярії, фебри) і деяких форм тропічної червінки (дзентерії).

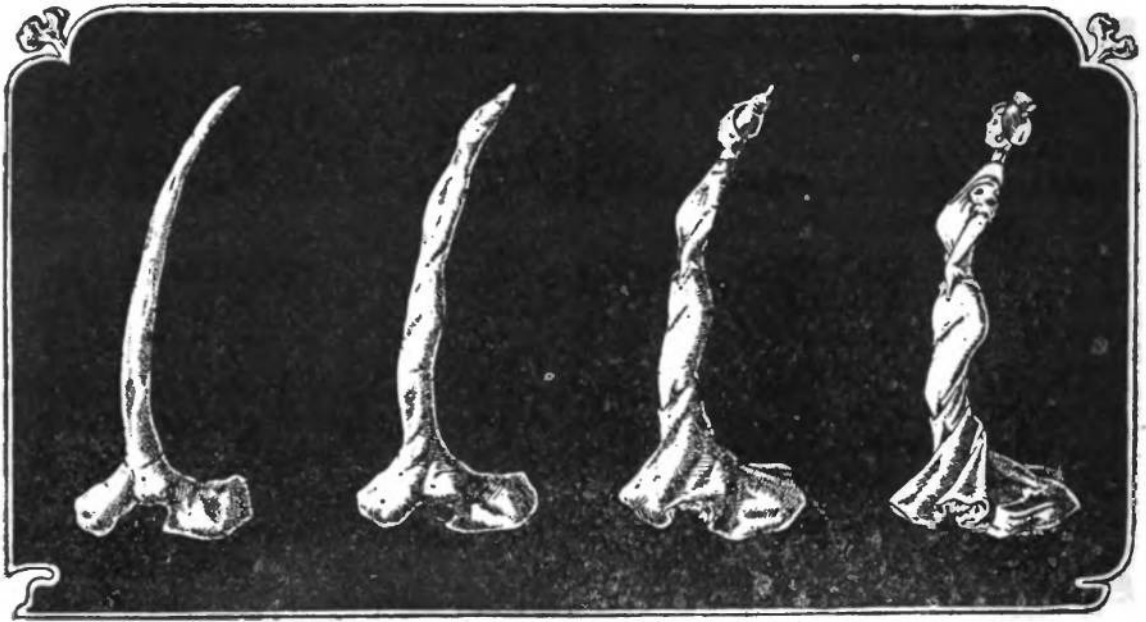
Деякі занедужаня бувають ли- ше в певних околицях та місцевостях прим. пронасиця луча: ся лише там де мочарис- тий ґрунт. Се походить відси, що зародні сеї недуги, переносять пев- ні комахи, які живуть на мочарах і через уку- шенс впускають до кро- ви недугу.

Ось ту з дебільше по- дано причини недуг не тому щоби поучити чи- тачів як радити собі з ними, але щоб затямив- ши стерегли ся їх еще тоді коли тіло здорове, відпорне всяким мікробам і здібне до борби з ними.

Пам'ятаймо раз на все що здоровля треба ша- нувати коли воно в нас а тоді певне багато не- дуг поминемо. Мірне жите, чистота і свіжий вождух се перші усло- вини. Но коли слу- чить ся хворість, тре- ба чим скорій ей запо- бігти шукаючи поради у сумлінного лікаря, який віддає ся виключно ей праці, але ніколи шукати захисту у всякого рода знахорів, ворожбитів та бабок, хо- тяті би про них слава йшла між ти- сячами кумів.

Скелет чоловіка.

ТВОРЕНЄ ЖІНКИ.

Коли творець всего міра захотів сотворити жінчину, оказалось що цілий матеріал стратив при твореню чоловіка. Однак се не засмутило його лица.

Він взяв світло місяця, гнучкість змії, трепет трави, свіжість листочка, ніжність цвітки, гладкість оленя, веселість пільних коників, слези хмар, змінність вітру, боязливість заяця, м'яккість пуха, солодість меду, жар огня, балакливість сороки і все те змішав разом, сотворив жінку і дав її чоловікові.

В недовгій час прийшов до творця чоловік і каже: Пане, те сотворіня, що дав ти мені, нищить мое життя. Вона не дає мені спокою, мучить мене, хоче щоб на ню все вважати, чого небудь плаче і забирає мені багато часу. Отже я прийшов віддати її тобі, бо не можу жити з нею.

Творець сказав: добре — і забрав її.

В тиждень пізніше приходить чоловік до творця і каже: Пане, я бачу, що мое життя є дуже самотнє, від коли я віддав тобі те сотворіня. Я нагадую собі як вона танцювала, співала, як дивилась з під ока на мене, бавила ся зі мною, обіймала мене, її усміх — се музика, вона була гарна щоб дивити ся на неї, і ніжна щоб диткнути ся її. Молю тебе дай мені її назад.

І творець сказав: дуже добре — і віддав жінку чоловікові.

Але не минуло і три дні а чоловік станув знова перед творцем, кажучи: Пане, сам не знаю як воно складаєть ся але після всього бачу, що з нею більше клопоту чим приемности. Тому прошу тебе, забери її собі.

Але творець сказав: Проч від мене. Досить вже того. Мусиш з нею жити як можеш. —

„Коли я з нею не можу жити“ — сказав чоловік.

„Але і без неї не можеш жити“ — і по тих словах відвернув ся плечима до чоловіка і взяв ся до своєї роботи.

Тоді чоловік сказав: Біда, що мені тепер почати? Ані з нею не можна жити ані без неї!“ —

ТУГА

Ой маю я на серденьку тугу
Одну жену виростає друга;
Щоби я за се в світі дала
Коб туга від серденька спала. Йоанна.

ОХ ТЯЖКО!

Ой жаль, ох тяжко,
На чужині блукати,
А ще тяжше панів ляхів
На рідній землі годувати.
Ляхів годуем, жидів одіваем
Самі мов сироти на чужині блукаем.
За гірку працю, за кров і труди
Ляхи косячікі будують
А наші діти голодні і босі
Під чужим тином горюють.
Зрадою забрали ляхи Русь Червону
А Москалі Вкраїну
За те пан-магнати дістали корону
А шляхта поменче віно.
Щоб не отворити руське серце, очі,
Українські школи спирають
А нашу кровю зрошену землю
Скрізь мазурами засівають.
За панські закони, цісарські податки,
Здирають послідну свитину
А нас голих, босих, темних простоволосих
Гонять мов мачоха дитину.
А прийдуть вибори жандарм крутить вуси
Багнетом хлопа страхає
Не світла їм треба але пасти гуси
І „свій“ і чужий так навчає. І. Сенюх.

БАЖАННЯ.

Краю мій, рідний краю!
До тебе вернутись,
Серцем пригорнутись,
Цілою душею бажаю.
Хоч тут не голодно, та кругом холодно
Бо чувство людське неначе спить
Тож серце моє мучить ся, болить
„До дому“ тьохкає в одно.
І рано і вечір рад надслухувать
Чи срібний мій потік десь не зажурчить
Чи не почую своїх пташат спів
Чи ненька сивенька у вікні сидить.
Назад, назад в село
До рідної хати бажаю
До давних веселих днів
Де райській пташат спів.
Домів, домів хочеть ся
Де своерідна пісонька лунає
Ось куди серце рветь ся
Ось куди вернутись бажає. І. Зазуляк.

ОКЕАН.

Океане, океане, який ти глибокий
А до того ще й дуже широкий
Ніби не видиш, гей не чуєш
А про те водні сили гуртуєш.
А скоро збереш їх досита
Розсилаєш їх по світу
Щоб природи твої діти
На час могли воду пити.
Напють трохи, відсвіжають.
Вищу силу прославляють:
Слава Тобі Духу божий слава,
Щоб сила Твоя ніколи не устала
Дай нам води здорової з глибини своєї
Щоб ми могли навчитись правди твоєї
А коли всі ми пізнаєм рідну свою маму
Згуртуємось усі разом як ріки в океану.
Океане, океане, генерале водний
Ти є синій. жовтий, а часом й чорний
Ти паном над сушею, не боїш ся лиха
З москаля і з Йосифа посміхаєш з тиха
Ти все готовий до війни, як коли захочеш
Розкажуєш волнам морским хочби о півночі
Не одну вже душу обняв ти хоч й не руками
Спустив на дно моря та прикрив філями
Сповнив волю вищу без жадної заплати
Океане, пане водний вчи правди глядати.

Подав С. Сисак

В А М Е Р И Ц І.

В Америці добре жити, як іде робота
Облечем ся, напієм ся, не бие мя псога.
Облечем ся яко пан, сяду собі на диван
Годинька мі клапат.
Стану горе, закурим си. файку тендеричку
Обуем си пекне шуси, ідем на вуличку.
По місті ся прохожам
Навіть си нич не думам
Яко пан, всьо в порядку мам
Годинька мі клапат.
Юж то мі нич не бракує
Єдна вец мі жите псує
Що мам в краю млада жену
Послат пінязі мушено
Але як достану пейду
Кус їй зашло кус скельтую
І юж не баную.
Пейду взяв і роздав
Десять пан газдови, трохи шинкарови
Післав гроші на шифкарту, крайнови свому
І не стратив і заплатив, та ще звищив тому.

Передав С. С.

О Й Д І Р.

Ой дір, дір, дір, лем бим пива пив
І так розмишлюю, і так роздумую
Кілько зафасую, вшитко пропуцую. С. С.

Збірку віршовань мав я охоту зібрати ширшу і подати до відома інтересуючим, та час і місце не дозволило мені сего вчинити так як сего я бажав би. — ок.

ГОЛОВНІ УРЯДНИКИ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ІВАН АРДАН,
редактор „Нар. Волі“

МАТВИЙ СЕМЕНЮК,
председатель

МИХАЙЛО БЕЛЯ,
писар

ІВАН ФЕДАН,
скарбник

МИХАЙЛО БАБІЙ,
організатор

Р А Д Н І

ЙОСИФ СЕНЮК,

ЮРІЙ КРАЙКІВСЬКИЙ,

ІВАН ТИШКО,

РУСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ І ЗВІТ КАСОВИЙ.

Два роки минє як гурток свідомих Українців після ганебної клеветляндської конвенції взяв ся боронити свою національну гідність та не зважаючи на посміхи ворогів і відвічальність перед менчим братом з вірою рішив ся основати нову підмогову організацію, в якій всі Українці мали б мати рівні права. І ось що доказала віра в перемогу над хижосєю. Доказала те що сейчас по Скрантонськїм з'їзді вступило 1692 членів а тепер після двох літнього істнованя числить 4683 значить ся в протягу так короткого часу зросла наша організація о три тисячі а що головїйше сповнила свої обовязки зглядом членів виплачуючи \$39,043.00 як посмертне і підмогу, як се бачимо з виказу.

Занотувати належить також що склад Головного Уряду тепер трохи відмінїйший, чим давнїше позаяк на річнїм засїданю прийнято до відома суспендацію П. Кирилюка заст. писаря і М. Довбенка радного і резїгнацію Е. Гвоздика редактора „Народної Волї“ а натомість добрано С. Сивака як радного а І. Ардана як редактора „Народної Волї.“ Також справа будови власного дому, що правда не йде скорою ходою та всеж таки нема потреби побоюватись щоб заснїтилась, але противно є надїя що в недовзі розвине свою діяльність. Також на річнїм засїданю гол. уряду призначено комісію статутову, яка має справляти статут нашого Союзу, так щоб став він ясним і точним у всіх справах. До комісії належать Ів. Ардан, Д. Хомині і Ів. Тишко. — Поданий звіт від початку основаня по копець сентембра 1912 р. найлучше говорять про розвій і стан маєтковий Р. Н. С.

місяць	приступило	виступило	літи	всїх членів	дохід	розхїд
1910 Падолист	1692	—	—	—	128165	10837
Грудень	402	119	121	1975	157415	50129
1911 Сїчень	173	30	145	2118	154805	42840
Лютїй	141	127	159	2132	159402	128740
Марець	212	57	171	2287	221336	45121
Цвїтень	102	145	170	2249	176533	240544
Май	430	282	173	2392	182980	107337
Червень	208	20	180	2580	247670	92860
Липень	268	40	196	2808	219505	325514
Серпень	370	177	181	3001	279615	219465
Вересень	191	227	218	3065	231388	231838
Жовтень	219	99	228	3185	320578	190285
Падолист	220	32	230	3373	380741	538799
Грудень	542	59	227	3856	314590	291085
1912 Сїчень	212	237	241	3831	303247	252597
Лютїй	140	135	265	3836	482474	278724
Марець	439	77	280	4198	436206	273574
Цвїтень	249	279	282	4168	430153	174852
Май	340	149	291	4359	411140	571096
Червень	212	207	287	4364	550409	85527
Липень	191	171	288	4384	473824	404065
Серпень	220	92	290	4492	480543	594858
Вересень	332	141	287	4683	471233	292409

\$7213952 \$5443696

Лишаєсь в касї \$1770256

Пожичка „Н. В.“ 50000

Загальна сума \$1820256

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНИХ УРЯДНИКІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЮРІЙ ХИЛЯК,

АНТІН КАНЯ.

ПАВЛО СЕРЕДНИЦЬКИЙ,

К О Н Т Р О Л Ь Н А К О М І С І Я

ІВАН ЗАЗУЛЯК,

ВАСИЛЬ ГРИШКО,

АНДРІЙ ГАВРИЛЯК,

Р А Д Н І

ГРИГОРІЙ ПАТИНОК.

СТЕФАН СИСАК.

МИХАЙЛО ПРОВОДА.

ВИПЛАЧЕНІ ПОСМЕРТНІ І ДРУГІ ПІДМОГИ.

РІК 1910.			
Відділ 17. Олифант, Па. грудень, по Івані Іваніцкім	1000	Відділ 7 Скрентон, Па. падолист, за утрату руки Семен Матвійв	200
РІК 1911.			
Відділ 20 МіКіс Раке, Па. лютий, по Михаїлі Яхвяк	400	Відділ 15 Голйок, Масс. падолист, по Луці Антонини	1000
Відділ 17 Олифант, Па. марець, по Івані Грабар	1000	Відділ 1 Олифант, Па. падолист, по Івані Гранковскім	1000
Відділ 2 Скрентон, Па. марець, по дитині Іван Ретушніті	15	Відділ 37 Скрентон, Па. грудень, по жені Василь Коваль	400
Відділ 5 Амбрідж, Па. апріль, по жені члена Вацлав Ридрих	400	Відділ 61 Маганой Цлейн. Па. грудень, по Іос. Бурда	1000
Відділ 5 Амбрідж, Па. май, по дитині Петро Менцель	22	Відділ 1 Олифант, Па. грудень, по Гр. Копицяньскім	1000
Відділ 1 Олифант, Па. юній, по свому мужові Афтані Настя Шелех	400	Відділ 7 Скрентон, Па. грудень, яко запомога Катерині Васильків	60
Відділ 1 Олифант, Па. юній, по Петрі Доманич	1000	РІК 1912.	
Відділ 1 Олифант, Па. юній, по Гаврилі Зінчак	1000	Відділ 19 Прайсбург, Па. лютий, по Семені Гузеляк	1000
Відділ 35 Вілк-Бері, Па. серпень, по Филімоні Дзюбьяк	1000	Відділ 32 Прайсбург, Па. лютий, за утрату ока Василь Бачинський	200
Відділ 56 МіКіс Раке, Па. вересень, по жені Петро Пальніті	400	Відділ 17 Олифант, Па. лютий, по Михайлі Кібала	1000
Відділ 56 МіКіс Раке, Па. Петро Вархоляк до краю запомога	180	Відділ 80 Рон, Па. лютий по жені Василеві Турнак	400
Відділ 53 Віппел, В. Ва. вересень, по Н. Гандзяк	1000	Відділ 7 Скрентон, Па. лютий, по жені Василеві Бутинець	400
Відділ 1 Олифант, Па. вересень, по жені Стефан Корбич	400	Відділ 4 Монессен, Па. марець, за страту ока Михайлі Малинчак	200
Відділ 1 Олифант, Па. жовтень, за утрату руки Войтіх Чміль	200	Відділ 72 Вандергріфт, Па. марець, запомога Антін Пэпіль	60
Відділ 4 Монессен, Па. жовтень, по жені Павло Миккуляк	400	Відділ 70 Діксон Сіту, Па. марець, по Юрію Мішковіц	1000
		Відділ 24 Бутлер, Па. марець по жені Гаврилі Дуткевич	400
		Відділ 75 МіКіс Раке, Па. цвѣтень, по Андрею Борейко	1000

ВИПЛАЧЕНІ ПОСМЕРТНІ І ДРУГІ ПІДМОГИ.

Відділ 41 Філадельфія, Па. май, по Івані Кречковским	1000	Відділ 2 Скрентон, Па. серпень за помози для Павла Гевко	100
Відділ 1 Олифант, Па. цьвітень, по членкині Марії Жінеской	1400	Відділ 4 Монессен, Па. вересень, по Мих. Крамар	500
Відділ 70 Діксон Сіту, Па. май, членкиня по мужови Івані, Зофія Скібіцка	1400	Відділ 83 Тейлор, Па. вересень, по Івані Тремко	1000
Відділ 37 Скрентон, Па. май, по жені членкині Николай Добрянський	1400	Відділ 2 Скрентон, Па. жовтень, за страту обох очей Івані Коваль	500
Відділ 74 Когус, Н. П. май, за помози Мих. Невідомскому	100	Відділ 56 Мікіс Раке, Па. жовтень, по жені Мих. Пацканік	400
Відділ 2 Скрентон, Па. юлій, за помози для П. Голембовского	100	Відділ 47 Смок Рон, Па. жовтень по жені Антін Клим	400
Відділ 1 Олифант, Па. юлій, по Михайлі Кузмич	1000	Відділ 69 Аборн, Н. П. жовтень, вдові по Волод. Панвч	1000
Відділ 2 Скрентон, Па. юлій, по Тамі Соколас	1000	Відділ 7 Скрентон, Па. жовтень, вдові по Івані Шулецьким	1000
Відділ 35 Вілкес Барі, Па. юлій, по Гарасимі Гско	1000	Відділ 6 Олифант, Па. жовтень, достала мати по своїй донці Анна Ванад з фонду діточого	146
Відділ 10 Перт Амбой, Н. Дж. серпень, по Івані Менцель	1000	Відділ 2 Скрентон, Па. жовтень, по членкині Марії Стефканя	1000
Відділ 25 Мікіс Раке, Па. серпень по жені Посифоги Гоцек	400	Відділ 26 Гомсгед, Па. жовтень яко за помозга Юрієви Сецьковскому	120
Відділ 86 Блеквуд, Па. серпень, по жені Петрі Мельничук	400	Відділ 7 Скрентон, Па. жовтень, по Ігнаті Гавалєс для вдови і сиріт	1000
Відділ 32 Прайнебург, Па. серпень, по Осипови Бачиньскому	800	Відділ 43 Буфало, Н. П. жовтень, за помозгу в хоробі Стефані Мигаль	120
Відділ 51 Белвил, Ілл. серпень за помозга Анні Заноточної	120	Відділ 35 Вілке-Бері, Па. жовтень, по Николі Ярош	500
Відділ 18 Гарднер, Мас. серпень, по Антонію Баранович	1000		
Загальна сума по смертного і підмог виплачена членам виносить \$39.043.00			
З того по смертне:			
\$37.100.00 по дорослих.			
1,760.00 підмоги.			
183.00 по дітях.			

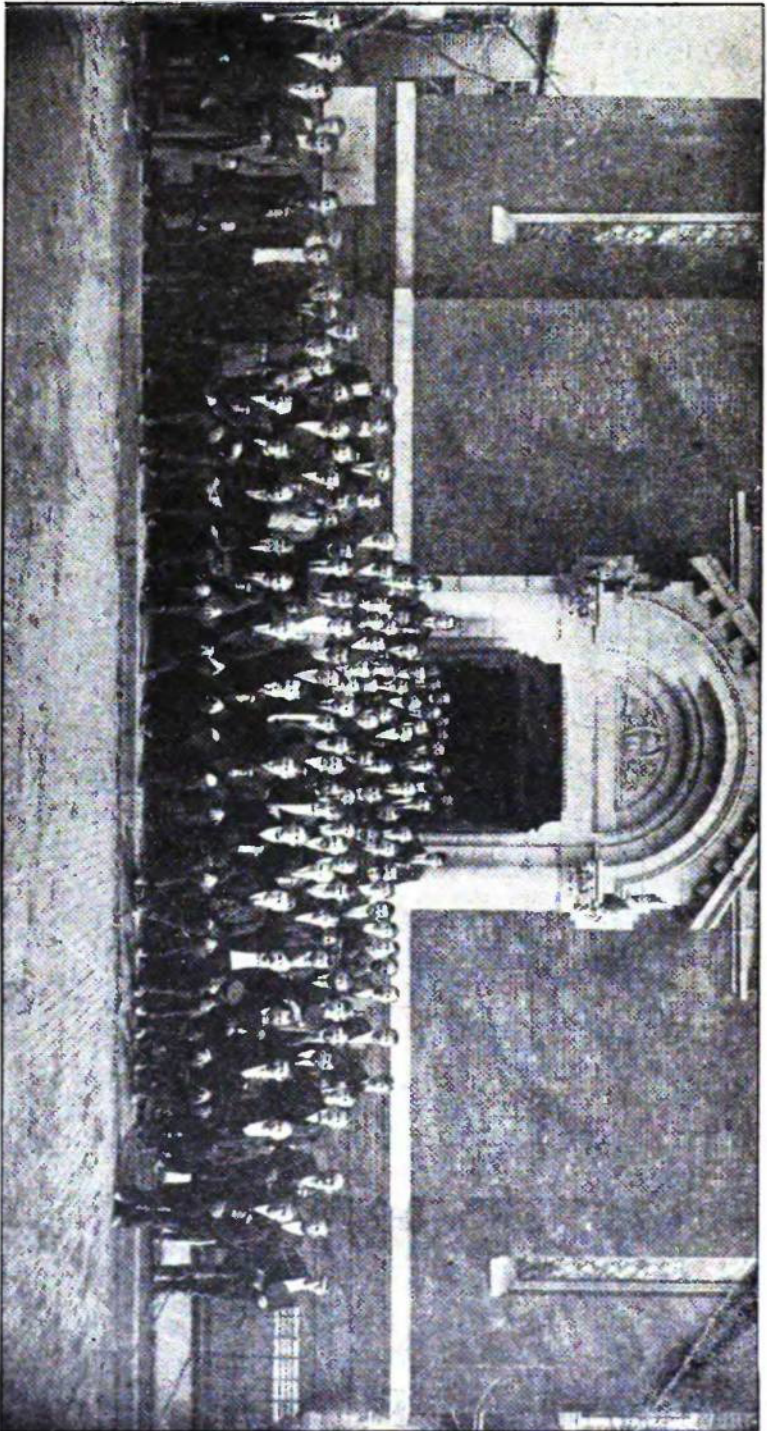
ЗВІТ КАСОВИЙ „НАРОДНОЇ ВОЛІ“

1911 Червень	607.16	640.70	
Липень	895.41	843.07	
Серпень	460.03	228.16	
Вересень	432.03	484.80	
Жовтень	613.92	291.04	
Падоліст	445.57	419.47	
Грудень	447.13	511.25	
	3901.25	3418.49	482.76
1912. Січень	641.70	1349.81	
Лютий	838.16	553.52	
Марець	658.62	789.64	
Цвітень	511.28	455.53	
Май	1051.56	485.33	
Червень	630.47	523.58	
Липень	573.98	579.96	
Серпень	1041.86	727.35	
Вересень	621.73	837.78	266.86
	10470.61	9720.99	749.62

За часопис від Р. Н. С.	5880.76	
Роботи друкарські	2597.21	
Оголошення	731.04	
Передплата	87.06	
Другі доходи	674.54	
Пожичка	500.00	10470.61
Персонал друкарні	3664.45	
Друк і папір	2767.34	
Am. Type Foundry чер.	1182.95	
Почта, рент, папір і др.	2106.25	9720.99

Хоч побіжно належить згадати також про розвій часописний Р. Н. С. І так сейчас по скрентонським з'їзді наша організація переняла часопис „Шершень“ яку видавав В. Гришко. Від 1 січня 1911 р. „Шершень“ побільшив формат і почав виключно займатись справами Р. Н. Союзу і таким робом часопис велась до 15 червня 1911 р. Опісля згідно з ухвалою Конвенції Р. Н. Союз утворив свій власний орган під назвою „Народна Воля“ якій почав виходити в початках на чотири сторони до кінця жовтня 1911 р. а опісля на вісьмох. — По резигнації Е. Гвоздика, члени уряду навчені досвідом давніших і теперішних часів та з огляду демократичної господарки і практичної економії рішили вести господарку на комітетах, які малиб старатись про розвій друкарні розуміє ся в порозуміню з Головним Виділом Р. Н. С. В Комітет увійшли: Ю. Хиляк, В. Гришко, М. Беля, М. Бабій і О. Косовий а опісля задля виїзду М. Бабія добрано Ю. Крайківського. Що система така є не тільки згідна з хвилями поступу але і корисна з боку материяльного про се найлучше говорить звіт касовий. Беручи на увагу що сей розвій материяльний перейшов в протягу не цілого півтора року буде ся відпорною відповідію для кожного, хто ворожо виступати важив би ся проти дотихчасового укладу господарки.

Братство Св. Івана Хрестителя, Відділ І Руського Народного Союзу, Оліфант, Іл.

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Відділ 1. Братство св. Йоана Хрестителя в Олифант, Па., засноване в октобрі, 1888 р. — Кільканайцять свідоміших поселенців згуртували ся тоді щоби нести взаємно собі поміч в случаю слабости або смерти. Першим председателем сего Братства був др. В. Сіменович, якій замешкує тепер в Чикаго і є председателем Просвітної Комісії Старого Союзу. В перших роках свого істнованя Братство се було в союзі з другими з головною седибою в Шенандоа, Па. — Так животгло воно ціле десятилітя і не набирало більшого значія задля вузкоглядної політики і церковних незрозумінь. 1900—1902 роки дали ся тяжко відчуті Братству а головнo через славетний олифантський процес в яким члени а зглядно уряд був втягнений в діяльну участь в боротьбі московсько церковним шовінізмом. В тих щоб так сказати особисто парохіяльних часах найтяжше потерпіла братська каса, — бо кільканайцять сот долярів. Доперва опісля коли заняли ся братством енергічні патріоти як Ю. Хиляк, О. Ковтко, Д. Хомин і другі, Братство починає розвиватись і показувати житеву силу. Замітний також рік 1910 по клевеландській конвенції, так званій „чорній“, де змінено характер національний старого Союзу, на чисто церковний. Братство се, було перше яке стануло боронити гідність народного прапора і через те стало відділом першим нового Р. Н. Союзу. Нині Братство числить 385 членів, з того 342 членів належить до нового Р. Н. Союзу. Готівки в касі находить ся \$2000.00 а \$1400.00 пожичка на перший моргіч, отже разом \$3400.00. Належить ся згадати і то, що

Братство жертвоvalo 100 долярів на будову дому Р. Н. Союзу. Ось тут подаємо виказ запомог від заснована Братства по нинішній день:

1889,	117.80—1890,	171.50
1891,	40.00—1892,	170.00
1893,	490.00—1894,	517.15
1895,	372.00—1896,	639.00
1897,	669.00—1898,	415.00
1899,	571.50—1900,	502.00
1901,	338.00—1902,	525.00
1903,	730.00—1904,	1234.00
1905,	570.00—1906,	460.00
1907,	1175.00—1908,	820.00
1909,	1200.00—1910,	1159.00
1911,	835.00—1912,	615.00
Разом		14335.95
На похорони		1911.00

Загальна сума 16246.95 Шістьнайцять тисяч, два сто сорок шість долярів і 95 ц. виплачено потребуєчим. Се не благодітка а поміч нещасним членам поселенцям. Супроти тої суми підмогою як глупим виглядає тверджене деяких нерозсудних крайнів, що їм організації не треба. Тому кождей Русин повинен належати до Братства а заразом Р. Н. Союзу.

Ю. Хиляк, председатель,
М. Вільха, заступник,
Д. Хомин, писар фінансовий
А. Гавриляк, писар рекорд.
Я. Гриненько, скарбник,
П. Ющак, заступник,
О. Ковтко, контрольор,
С. Муранка, „
І. Смакула, „
М. Вільха, капітан,
С. Шкірпан, гол. доз. хорих.
(Диви фот. на стр. 184.)

Відділ 2. Т-во ім. Івана Гонти, Скрентон, Па. Засноване 19. августа 1905 р.
Ник. Дутчак, голова,
Тома Урманець, скарбник,
Теод. Язвінський, писар.

Відділ 3. Т-во „Любов“.
Тейтор. Па. Основане 23. новембра, 1910 року.
С. Сенюк, председатель,
П. Головчак, скарбник,
Е. Вольф, писар фінанс.
Д. Бойко, писар рекорд.
І. Чернявський, організатор.

Відділ 4. Бр. св. Івана Хрестителя, Монессен, Па. Основане 29. червня 1902 р.
А. Цимбала, голова,
Й. Кошиковський, заст.
А. Цуприк, скарбник,
Т. Пішко, заступник,
М. Кунька, писар,
І. Фіялка, контрольор,
С. Воробель, „
Г. Паславський, „
А. Цимбала, тростіс,
С. Цимбала, „
Д. Цуприк, „
Г. Охота, капітан,
А. Михавко, хоружник,
Г. Хань, дверник,
М. Стислий, опікун хорих
І. Петрак, „ „
І. Кобан, „ „
Т. Городиський „ „

Відділ 5 Братство Ап. Петра і Павла в Амбрідж, Па.

П. Косарич, секретар.
Відділ 6 Сестрицтво св. Юлії в Олифант, Па. Основане в Октобрі 1911 р. Сестрицтво складає ся з 20. поважних членкинь давнійших поселенців і своїми вкладками точно підпомагають сестриць в случаю хвороти. Каса сестрицтва не має великих засобів, однак є надія що в будучности Сестрицтво розвине свою діяльність, а тим робом саме собою зросте.

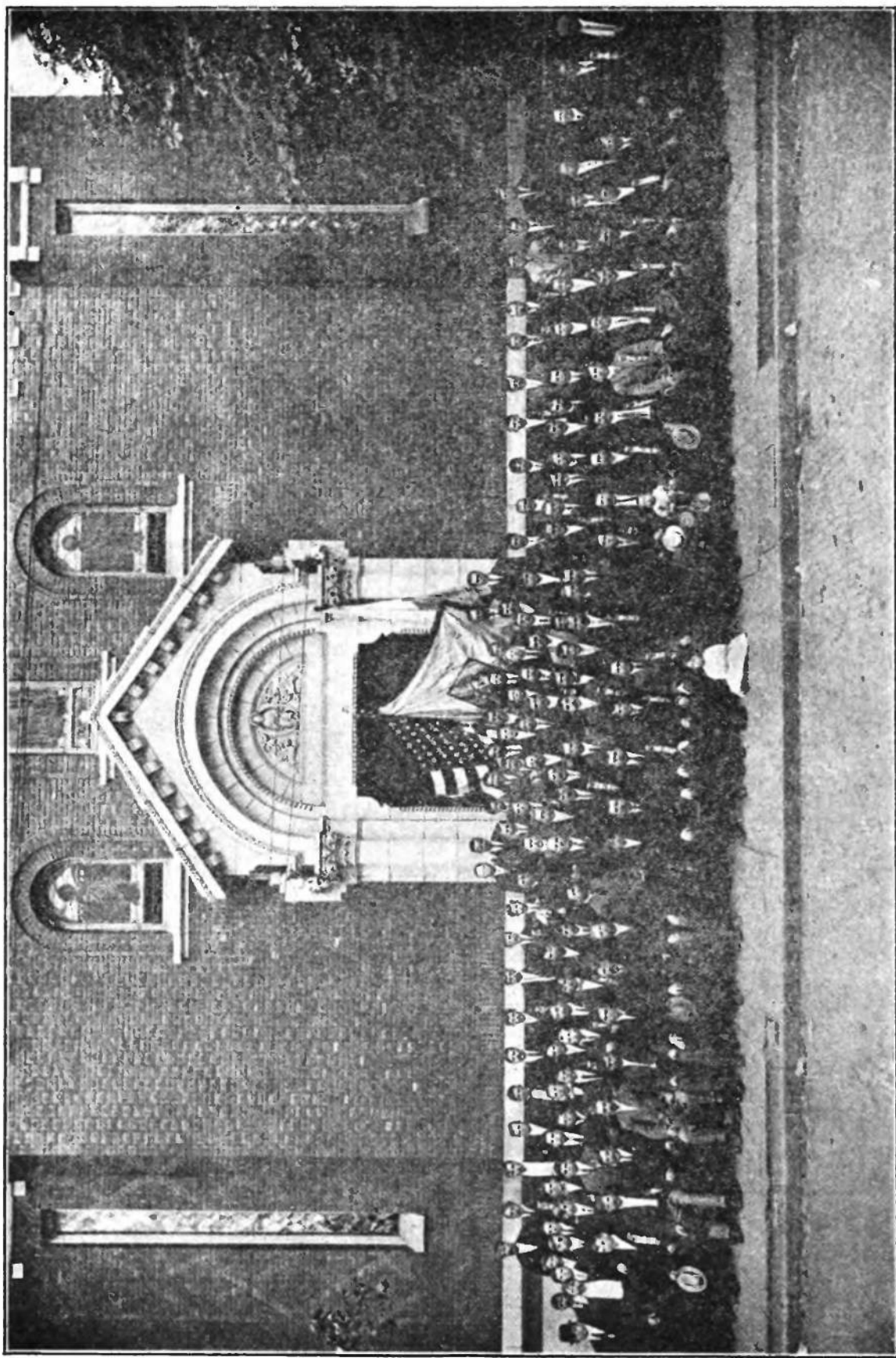
П. Клімаш, председателька,
Е. Борсук, касієрка,
К. Винник, секретарка.
Відділ 7 Бр. Добрий Самарянин, Скрентон, Па.
В. Бадан, голова,
Ів. Васильків, секретар.
А. Пуховський, скрб.

Відділ 8 Т-во Запорожська Січ, Меріден, Конн.
Т. Смалко, секретар.

Відділ 9 Бр. Ап. Петра і Павла, Геркімер, Н. Й., Основане в серпню, 1905 р.
П. Дюс, голова,
П. Янко, містоголова,
І. Луцишин, писар,
А. Крібер, скарбник,
М. Рапач, контрольор,
М. Бурчицький „
С. Ковальчук, опікун хорих

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

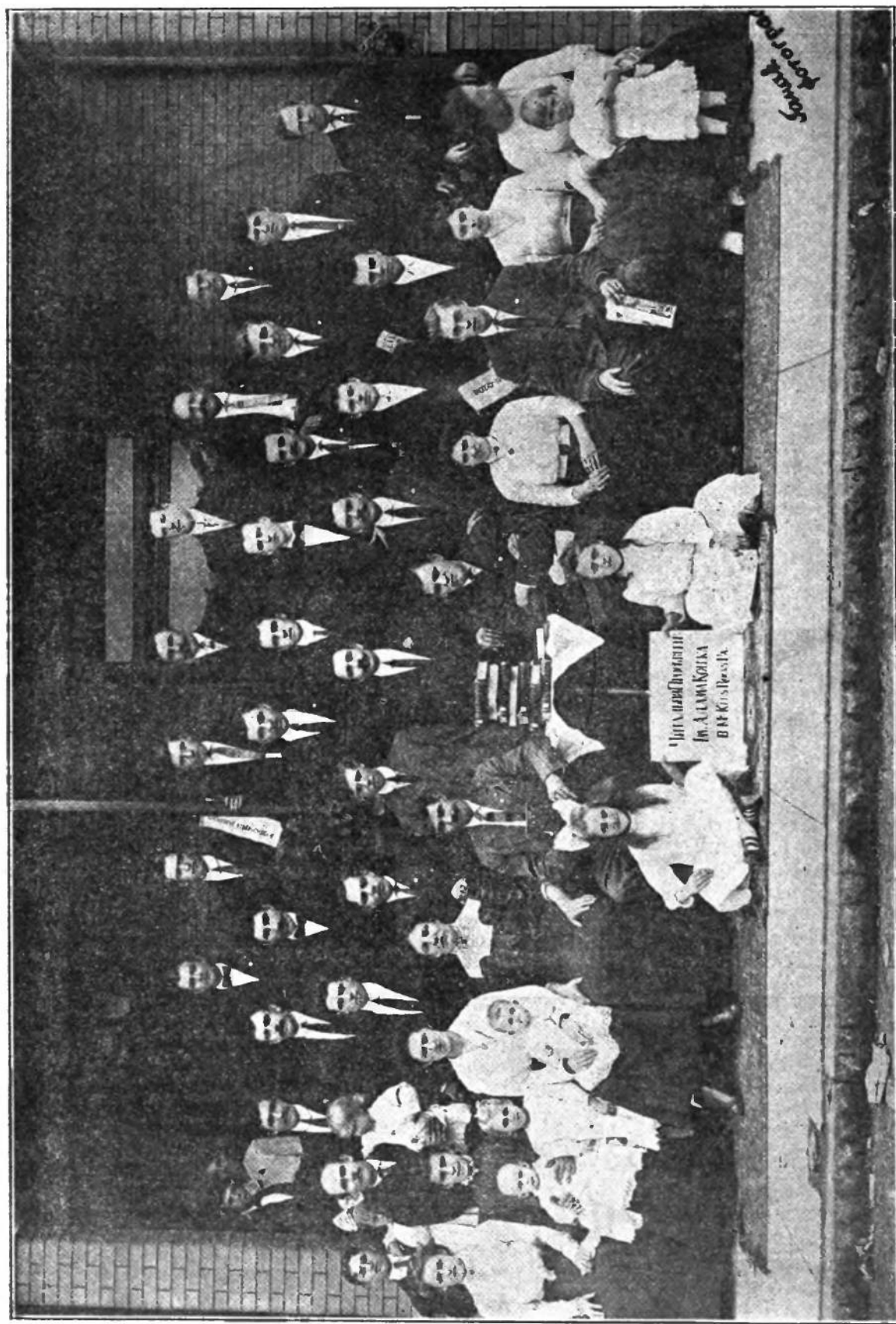
- С. Хвосоюк, опікун хорих
Ф. Дружка, хоружний,
П. Пузіновський, отаман,
І. Банковський, дверник.
- Відділ 10 Бр. сьв. Михаїла, Перт Амбой, Н. Дж. К. Пелешак, секретар.
- Відділ 11 Бр. сьв. Арх. Михаїла, Армбруст, Па. Основане 27 новембра, 1910 року.
О. Барняк, голова,
М. Павлишин, скарбник,
Д. Полянський, писар.
- Відділ 12 Бр. сьв. Арх. Михаїла, Кенонсбург, Па. Основане 3. серпня 1903 р. давніше належало до старорого Р. Н. Союзу.
І. Матюх, голова,
О. Гривка, скарбник,
В. Головач, писар.
- Відділ 13 Бр. Християнська Любов, Елмайра Гайтс, Н. Й. Основане 21. Октобра, 1910.
Г. Скалько, предсідатель,
А. Кохан, касієр,
М. Обуханич, секретар,
І. Шарак, контрольор,
П. Білінський, „
Мих. Москаль, „
П. Секела, опікун хорих,
Д. Шафран, капітан,
І. Рйопка, дверник.
- Відділ 14 Т-во ім. М. Січинського, Бутлер, Па. Основане 24 липня 1910 р.
Н. Кінаш, предсідатель,
Ю. Петрищак, касієр,
М. Марків, секретар.
- Відділ 15 Т-во ім. Тараса Шевченка, Голійок, Масс., Основане 16 жовтня, 1910 р.
Г. Янішевський, голова,
М. Провода, скарбник,
І. Процишин, писар.
- Відділ 16 Т-во Запорожська Січ, Кенонсбург, Па. Основане в серпни, 1900 р.
Г. Патинок, кошований,
М. Демчак, писар,
Г. Лазор, скарбник.
- Відділ 17 Братство Пр. Богородиці Оліфант, Па. (Диви фото. на стор. 187).
- Відділ 18 Т-во ім. Івана Франка, Гарднер, Масс., Основане в падолисті, 1910,
- М. Баранович, голова,
М. Булка, писар,
І. Булка, скарбник.
- Відділ 19 Бр. св. Василя Вел. Прайсбург, Па., Основане 22 юнія 1896 року.
О. Барняк, голова,
М. Фалат, секретар,
С. Турок, касієр.
- Відділ 20 Сестр. Пр. Богородиці, Микіз Ракс, Па.
- Відділ 21 Т-во Січ, Нью Кенсінгтон, Па. Основане 12 мая 1907 р.
О. Фецович, предсідатель,
В. Прокопик, заступник,
Г. Дідух, секретар,
Т. Климашко, заступник,
Ю. Мішталь, касієр,
В. Сич, заступник,
В. Волошин, контрольор,
І. Филипчак, „
Д. Карбаник, надз. хорих,
М. Різник, „
Я. Сич, хоружний,
А. Гусак, камендант,
В. Кузьмиха, ІІ. організ.
П. Зорена, дверник,
В. Коваль, „
- Відділ 22 Т-во ім. Тараса Шевченка, Детройт, Міч. Основане 13. листопада 1910 р.
М. Шумило, голова,
Й. Соя, скарбник,
І. Свідницький, писар,
Д. Підгайний, контрольор.
Й. Лазуркевич, „
Д. Підгайний, опікун хорих
Д. Шумило, організатор.
- Відділ 23 Бр. Пресьв. Богородиці, Бутлер, Па.
І. Шуль, писар.
- Відділ 24 Бр. сьв. Арх. Михаїла, Бутлер, Па. Основане 11 падолиста, 1902 р.
С. Когутанич, предсідатель,
І. Бунга, касієр,
Д. Теленцьо, секретар.
- Відділ 25 Бр. Апп. Петра і Павла, Микіз Ракс, Па. Основане в падолисті, 1906 р.
С. Пільховський, голова,
І. Фалл, писар,
А. Самборський, скарбник.
- Відділ 26 Бр. сьв. Михаїла.
Г. Глеба, писар.
- Відділ 27 Т-во Дністер, Бруклін, Н. Й.
А. Борщик, писар.
- Відділ 28 Т-во ім. Тараса Шевченка, Нью Йорк, Н. Й. Основане 4 грудня 1909 року.
І. Кучма, голова,
І. Мигович, заступник,
М. Снятинський, касієр,
С. Гладкий, заступник,
В. Бербець, писар,
О. Бальницький, заступник,
П. Яремчук, контрольор,
В. Маркевич, „
М. Стислий, організатор,
В. Маркевич, господар галі.
- Відділ 29 Сестр. Неп. Зач. Діви Марії, Амбрідж, Па.
К. Ставарська, писарка.
- Відділ 30 Т-во П. Дорошенка, Скрентон, Па.
Й. Коротош, писар.
- Відділ 31 Т-во Січ, Оліфант, Па. Основане 15 мая 1909 р.
А. Зубрей, предсідатель,
П. Химка, касієр,
М. Душний, секретар фін.
І. Пашук, секретар рек.
Ю. Юхняк, бібліотекар,
Г. Іванюк, опікун хорих.
- Відділ 32 Бр. сьв. Арх. Михаїла, Прайсбург, Па.
І. Духнич, секретар.
- Відділ 33 Т-во Мирослава Січинського, Чавнси, Па. Основане 4 грудня 1910 р.
І. Терпилевець, предсідатель,
Г. Білоус, секретар,
Д. Сарновський, заступник,
Т. Валевендер, касієр,
М. Щепинський, заступник,
І. Дучак, опікун хорих.
- Відділ 34 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Гінздейл, Н. Г.
І. Заворотний, писар.
- Відділ 35 Т-во Марка Каганця, Вилкс Бери, Па.
М. Музика, писар.
- Відділ 36 Т-во Подільська Січ, Нью Йорк, Н. Й. Основане 5 листопада, 1907.
І. Тишко, предсідатель,
А. Пилипчук, секретар рек.
В. Борак, секретар фінанс.
М. Гурський, касієр.

Братство Пр. Богородиці Відділ І7 Руського Народного Союзу Олифант, Па.

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

- Відділ 37 Т-во М. Січинського, Скрантон, Па. М. Кость, секретар.
- Відділ 38 Т-во Єдність, Нью Йорк, Н. Й. Основане 12 січня 1911 року. Н. Гжебінський, голова, Н. Секрета, писар, Т. Рекета, скарбник, С. Подвірний, контрольор, Ю. Маляр, опікун хорих.
- Відділ 39 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Чавнси, Па. Основане в 1911 р. М. Ільчук, предсідатель, І. Городецький, секр. і орг. В. Гелемей, касієр.
- Відділ 40 Бр. сьв. Василя, Лейквуд, О. Основане 20 фебруара, 1911 року. В. Момрик, предсідатель, З. Сайко, секретар, В. Чухрон, касієр.
- Відділ 41 „Т-во „Надія“ Філядельфія, Па. Основане 19 лютого, 1911 р. Наше Товариство, як багато других основало ся по звисній клевландській конвенції і приступило до нового Р. Н. Союзу, приймаючи в члени Русинів-Українців без огляду на погляди політичні і церковні. Завдяки енергічному старанню членів Товариство числить тепер 70 членів і платить пять долярів хворої підмоги а 50 долярів на похорон. Як розвиває ся наше Товариство про се най каже каса яка числить готового гроша понад 260 долярів — хто хоче в згоді і спгокою забезпечити себе в случаю хвороти най вступає до нашого Товариства, а заразом і до Р. Н. Союзу. І. Артимович, предсідатель, І. Демко, заступник, А. Кристиняк, скарбник, А. Вислоцкий, заступник, Н. Гром, писар, М. Туранський, заступник, Н. Шалабавка, контрольор, К. Конашевський, „ Д. Войдик, „ І. Вапняк, дверник, Я. Петерикович, мир. судія Н. Гром, організатор,
- Відділ 42 Бр. сьв. Николая, Сейри, Па. Н. Ханас, секретар.
- Відділ 43 Т-во Заокеанська Україна, Бофало, Н. Й. І. Колодій, писар.
- Відділ 44 Бр. сьв. Володимира, Нью Бритайн, Конн. Основане в марті 1911 року. А. Роман, голова, Й. Гибай, заступник, Т. Бендза, скарбник, О. Мельник, заступник, Д. Герент, писар, В. Карбовник, заступник, І. Герент, контрольор, Н. Фесяк, „ М. Подобинський, оп. хорих М. Цапик, „ Й. Маслюх, дверник, И. Бендза, „ М. Селеман, організатор,
- Відділ 45 Бр. сьв. Михаїла, Йонгстанн, О. Ів. Буранич, писар.
- Відділ 46 Т-во Вільних Козаків, Нью Йорк, Н. Й. Основане в марцю, 1911 р. Т. Качмар, предсідатель, В. Малевич, касієр, К. Камінський, писар.
- Відділ 47 Т-во Молодих Українців, Смок Рон, Па. Основане 12 марта, 1911 р. Д. Фрич, голова, Ф. Шуманський, заступник. Н. Джмелик, скарбник, В. Макар, заступник, А. Клим, писар.
- Відділ 48 Т-во Максима Залізняка, Скрантон. Па. Основане 25 липня 1911 р. І. Кирилук, голова, Я. Стаднів, касієр, М. Няй, секретар.
- Відділ 49 Т-во Адама Коцка, Трентон, Н. Дж. Основане 16 априля, 1911 р. Причиною до заснованя сего Товариства була клевландська конвенція старого Р. Н. Союзу. Скоро тільки декотрі члени з Братства Ап. Петра і Павла довідали ся що організація е вже релігійною, старали ся разом з другими невдоволеними против того запротестувати, а властиво відступити
- від старого Союзу а приступити до нового. Так на першій мітингу вписало ся нас чотирнайцять членів а то слідуєчі: П. Ревага, А. Скоропад, П. Ботримчук, І. Білецький, Семен Шеремета, І. Гавришкевич, П. Лапец, П. Черкас. Олекса Чехут, С. Судол, С. Котольницький, В. Чехут, К. Пуцан. По виборі тимчасового уряду, ухвалено що товариство ма: називати ся ім. Адама Коцка а взяло собі за ціль ширити просьвіту помежи своїми членами. Товариство розвиває ся добре як також каса товариська стоїть повижше сто долярів. Засновалисьмо при боку Товариства і читальню до котрої принумерували кілька часописий і закупили деякі книжки. О. Чехут, голова, І. Патирига, заступник, П. Ревага, секретар, В. Юзва, заступник, К. Пуцан, касієр, С. Рихліцкий, заступник, І. Білецький, тростіє, П. Черкас, контрольор, В. Чехут, „ Г. Ботримчук, „ С. Судол, опікун хорих, Р. Ревага, організатор.
- Відділ 50 Т-во ім. Мировслава Січинського, Пітсбург, Па. Основане 4 цвітня, 1911 року. О. Бучак, голова, Г. Демида, заступник, Ф. Кульчицький, писар, Т. Кульчицький, заступник, Й. Тимочко, скарбник, Т. Ятцишин, опікун хорих, І. Милій, „
- Відділ 51 Т-во Єдність. Белевіл, Ілл. Основане в маю, 1911 року. Н. Сарлига, предсідатель. И. Запоточний, секр. і кас.
- Відділ 52 Розвязаний.
- Відділ 53 Т-во М. Січинського, Гвіпел, В. Ва. П. Мармаш, секретар.
- Відділ 54 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Ред Стар, В Ва. Основане 1. мая 1911

Читальня ім. Адама Коцка МІКІС ГРАКС, ПА.

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

<p>І. Гой, голова,
 Е. Ермола, заступник,
 М. Литке, скарбник,
 И. Кшивецький, заступник,
 І. Дежурка, писар,
 В. Сурко, заступник,
 В. Третяк, контрольор,
 Т. Гальтомин, „
 Т. Хариш, „
 Л. Мацук, опікун хорих,
 Ю. Чернига, „
 М. Вислоцкий, дверник,
 І. Дежурка, організатор.</p> <p>Відділ 55 Т-во Запороже за морем, Нью Йорк, Н. И. Основане в серпні, 1911.
 П. Павлусик, предсідатель,
 І. Дмитрук, заступник,
 Н. Мандзій, секретар фін.
 П. Яремко, сек. проток.
 Н. Вакула, скарбник,
 Д. Михальчук, заступник,
 О. Бенцал, контрольор,
 П. Заяць, „
 С. Молишка, опікун хорих,
 І. Ковтун, „
 И. Горбатюк, тростіс,
 М. Єдлинський, „
 І. Романишин, організатор,
 Т. Теплий, господар.</p> <p>Відділ 56 Бр. Пр. Богородиці, Микіз Ракс, Па. А. Бурка, писар.</p> <p>Відділ 57 Бр. сьв. Юрія, Джесеп, Па. І. Сенко, писар.</p> <p>Відділ 58 Т-во Запорожська Січ, Камден, Н. Дж. Н. Недільський, писар.</p> <p>Відділ 59 Поступове Товариство, Нью Йорк, Н. И. Я. Корнат, писар.</p> <p>Відділ 60 Неп. Зач. Пр. Діви Марії, Монесен, Па. Основане в січні 1909. р.
 Н. Янковська, голова,
 А. Солян, писарка,
 М. Маліняк, скарбник.</p> <p>Відділ 61 Бр. сьв. Михаїла, Маганой Плейн, Па. Петро Ходон, писар.</p> <p>Відділ 62 Бр. сьв. Михаїла, Сімсон, Па. Основане юлія 23, 1911 р.
 С. Пурик, предсідатель,
 Ю. Надурак, касієр,
 П. Петрович, секретар,
 Т. Іваськів, організатор.</p> <p>Відділ 63 Т-во ім. Миха-</p> | <p>ся Коханчика, Монт Кармель, Па.
 І. Голда, писар.</p> <p>Відділ 64 Т-во Т. Шевченка, Бофало, Н. И. М. Бурштинський, писар.</p> <p>Відділ 65 Т-во ім. Тараса Шевченка, Балтіморе, Мд. Основане 16 юлія 1911.
 С. Топольницький, скр. і орг.</p> <p>Відділ 66 Сестр. сьв. Анни, Олифант, Па. А. Кшивінська, писарка.</p> <p>Відділ 67 Бр. Ап. Петра і Павла, Едвардсвіл, Па. Д. Королишин, писар.</p> <p>Відділ 68 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Шенандоаг, Па. Основане 21 юлія 1911 р.
 М. Сметана, голова,
 М. Шубяк, писар,
 І. Терефенко, скарбник,
 С. Страк, дверник,
 І. Левчик, опікун хорих.</p> <p>Відділ 69 Бр. сьв. Димитрія, Аубурн, Н. И. П. Шевчук, писар.</p> <p>Відділ 70 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Диксон, Па. А. Товт, писар.</p> <p>Відділ 71 Сестр. Усп. Пр. Діви Марії, Маганой Плейн, Па. А. Боївка, писарка.</p> <p>Відділ 72 Бр. сьв. Тройці, Вандергрифт, Па. П. Гайдук, писар.</p> <p>Відділ 73 Бр. Добрий Самарянин, Лафлін, Па. Основане 20 августа 1911 р.
 Н. Храпцьо, предсідатель,
 Д. Хомка, касієр,
 І. Капустій, писар рекорд.
 М. Купер, писар фінанс.</p> <p>Відділ 74 Бр. Преподобного Максима, Когус, Н. И. М. Цілінський, писар.</p> <p>Відділ 75 Т-во Січ, Микіз Ракс, Па. О. Ленчицький, писар.</p> <p>Відділ 76 Сестр. сьв. Надії, Микіз Ракс, Па. Основане 24 септембра 1911 р.
 А. Кульчицька, голова,
 А. Салав, скарбник,
 П. Марціновська, секр.</p> <p>Відділ 77 Т-во Запорожська Січ, Дейтон, О. Основане в октобрі, 1911 року.
 Н. Кіра, голова,</p> | <p>С. Левкович, скарбник,
 А. Г. Біндер, писар.</p> <p>Відділ 78 Т-во ім. М. Січинського, Таер, Па. Основане 22 октобра, 1911 року.
 П. Федак, голова,
 М. Кравчик, заступник,
 М. Афтанас, писар фін.
 С. Шпіляр, заступник,
 І. Маршалок, касієр,
 К. Сарніцкий, заступник,
 В. Шияльський, контрольор,
 І. Когут, „
 М. Кравчик, „
 А. Петрович, опікун хорих,
 А. Корпа, „
 К. Луцевич, дверник.</p> <p>Відділ 79 Т-во Адама Коцка, Нью Йорк Сити. Основане 7 октобра 1911 р.
 М. Лужецький, предсідатель
 І. Терлецький, секр. фін.
 Т. Федчишин, скр. рек. і орг.
 І. Тарнопольський, касієр.</p> <p>Відділ 80 Покров Пр. Богородиці, Рон, Па. Основане в октобрі 1911 р.
 Т. Цірка, голова,
 Т. Гулик, заступник,
 Г. Озога, писар,
 Н. Яношак, заступник,
 П. Сивулич, скарбник,
 Н. Галайда, контрольор,
 Г. Каплун, „
 А. Юрчак, „
 І. Інґльот, опікун хорих,
 І. Пашкевич, „
 К. Ларентович, дверник.</p> <p>Відділ 81 Сестр. Пр. Тройці, Йонґставн, О. І. Стец. писарка.</p> <p>Відділ 82 Т-во Українські Козаки, Бруклін, Н. И. Основане 9 вересня 1911 року. Товариство наше хотія засноване не давні часи, однак має у себе все що принадлежить, чартер, статути, печатка і другі річи а що найважнійше готівки 170 дол. та і те що уряд готовий все точно виплачувати підмогу своїм потребувачим товаришам.
 Л. Товпишка, предсідатель,
 С. Бемко, касієр,
 О. Стефанишин, секр. фін.
 Т. Попадюк, секр. проток.
 О. Биць, тростіс.</p> |
|---|--|---|

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Уряд Товариства Українських Козаків в Бруклін, Н. Й.
 Беручи з права: перший ряд Лука Толпишка, предсідатель Стефан Бемко,
 касієр. другий ряд Олекса Стефанишин, секретар фінансовий, Трофим
 Попадюк, секретар протоколярний, Онуфрий Биць, тростіст.

Відділ 83 Бр. сьв. Отця
 Николая, Тейлор, Па. Осно-
 ване в листопаді, 1911 року.
 П. Михайло, предсідатель,
 Т. Шумейко, секретар,
 Ю. Кінцель, касієр.
 Відділ 84 Т-во Єдність,
 Генриета, Окла. Основане
 14 листопада 1911 року.
 И. Юриста, голова,
 А. Смеречанський, писар.
 І. Ганкевич, касієр,
 Відділ 85 Т-во Богдана
 Хмельницького, Мікізпорт, Па
 І. Бойко, писар.
 Відділ 86 Бр. сьв. Гри-

гарія Богослова, Блеквуд,
 Па. Основане в лютому 1911.
 М. Кіцак, голова,
 Н. Гевчук, секретар,
 А. Погар, касієр,
 С. Бандира, контрольор,
 К. Іванчак, "
 Відділ 87 Сестрицтво
 сьв. Анни, Гомстед, Па.
 Г. Гроздович, писарка.
 Відділ 88 Бр. сьв. Отця
 Николая, Бентлієвил, Па.
 Основане 17 грудня 1911 р.
 И. Бандрівчик, голова,
 І. Польний, скарбник,
 П. Шайняк, писар і орг.

Відділ 89 Бр. сьв. Івана
 Хрестителя, Бервик, Па.
 Т. Бекесевич, писар.
 Відділ 90 Т-во Сокіл,
 Олифант, Па.
 В. Руцький, писар.
 Відділ 91 Бр. сьв. Дими-
 трия, Мікіз Ракс, Па. Ос-
 новане в листопаді, 1904 р.
 Т. Сушинський, голова,
 А. Каня, скарбник,
 Е. Бодак, писар.
 Відділ 92 Т-во Україн-
 ська Любов, Спанглер, Па.
 Основане в грудні 1911.
 А. Уошт, голова,
 П. Яців, скарбник,
 Н. Тракало, писар і орг.
 Відділ 93 Просвітне това-
 рство, „Сокіл“, Пітсбург, Па.
 А. Качала, писар.
 Відділ 94 Т-во Україн-
 ців Самопоміч, Монреаль,
 Канада. Основане 27 чер-
 вня 1907.
 Г. Мех, голова,
 П. Воловець, заступник,
 І. Зазуляк, секретар фін.
 І. Пиндус, секретар рек.
 И. Джинджиристий, касієр,
 Д. Куріца, контрольор,
 Ю. Дільний, "
 Н. Пиндус, "
 І. Юзеньків, опікун хорих,
 Ю. Бала, "
 І. Голиборода, "
 М. Добух, господар.
 Відділ 95 Бр. Усп. Пр.
 Богородиці, Бінггемтон, Н.
 Й. Основане 28-го січня
 1912 року.
 М. Чарнецький, пред.,
 К. Ковач, заступниця,
 Г. Караім, касієр,
 Д. Чеклінський, секретар,
 Г. Чарнецький, опікун хор.
 К. Предка, "
 С. Венгер, хоружний,
 І. Земба, контрольор,
 А. Маливцяцький, "
 Відділ 96 Т-во Мир-
 ність Братня, Нью Йорк, Н.
 Й. Основане 4 лютого
 1912 року.
 Т. Сьомкайло, голова,
 М. Гринівський, скарбник,
 Т. Мараз, писар.
 Відділ 97 Т-во Єдність,
 Гінсдейл, Н. Г.
 Д. Матушевський, писар.

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

В і д д і л 98 Т-во ім. М. Січинського, Авон, Конн. Основане 23 лютого, 1912. М. Микитин, писар і орг.

В і д д і л 99 Бр. сьв. Григорія, Тейлор, Па. Основане в фебруару 1912. М. Небиш, писар.

В і д д і л 100 Т-во Січ, Пасайк, Н. Дж. О. Шафран, писар.

В і д д і л 101 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Глен Ліон, Па. Основане серпни, 1912. А. Живицький, президент, М. Прислопський, касієр, А. Френцко, секретар.

В і д д і л 102 Розв'язаний.

В і д д і л 103 М. Бабій, орг.

В і д д і л 104 Т-во Подільська Україна, Клевелянд, О. П. Гапій, писар.

В і д д і л 105 Т-во Запорожська Січ, Геркімер, Н. Й. Н. Німий, писар.

В і д д і л 106 Т-во ім. Мирослава Січинського, Микіз Ракс, Па. Основане в вересні 1911 р. Н. Мигасюк, президент, Г. Павлишин, заступник, Т. Рідош, секретар, М. Садлик, заступник, Н. Шавінський, касієр, І. Секула, заступник, Т. Хорошак, опікун хорих, В. Мигасюк, Н. Мигасюк, організатор, В. Мигасюк, контролор, М. Садлик, Читальня Адама Коцка заснована серед лихих обставин. В місяці грудни 1911 р. бажавим освіті заборонено увійти в читальню яка находилась на галі парохіяльній. Читальники як звичайно Русини, що знеохочують ся задля малої причини, почали вже розходитись даючи за вигране босам церковникам, однак президент т-ва М. Січинського додав захооти людям і заповів мітинг' слідууючої неділі. На означений час зійшли ся сьвідомійші одиниці і отворено дискусию над тим, як повести себе на далі в справах просьвітних. Вкін-

ци рішено. щоби занехати давню читальню і бібліотеку в якій і так завдяки опіки духовної находять ся лише мізерні книжочки, а натоість звернути цілу свою енергію і побудувати читальню, незалежну від громади церковної. На дни 3. січня 1912 р. зійшлись читальники в льокали Товариства. Збори переводив М. Мигасюк, а промовляли в справі просьвітній тов. Рідош, Новосад і другі. Рішено назвати читальню іменем Адама Коцка з тим додатком що читальня закладаеть ся з рамена тов. Січинського і має бути під опікою тогож, а в крайности маєток читальні має перейти на передержаня до головного уряду тої організації до якої Товариство приналежить. На початку вписалось скупеньке число членів та завдяки праці уряду і других членів стан каси зараз таки в місяці заснованя виносив 31 дол. і 35 центів. Окрім звичайних вкладок 15 центових роблено всілякі збірки і вигравки на дохід читальні, так щоби можна було справити деякі конечні річи. Сам президент зібрав більш 50 долярів добровільних датків, не лишились і другі по заду так що за 5 місяців читальня мала вже 172 книжок брошурованих. 35 оправлених і сім томів Істория Руси України, Окрім сего пренумеровано поступові часописи американські і канадійські та деякі краєві. Літом звичайно не багато сходять ся читальників, бо по праці хотять перебувати на вільнім воздусі за те під зиму оживаєть ся читальня, приступають нові члени і перебувають вечері на читаню пожиточних книжок. Під теперішню хвилю читальня числить без мала 44 членів, а маючи еще 50 долярів гроша надісь багато добра зробити. Диви сторону 189.

В і д д і л 107 Бр. сьв. Петра і Павла, Брадок, Па. Основане в маю 1912. Ю. Футрик, секретар і орг.

В і д д і л 108 Бр. сьв. Йосафата, Централія, Па. П. Максимюк, писар.

В і д д і л 109 Бр. сьв. Дмитрія, Ранкін, Па. Основане 26 мая, 1912 р. А. Химка, секретар.

В і д д і л 110 Бр. сьв. Степана, Гленвуд, Па. Т. Данилик, писар.

В і д д і л 111 Сестрицтво імени Елени Січинської, Клевелянд, Огайо. Основане 15 вересня, 1912. В. Волосецка, секретарка,

В і д д і л 112 Т-ва Сокіл, Детройт, Міч. А. Саврук, писар.

В і д д і л 113 Т-во д-ра Івана Франка, Ньюарк, Н. Дж. Основане в червни 1912. Т. Рудий, писар і орг.

В і д д і л 114 Т-во Запорожська Січ, Алден Стейшен, Па. М. Шитинський, писар.

В і д д і л 115 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Кестл Шенон, Па. А. Галькович, писар.

В і д д і л 116 Бр. сьв. Николая, Ізабеля, Па. М. Петровський, писар.

В і д д і л 117 Бр. Добрий Сіятель, Малтби, Па. П. Терендех, писар.

В і д д і л 118 Т-во М. Січинського, Каліфорнія, Па. Д. Кіра, писар.

В і д д і л 119. Т-во ім. Івана Франка, Клевелянд, Огайо. І. Сенчина, писар.

В і д д і л 120 Т-во М. Січинського, Нантикок, Па. О. Коцко, писар.

В і д д і л 121 Бр. Трех Святителів, Несквегонінг, Па. М. М. Дарвай, писар.

В і д д і л 122 Т-во М. Січинського, Трой, Н. Й. Основане в вересни, 1912. А. Кушнір, секретар.

В і д д і л 123 Бр. сьв. Михайла, Бравнсвил, Па. І. Петровський, писар.

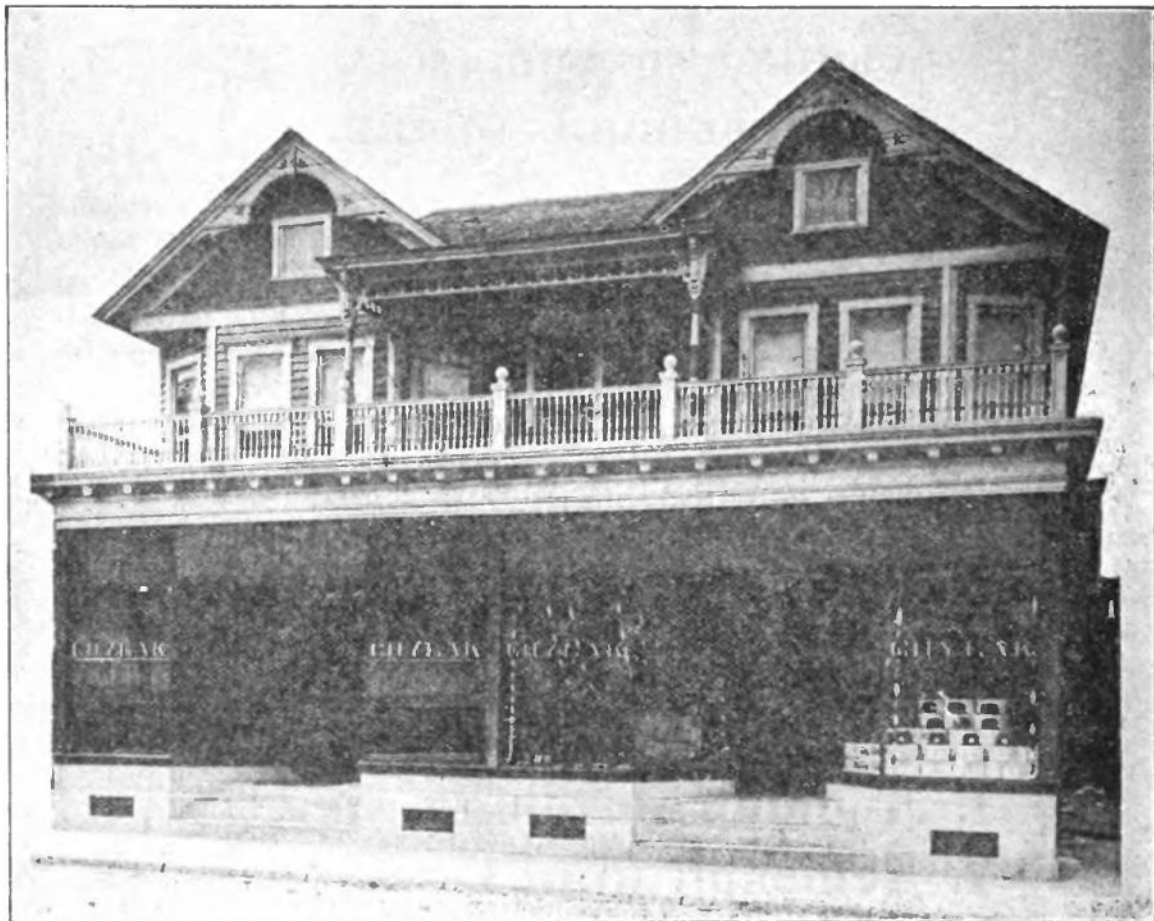
В і д д і л 124 Т-во Запорожська Січ, Юнгстаун, О. І. Присташ, писар.

ЮРІЙ ХИЛЯК РУСЬКИЙ БАНКЕР І ДЕРЖАВНИЙ НОТАР

КАНЦЕЛЯРИЯ Ю. ХИЛЯКА ЗНАНА ВІД 25 ЛІТ.

Принймає ощадности
Посилає гроші до краю

Продає шифкарти
Асекурує доми та річи від огня

Нема справи так в Америці як і Старім Краю якої би не полагоджено.
Про се знають тисячі краяннів які жадали помочи у всляких справах.
Чи не достаточне свідоцтво для тих хто має до полагоди справи ґрунтови,
войськові або судові?

У СВОЇМ ВЛАСНІМ ДОМІ МАЄ ТАКОЖ ГАРНО ЗАРЯДЖЕНИЙ
ШТОР, ГОТЕЛЬ І САЛОН.

George Chylak, OLYPHANT, PENNSYLVANIA.

EAGLE REGALIA CO.

115 Nassau Street,

New York, N. Y.

**Фабрика фан, прапорів, уніформів,
шапок, відзнак і різних брат-
ських, товариських та
церковних річий.**

Наша фірма вирабляє власноручно всілякі Товариські відзнаки, БЕДЖИ, прапори і проче. Єсли Ви вже мали нагоду у нас де-що купувати, то спевністю переконалисье ся, що ми для Вашого Товариства далісьмо ЛУТШІЙ МАТЕРІЯЛ а рівночасно ДЕШЕВШЕ ПРОДАЄМО як котра небудь инша фірма в Америці. Єсли Ви у нас нічого не купували ані для себе ані для Вашого Товариства, ТО ПРОСИМО ПОПРОБУЙТЕ ОДЕН ОДИНОКІЙ РАЗ, а будете могли дати осуд, чи се правдою, що у нас дійсно єсть найліпше купувати, ОТЖЕ РАЗ ПОПРОБУЙТЕ.

Тут звертаємо Вашу увагу, що ми не держимо жалних агентів і що самі єсьмо фабрикантами, отже не маємо великих оплат через що єсьмо в стані ВСЬО ДЕШЕВШЕ ПРОДАТИ, як яка небудь фірма тут в Америці. Длятого, що не маємо снх видатків на різних агентів, ісланців, райзендерів і т. п., то єсьмо в стані дати

- 1. Лучший матеріал**
- 2. Дешевші ціни і**
- 3. Краснійшу роботу.**

Жадайте нашого цінника який висилаємо безплатно а переконаєтесь кілько Руських Товариств та Братств ми обслуговоємо і що всіх вдоволилисьмо.

Руська обслуга.

Руські робітники і урядники.

Пишіть по Руськи.

шифарт; депозитоване грошей, справи нотаріально-адвокатські і т. п. Полагоджуємо так особисто як і письменно. — Поважаші Родимці!! Удавайте ся до нас в подібних справах а будете вдоволені. Найпевніше, найдешевше і найкорше вислаємо гроші до Старого краю Родимці! Жадайте наших циркулярів. Остаєм з поважанем

БРАТЯ ОЛИНЕР БАНКЕРИ 67 CLINTON STREET, NEW YORK, N. Y.

РОДИМЦІ! Солідність, точність і чеснота се наш символ!

ОЩАДНІСТЬ се підстава богатства. Не скупість веде до маєтку, а розумне складане грошей в чеснім поважнім банку, який дає гаранцію і виплачує процент від зложеного капіталу. Один з таких банків в Нью Йорку є наш. Ми власне приймаємо гроші на щадничі книжочки, від котрих платимо 4 процент від ста депозиторах нашого банку.

НАЙЛУЧШІ шифарти до і з краю найбезпечніші експресові і поштові кораблі спродаємо по найнижших цінах.

НАША нотаріальна канцелярія, при помочи Європейських адвокатів виготовляє всякі урядові документи як пр. повновласти, контракти купна чи спродажки, спадщини і т. п. які потверджує конзуль так що в праві суть важкі в старім краю. **НАШІ СПРАВИ**, як пр. висідка грошей, спродаж

United Realty Owners Corporation

D. S. MORGAN BUILDING,

::

BUFFALO, N. Y.

OFFICERS:

H. J. Trautmann, President, A. C. Elston, Vice-President, W. J. Kress, Secretary, W. P. Morgan, Treasurer, E. H. Krantz, Auditor.

DIRECTORS:

W. J. Kress, W. P. Morgan, A. C. Elston, B. F. Doolittle, H. J. Trautmann, Dr. F. E. Fronsak, Edmund L. Ryan, Dr. V. Mott Pierce.

United Realty Owners Corporation заснована визнатними фахівцями і бізнесменами в Буфало, Н. Й., щоби навчити і допомогти робітникам щадити гроші, тижнево, місячно і річно. Тим способом можна ошадити досить гроша щоби заплатити першу рату в купні дома для своєї родини. Дім виставить компанія а решта сплати місячними ратами не більшими від ренту.

Розуміть ся не кожний мусить купувати дім. Гроші заощаджені в компанії можуть бути вицофані готівкою і ужиті на інші ціли.

Платимо 6 процент на всі вкладки зложені у нашій компанії.

Через свої сертифікати які розпродує компанія зискала багато приятелів і прихильників в Буфало, де єї початок.

Другі офіси отворені в Рочестер, Н. Й. і Скрентон, Па.

В Клевелинді, О. отворено також один офіс.

І в других містах будуть засновані такі офіси скоро тільки найдуть ся відповідні і чесні люде, щоби вели сей інтерес.

Руський готель і салон

ПЕТРА ФЕША

507 THIRD AVE., HOMESTEAD, PA.

Хто хоче гарно погостити ся, забавити ся або розвідати дещо той нехай вступить до готелю звісного і щирого Русина

П. ФЕША, а він всему зарадить.

Свіже пиво, виска і цигара
все на складі.

Deutsch Bro's.

БАНКЕРИ

:: Продаємо шифкарти на всі лінії корабельні і желізничні білета. Посилаємо гроші до всіх країв тано і дешево. :: ::

319 E. Houston St., Cor. Attorney St.,
NEW YORK CITY.

BROSKY STUDIO

Перворядний фотографічний заклад. Виготовляє вірні фотографії спеціально весільні.

P. BROSKY, FOURTH AVE. & TWELFTH ST.,
NEW KENSINGTON, PA.

First National Bank

— of —

New Kensington, Pa.

Найстарший банк в Нью Кенсінгтоні. Платимо 4 про цент від ошадностей. Посилаємо гроші до Старого Краю скоро і дешево. Шифкарти продаємо на всі лінії по тійже ціні що і компанія. У нас можна розговоритись по руському.

Телефон : 45.

J. M. Patterson,

ПОГРЕБНИК.

Повозм на хрестини і весілля. Ціни приступні.
1137 Fourth Avenue, New Kensington, Pa.

Jacob Lotz,

118-120 Dix Court,

Scranton, Pa.

ПЕРЕПЛЕТЧИК.

Виравляє всякі книжки для урядників.

Оправляє книжки, гарно тривало і по низькій ціні.

Не забувайте в потребі його адресу :

ЮРІЙ КРАЙКІВСЬКИЙ

402 Broadway,

Scranton, Pa.

(Побіч угро-руської церкви).

Має добре заряджений

штор — гросерню і бучерню.

ВСЕ СЬВІЖЕ І ДЕШЕВЕ.

Пощо ходити до чужих, коли є свій щирний Русин, що має все потрібне до життя, а навіть на жадає віселас домів так — що трудитись вам не треба.

Памятайте що свій свого має підмагати.

Коли маєте яке банкове діло в Кенонсбургі, Па., то не
забудьте на

CITIZEN'S TRUST CO.

Тут Вас обслужать належить і дадуть усяку пораду.

Від владок платимо 4 процент.

Капітал і надвишка \$225.000.00.

З а у п р а в у :

С. С. Johnson, президент, John T. McNary, секретар.

Никола Ів. Іванцо

Руський готель і салон.

374 HELEN STREET, :: McKEES ROCKS, PA.

Треба Вам доброго панитку і гречної та щирої обслуги то зайдіть до знавого Русина, НИКОЛИ ІВАНЦЯ — а він участить Вас до схочу.

Не помняйте свого — не спомагайте чужих.

ЗНАЄТЕ ЩО

Антін Каня

Заступник Скарбника
Р. Н. Союза отворив

РУСЬКИЙ ГОТЕЛЬ І САЛОН

**330 Helen Street,
McKees Rocks, Pa.**

Русини! Хто раз зазнакоMITЬ ся з нашим щирим патріотом А. КАНЕЮ, то всегда схоче жити з ним в приязни. Спробуйте! — Зайдіть у його ГОТЕЛЬ а побачите як Русин знає прийняти свого брата країна.

Adolf Mandel,

BANKER,

**155 Rivington Street,
New York City.**

**ПРОДАЄ ШИФКАРТИ
НА ВСІ ЛІНІЇ.**

30 літ на тім самім місці. Се
вже само про себе говоригь.

Кожних 12 мінут

— новий вкладчик.

Кожних 20 мінут

— продажа шифкарти.

Кожних 3 мінут

— посилка грошій.

Victor Bank. Co. McKees Rocks, Pa.

**Агенция шифкарт
і нотарияльна канцелярия**

Принимаемо вкладки від долара і
вище. — При ошадности платимо 4 про
цент і дочисляемо кожного пів рока.

Посилаемо гроші до всіх країв.

**ГОВОРИМО НА ВСІХ
СЛАВЯНСЬКИХ МОВАХ:**

а також по німецькому, мадярському
і румунському.

Продаемо шифкарти на всі лінії з
Європи і до Європи.

ДМИТРО ПОРАДА

~~~~~ удержує ~~~~~

ГОТЕЛЬ І САЛЬОН

~~~~~ у своїм складі має ~~~~~

всякого рода пива, лікери і цигара

Хто з Русинів в Пітсбурський околиці не чув за Д. ПОРАДУ. Всяда де лише показуєсь народна робота сей щирій Русин всегда бере живу участь, всяда готовий помочи так народній справі як і потребуючим своїм краянам поселенцям.

Ні один не скаже, що Д. ПОРАДА міг помогчи а не хотів.

Не даром то наші зложили пословицю:
де шукати розради як не у ПОРАДИ.

**D. PORADA, 315 Olivia Street,
McKees Rocks, Pa.**

ДВА БАНКОВІ ЗАВЕДЕННЯ

Кожний з нас розуміє поклик „Свій до свого“ та не кожний придержується сего. Чи се не жаль, коли бачимо, як вороги багатіють з праці нашого народа? Наші славянські інституції не розвивають ся виключно тому, що наш нарід їх не піддержує. А так воно не повинно бути. Коли маєте дати, дайте своєму не чужому. Чи чужинець споможе нас, чи дасть нам що? Мабуть ні! Тямте, що кожний гріш, який даєє чужому — се народний гріш.

Братя Русини! Повисший образок представляє банк МИХАЙЛА БОСАКА. Коли хочете вислати до краю гроші безпечно і на час, коли треба Вам шифкарти на яку небудь лінію по компанічній ціні, коли хочете вложити гроші на процент, то удайтесь до нашого славянського банку МИХАЙЛА БОСАКА. Потреба Вам виготовити повновласть, контракт чи яке инше діло урядове полагодити в старому краю, то зробить Вам се НОТАРІЯЛЬНА КАНЦЕЛЯРІЯ МИХАЙЛА БОСАКА і можете бути певні, що все буде полагоджене як слід. МИХАЙЛ БОСАК має свого власного маєтку \$400.000.00. Він є касієром Кат. Слов. Єдноти, мієто-головою First National Bank-у в Олифанті і директором County Savings Bank-у в Скрентон, Па. За час 23 літнього веденя банкового діловодства перейшло через його руки міліони гроший а нікому ні оден гріш не пропав. Тямте на адресу :

Michael Bosak,

434 Lackawanna Ave.,
Scranton, Pa.

(або)

126 W. Grant Street,
Olyphant, Pa.

ВАСИЛЬ ГРИШКО,
власитель книгарні.

СЕ НЕ НОВИНА,

але хто не знає, нехай
прийме до відомости, що

— Перша —

Українська Книгарня

в Америці.

заснована в році 1904 в місті
Скрентон, Па. має на складі

ВЕЛИКИЙ ВИБІР КНИЖОК усіх видавництв з Галичини, Буковини, Російської України Злучених Держав і Канади **НОТИ** на мішани і мужеські хори, на сольові пісні а також на фортеп'яні і скрипку.

ПЕРЕПИСНІ ЛИСТКИ, святочні, історичні, народні, з портретами заслужених людей, типові, музичні, з артистичним викінченням.

ПАПІР ЛІСТОВИЙ, удекорований цвітами і образами, з желаніями до родини і знайомих на легкі оказії.

ОБРАЗИ І ПОРТРЕТИ хисту українських артистів.

ЧЕРЕНКИ ГУМОВІ руські і латинські, якими можна друкувати менші роботи друкарські.

ПЕРШОРЯДНА ДРУКАРНЯ виконує всі роботи друкарські старанно і на час.

РОБІТНЯ ПЕЧАТОК гумових на всіх мовах з гарними орнаментами.

Катол'оги висилаєть ся даром.
Замовлення полагоджує ся негайно.

АДРЕС:

**BASIL HRYSHKO, 439 N. 6th Ave.,
SCRANTON, PA.**

Новий телефон 2698 М.

Руський фотографічний заклад.

(Напротив банкира М. Босака).

Вирабляємо фотографії весільні, товариств, походів, театральних груп і т. д.

Робимо також шпильки, гузики і медальони з фотографіями. Побільшені портрети кольорові і проче.

Принімаємо охочих до науки фотографічної штуки.

Зголошуватись або писати на адресу :

**A. P. Shukis,
429 Lackawanna Avenue,
Scranton, Pa.**

Хочете за свій гріш мати добре
і гарне убранє?

Если так то за-
мовте собі у

**Руського Кравця
Василя Романова**

Робітня у власнім гар-
нім мурованім домі по-
біч Pine Brook Bank

Пощо Вам купувати фабрично шиту одіж; коли за ті самі гроші можна мати під міру зроблене і старанно викінчене убрання.

Переконайтесь а
не пожалуйте.

827 Carouse Ave., Scranton, Pa.

Peter Niemczynski,
S. S. Pittsburg, Pa.
АРТИСТА МАЛЯР.

споряджає і украшує
алтарі по найновій-
шому стилю.

Малює і справляє
величаві образи пі-
сля вимогів модерної
штуки.

РОБИТНЯ:

128, 15th Street.

Кабінетові фотографії різнома-
їтної величини

лише 3 долари тузін.

Фамілійні і весільні групи наша
спеціальність

Особливо діточі фотографії.

Shriever, Lackawanna Ave.
OLYPHANT, PA.

Peoples Supply Co., 1125 THIRD AVENUE,
NEW KENSINGTON, PA.

ОДИНОКИЙ РУСЬКИЙ ШТОР

(напроти церкви).

Продає м'ясо і другі товари за готівку і
на кредит. Услуга першорядна.

Е. ПАВЛИШАК, Руська
Молочарня

При Рівер Стріті, Оліфант, Па.

Має на складі все свіжий на біл.

Памятайте на свого.

Не спомагайте чужих.

РУСЬКИЙ БУДІВНИЧИЙ І КОНТРАКТОР ІВАН ЗАЗУЛЯК,
142 Galt Avenue, VERDUM MONTREAL, QUE. CANADA.

Треба Вам поставити гарний дім, або який иньший будинок, ку-
пити або продати лот, позичити гроші на моргич, — удайте ся до
свого чоловіка який Вам в таких случаях стане помічним.

Порозумітнесь можете листовно або особнето.

Телефон Main 1928.

РУСЬКИЙ ГОТЕЛЬ
Ф. Піндзьола і Спілка,
400 S. Washington Ave., Scranton, Pa.

**Свіжі напитки і перекуски.
Бучерня під власним зарядом.**

Чи ти сумний брате? Если так, то не сиди дудкою дома за
печню але заглинь поміж своїх країнців, до знайомих тут на „фле-
цу“ наших бізнесменів. КОСТИКА І Ф. ПІНДЗЬОЛИ. Тут в готе-
ли при шклянці свіжою пива, каліфорнійських і старокраєвих лі-
керів а годовно при щироруській обслузі, при смачних домового
виробу перекусуках, захмарене журбою чоло аві не спостережеш ся як випогодиш і повеселій-
шавши мов в ріднім селі на празнику. Не забувайте зайти до нас.

Bell Phone 604 Victor

P. & A. 14 Ring 4

Яків Звіринський,

305 ELLA STREET, McKEES ROCKS, PA.

Будівничий і Контрактор

Ставляє дерев'яні і муровані дома
робить усякі наприви.

ТОЙ САМИЙ БУДІВНИЧИЙ СТАВЛЯВ ТАКОЖ ДІМ ПАРОХІЯЛЬНИЙ
В МІКІЗ РАКС, ПА:

Одинока Руська Фірма Григорій Мех

полагоджує усякі адвокатсько-
нотаріяльні справи, судові кар-
ві і цивільні, вирабляє повно-
їласти і справи асентерунку,
потвердені п. к. конзулем.

Виміна грошів. — Продажа
швифкарт на найліпші і най-
скорті кораблі. — Асекурація
на жите і від огню. Бюро пра-
ці для всяких професій. Пора-
дв даром.

Памятайте на адрес:

**587 Notre Dame West,
Montreal Que. Can.**

АЛЕКСІЙ ГАЛІЛЮК, Руська гросерня і лікер штор

Має на складі добірний товар, все свіжий,
засмотренний в богаті засоби корінних товарів.

Горівка, пиво тюгон і цигара різного роду
— старокрасні і тутешні. — Гуртова продаж на
весіли і забави по зниженні ціні. На жадане до-
ставляє домові. Не забувайте на ключ: Свій до
свого. Не спомігайте чужинців, коли маєте
своїх. Памятайте на адресу:

92 Manufacturer St., Cor. Island Point, St. Charles,
MONTREAL, CANADA.

GERMAN SAVINGS & DEPOSIT BANK

Ріг 14-тої і Карсон улиці.

Через той БАНК треба посилати гроші до краю, там купувати шифкарти і складати гроші.

Старий знаний
і певний банк.

Капітал	\$200.000.00
Надвижка	\$496.000.00
Депозити	\$3.792.000.00

Сей банк найліпший для Русинів

Cor. 14 Ave. & Carson St., S. S. Pittsburg, Pa.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ

що найліпших а при тім по дуже уміркованій ціні, напиктів дістанете лиш у:

Френка Стравінскаса,

при 1807 Carson St., S.S. Pittsburg, Pa.

У него дістанете що лиш Ваша душа забажає — дістанете всілякі так американські горівки і вина як і старокраєві.

Ціни у нього дуже умірковані, а товар добірний.

Обслуга скоро і чесна.

Запам'ятайте собі о тім і замовляйте лиш у нього.

Замовленя з поза Пітсбург'а залагоджуєсь того самого дня.

Гроші на замовлеля треба присилати Money Order-ом або в реджістрованім листі на адресу:

Frank Stravinskas,

Wholesale Liquors

1807 Carson St. Pittsburg, Pa.

V. W. WOSHNER,

Ріг 16ї Карсон ул. С. С. Пітсбург, Па.

Се славний штор на полудневій стороні Пітсбурга. Дім власний. Там можуть Русини дістати убрини мужеські, хлопчячі, капелюхи, сорочки і т. д. Ціни менші як деінде. Шторник Русинам пайбільше прихильний

Русини памятайте о

Фр. Послушнім.

Се найбільший ГУРТОВИЙ СКЛАД вин, горілок і лікерів так краєвих як і заграничних. Ріжні роди пива в бочівках і фляшках. Замовленя приймаєть ся устно і телефоном.

Frank Posluszny,

1109 Carson Street, S. S. Pittsburg, Pa.

Tel. Bell 39 J, Hemlock, P. & A. 41 South

South Side Trust Co. of Pittsburgh.
Fifth Ave., Pittsburgh Pa. Carnegie Building.

Капітал закладовий \$300,000.00

Безпечно місце для локації
тяжко запрацьованого гроша.

Платимо 4% від депозитів.

Гроші можна в кожній потре-
бі витягнути без спеціального
повідомлення. Що гроші тут без-
печно свідчить найкраще цей
факт, що сиротинський суд
Allegheny County все поручає
SOUTH SIDE TRUST CO. на
адміністраторів і опікунів си-
ротинських фондів.

M. Bieksza,
313 Lackawanna Ave.,
SCRANTON, PA.

**з а к л а д
ФОТОГРАФІЧНИЙ**

Говоримо по Руськи.
Моя спеціальність
шлюбні фотографії.
ЦІНИ УМІРКОВАНІ.
(Sandyland Building —
напроти 4-ої штору).

Др. Т. А. Старжинський

Найвідповідніший лікар для Русинів.

Незвичайно сівітний в ліченю.

112 1 КАРСОН УД. ПІТТСБУРГ, ПА.

Удавайтесь в потреби до него.

Bell Phone 136- R.

J. H. BOAL, властитель
МОЛОЧАРНЯ

965 Fifth Avenue, New Kensington, Pa.
ОСОБЛИВЕ МОЛОКО ДЛЯ ДІТИЙ.

**First National Bank
of Sayre, Pa.**

ПІД КОНТРОЛЕЮ
ДЕРЖАВНИХ ВЛАСТІЙ.

3 процент платило
від ошадности.

R. F. PAGE, касієр.

**У всіх готелях і
салонах жадайте**

**“Peerless
Beer”.**

**Casey & Kelly,
Brewery,
SCRANTON, PA**

THE FIRST NATIONAL BANK

319 Chartiers Avenue,

::

McKees Rocks, Pa.

Платимо 4 процент від вкладок.

Гроші посласмо до Старого Краю.

Шифкарти продаємо на всі найлучші корабельні лінії.

Виміна грошей на корони.

Се найстарший банк в нашім місті під контролею уряду Сполучених Держав...

Абсолютна безпека.

Руський Будівничий і Контрактор буде дома і виконує всякі інші роботи

входячі вкруг сего діланя.

ЗА ГОТІВКУ АБО НАЛЕГКІ СПЛАТИ.

Bell Phone: 134.

JOHN FEDAN, 105-109 Spring Street,
Canonsburg, Pa.

БРАТЯ РУСИНИ!

Чом ЮГАСА кожний знає, чом до него поспішає!
Чи у біді, на пораду, він всім знайде добру раду.
Усім щось добре зробити аби парід просвітити
Ось ЮГАСА добра справа. Тому й кожний спішить
живо.

А киришикам без крику, він сїдає геть на шку
І лад робить тихо, мило; щоби всіюди так водилось.
Щож за бізнес в него брате? Хочеш певно тос знати:
В него шинки, телятина і ковбаси та свинина
Бриндю з краю сироваджене, тому його кожний
знає;

А як купиш мяса в него то і з тв бись вода всего
Так смакус ти небоже. Не вірите братя може?
От такого чоловіка, то вам любить вся публіка.

Михайл М. Югас, 1-3 HICKORY STREET,
SCRANTON, PA.

Одинокий Руський Штор в Кенонсбург

— — — під зарядом: — — —

Г. ПАТИНОК І А. ПИНДУС.

Заосмотрений в богаті засоби корінних
товарів і мяса.

ПРОДАЄМО ЗА ГОТІВКУ І НА КРЕДИТ.

Русини не спомагайте чужинців а па-
пятайте на клич: „СВІЙ ДО СВОГО“.

Bell Phone: 134-J.

PATYNOK & PYNDUS,
109 Spring St., Canonsburg, Pa.

Б. Якубовський і Син 450 FOURTH AVENUE,
PITTSBURG, PENN'A.

Одишока канцелярия нотарияльно-адвокатська в
Америці де провадять ся старокраєві судові справи
з повною акуратністю. Перепроважаємо спеціально
найтруднійші процеси в старім краю в користь на-
шних краян. Виготовляємо всі документи публичні
до Австрії і Росії, як контракти купна і продажі,
повномічя, довжні скрипти і декларації і всякого
рода процесові протоколи, публичні заяви і т. д.

Оснований в році 1905.

Банковий Дім і Агенция

Корабельних Карт.

I. KLAWIER

(давніше Zavatscan & Co.)

667 Preble Ave., (Woods Run) N. S. Pittsburg, Pa.

Вмеиас гроші до краю, продає шифкарти до
і зі всіх частий світа по цінах компанічних, ви-
мінює старокраєві гроші, вирабляє повновласти,
контракти купна і продажі та прошеня о увіль-
нення від військокових вправ, переводить процеса в
старім краю і т. д. — Всякі інформації бесплатно

S. Szarzynski,

McKees Rocks, Pa.

КРАЄВА АПТИКА

Впоближи Руської Церкви.

Має на складі старокраєві лікарства.

Русини, по що Вам мешкати по чужих домах, коли можете мати власну хату!

Пощо вам оплачувати дорогий рент і переноситись з місця на місце та нищити свої річи, коли сему можна зарадити. Памятайте що в Скрантон е

**Одинокий Руський
Будівничий-Контрактор**

ВАСИЛЬ ГРУЦЕЛЯК,

який скаже кождому, як легко і за тані гроші можна мати свій власний дім. — Буде також церкви. За вибудовані нових і гарних домів, як також і церквей має багато похвальних листів з подякою.

Так отже, коли маєте будувати свій власний дім, чи церкву то порадьте си наперед свого чоловіка, одинокого руського будівничого і контрактора в околиці Скрантон.

Новий телефон: 2253 М.

Адресуйте:

Charles Grucelak,
899 Mt. Vernon Ave., Scranton, Pa.

Перша Русько-Американська

РИЗНИЦЯ

в Shenandoah, Pa.

виробляє дуже красно, таньо і скоро всі братські річи, як: відзнаки, наси, брошки (піни), фани, капелюхи, шапки, уніформи, печатки, і т. п. За роботу гварантує. Памятайте братства, а особливо ви, секретарі Що РИЗНИЦЯ в Шенандорі, Па., с наша Руська, а не чужа, тож не удавайтесь до чужих, але до своїх.

Адреса:

Ryznicia Co.

114 S. Chestnut Street, Shenandoah, Pa.

S. Gorski, Cor. Hickory & Bayone Ave.,
Scranton, Pa.

в готели має все свіже пиво, виску, і другі напнтки.

Lawrence Wasiel,

344 S. Washington Ave. Scranton, Pa.

має добре заряджений сальон. Всього рода напнтки.

Bell Phone 9414 & 230

THOS. KAJUT, властитель,

Hotel Franklin

Cor. 4th Ave. & 12th Street,

New Kensington, Pa.

Має на складі всякого рода вина, лікери і цигара.

WEILAND'S

Найтанший ШТОР на
South Side.

Тут полагоджуйте інте-
реса.

На складі:

Снідні убрания мужеські і
жіночі.

Гарні діточі убрания.

Горсети до стану.

Все тут дістанете, що по-
трібно а дешевше як всюда.

ЖАДАЙТЕ

СТЕМПСІВ

WEILAND'S.

Найдешевіший ШТОР в
місті.

Всякі ЖІНОЧІ УБРАННЯ.

Виправа весільна у мене
чудова.

Сути до вибору.

20 процент

дешевше як деінде і то
на всіх товарах.

Прійдіть Русинки і Ру-
сини — а не пожалуйте.

РІГ 15-тої І

КАРСОН УЛИЦІ.

1314-16 CARSON ST.

S. S. PITTSBURG, PA.

Теодор Гут Кульчицкий

Найкраща грочерня і бучерня
в цілім Пітсбургу, Па.

ТОВАРИ ЗАВСІГДН СЪВІЖІ.

Хліб знаменитий. М'ясо най-
ліпшої якості. Продаю все де-
шевше.

Не лякаю ся конкуренції, бо
маю своїх власних чотири дома.

Не дайте ся рабувати чужим
бо у мене дістанете все по низ-
ших цінах. Грін руський лише
для русина.

Гаразд!

Теодор Гут Кульчицкий,

537 Carson Street,

S. S. Pittsburg, Pa.

Гуртовий склад напиків

J. J. O'Donnell-a

**716-720 Carson St.,
S. S. Pittsburg, Pa.**

Тут дістанете нешкідливі горівки,
краєві і заграничні ВІНА та ПИВО.

Русини памятайте о Донелю —
Ваш приятель.

ADAM ROELL

729 Carson Street, S. S. Pittsburg, Pa.

БАРА І РЕСТОРАН.

Ріжні вина, пива
і горівки. Деше-
ві а смачні пе-
рекуски. : : :

Господар чемний а хоть чужинець
Русинам прихильний.

Читайте і другим кажіть часопись „НАРОДНА ВОЛЯ“

посвячена справам українських
поселенців Сполучених Держав.

ПЕРЕДПЛАТА РІЧНО ДВА ДОЛЯРИ.

Адресуйте: **NARODNA WOLA** Olyphant, Pa.

ДРУКАРНЯ „НАРОДНОЇ ВОЛІ“

виготовляє усякі ПРАЦІ ДРУКАРСЬКІ
гарно дешево і на час.

Забезпечайте своїх дітей

Русько-Народний Союз платить після поданої табелі:

| Буди належала
через:	Сели дитина вступила до Молодіжки маючи літ:														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	То дістане доларів:														
30 днів	15	17	20	24	29	35	42	50	60	75	95	106	118	131	145
1 рік	18	21	25	30	36	43	51	61	76	96	107	119	132	146	300
2 „	22	26	31	37	44	52	62	77	97	108	120	133	147	300	
3 „	27	32	38	45	53	63	78	98	109	121	134	148	300		
4 „	33	39	46	54	64	79	99	110	122	135	149	300			
5 „	40	47	55	65	80	100	111	123	136	150	300				
6 „	48	56	66	81	101	112	124	137	151	300					
7 „	57	67	82	102	113	125	138	152	300						
8 „	68	83	103	114	126	139	153	300							
9 „	84	104	115	127	140	154	300								
10 „	105	116	128	141	155	300									
11 „	117	129	142	156	300										
12 „	130	143	157	300											
13 „	144	158	300												
14 „	159	300													
15 „	300														

Місячна вкладка виносить 25 цнт.

JOHN DANO,

Русько-Словенський

АДВОКАТ

528 CONNELL BUILDING,
SCRANTON, PA.

OLD PHONE 760.

Hagen Lumber Co.

General Contractor

So. Washington Avenue,
Scranton, Pa.

M. J. LAVIN & SON,

Агенція
від огню

LACKAWANNA AVENUE, OLYPHANT, PENN'A.

Наслідники по

C. M. HATHAWAY & CO.

ЗАБЕЗПЕКА

Вікон
Автомобілів
Огрівальний
Зобов'язань
Купецтва
Мешкань
Каси
Крадіжи

Огню
Нещастя
Здоровля
Вітру
Граду
Вихрів
Життя

ВСІ ТЕЛЕФОНИ.

Е. Василенко український артист різьбар

виконує гарно і дешево прикрасу церковий.
Переконайтеся і пишіть на Вох 302 — або
зайдіть до роботи:

422 S. Washington Ave., Scranton, Pa.

Загальна Книгарня

Великий вибір книжок українських, російських, польських всякого змісту. Листи з желанями, букви гумові, стереоскопи з всякими картинками з цілого світа і т. и.

Пишіть по каталюг.

Zahalna Knyharnia,
539 Frontenac St.,
Montreal Que. :: Canada.

ГАЗДИНІ

Пощо ходити Вам до кількох шторів коли все що до життя потрібне можете дістати у шторі звіненого Русина

ЙОСИФА ОСЕНЯКА
River Street, Olyphant, Pa.

Хрести вслякого рода, нагробники
вирабляемо по низькій ціні. Написи робимо
по руськи.

Зайдіть побачити нашу роботу.

C. T. Quigley Co.,
117 River Ave.,
Olyphant, Pa.

HARRY NEEDLE

Адвокатська
Канцелярія

823 Connell Bldg. Scranton, Pa.

Вечерами в Олифант, Па.

ГОВОРИМО ПО РУСЬКИ.

Никола Кісельовський

РУСЬКИЙ САЛОН

Єсли хочете мати добру
обелугу і руську го-
стинність, зайдіть до
всім знамого Н. Кісе-
льовського Готелю. Мас-
на складі вслякі трун-
ки і свіжі пива та до-
бри цигара.

River Street, Olyphant, Pa.

M. RAKER,
Willow Ave., Olyphant, Pa.

Має на складі залізні і кухонні
рiчи, меблі, майнерські прибори,
фарби і проче. Більш 20 літ зна-
ний з того що має низькі ціни
а добрий товар.

ПОЗІР! ПОЗІР!

JOHN WEISS,
River Avenue,
Olyphant, Pa.

Гуртовий Склад

Пива
Горівки
Випа
Цигарів
і пр.

При нагоді съвят або других
родинних торжеств не забудьте
дати свого замовлення. Достав-
ляє ся до дому.

JOHN A. KOMARA,

Забезпека від огню про-
даж лотів і пожич-
ка грошей.

Grant Street,
Olyphant, Pa.

JOE SWATT LACKAWANNA AVE., OLYPHANT, PENNA.

Вступіть до Йосефа Свата, а там
дістанете свіже пиво добру віску
і цигара.

Louis Klein,

217 River Avenue,

Olyphant, Pa.

Просе добре знають наші газ-
дині, що К. КЛІН має на складі
всякі споживчі віктуали і добре ву-
жене м'ясо.

Jacob Stark, Taylor, Pa.

Має на складі всякого рода
убрання мужеське і жіноче,
черевики і т. п.

РОБИТЬ СУТН НА ОРДЕР.

Хто вже купив той знає, а
хто не купив най переконаєсь.

Софрон Хома

Руський готельник.

Має на складі всілякі на-
питки, свіже пиво і цигара.

Delaware Avenue,

Olyphant, Pa.

Новий 8118 Телефони: Старий 63

ПЕТРО СВАЛА

Одинокий
Руський
Погребник на
Олифант і
Околицю.

Достарчає керичів на весіля, хре-
стини, похорони і всякі иньші нагоди.
Занимає ся уладженем похоронів від
найдешевших до найдорожших.

River Ave., Olyphant, Pa.

Всі знають про ГОТЕЛЬ

Онуфрія Ковтка

Там знайдете напої першої
якості пиво, з найлучшої бро-
варні, чисту не фалшовану го-
рівку і другі амерпканські
оживляючі напитки. По що
ходити десь по чужих, коли
свій чоловік гарно обійде ся,
поговорить, порадить, та аж
на серцю легше.

Дякую моім гостям за до-
теперішні відвідини

З поважанем

Онуфрій Ковтко,

River Ave., Olyphant, Pa.

Забезпечіть самі себе

Єсли бачите яку небезпеку Ви не спочинете заки її усунете. Недостаток або нещасте може стрівути тебе кожного часу. Банкова книжочка є найліпша охорона проти небезпек.

Від одного доляра можете почати щадити.

Говоримо по Руськи.

Merchants & Mechanics Bank
419 SPRUCE ST., SCRANTON, PA.

Великий Руський готель і Галя
на Балі і Весіля

Симена Митренка

Всякі напнтки. Сигара. Часто музика. Памятайте, свій до свого.

Cor. Ferry St., and Delaware Ave.,
Olyphant, Penna.

Демко Хомин

Одинока Руська Гросерня і Бучерня
т. зв. „на Грсах“

На складі добірний товар найлучшої якості. Хліб, мука, сіль, масло, яйця, мясо сьвіже і вуджене знаменита ковбаса домашної роботи і другі віктуали. Газдині не забувайте купувати у свого Русина.

Delaware Ave., Olyphant, Pa.

Хто з Олифантців
не знає ГОТЕЛЮ

Івана Савчака,

де кожної хвилі дістане
всього чого лиші забагне.
На складі сьвіже пиво,
на шкляпки і фляшки,
пільзнер і портер, ім-
портовані горівки, вина
цигара і пр. Для вигоди
своїх людині має
окремі компати на то-
вариські сходини.

Cor. Grant St., & Susquehanna Ave.,
OLYPHANT, PENNA.

ІВАН ЛУГОВЯК

Артист-Різьбяр

135 Warrington Ave., Pittsburg, Pa.

Бувший директор різьбярського і позолотарського відділу в тов. для розвою руської штуки в Львові. Виконує:

Чудові іконостаси, віттарі, кивоти, проповідальниці і ин. Золотить гарно: Сво роботи різьбярські і позолотарські можна оглядати в міщово-стях: Butler, Pittsburg, McKeesport, McKees Rocks, Pa. New York, N. Y., Auburn, N. Y.,

New Kensington, Pa., Ambridge, Pa., Latrobe, Pa., Jeannette, Pa., Elmira Heights, N. Y., і ині.

National Bank

Єсть найбезпечніший БАНК де можна зложити СВОЇ ГРОШІ

Чартерований урядом Зл. Держав і знаходить ся під контролю і дозором того уряду.

Від Вкладок Платимо 3%.

Гроші можна зложити в тім БАНКУ почавши від одного доляра.

First National Bank

Olyphant, Pa.

EDWARD S. JONES, President,
MICHAEL BOSAK, Vice President,
P. J. McGINTY, Cashier.

College of United States Midwifery

ШКОЛА АКУШЕРІЇ

Інкорпорована під правами Спол. Держав.

Наука відбувається на англійській і руській мові. Ціни умірковані.

Дипломи важні на цілу Америку.

По блищій інформації зголошуватись особисто або листовно на адресу.

Dr. Maczulski,
521 N. Main Ave, Scranton, Pa.

Добре звістний в Олифант і околиці

HARRY SPATT

має на складі

Убраня
Черевки
Сорочки
Краватки
Ковніри
Капелюхи
Спідне білє
І другі
Потрібні річі.

Низькі ціни і добрий товар.
LACKAWANNA AVENUE, OLYPHANT, PA.

**Ми платимо вам
3 процент від
вложених
вкладок**

**Jas. F. Jordan, Pres.
D. G. Jones, Vice-Pres.
M. J. Philbin, Cashier.**

**Фотографічний Заклад
OSCAR GRAMBO**

421 Lackawanna Avenue, Scranton, Pa.

повідомляє: отримуватиме усіх Русинів-Українців з Скрентон і околиці, що виробляє усякі фотографії після найновітніших вимогів штуки і артистично.

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: ВЕСІЛЬНІ
ЗНИМКИ.**

За роботу ручимо. Ціни найнижші.
Прийдіть оглянути галерію, яка отворена і в неділю а не пожалуєте.

**JOS. FRIEDMAN, DEPUTY HEAD CONSUL
& MODERN WOODMEN**

Кравецька робітня і агенція безпеки.

Прийдіть і заордеруйте собі убрания, пальто або штани. Танише як деінде. Чистимо мужькї і жіночі убрания. P. & A. Phone 100 A.

4th Ave. & 13 St., New Kensington, Pa.

ПИВО ЗВІСНЕ ВСІМ ПОНАД ТРИЙЦЯТЬ ЛІТ.

Смачне і здорове, варене з додатком
найлучшого солоду і хмелю

Вироблюване і наливане в пляшки гігієнічно під
ключним дозором спеціального інспектора.

Замовляти телефоном до нашого Bottling Department

Новий 542

Телефони:

Старий 470

**E. Robinson's Sons
PILSENER**

Наповняє ся в пляшки в спеціальних ледівнях.

The original Trade Mark

LEXIN

WARRANTS ABSOLUTE SAFETY

PAIN-EXPELLER

REG. U.S. PATENT OFFICE

FOR

**RHEUMATISM
LUMBAGO, GOUT
NEURALGIA, COLDS
BACKACHE, SPRAINS**

GUARANTEED UNDER
THE FOOD AND DRUG ACT,
1906

PREPARED BY
F. A. RICHTER & CO.
NEW YORK

**25 AND 50¢
A BOTTLE**

EXPELLER

F. A. RICHTER & CO.
74-80 WASHINGTON ST., NEW YORK.

WATSON DAVIS, DES.